

Vatra veche

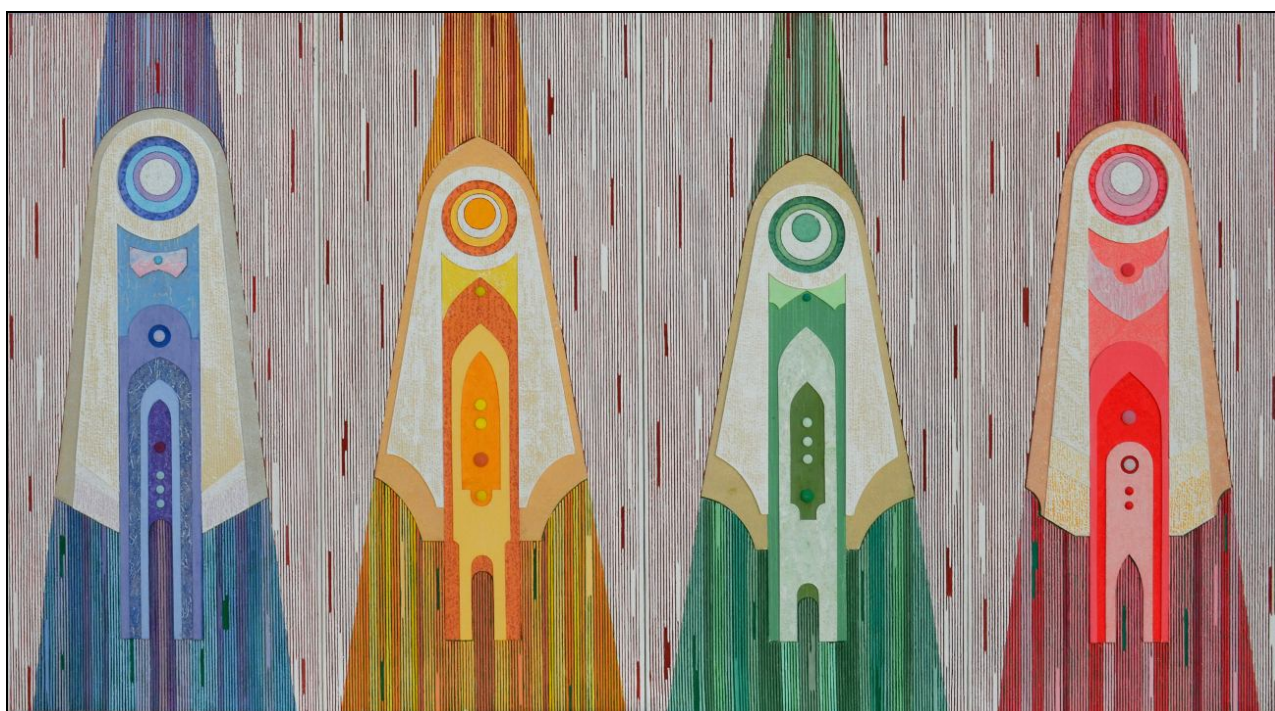
Vatra veche

3

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul VIII, nr. 3(87), martie 2016 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

Peter Kneipp - The Kidsquartet

Ferestre

**ULTIMELE
ANOTIMPURI**

Mai lasă-mi, Doamne,
primăvara,
s-o simt cum vine
și cum crește-n mine,
cum păsările
se întorc acasă
și cuib își fac,
la mine-n sânge
și-n retine.

Mai lasă-mi, Doamne,
dacă vrei și vara,
să dau cuiva
și partea mea de zbor
și partea de cuvânt
și înserarea
și lacrima de meteor!

Și poate că ajung
până la toamnă
și poate-mi lași
ceva din rod,

să leg cu el și anotimpul
care își face-n mine nod!

Va fi și iarnă,
cât să știu că-i alb,
că peste tot voi fi acasă,
căci, Doamne,
vremea a sosit -
cuvântului i-am luat
mireasă.

13 februarie 2016

NICOLAE BĂCIUȚ

Vatra veche dialog cu Sebastian Papaiani

Ultimele anotimpuri, poem de Nicolae Băciut/1
 Vatra veche dialog cu Sebastian Papaiani/, de Marin Ifrim/3
 Vatra veche dialog cu Peter Kneipp, de Adalbert Gyuris/5
 Eminescu și Transilvania. Dialog cu Ilie Șandru, de Elene Condrei/7
 A mai plecat un scriitor: Daniel Drăgan, de Nicolae Băciut/8
 Coșbuc – 150. „Un farmec și-n izvoare”, de Rozalia Truța/9
 George Topîrceanu – 130 de ani de la naștere, de Dumitru Hurubă/11
 Poeme de George Topîrceanu/12
 Aniversări. Perpersicius, de Marin Iancu/13
 Ce țințirim cuminte, poem de Perpersicius/14
 Asterisc. Copilăria ca întoarcere, de Aurel Buzincu/15
 Flori, poem de Adrian Botez/16
 Eșeu. Amurgul iubirii, de Aurel Codoban/17
 Cronica literară. O carte de înțelepciune (Ion Brad), de Ioan Popa/18
 Poezia Munților Apuseni (Mircea Vaida-Voevod), de Constantin Cubleșan/19
 Poeme cu ochii de iarbă nouă (Lazăr Lădăriu), de Răzvan Ducan/20
 În lumina sărbătorilor pascale (Nicolae Băciut), de Livia Fumurescu/21
 Artă și meserie în „Salonul refuzaților” (Miron Manega), de Valeriu Pricină/23
 Caligrafia iubirii (Ionel Simota), de Luminița Cornea/24
 Sacralitatea Logosului (Petru Solonaru), de Julieta Carmen Pendefunda/25
 Livada cu metafore (Ioan VasIU), de Dorina Stoica/27
 „La masa întrebărilor nepuse” (Maria Ieva), de Ioan VasIU/27
 O antologie de... granit...(Ion Urda), de Constantin Stancu/28
 Normalitatea lirismului și umorului (Mihai Manolescu), de Constantin Stancu/29
 Kyre, Agonie de primăvară, de A.I. Brumaru/30
 Geo Constantinescu, pictor de imagini în cuvinte, de Ion Munteanu/31
 Cu domnul profesor, despre dragoste (Nicolae I. Nicolae), de Nicolae Dan Fruntelată/32
 Tinerețea unui visător matur (Ștefan Dincă), de Iulian Chivu/33
 Tristețe și cifre egal poezie (Lidia Ciupercă), de Noemi Bomher/35
 Amintiri în dialog (Matei Călinescu, Ion Vianu), de Geo Constantinescu/36
 Un scriitor polivalent (Cristian Gabriel Moraru), de Marin Iancu/37
 Timpul mărturisirii (Traian Dușa), de Nicolae Băciut/39
 Debut, „Boabe de suflet” (Paul V. Vasile), de Maria Daniela Pănăzan/40
 Un buchet de roșii maci de sus, poem de Traian Vasile/40
 Documentele continuității. Naștinea în stare de veghe (Mihail Diaconescu), de Aurel V. David/41
 O istorie a filosofiei, poem de George Popa/42
 Convorbiri duhovnicești. Î.P.S. Ioan al Banatului, de Luminița Cornea/43
 Tinda raiului. Diavolul se împotrivesc mântuirii noastre, de Nicolae Gheorghie Șincan/44
 Poeme de Dumitru Ichim/44
 Starea prozei. Străinul din oglindă, de Doina Cherecheș/45
 Picături de Vatră veche. (De)spre o știință românească a lumii vii, de Traian Dinorel D. Stănculescu/47
 Întâlniri în spațiul virtual. Poetul Teodor Dume, de Veronica Pavel Lerner/48
 Poeme de Dumitru Băluță/49
 Exodul musulman. Interviu cu dan Dungaci, de Stelian Gomboș/50
 Despre smerenie, de Nicolae Băciut/52
 Arhiva. Romulus Cioflec, de Victor Durnea/53
 Ancheta Vatra veche. Muzeul „Casa Mureșenilor”, de Luminița Cornea/55
 Lucrare întru adevăr și spirit, de Valentin Marica/56
 Poeme de Mihai Ioana/57
 Ipostaze lexico-semantice și stilistice ale traducerii, de Dorin N. Uritescu/58
 Biblioteca Babel. Anderson Braga Horta, în românește de Flavia Cosma/60
 Biblioteca Babel. Am fost sclava Daesh (Jinan), de Any Hariga/61
 Durere, de Zeruya Shalev, de Claudia Fitcovschi/61
 O parabolă posibilă (Mihail Diaconescu, Hermann Hesse), de Tanța Rotărescu/62
 Ancheta „Vatra veche”. Exilul românesc. Milena Munteanu, de Nicolae Băciut/63
 Ancheta „Vatra veche”. Exilul românesc. Dorina Brândușa Landén, de Nicolae Băciut/64
 Itinerarii. Arcul de Triumf (Chișinău), de Claudia Șatrauca/65
 Poeme de Elisabeta Boțan/66
 Hamal între doruri. George Filip – 77, de Mihaela Aionesei/67
 Ocean întors. Mărgelele copilăriei, de Simina Lazăr/68
 Starea prozei. Zece ierni, de Dorina Vladi/69
 Un cui în sfânt și-n crucea lui Iisus, poem de Daniel Mihu/70
 Confesiuni. Prima zi cu miros de brad ucis, de Suzana Fântânariu/71
 „Lanțul slăbiciunilor” (Cristian Stamatoiu), de Bogdan Ulmu/72
 În memoriam Melania Ursu. Prietena mea mela, de Zeno Fodor/73
 „De-a teatrul” sau imaginează-ți că trăiești (Nicolae Suciuc), de Răzvan Ducan/74
 Literatură și film. Inima plină de creier, de Alexandru Jurcan/75
 Poeme de Emilia Amariei și Boris Meht/75
 Diligența de Bizanț. Dintr-o vorbă în alta, de Florin Săsărman/76
 Dialog cu Doru Stănculescu, de Florin Săsărman/76
 Viața literar-artistică. Întâmplări adevărate, de Hans Dama/78
 Lumea lui Larcă, de Vasile Larco/79
 De la Păstora citire/79
 Festivalul de Creație și Interpretare „Ana Blandiana”/80
 Curier. De la „Vatra” veche la noua „Vatra veche”/81
 Poezia religioasă. Afiș cultural/87
 Starea prozei. Omul cu vioara, de Decebal Alexandru Seul/88
 Semnal editorial. Iubirile de tip pantof, iubirile de tip umbrelă (Matei Vișniec), de Claudia Fitcoschi/88

Peter Kneipp – “Cu fulare roșii la fotograf”

Peter Kneipp – “Garoafe sub cupolă”

Peter Kneipp – “Femei cu floarea soarelui”

Număr ilustrat cu lucrări de
PETER KNEIPP

Vatra veche dialog

Sebastian Papaiani

„Dacă joci rolul unui rege, când te duci la piață să iei legume nu te poți comporta ca un rege”

Marele actor Sebastian Papaiani face parte din trupa de aur care a inaugurat teatrul buzoian, cu premiera „Omul cu mârtoaga”. A interpretat rolul „Varlaam”, prietenul arhivarului Chirică (Mircea Diaconu) alături de alte nume care nu mai au nevoie de nicio prezentare: Emil Hossu, Diana Lupescu, Ion Siminic, Geo Costiniu, Adriana Trandafir, Ion Pavlescu, Radu Panamarenco și Ion Batinaș, în regia artistică a lui Tudor Mărăscu și scenografia lui Puiu Antemir – ultimul fiind originar din Nehoiu. În caietul-program de atunci, mai figurează directorii Paul Ioachim și Mihai Adamescu (adjunct), Ana Ardeleanu (șef impresariat), Augustin Bălan (regizor tehnic, care, de fapt nu s-a prezentat nici măcar o zi la primele repetiții, locul său fiind luat de subsemnatul, încadrat atunci ca șef mașinist), C. Craiu (lumini) și Ilie Gabriel (sonorizare). Interviuul a fost realizat la 10 luni după inaugurare și publicat în ziarul „Muntenia” (nr. 954 din 7 ianuarie și nr. 955 din 8 ianuarie 1997). Nici acum, după aproape 20 de ani, vorbele marelui actor nu au pierdut nimic din strălucirea minții sale. Dimpotrivă!

*

- Domnule Papaiani, ce gânduri vă sugerează formula „teatru de proiecte” ?

-Pe lângă teatrele cu colective artistice stabile, mi se pare un lucru bun. În primul rând, pentru orașele care nu au niște colective permanente

de teatru și, de exemplu, e păcat ca Buzăul să nu aibă așa ceva, adică nu neapărat o trupă stabilă, ci un fel de „schelet” actoricesc format, după părerea mea, din 6-7 actori și actrițe, la care, la anumite piese, ori mai pleacă unul sau doi, sau, la altele, se mai adaugă unul sau doi actori. Forma asta de teatru e și incitantă pentru public, pentru că întotdeauna mai apare un actor nou, cum a apărut acum la Buzău, în „Desculți în parc”, Ștefan Bănică junior și Oana Ioachim. Este o excitație spre o nouă cunoaștere a unui actor. Nu numai spectacolele bune pot aduce spectatori, ci și noutățile actoricești. Ștefan Bănică junior este o vedetă pe un plan artistic mai larg, nu numai strict în actorie.

- Ați jucat în foarte multe filme. Ce este mai tentant pentru un actor, platoul cinematografic sau scena unui teatru?

- Când eram mai tinerel, când banii nu prea făceau diferență între teatru și film – deși se câștiga un pic mai bine și era altă viață într-o echipă a unui film, - întotdeauna declarăm că pentru mine teatrul și cinematograful funcționează pe principiul vaselor comunicante: când eram la film, îmi era dor de teatru și invers....Nu am cum să fiu ipocrit, însă, sigur, satisfacțiile actoricești sunt: morale, spirituale și materiale. Acum primează, cred, în afară de cele spirituale cele materiale. Am fost prea săraci încât să rămânem niște naivi și să credem în continuare că numai cu niște aplauze, cât de multe și de sincere ar fi ele, actorul poate trăi. Astea sunt vorbe. Un mare actor trebuie să aibă și un mare capital bănesc. Nu poți să fii mare numai spunând că ești mare, trebuie să ai și cu ce, nu? Poți să ai talent, însă talentul e ca banul: ori îl ai ori nu-l ai. Eu prefer să am și talent și bani.

- Actoria este o meserie grea. În afară de o remunerație decentă, cum s-ar putea îmbunătăți condițiile de muncă ale actorului?

- Cred că relația dintre actor și regizor, sau mai bine zis dintre regizor și actor, ar trebui redimensionată. Acum, în teatru în general, separeu că (acest se pare trebuie trecut în ghilimele) regizorul și-a luat toate obligațiile de a face capodoperă cu sau fără actori. Chestia asta nu cred că rezistă, nu prea stă în picioare, ca un număr de actori să asculte îngerește de un singur regizor. Mai

nou, acum regizorii nu fac nimic altceva decât că vor să fie ascultați de actori. Ei nu pun întrebări și nu se consultă vizavi de personajele respective, spun asta nu cu gândul la toți regizorii, ci la unii dintre aceștia. Mai pot adăuga: n-am auzit niciodată că un actor a putut să distrugă un regizor la un spectacol, dar am auzit cunoscut și știu cazuri în care unii regizori au distrus cariere actoricești. Deci, noi nu trebuie să ne lăsăm supuși întru totul unei gândiri singulare a unui regizor, spun asta pentru că m-ai întrebat ce se poate face pentru ca fața actorului să fie alta.

- Despre teatrul particular ce părere aveți?

S. P. : Teatrul particular nu poate rezista prea mult, pentru că, în general, teatrul nu produce bani. El produce satisfacții spirituale. Eu, dacă aș fi spectator, aș putea declara că fără teatru n-aș putea trăi ca spectator, darmită ca actor! Mă întrebați ce i-ar mai trebui actorului să se simtă mai bine în teatru. Deci, un teatru particular care oferă adevărate valori, un proprietar de teatru care investește niște bani în niște spectacole, nu-și poate permite să ia un regizor care să nu aibă talent și nici o trupă proastă, care, cât de cât, să nu aibă venituri. Pe urmă, mai există ceva, o problemă care este legată de cea bănească în general: prețul biletului. Acesta este uluitor de mic. Cum să vă spun, nu poți să intri la teatru cu un pachet de țigări proaste, nici măcar mai acătării.

- Ați jucat în zeci de roluri. Ați fost, cum se spune, nevoit să intrați în pielea multor personaje. Se poate vorbi de ceva... contaminant în această privință? Vă puteți lăsa, ca să zic așa, personajul la... garde-robă?

- Nu se poate vorbi de ceva contaminant, deși unii spun că da. Am auzit chiar colegi de-ai mei care zic că uneori nu mai știu cine sunt. Nu-i adevărat, cel puțin în ceea ce mă privește. Este vorba despre o profesie care acționează diversificat. Un profesor de matematică poate merge pe stradă rezolvând ecuații, imaginează-ți acum că eu, dacă joc un bătrân, mergând pe stradă ar trebui să mă comport ca atare. Nu se poate. Dacă joci rolul unui rege, când te duci la piață să iei legume nu te poți comporta ca un rege. Tocmai asta e arta, arta înseamnă să minți frumos, →

MARIN IFRIM

atât de frumos încât să se apropie de realitate. Nu cred în cei care intră așa de adânc în pielea personajelor încât pot înnebuni sau, mă rog, dacă ai juca rolul unui miliardar a doua zi să devii neapărat miliardar.

- Sunteți unul dintre actorii români care au avut o ascensiune sigură. Totuși, dacă ați fi să reluați totul de a capăt, cum ați proceda acum?

- Dacă aș fi acum un absolvent, primul lucru pe care l-aș face ar fi să-mi angajez un impresar. Știți ce se întâmplă? Pentru actor, impresarul este un avocat. Vrei, nu vrei un avocat ți se pune din oficiu. Deci, fiecare actor sau o trupă de actori ar trebui să aibă o agenție de impresariat. Niciodată, nici dumneata niciun alt om din lume nu știe să se apere bine. Întotdeauna pe mine m-au apărat prietenii, pentru că eu nu știu să vorbesc bine despre mine. Eu nu pot să spun că am talent. Dacă unui polițist îi zici că „eu sunt cutare”, iar el îți zice „și ce dacă”, nu mai ești! Dar trebuie să fie o a doua sau a treia persoană care îi zice „Domnule, acesta e cutare”. Deci, despre tine vorbești mai puțin, nu-ți permiți dintr-o chestiune de bun simț, n-ai cum să te lauzi tu, că nu te mai crede nimeni. Așadar, dacă aș fi din nou tânăr mi-aș angaja un impresar.

- Vorbiți-mi și despre proiectele dumneavoastră de viitor...

- Acum sunt în niște repetiții la Teatrul ODEON, unde sunt angajat, repet într-o piesă despre care se spune că este prăfuită, dar e o piesă românească – *Domnișoara Anastasia* – unde, uite, am ajuns acum, la vârsta de 60 de ani, să joc și rolul unui tată, cel al curelarului Ion Sorcovă, tatăl Anastasiei, un rol foarte greu, care nu are nimic cu comedia, el are umor așa ca personaj în scenă, dar trăiește o mare tragedie prin moartea fiicei sale, care se spânzură. Deci, joc un rol de tragedie pur și simplu. Adică total opus celui din *Desculți în parc* de Neil Sommon (rolul Victor Velasco – n. M.I.)

- Ca orice artist, presupun că aveți unele modele, repere majore.

- Depinde de ce îți propui. Nu știu ce repere poate avea un pictor sau un scriitor, însă reperele mele au fost rolurile. Am iubit marii actori, însă niciodată nu am vrut să îi imit. L-am iubit pe Ștefan Mihăilescu Brăila mai mult decât pe Louis de Funès, care era mai puțin bun decât răposatul Brăila, cu care am fost coleg. L-am

iubit și pe George Constantin, vorbesc despre cei care nu mai sunt. Niciodată nu am vrut să imit pe cineva, pentru că știu că nu se poate imita. N-ai cum să faci așa ceva, nu am avut repere actoricești pentru că eu sunt un actor special, vocea mea nu poate fi, de exemplu, dublată la cinematografie. Cineva a încercat și nu s-a putut lipi de mine, de felul meu de a vorbi. Vocea mea e, cum o auzi acum, voalată. Au găsit vocea, dar nu au putut să interpreteze, nu se lipea glasul de expresiile mele faciale și de mișcările fizice. Deci, eu nu am cum să mai imit pe cineva când sunt atât de special.

- Credeți că fizionomia poate fi un atu în interpretarea unui anume rol?

- Mă gândesc la Puiu Călinescu, care are o mobilitate facială, fizică și de vorbire fantastică, de neimitat. Vedeți, tot la ceea ce spuneam mai devreme ajungem. Am văzut mari actori străini care au jucat comedii sau drame fiind ei, nu schimbându-se. Cred că fizionomia te ajută dar numai atunci, o clipă, în rolul respectiv. În celălalt rol, fizionomia se schimbă odată cu starea ta sufletească cu vârsta și cu situația socială a personajului. În film, poate că e altceva.

- Poate fi comparat teatrul răsăritean cu cel occidental. Economiceste stăm rău, însă în plan artistic lucrurile capătă aspecte paradoxale. Cum vedeți această stare de fapt?

- În teatrul din centrul Europei, mă refer la Ungaria, Cehoslovacia, România, Polonia etc., actoria a fost și este o profesie. Prost sau bine plătită, ea a trebuit să existe. Un actor se obișnuiește cu răul. Eram la Giulești și, de fapt, eram actor de provincie, căci aveam 230 de deplasări pe an cu o mașină nenorocită, fapt pentru care și din această cauză mă dor acum genunchii. Asta nu m-a făcut, aceste condiții grele, să mă consider un actor mai prost decât actorul francez. Am avut un turneu în Spania, spaniolii

nici nu știau că noi avem teatru, iar când am văzut teatrul lor mi-am dat seama cât de sub noi sunt teatrul și cinematograful lor. Condițiile noastre atunci erau sub orice critică, ceva știam, dar bine că nu știam exact. Sigur, condiția materială dă un impuls, vorbesc de artă în general, nu numai de actorie. Una e să pictezi pe pânză de sac și alta să pictezi pe pânză bună. Teatrul nostru nu este intrat în Europa occidentală de acum, însă nu am avut oameni care să-l susțină. Acum, fără bani chiar nu se poate face nimic. Mai ales artă. Ea trebuie sponsorizată, altfel rămânem la condiția asta. Eu n-am să mai prind vremea când actorii vor avea vile la mare sau la munte, în locul altora care nu merită; căci acum actorii se plimbă pe jos, iar ciobanii cer dreptul de a cumpăra elicoptere. Astea sunt niște perversități ale lumii sau, cum le spunem noi acum, tranziție, care nu este adevărată, este făcută. Cam asta e, noi nu am fost niciodată, ca teatru, în afara Europei. Am cunoscut mai mulți actori care au venit din Franța și au făcut aici film, coproducție. A doua oară n-au mai venit din cauza condițiilor proaste. Mă gândesc la hotel, la lipsa apei calde, la mașina care îi aducea până la platoul de filmare de la Buftea etc. Dar cred că n-au mai venit aici și dintr-o teamă, pentru că aici există această concurență. Noi românii, în special, pentru că toate popoarele au dreptul la talent, suntem foarte talentați. Avem foarte multă imaginație. Nu numai în domeniul teatrului. Mai ales acum, când ni s-au eliberat aceste zăgazuri ale imaginației.

- Să sperăm că vor veni și vremuri când actorii români vor deveni milionari...

- V-am mai spus, vreau să am și eu vilă pe Coasta de Azur. Eu n-o să mai prind asemenea vremuri, n-o spun cu regret, dar doresc ca cei care vor veni după mine să aibă așa ceva.

*

Sebastian Papaiani s-a născut la Pitești, la 25.08.1936. A absolvit Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică, promoția 1960. Debutează în 1963 în comedia regizorului Geo Zăizescu *Un surâs în plină vară*. I-au adus notorietate rolurile Plutonier Căpșună din *B.D.*, Alecu din *Astă seară dansăm în familie*, Păcală, Pompei, din *Toamna bobocilor*, și mai ales Ieremia, din *Toate pânzele sus*.

Vatra veche dialog

Peter Kneipp

„Desenul face parte din eul meu”

Îl cunosc pe domnul Peter Kneipp din anul 1965, domnia sa fiindu-mi profesor de desen la școala generală din Bocșa Română. Mai târziu, mi-a fost din nou dascăl la Școala Populară de Artă din Reșița, unde eu am urmat cursurile de pictură.

Domnia sa este un adevărat profesionist, cu o vastă cultură, și mă bucur că am avut norocul să cunosc un asemenea OM.

De aceea îl recomand cu căldura tuturor celor care iubesc arta și fascinația ei, făcând cunoștință cu pictorul Kneipp prin interviul care urmează.

Adalbert GYURIS : - Cum și când ați descoperit desenul și ce importanță are pictura pentru dumneavoastră ?

Peter KNEIPP : - Ar fi foarte greu să dau un răspuns precis, îmi amintesc doar că la școală, la desen, am avut mereu nota maximă, probabil ca mulți alții. „Pasul în față” l-am făcut însă prin clasa a șasea, cu un caiet de teme la geografie. Fiind una din disciplinele mele favorite, desenarea hărților îmi făcea o deosebită plăcere, mai ales că eram singurul care aveam vreo patru-cinci penițe „Redis”.

Vizitând după mulți ani școala unde am învățat, în cancelarie, într-un dulap, în vitrină, caietul meu supraviețuia, fiind deschis la „Bazinul Dunării”. Cu adevărat însă „m-am descoperit” mai târziu, la Școala pedagogică, când unul din desenele mele a fost selecționat și trimis la o expoziție internațională a elevilor (Paris) și tot atunci am făcut grafica-copertă și i-

lustrație-pentru o carte : „Excursii și drumeții prin Banat” scrisă de profesorul meu de geografie Vasile Ghibedeia.

Despre importanța desenului? Probabil ar trebui un interviu aparte pe această temă. Mărturisesc doar că **desenul face parte din eul meu**, că mă însoțește mereu.

- **Cât timp lucrați la un tablou?**

- Până când sunt mulțumit de el. Tabloul în sine, ca lucrare, este ultima etapă. Elaborarea unei lucrări o fac în „extenso”, fac schițe, stabilesc proporții, mărimi, tehnici, colerez, o revăd, după care de cele mai multe ori aștept un timp până mă așez în fața șevaletului. Multe subiecte stau în mapele mele de câțiva ani buni.

- **Și ce tehnici de lucru folosiți?**

- Trebuie să spun că, în general, aleg cea tehnică de lucru pe care o consider că este cea mai potrivită modului de exprimare a subiectului la care lucrez. Dar și invers, tehnica de lucru devine pentru mine de multe ori o solicitare, o provocare; am lucrări în care același subiect este tratat în tehnici diferite: tuș, laxiu, acuarelă, pastel sau tempera etc.

- **Cine stabilește succesul unui pictor ?**

- Chiar dacă aș ști, cum spunea Picasso, aș ține secretul pentru mine. Unii pictori au fost descoperiți și au devenit celebri după ce demult erau trecuți în veșnicie. Alții erau „la modă” în timpul vieții, după care urma lor s-a pierdut. Consider că succesul unui pictor este legat, pe de o parte, de ce lucrează, cum lucrează și cât lucrează, iar pe de altă parte de mediul artistic în care se manifestă și nivelul de cunoștințe al publicului consumator de artă.

- **Credeți că talentul are un rol?**

- Clar că are, chiar foarte mare, dar asta numai dacă este permanent explorat și cultivat. Altfel spus, fără muncă asiduă și acumulare continuă de experiență, talentul singur nu va folosi nici unui artist, indiferent de domeniul de activitate.

- **Care ar fi diferența între un artist profesionist și un amator?**

- Foarte pe scurt, nivelul de calitate al produsului artistic. De fapt, pentru a răspunde la o asemenea întrebare, ar trebui să cunoaștem statutul pe care îl are fiecare dintre acești artiști sau, mai exact, ce anume dă dreptul la eticheta, de „profesionist”. Nu cred că pentru aceasta se pot

stabili reguli sau elabora instrucțiuni și baremuri, eventual în mod cu totul arbitrar. Ce poate să facă, de exemplu, un juriu, care are în față lucrări prezentate de „profioniști și amatori” pentru o expoziție de pictură? Să aleagă lucrările de cea mai bună calitate și astfel să promoveze aceleași criterii atât pentru unii cât și pentru alții, punând automat semnul de egalitate în fața tuturor lucrărilor și autorilor. Dar și invers există arte, mă gândesc la arhitectură, unde noțiunea de amator este neavenită. Revenind la întrebare, trebuie să spun că atât nivelul de pregătire al artiștilor, fie profesioniști, fie amatori, cât și domeniul artistic în care ei se manifestă pot duce la diferențe mai mari, mai mici sau chiar să le elimine.

- **Soția dumneavoastră e pictor, a fost un avantaj pentru dumneavoastră?**

- Aș dori să fac o precizare că soția mea a pictat puțină vreme după absolvirea facultății, apoi a lăsat pictura în seama mea. Trebuie totuși să spun că avantajele au fost două. A manifestat întotdeauna înțelegere și mi-a lăsat timpul necesar pentru creația plastică, iar în elaborarea și discutarea lucrărilor am avut mereu un partener autorizat.

- **Ca profesor dacă ați descoperit copii talentați?**

- Dacă mă gândesc la un grup de copii, respectiv la o clasă de elevi, e normal să găsim unul-doi care să se remarcă și astfel să ocupe în formația respectivă locul de „talentat”. Cu adevărat însă numai cuprinși în cercuri de artă plastică și ulterior o parte din ei, urmând licee de artă sau școli populare de artă, aceștia s-au perfecționat, ajungând chiar să profeseze în acest domeniu. Un număr restrâns, șase-șapte, au frecventat institutele superioare de artă și lucrează astăzi ca artiști plastici sau profesori de desen. Nu pot să spun dacă asta, pentru cariera mea de profesor, a fost mult sau puțin, dacă pregătirea și îndrumarea făcută cu mine a fost sau nu hotărâtoare. Pot să afirm însă, că în anii mei de dascălie, n-am rămas dator față de cei care mi-au cerut ajutorul.

- **Câteva gânduri despre Tiberiu Bottlik, în comparație cu generația mai tânără de pictori.**

- L-am cunoscut pe Tiberiu Bottlik în ultimii săi zece ani de viață. O întâlnire directă cu „artistul” →

ADALBERT GYURIS

mi-a oferit-o expoziția omagială de pictură și grafică care a fost organizată la Casa de cultură din Bocșa Montană, cred că prin anul 1967, iar pentru multele sale sculpturi, pentru mine, măsura talentului său o reprezintă cele două lucrări aflate în cimitirul romano-catolic din aceeași localitate.

Format ca artist la începutul secolului trecut la Budapesta, Viena și Paris, a urmat permanent linia clasică care era promovată la aceste academii de artă. N-a avut modele de mari artiști pe care să-i urmeze nici în sculptură, nici în pictură, mai mult până în ultimul an al vieții, a făcut portrete după model, a ieșit la peisaj, a fost să zic așa un pictor și sculptor al „ochiului”. Cu generația mai veche sau mai tânără de pictori din Bocșa, care în general promova o pictură realistă, a întreținut relații de bună înțelegere.

Prima expoziție a cenaclului artiștilor plastici din Bocșa a fost deschisă, ce coincidentă, chiar în toamna anului în care T. Bottlik ne-a părăsit pentru totdeauna (1974). După doi ani, ca omagiu adus celui dispărut, cenaclul a hotărât să-i poarte numele. Desigur, îmi amintesc clar că avea rezerve pentru diferite curente ale artei moderne. Mai ales când imaginile din pictura contemporană, „rod al minții” erau vădit non-figurative, el le apostrofa ca fiind „pictura ghicitoare”. Curios pentru mine, fiindcă el, ca artist, a trăit în paralel cu apariția tuturor curentelor artistice din secolul al XX-lea.

- Credeți în viitorul pictorului și cum vedeți evoluția artei în următorii ani ?

- După cum ai pus întrebarea, pot răspunde inversându-le: viitorul pictorului este legat direct de evoluția artei. Oricum, societate fără artă nu cred că se poate, dimpotrivă, și astfel viitorul fiecărui artist pare a fi asigurat, dar cum și în ce direcție vor evolua manifestările artistice rămâne de văzut.

Aici chiar esteticienii dau răspunsuri diferite, fie mai pesimiste, fie mai optimiste. De la ei aș reține ideea că civilizația viitorului mai mult va consuma frumosul decât îl va crea.

- Vă mulțumesc pentru acest interviu și vă doresc mulți ani cu realizări deosebite pe toate planurile.

PETER KNEIPP

- Născut la 24.06.1939, Jebel, jud. Timiș, Banat.

- A absolvit Institutul pedagogic de 3 ani, Facultatea de arte plastice, clasa Sofia Kryzanowska și Gabriel Popa, 1962-1965, Timișoara.

- Profesor de desen la Liceul teoretic Bocșa(1965-1995) și la Școala populară de artă Reșița, secția externă Bocșa (1981-1987)

- Organizează și participă la tabere de artă plastică, organizează expoziții, prezintă vernisaje, membru în diferite jurii etc.

ACTIVITATEA ARTISTICĂ ȘI EXPOZIȚII

- Membru fondator al cenaclului artiștilor plastici din județul Caraș-Severin.

- Membru al U.A.P., filiala Reșița

- Membru fondator al cercului de pictură, grafică și sculptură " Tibor Bottlik" din Bocșa, 1974, al cărui președinte a fost până în 1995.

- 1965: participă la expoziția de grafică a studenților de la Facultatea de arte plastice, Timișoara.

- 1968-1969: expune la Salonul anual de artă plastică al "Societății profesoriilor de desen din România", Bucu-rești.

- 1967-1984: expune cu mici întreruperi la expozițiile anuale ale cenaclului U.A.P., filiala Reșița.

- 1974-1995: participă cu lucrări de pictură și grafică la toate expozițiile cercului de pictură "Tibor Bottlik" care au avut loc la Bocșa, Ocna de Fier, Oravița, Oțelul Roșu și Reșița în cadrul zilelor culturii, saloanelor de primăvară sau de toamnă, taberelor de creație etc.

- din 1984: organizează și participă la taberele de creație organizate la Bocșa, Ocna de Fier, Crivaia-Văliug etc. unde sunt prezenți și artiști de la Reșița, Timișoara etc.

- În 1992: au fost invitați membri ai cenaclului "Grup 77" din Graz.

Peter Kneipp – “Autoportret cu pălărie galbenă”

- 1984,1982: expoziții personale cu lucrări de grafică și pictură în Bocșa.

- 1996 participă la expoziția anuală de artă plastică din Tuttlingen.

- 1997 expoziție personală de grafică în foaierea casei de cultură, Spaichingen.

- 2011: expoziție personală de grafică, pictură în ulei și tehnică mixtă, la „Căminul Muzicii" (Spaichingen), în sediul șvabilor banațeni Tuttlingen-Rottweil.

- 2015: expune la expoziția colectivă a artiștilor plastici din Tuttlingen.

- 2015: expoziție personală de grafică, pictură în ulei și tehnică mixtă, la Centrul de cultură și documentare al șvabilor din Banat(KDZ) din Ulm.

Activitate Expozițională în străinătate

- 1956: participă la Expoziția internațională a elevilor de la Paris, Franța.

- 1991: expune grafică la expoziția colectivă a Cenaclului "Tibor Bottlik" de la Vallete du Var, Franța

- 1992: invitat cu o expoziție de pictură de "Societatea culturală Al.I.Cuza" din Heidelberg, RFG

- 1995: expune grafică la expoziția colectivă Cenaclului "TIBOR BOTTLIK" de la Hartberg, Austria

Lucrări ale pictorului se află în colecții private din Anglia, Franța, Austria, Danemarca, S.U.A., Germania și România. De asemenea sunt expuse permanent lucrări la Primăria și Forumul democrat al germanilor din orașul Bocșa, la biblioteca "Al.Tietz" din Reșița, la sediul Asociației șvabilor din Banat din Spaichingen, la Centrul de cultură și documentare al șvabilor din Banat din Ulm etc.

Peter Kneipp și Adalbert Gyuris

EMINESCU ȘI TRANSILVANIA

Dialog cu Ilie Șandru

(IV)

- La 4 februarie 1925 Sfântul Sinod al BOR a hotărât ca Mitropolia Ungro-Vlahiei să fie înălțată la rangul de Patriarhie. Ce l-a determinat pe regele Ferdinand I al României, în a-l investi ca prim patriarh al României și al BOR, la 1 noiembrie 1925 pe Miron Cristea, în această înaltă funcție spirituală și nu pe altcineva?

I.Ș. – E o întrebare ce presupune un răspuns amplu, care să conțină evenimentele sociale, politice și spirituale petrecute în Transilvania la începutul secolului XX, care l-au propulsat pe tânărul monah, doctor în filologie și filozofie, într-o poziție importantă în Mitropolia Ortodoxă a Ardealului. La scurt timp de la întoarcerea sa de la Budapesta, Elie Cristea a fost numit secretar arhidiecezan și director al ziarului „Telegraful Român”, iar după ce s-a călugărit, în 1902, a avut un important rol în construirea noii catedrale din Sibiu, sfințită în aprilie 1906, ocazie cu care a editat lucrarea „Iconografia și întocmirile din interiorul bisericilor răsărite”. Din 1905, era director al Despărțământului Sibiu al Astei, calitate în care a condus, în 1906, delegația românilor transilvăneni participantă la marile serbări de la București, prilejuite de împlinirea a 40 de ani de domnie ai regelui Carol I, ocazie cu care i-a cunoscut și s-a împrietenit cu frații Brătianu. Invitat de aceștia, el a făcut o vizită la moșia Brătenilor, „Florica”, unde a oficiat o slujbă de pomenire la mormântul tatălui lor, Ion Brătianu, și s-a rugat ca fiul său, Ionel, să ajungă să împlinească

idealul național pentru care a luptat tatăl său: unitatea națională și statală a românilor. Răspunzând, Ionel I.C. Brătianu a spus: „Părinte, aș dori să te văd cel mai mare dintre preoții României pe care o visezi”! Prezicerea avea să se împlinească pentru amândoi! De atunci, între cei doi s-a legat o strânsă prietenie, care va contribui, alături de alți factori, atât la înălțarea BOR la rangul de Patriarhie, cât și la intronizarea lui Miron Cristea ca întâiul Patriarh al României.

Astfel, prin puternica sa personalitate, prin hotărârea cu care s-a angajat atât în slujirea Bisericii Ortodoxe din Ardeal, cât și a intereselor românilor ardeleni, Miron Cristea s-a impus ca un adevărat lider spiritual al românilor din Transilvania.

Aveau astfel să se adeverească cuvintele mitropolitului Miron Românul, cel care l-a trimis să studieze la Budapesta: „Țineți minte! Din tânărul acesta se va alege ceva”! Așa avea să se întâmple. Astfel, nu a mai fost pentru nimeni nicio surpriză – în afară de guvernării de la Budapesta! – când în 21 noiembrie 1909 Miron Cristea a fost ales episcop al Caransebeșului. „Ziua de 21 noiembrie va fi și va rămâne o zi epocală în istoria bisericii noastre din Ungaria și Transilvania”¹. Asta în timp ce întreaga presă maghiară îl caracteriza ca fiind un „agitator periculos” și „trădător de patrie”. De abia în aprilie 1910 a primit înștiințarea de recunoaștere ca episcop al diecezei greco-ortodoxe a Caransebeșului.

Înfăptuirile pe care le-a făcut în cei aproape zece ani cât a stat în fruntea importantei episcopii a Caransebeșului sunt prea multe pentru a fi enumerate aici.

Voi aminti doar pastorala dată la sfârșitul anului 1913, cu ocazia Crăciunului, care conținea niște cuvinte profetice: „Sus inimile, căci dacă nu mâine, dar desigur nu peste mult timp, ceea ce este al nostru trebuie să ni se dea”! De fapt, nu ni s-a dat nimic, fiindcă ceea ce era al nostru am luat!

În calitate de episcop al Caransebeșului, a condus delegația românilor bănățeni la istorica adunare de la Alba Iulia, din 1 decembrie 1918, care a decretat într-un elan de

¹ Nicolae Ivan, în „Țara noastră” nr.47 / 1909

entuziasm fără margini, cu unanimitate, unirea Transilvaniei cu România. Acolo, în fața mulțimii, Miron Cristea a rostit o rugăciune patetică „care a stors lacrimi de bucurie în ochii tuturor celor de față”. A avut apoi cinstea de a face parte din delegația care a dus la București, pentru a fi prezentată regelui Declarația de unire.

La bachetul dat la Palatul Regal, în cinstea delegației, regele l-a chestionat pe dr. Cornel Corneanu, secretarul eparhial, în legătură cu personalitatea episcopului de Caransebeș, declarându-i apoi: „Am ținut să verific informațiile bune ce aveam privitoare la persoana episcopului Caransebeșului. Și prin cine altul puteam verifica mai bine decât prin însuși secretarul său. Sper deci că nu vă veți supăra, dacă vi-l vom lua pe episcopul Cristea, făcându-l mitropolit-primat”². Cu siguranță, „informațiile bune” ale regelui Ferdinand proveneau în bună parte de la primul său ministru, Ionel I.C.Brătianu, cu care Elie Miron Cristea s-a aflat într-o permanentă legătură. La 18/31 decembrie 1919, Miron Cristea a a fost ales mitropolit primat al Ungro-Vlahiei. Perioada cuprinsă între 1919 și 1925 a fost plină de multe și importante înfăptuiri, legate mai ales de organizarea unitară a BOR, cea de a doua problemă importantă ce trebuia făcută după realizarea unității naționale, fiindcă la cele două mitropolii existente până atunci s-au alăturat alte trei: a Basarabiei, a Bucovinei și a Ardealului.

În această situație, s-a pus problema ridicării BOR la rangul de Patriarhat, ca o necesitate obiectivă, ținându-se seama de prăbușirea Bisericii ortodoxe ruse după preluarea puterii de bolșevici, dar și de destrămarea imperiului austro-ungar. Astel, România, cu cele 15 milioane de români ortodocși, a devenit o forță în această parte a Europei și între popoarele creștin-ortodoxe. În ședința Sfântului Sinod al BOR din 4 februarie 1925, s-a hotărât ridicarea Mitropoliei Ungro-Vlahiei la rangul de Patriarhat și înălțarea în, →

ELENA CONDREI

² Ion Rusu Brudeanu – Patriarhul României Dr. Miron Cristea, înalt Regent, vol.1, Ed. Cartea Rom., București, 1929

scaunul patriarhal a mitropolitului-primat Dr. Elie Miron Cristea.

Aceste hotărâri au fost luate în unanimitate.

Cele hotărâte în 4 februarie au fost consfințite apoi de corpurile legiuitoare ale țării: în Senat, joi, 12 februarie, iar în Camera Deputaților, în 22 februarie 1925.

În Monitorul Oficial nr.44 din 25 februarie 1925, a apărut Legea pentru ridicarea Scaunului Arhiepiscopal și Mitropolitan al Ungro-Vlahiei, ca Primat al României, la rangul de Scaun Patriarhal, semnată de regele Ferdinand I.

Investitura a avut loc duminică, 1 noiembrie.

Și uite-așa s-a întâmplat ca urarea făcută de nașul său de botez, ciobanul Ioan Herța, din Săliștea Sibiului, să se împlinescă într-un mod la care nimeni nu se putea gândi atunci: „*Închinându-mă acest cioban la sfânta icoană, m-a venit să devin păstor cu turmă mare, și iată că am devenit păstorul Neamului!*”!

Nu la multă vreme după aceste evenimente, la o întâlnire avută de întâiul Patriarh al României și al BOR, dr. Elie Miron Cristea, cu primul-ministru, Ionel I.C.Brătianu, la Palatul Episcopal, Patriarhul i-a spus acestuia: „*Sunt sigur că ai atâta bunăvoință față de mine și atâta încredere, încât – dacă s-ar putea și ar mai fi vreo treaptă și mai înaltă – ai stăruii să fii ridicat și acolo... Dar nu se mai poate. Am ajuns culmea.*” După un an și ceva, când s-a constituit regența, în 1927, Ionel I.C. Brătianu, aducându-și aminte de cuvintele Patriarhului, i-a spus acestuia, glumind: „*Vezi că s-a putut și că a mai fost o scară înaltă*”³.

Din cele de mai sus, se poate deduce deci, destul de ușor, care au fost motivele pentru care regele Ferdinand I l-a investit pe Miron Cristea ca Patriarh al României și al Bisericii Ortodoxe Române.

Chiar dacă nu a fost singura, prietenia și strânsa legătură dintre Ionel I.C. Brătianu și Elie Miron Cristea, care dura încă de la începutul secolului XX, a avut un rol important în această hotărâre a regelui.

A mai plecat un scriitor **Daniel Drăgan (1935-2016)**

Ne-am cunoscut în vremurile bune ale revistei „Astra” de la Brașov, ne-am regăsit în vremurile bune ale Festivalului Național de Creație Literară „Romulus Guga”, la Târgu-Mureș și Răstolița, ne-am întâlnit în Chintelnicul meu natal, la ceas de sărbătoare a bisericii din sat, ne-am revăzut în minunate întâmplări culturale brașovene, în care m-am lăsat prins cu largul său concurs, ne-am lăsat antrenați sub semnul lui Romulus Cioflec în necesare restituiri literare la Araci, Covasna, a fost colaborator de cinste al revistei *Vatra veche*...

Suficiente motive pentru a-i marca anii săi rotunzi, optzeci, nu așa cum aș fi vrut, într-un supliment dedicat exclusiv vieții și operei sale... așa cum plănuisem, de altfel, urmând să am sprijinul său, prin antrenarea unor cunoscuți și necunoscuți colaboratori, cu deschiderea spre cititori a sertarului unei biografii deloc liniare, deloc simple, cu bune și cu rele, cu urcușuri și coborâșuri.

N-am făcut din amicitia noastră standard, ea se derulă în discreție și respect reciproc.

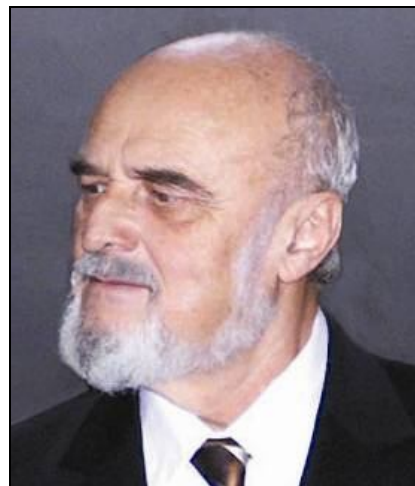
Suplimentul proiectat nu s-a putut realiza, și-acum înțeleg, martori sunt epistolele / emailurile dintre noi, că drumurile prin spitale erau tot mai frecvente și-i confiscau din entuziasmul de care a dat dovadă în ultimii ani, în care a scris cu frenezia tineretii.

Îi publicasem în „Caietele de la Araci”, ultimul număr din 2015, sub titlul „Aplomb politic”, și sub genericul „Alegro finale”, în *Vatra veche* 12/2015, fragmente din romanul său „Mița, jurnalul intim, secret și adevărat al Mariei Suru”, pregătit pentru tipar și care urma să fie lansat spre sfârșitul lui 2015, la Brașov.

Avea un mod particular de a se întoarce în timp, de a privi înapoi nu cu mânie, ci adesea cu simpatie, cu înțelegere, dincolo de tonul uneori ironic... chiar de la el, până la urmă, un om delicat, incapabil de răutăți.

Transcriu una din ultimele sale scrisori pe care mi le-a trimis și care lăsa impresia nu doar a unui optimism pe termen lung, ci și a unui angajament trudnic pe tărâm literar.

„Dragă domnule Nicolae Băciuț,

Iată și proza! S-ar fi putut alege un fragment mai scurt însă fără relevanța acestui *alegro finale* și fără ca cititorul să poată descurca ghemul firului narativ. Am încercat să mai ciugulesc din text câte ceva și am reușit dar, dacă e (totuși) prea mare (14 mii de semne) față de posibilitățile redacției, dați-mi știre și (cu durere în suflet) voi încerca un alt fragment mai mic și mai neghiob. (Însă ca autor, eu insist pentru acest text, chiar dacă veți fi nevoit să micșorați sau să excludeți "laudatio").

Vă trimit și un grupaj (tot mare) cu repere critice. Puteți extrage numai câte (și dacă) vă sunt necesare. Aveți posibilitatea să alegeți, funcție de numele criticului, de relevanța textului și de spațiul tipografic.

Vă mulțumesc mult pentru gestul dvs. generos, de a face un grupaj, și rămân același admirator și colaborator devotat vetrei noastre și infatigabilului nostru baci.

Daniel Drăgan, 31.10.2015

Nu cred că moartea are ceva măreț în ea, cu toată speranța unei lumi viitoare, dar nici nu cred că e măsura trecerii noastre pe pământ, că ea dispune și impune limite trăirii noastre. În destule situații, iar cea a scriitorului e printre acestea, există o viață posmortem. Scriitorul rămâne, prin scrisul său, în dialog cu timpul de dincolo de timpul său. Mai ales atunci când a spus ceva care să treacă vămile pustiei.

Daniel Drăgan rămâne să stea de vorbă cu noi. Eu însumi voi căuta în cotloanele internetului corespondența pe care am purtat-o, textele pe care mi le-a trimis și încă n-au fost publicate. Pentru că Daniel Drăgan rămâne în dialog cu noi.

NICOLAE BĂCIUȚ

³ Amble citate din Ion Rusu Abruđeanu – op. cit. pag. 424

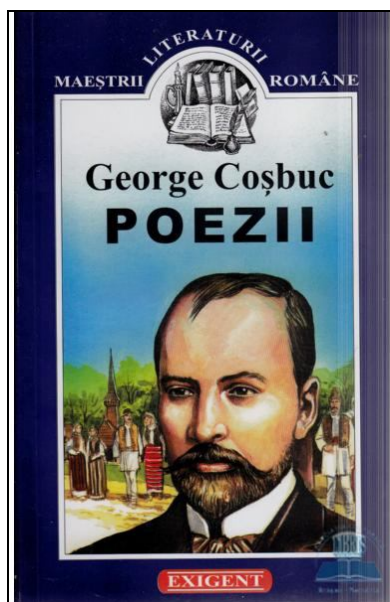
"Un farmec și-n izvoare?"

(Eu fraze nu știu să-nvârtesc)

S-a declarat „suflet în sufletul neamului” său. A fost „durutul” din „ranele neamului” pe care l-a considerat „izvor și țintă a totul ce cânt” și-a înțeles că drumul său va fi mereu împletit cu al poporului care l-a zămislit.

A conștientizat că viața-i luptă și datorie grea și-a luptat pentru ea așa cum ne-a învățat și pe noi cu dragoste și cu dor. Poate n-a fost un luptător în adevăratul înțeles al cuvântului („Dar un luptător n-a fost niciodată. Numai poet. Strășnicia vieții sale îl înfiora.” - Liviu Rebreanu), însă luptător a fost, din moment ce, ignorându-și boala și, împotrivindu-se firii lui singuratică și blânde („Era așa de îngăduitor, așa de bun, așa de modest cum nu mai sunt într-adevăr, astăzi literații” – Mihail Sadoveanu), reușește să se impună contemporanilor ca „unul din cei mai talentați poeți pe care-i avem azi. Adesea versurile lui prin claritatea și structura lor neobișnuită, te surprind ca o scăpare de lumină neașteptată. Nimic silit, nimic chinuit, nimic fals în frumoasele și curgătoarele lui poezii” (Alexandru Vlahuță). Poezia lui e poezia unui adult în care trăiește încă un copil uimit de miracolul lumii, e poezia unui țaran, a unui plugar care prin istețimea minții se ridică mult deasupra filosofilor pentru că „Nu filosofia-l face pe om înțelept sub soare / Ci mintea cea sănătoasă, câștigată cu sudoare, / De-aceea nîcîcînd plugarul nu-l luați în rîs de sus: / În oala acoperită nu știe nimeni ce-i pus !” (Filosofii și plugarii).

M-am întrebat uneori de ce este Coșbuc primul prieten-poet al copilăriei mele? După ce, cu trudă și cu bucurie, i-am descoperit pe Eminescu și pe Bacovia, pe Labiș și pe Nichita Stănescu, pe Marin Sorescu și pe Tudor Arghezi, dar mai ales după ce – iremediabil – m-am îndrăgostit de poezia lui Lucian Blaga, am găsit și răspunsul: poezia lui Coșbuc este poezia copilăriei, poezia primei vârste – vîrstă care se îngemănează dintotdeauna și pentru

totdeauna cu limpezimea, lumina, optimismul, speranța; nu este o poezie intelectualistă, dar zidește, înalță și este născătoare de speranță; versurile ei sunt clare și limpezi aidoma apelor repezi care curg în vaduri în apropierea casei părintești din Hordoul copilăriei. În același timp, spiritul didacticist care presupune concizie, claritate, promovare a principiilor morale, mesianism și care este o caracteristică a liricii coșbuciene înlesnește abordarea din perspectivă semantică a poeziei sale. Alături de Coșbuc, ești mereu pe un tărâm în care visele se împlinesc, binele este răsplătit cu bine, iar răul este de acceptat pentru că face parte doar din viața celor fricoși, a celor lipsiți de țel, a celor tânguitori și plângăcioși care, asemenea personajelor negative din basme, îl merită. Iar când răul se abate și asupra celor buni, ca în „Moartea lui Fulger”, rămâne vie, puternică, imuabilă speranța în viața de apoi, pentru că la Coșbuc moartea nu este altceva decât o prelungire a vieții, o altă dimensiune a ei. Mama înnebunită de durere află de la sfetnicul „Bătrân ca vremea, stâlp rămas, / Născut cu lumea într-un ceas” că fiul ei „nu e mort / Trăiește-n veci. E numai dus” și că salvatoare este întotdeauna „credința-n zilele de-apoi.”

Fiecare cuvânt al poetului este menit să aducă bună dispoziție, să explice, să învețe, să dea speranță, să lumineze și să te facă să înțelegi rostul lumii și - mai ales - să-l accepți. Iar rostul lumii e rostul oamenilor simpli: viața-i o luptă

continuă ce trebuie dusă cu dragoste, cu înverșunare și cu nădejde pentru că „Nimic nu-i mai de rîs ca plînsul în ochii unui luptător” (Lupta vieții). Sensul vieții stă în primul rând în îndeplinirea țelului pentru care ai venit pe lume, iar cel lipsit de țel nu-și justifică existența și este aspru admonestat: „Ești un nemernic / Când n-ai un țel hotărâtor” (Lupta vieții). El știe că lumea e frumoasă datorită diversității ei, că aspirațiile, dorințele oamenilor sunt diferite și că ele trebuie înțelese, acceptate și respectate: „Ce-s unora lucruri a toate mai sus / Par altora lucruri deșarte” (Poetul). Curajul e virtutea sine qua non a luptătorilor, iar pedeapsa pentru cei fricoși nu poate fi decât teribilă: „Să-i lași să moară / Căci moartea e menirea lor” (Lupta vieții). Dacă în lupta vieții apar victime - oșteni biruiți de moarte pe câmpul de luptă - tragedia lor e înălțătoare, iar jertfa lor are valențe terapeutice și constructive pentru că ea te vindecă de frica de moarte și te învață pe tine – neștiutorul și fricosul – că există un rost și în moarte: „Totuna e dac-ai murit flăcău ori moș îngârbovit; / Dar nu-i totuna leu să mori ori căne-nlănțuit” (Decebal către popor). Coșbuc nu le cere participanților la lupta vieții o implicare care să le depășească posibilitățile și nu-i așază într-un iluzoriu pat al lui Procust spre a-i obliga la ascensiuni uniformizatoare. Îndemnul e simplu și încurajator, nu te dezarmează și nu te face să renunți la luptă, ci să ți-o asumi plin de speranță: „Fă cât poți și las' să rădă / Cei ce sar viața-n hop” (Gazel 2). Iar, dacă țelul vieții nu te absoarbe total, nu te acaparează până la a da sens deplin existenței tale, luminează-ți clipa, trăiește-o aureolată de rost, de nerisipire; este îndemnul (carpe diem!) de-a nu uita că cea mai importantă comoară dăruită de Dumnezeu omului e Timpul: „Iar de n-are scop viața / Fă să aibă clipa scop” (Gazel 2). Toate principiile de viață sunt clare și, purtând în ele patina timpului, sunt de multe ori amprintate de renumele ori măreția celor care le-au rostit. „Viața asta-i bun pierdut / Când n-o trăiești cum ai fi vrut” (Decebal către popor) își învață Decebal supușii. Și-i mai învață →

Prof. ROZALIA TRUȚA

să-și asume viața și moartea fără văicăreli și fără plâns, căci „Murmurul, azi și orișicând, / E plânset în zadar!” E o lume în care dacă ești cinstit, n-ai a te teme de nimic – „Dacă ești cinstit n-ai teamă de dușman de-ar fi ciclop!” (Gazel 2), în care trebuie să mergi încet dacă vrei să ajungi departe „Mergi încet și las s-alerge / Alții cât or vrea-n galop.., (Gazel 2) și în care e bine să fii stejar (simbolul puterii, al statorniciei și al durabilității), nu plop - *Fii stejar să crești în lături / Nu înalt și slab, un plop*” (Gazel 2). Îndemnul la răbdare și perseverență vine firesc adăugându-se celorlalte povețe: *Picurii un strop cu strop / Fac al mărilor potop. / Zilnic câte-un spic adună / Și-n curând tu ai un snop* (Gazel 2). Din alte „scăpări de lumină neașteptată” aflăm că „Cine plânge-n lume / E mai liniștit; / Lacrimile spală / Sufletul rănit” (Cine plânge) sau că puterea rugăciunii și-a cuvântului rostit cu nețărmită evlavie și convingere e atât de mare încât înduioșează stâncile: „Căci tot așa se poate o piatră înșchimba / În inimă umană, precum inima încă / Adeseori se schimbă în piatră, chiar în stâncă!” (Stâncile strigă Amin).

Peste toată această lume veghează Dumnezeu, pentru că el împarte binele și răul, aduce lumina și speranța - „Dar știe acel ce compasul și-a pus / Pe marginea lumii-ntre viață și-apus / De-i alb ori e negru ce-mparte” (Poetul).

Nu-i sunt străine poetului cele două abordări filosofice referitoare la soarta omului și oscilează între ele. Pe de o parte, este exprimată ideea că Dumnezeu este cel care programează destinul fiecăruia, care știe a priori tot ceea ce se întâmplă cu / în viața noastră, iar - drumul odată trasat - alegerea omului nu mai contează: „De-ți este scris un trai cu fapte, / Chiar paria născut de-ai fi - / Tu-l vei trăi, / Dar gol în noapte vei pieri, / De-ți este scris să pieri în noapte. / Mai jos, decât e scris, nu cade / Nici cel cu silnicie dus, / Niciun răpus - / Cel bun nu merge mai în sus, / Căci la extrem sunt baricade” (Un glas din adâncul templului). De-aceea, poava care vine firesc e de-a accepta toate încercările vieții cu înțelepciune și cu certitudinea că nimic nu poate fi

altfel: „Și-oricât de amărăți să fim / Nu-i bine să ne dezlipim / De Cel ce viețile le-a dat” (Moartea lui Fulger). Pe de altă parte, în „Decebal către popor” este prezent gândul că destinul se sflă în mâinile omului, că toată puterea prin care ne asumăm lupta vieții vine din interiorul (din lăuntrul) nostru: „Puterea este-n voi / Și-n zei. Dar vă gândiți, eroi, / Că zeii sunt departe, sus, / Dușmanii lângă noi.” Iar durerea mamei căreia i-a murit fiul – suferință pe care o va cunoaște și poetul în 1915, odată cu moartea singurului său copil, Alexandru - îi prilejuiește poetului exprimarea revoltei în fața unui destin implacabil: „E un păgân și Dumnezeu, / E un păgân. / De ce să cred în el de-acum? / În fața lui au toți un drum, / Ori buni, ori răi, tot un mormânt! / Nu-i nimeni drac și nimeni sfânt! / Credița-i val, iubirea vânt / Și viața fum!” (Moartea lui Fulger).

A fost numit *poetul țărănimii* și de aici până la afirmația că George Coșbuc n-a fost un poet mare n-a mai fost decât un pas. Cei care s-au aplecat însă asupra operei lui cu interes și responsabil au descoperit un poet de certă valoare. În *Amintirile sale*, Ioan Slavici care l-a cunoscut bine, îl așază alături de Eminescu, de Caragiale, de Alecsandri prin profunzimea gândirii, noblețea sufletului, neastâmpărul caracteristic marilor creatori, măiestria dovedită - atât în ce spunea, cât și în cum știa „să-și formuleze spusa... La Coșbuc desăvârșirea formei e covârșitoare, și dacă unul ori altul îl va socoti ca poet mai prejos de V. Alecsandri ori M. Eminescu, nu mai încapă îndoială că el e ca măiestru, în ceea ce privește tehnica scrierii, mai presus de dâșii” (Amintiri, Ioan Slavici). Același Ioan Slavici schițează pentru eternitate chipul unui om neobosit, însetat de cunoaștere și având o fire iscoditoare: „Căzuse adică și el în boala de care au suferit Eminescu și Caragiali: când intrai cu el în vorbă despre chestii de tehnică literară, nu-i mai era nici foame, nici sete, nici somn, se pierdea cu desăvârșire el însuși pe sine [...] Mai suferea și de altă boală a lui Eminescu și a lui Caragiali: era doritor de a-și întinde cunoștințele, și când se pornea pe citite, nu-l mai puteai urni din loc.”

**Bustul lui Coșbuc, din Bistrița,
autor G. Pîrvan**

Din amintirile prietenului său Alexandru Vlahuță, se încheagă portretul unui intelectual capabil de interminabile conversații care dezvăluiau contemporanilor săi erudiția și spiritul enciclopedic al poetului țărănimii: „Dar sub fruntea-i înaltă, pe fața ostenită, între pleoapele palide, ochii lui negri și tineri scăpărau de viața intensă. La berărie ne-a vorbit de Virgiliu, iar până la gară și în vagon, cu subtila pricepere și bogata erudiție, mi-a comentat câteva stanțe obscure din Divina comedie...”

Să vibreze la frumusețea naturii, la bucuriile și la durerile neamului său, să se încarce de cunoaștere și de trăire intensă și să transmită apoi lumii mirate emoția din suflet a fost marele său crez artistic: „—Ascult cum își freacă cântul / Pădurea, pârâul și vântul; / E cerul al meu și pământul / Și cânt, ca și ele, și eu. / În urmă-mi popoarele cântă / Cântări de la mine-nvățate: / Și tot ce e-n sufletul meu / E-n sufletul lumii mirate” (Povestea cântării).

Să-i cântăm cântările și să-i păstrăm aproape, în suflet, sfaturile și îndemmurile face parte din datoria pe care o avem față de toți cei de dinainte de noi care au trudit întru sporirea luminii acestei lumi.

GEORGE TOPÎRCEANU

130 de ani de la naștere -
(20 martie 1886 – 7 mai
1937)

(II)

...Odată cu stabilirea la Iași, și desfășurându-și activitatea la *Viața românească* și sub influența lui Ibrăileanu, Topîrceanu se desparte treptat de etapa adolescenței și romantice din creația sa, precum și de sentimentalizarea exagerată și pornirile evidente spre un retorism, de cele mai multe, ori inutil, chiar dacă ținta era spre noi orizonturi poetice. Fenomenul despărțirii de... adolescență este ilustrat cât se poate de limpede în versurile de mai jos în care „cere” clemența criticii postume:

„O, indulgentă Critică postumă,
Să nu le-nțepi cu vârful unui ac,
Că, rând pe rând, baloanele de
spumă
În lacrimi grele iarăși se prefac.

(Topîrceanu: *Prefață*).

Devenit angajat al revistei *Viața Românească*, el îndeplinește succesiv funcțiile de subsecretar, apoi secretar de redacție. Este o perioadă fastă pentru Topîrceanu, având în vedere că el cunoaște și colaborează cu scriitorii de prim rang ai literaturii române: Sadoveanu, Gala Galaction, Tudor Arghezi, Mihai Codreanu, Hortensia Papadat-Bengescu ș.a. Iar prietenia cu Sadoveanu este de notorietate reflectându-se limpede și în *Povestirile vânătoarești*, în care tovarășul de pușcă și de undiță e numit de Sadoveanu „prietenul meu, poetul”.

În acei ani, premergători Primului Război Mondial, sunt scrise o parte din parodiile topîrceeniene care îl vor și consacra ca pe unul dintre marii noștri parodiști, cel mai mare, după părerea mea! În orice caz, din informațiile pe care le am la îndemână, se pare că, într-adevăr, 1910-1920, a fost deceniul cel mai prolific și mai plin de evenimente din viața poetului. Să ne reamintim că, între 1912-1913, a editat revista *Teatrul*, împreună cu Mihail Sevastos... Trei ani mai târziu, în 1916, are loc debutul său editorial cu volumele: *Balade vesele* (Editura *Alcalay*, București) și *Parodii originale* (Editura *Librăriei H. Steinberg & Fiu*, București). Odată stabilit în capitala Moldovei, la Iași, se reînscrie

la Facultatea de Filozofie, însă, începând războiul, este „...mobilizat, participă la campania din Bulgaria, apoi la Primul Război Mondial, căzând prizonier în primele zile...” (*Scriitori români, coordonare și revizie științifică* Mircea Zăciu, în colaborare cu M. Papahagi și A. Sasu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p. 450), astfel, sergentul-artilerist, George Topîrceanu, rămâne prizonier timp de doi ani (până în anul 1918). Din acest rău, binele a fost că prizonieratul său este descris și publicat în *Amintiri din luptele de la Turtucaia*, (Editura *Alcalay*, București, 1918), *În ghiara lor... Amintiri din Bulgaria și schițe ușoare*, (Editura *Socec*, București, 1920). *Pirin-Planina, epizoduri tragice și comice din captivitate*, apare la București, în 1936, la „*Naționala*” S. Ciornei, și se referă, concret, la anul și patru luni ale prizonieratului. În 1928, la Editura „*Cartea românească*”, îi apare volumul de poezii *Migdale amare*, editură la care va publica, în același an, ediția a III-a a volumului *Balade vesele și triste*, iar doi ani mai târziu, în 1930, îi apare volumul de proză *Scrisori fără adresă*, Editura „*Naționala*” S. Ciornei; în anul 1931, la Editura „*Cartea românească*” îi apar volumele *Migdale amare*, ediția a II-a, și *Balade vesele și triste*, ediția a IV-a; în 1932, publică la Editura „*Cartea românească*” a IV-a ediție a *Parodiilor originale*...

Evadarea și întoarcerea spre casă, este un fel de „chinurile lui Ulise”, mărșăluitul pe jos și fiind un adevărat „drum al Golgotei”. Nu e locul aici să descriu cu detalii drama

întoarcerii, însă mi-se pare interesant de inserat un amănunt semnificativ: cu ceva timp înainte de acest episod de-un anume tragism din viața poetului, o cunoscuse la Iași pe poeta Otilia Cazimir, cu care se împrietenise. Sigur că prietenia lor avea adânci conotații sentimentale din moment ce, bine se știe, Otilia suferea pentru că nu avea cum să intervină în ajutorul prietenului său, cu pachet, medicamente, rufe... Se simțea tot mai neputincioasă, așa că îi scrise lui Ibrăileanu (august, 1917), pe care-l știa în relații foarte bune cu Topîrceanu, încheind: „*Încercați să aflați însă condițiile în care pot trimite pachetul și, de credeți că cele ce propun eu merită vreo atenție, interesați-vă și de ele.*” Nu e greu deloc să ne dăm seama că, dincolo de cuvinte, se afla o mare grijă și iubire pentru poetul aflat în captivitate. În acest context, ar mai fi de subliniat spiritul de solidaritate scriitoricească dovedit de Constantin Stere, fondatorul și conducătorul revistei „*Viața românească*”, apărută la 1 martie 1906, care i-a trimis poetului 100 de lei și „*a fost cel care a intervenit la comandamentul bulgar de la București, cu rugămintea ca Topîrceanu să fie eliberat.*”, ceea ce s-a și întâmplat „*la sfârșitul lui decembrie 1917...*” (Handoca..., p. 97).

Întors la Iași, Topîrceanu redactează împreună cu Sadoveanu revista *Însemnări literare*, până în 1920 când reappare revista *Viața românească*, al cărei prim-redactor va fi.

Volumele sale (*Balade vesele și triste*, *Migdale amare*, *Scrisori fără adresă*, *Pirin-Planina*) se bucură de succes de public și de presă (articole și aprecieri semnate de Felix Aderca, Liviu Rebreanu, Petre Locusteanu ș.a., în special poezia, pentru care obține în 1926 chiar *Premiul Național de Poezie*. Deși bolnav de cancer la ficat, întemeiază împreună cu Sadoveanu și Grigore T. Popa revista „*Însemnări ieșene*” ca un ultim efort creator.

„*Greu bolnav de cancer hepatic, pleacă în februarie 1937 la Viena împreună cu Otilia Cazimir*” (Călinescu, *Istoria...* p. 831), așadar, primăvara aceluia an aflându-l într-un sanatoriu vienez...

...Creația sa literară, împărțită oarecum în mod egal în: poezie: →

DUMITRU HURUBĂ

De profundis

Nu, asta nu pot s-o suport!
Curând, e-un an și jumătate
De când ați declarat că-s mort
În unanimitate.

Toți proștii câți m-au cunoscut
Ziceau: „Mi-era un fel de rudă –
Săracul! Cine-ar fi crezut?...”
Îmi vine să-nviez de ciudă!

Profane mâini mi-au răsfoit,
La Iași, arhiva.
Revistele m-au prohodit,
Amicii mi-au mâncat coliva.

Mă pipăi, stau nedumerit.
Mă trag de păr, simt că mă doare...
Nu, n-am murit!
Vă dau cuvântul de onoare.

Scriu versuri proaste, deci exist!
Mi-e dor, mi-e foarte dor de-o fată.
Trăiesc, de vreme ce sunt trist
Și râd ca altădată.

Dar astăzi, negru și zburlit
De cum m-a prins dușmanul, -
Vă dau de veste c-am sosit
Întreg, și eu, și geamantanul!

Sonete pluvioase (II)

Sunt izolat ca Robinson Crusoe,
Nu vine nime-n ușa mea să bată,

Și dacă stau cu ușa încuiată
E că nici eu de nime n-am nevoie.

Mai fericit ca legendarul Noe,
Din toată omenirea inundată,
În arca mea nu am decât o fată...
Deasupra lumii noi plutim în voie...

Degeaba vă-ndesați ca la pomană,
Reprezentanți ai faunei terestre, -
Nu iau cu mine nici o lighioană!

Căci e destul o singură pereche:
Un trubadur și-o fată fără zestre,
Ca să refacă toată lumea veche!

Dedicație

Lira spânzurată-n cui
Cam de mult am părăsit-o,
De urâtul tău, iubito,
Și de dragul nimănu.

Degetele-mi amorțite
De-abia lunecă pe strune.
Toate coardele sunt bune,
Doar a' inimii-s plesnite.

Pentru tine, adorato,
Vreau să-mi cânt de azi încolo
Bucuriile-n tremolo
Și tristețea-n pizzicato.

Și de s-o-ntâmpla ca tonul
Ori măsura să nu-ți placă,

Masa de lucru

Vom întoarce patefonul
Și vom pune altă placă.

Acuarelă

În padurea de cristal,
Ca un alb decor de teatru,
Stau copacii vertical
(Trei plus douazeci și patru).

Înger trist de abanos,
Înger mic
S-a trezit cu fața-n jos
Într-un cuib de borangic.

Un luceafăr ideal,
Verde i s-a prins pe gene,
Ca un fulg de papagal
Din păduri braziliene.

Iar căpșunii de pe jos
Îi trimit în nări mireasma
De tămâie și aghiasma,
Pruncului de abanos.

GEORGE TOPÎRCEANU

→lirică satirică, proză: proză satirică, memorialistică și publicistică, nu a reușit niciodată să adune o părere unanimă a comentatorilor, nici asupra operei, nici a creatorului ei. „Lansarea” respectivei ambiguității a fost... într-un fel „certificată” de G. Călinescu în *Istoria sa...*, din care citez: „Cu privire la G. Topîrceanu se constată două atitudini în sfera unei considerații generale. Unii îl prețuiesc ca pe un poet mare, alții ca pe un poet minor.” (p. 826). Nu atât de categoric, dar nici prea departe G. Ibrăileanu sugera acest adevăr publicând în 1920: „O slăbiciune, căci intervenția prea pronunțată a inteligenței în procesul sufletesc de creațiune este inoportună. Această intervenție stânjenește jocul forțelor inconștiente, care sînt rezervoriul poeziei lirice. Iată pentru ce poezia D-lui Topîrceanu este lipsită de acele ecouri nelămurite și de acea brumozitate care îngăduie cetitorului să-și viseze liber visurile lui.” (*Revista Viata Românească*, nr. 4,

1920). Îndulcind puțin situația, tot Călinescu este cel care pune lucrurile la punct pentru posteritate: „(...) *Să spunem că Topîrceanu e socotit ca un poet al universului mic.* (Id. p. 826). Citind și pătrunzând în opera poetului, lesne poți fi de acord cu marele critic, analizând chestiunea la „rece”, dar, pentru cititorul obișnuit, aceste etichetări au mai puțină importanță, fiindcă măriă sa, girat și de fidelul său însoțitor Cronos, vor fi cei care, iată, au asigurat perenitatea creației topîrceeniene. Și vorbim despre poezie în primul rând, pentru că această parte din creația sa atârna

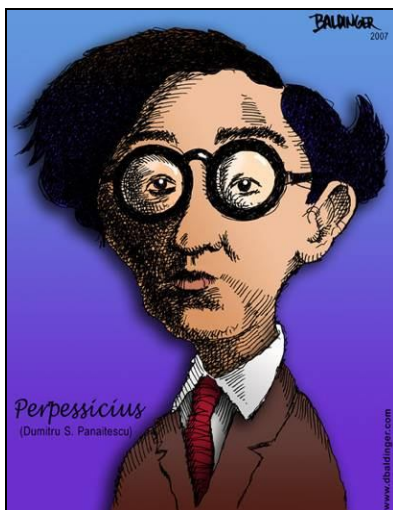
Casa Memorială “George Topîrceanu” de la Nămăiești

mai greu în opera lui Topîrceanu. În ale sale referiri la el, Demostene Botez, ne dă cel mai relevant argument al popularității de care se bucura poetul încă în timpul vieții: „*Dacă la vreo șezătoare literară apărea pe scenă Topîrceanu, sala izbucnea spontan în aplauze. Dar nu în aplauze reci, care manifestă o admirație cerebrală, ci un joc zglobiu al mâinilor, mărturie de mulțumire și plăcere...*” (Demostene Botez, *Memorii*). Adică, într-un fel, exact contrariul părerii călinesciene: „(...) *Oricîtă încîntare ne-ar produce „Parodiile originale”, spiritul nostru critic întîmpină greutate să găsească alt merit decît acela de observație și virtuozitate în niște compuneri al căror punct de plecare este în poezia altora. O parodie este în definitiv o pastişă, exagerată, ca spre a-și găsi iertarea în recunoașterea imitării.* Topîrceanu însuși le numea „pagini modeste de critică literară”. (*Istoria...*, p. 826).

ANIVERSĂRI

PERPESICIUS: UN „DOMN” AL NOBLETEI

Brăilean de origine, viitorul scriitor Perpessicius, pe numele său real Dimitrie Panaiot (Dimitru Panaitescu) s-a născut „la douăzeci și una spre douăzeci și două octombrie, la ora douăsprezece noaptea” 1891, pe strada Cetății, nr. 49, în casa Elisabetei (născută Daraban) și a lui Ștefan Panait, originar din Ianina și stabilit la Brăila în timpul Războiului pentru Independență din 1877. Mândru de locul său de baștină, Perpessicius rostea cu încântare numele lui Constantin Sandu-Aldea, al lui Ștefan Petică și Panait Cerna, găsim că expresia cea mai fericită a specificului brăilean în literatura română o reprezintă opera lui Panait Istrati. Aici, în târgul Brăilei, pe strada Cetății, nr. 58, în zona celebrului „Patrulater de cristal”, format în perimetrul celor patru străzi (*Piața Poligon – Strada Zidari – Strada Cetății și Strada Grădinii Mari*) se află Muzeul Perpessicius, într-una din acele vechi și modeste case, retrase pe o muche de deal, cu fața spre Dunăre ca un far, un loc misterios și plin de parfum și culoarea cărților și manuscriselor, multe dintre ele purtând dedicațiile multe de critic de la nume strălucite ale literelor românești, precum Lucian Blaga, Sadoveanu, Arghezi, Călinescu, Vianu, Bacovia, Gala Galaction Geo Bogza și Ion Minulescu. După absolvirea Liceului „Nicolae Bălcescu” din Brăila, Perpessicius se înscrie la Facultatea de Filosofie și Litere din București, secția de filologie modernă, perioadă din care datează și începuturile sale literare. Cunoaștem debutul scriitorului Dimitru Panaitescu sub trei pseudonime: Victor Pribeagu, D. Pandara și Perpessicius. În numărul 5, din 21 mai 1911, al revistei brăilene „Flori de câmp”, el publică prima sa scriere, schița *Omida*. Din lumea celor care se târăsc, semnată Victor Pribeagu, ca după mai mult de doi ani, la 15 septembrie 1913, să îi apară prima poezie, în revista „Versuri și proză” (Iași), optsprezece rânduri intitulate *Reminiscență*. La 26 decembrie 1915, debutează cu versuri elegiace în „Cronica” lui T. Arghezi și Gala Ga-

laction, unde va folosi pentru prima dată pseudonimul Perpessicius, cu înțelesul său latin de „acela care a străbătut toate suferințele”, de „răbdător”, un derivat compus al verbului „patior” (*sufăr*), după cum, într-o altă împrejurare, aceste semnificații vor fi sugerate în următoarele versuri „La fel și-n timpu-mi gârbov, de schilodita-mi dreaptă / E-un suflet ce zâmbește sub trista aparență, / Scutit de orice ură, amant prin excelență.” La intrarea României în război, a fost mobilizat și trimis pe frontul din Dobrogea, unde într-un dramatic episod din timpul luptelor de pe dealul Muraton din Dobrogea este grav rănit la mâna dreaptă. Trecut prin focul primului război, rănit, chinându-se mult timp cu singurătatea și izolarea spitalelor, asemenea personajului său, Paul, „ofițer scund, cu unghiul rănitului pe mâneacă”, din proiectul de roman *Fatma sau Focul de paie*, din care s-au publicat doar câteva capitole, scriere cu un subiect încheșat din evenimentele și experiențele trăite în timpul pribegiilor Primului Război pe la Vutcani, Botoșani, Vaslui, Roșieți, dar mai cu seamă la Iași, cu întâmplări plasate sub semnul iubirii pentru Fatma, o iubire bogată în nuanțe sufletești și cântată în maniera lui Alain Chartier, pe care, de altfel, îl și citează: „În mine nu-i pricepere, nici simț, / de scris altminterea decât cum simț.” De acum se vede obligat să scrie numai cu mâna stângă, ajungând la o grafie ciudată, înflorată, cu arabescuri interesante și atrăgătoare. Întors la București, editează revista „Letopiseți” (1918 – 1919), alături de Scarlat Struțeanu, Dragoș Protopopescu și Tudor Vianu, unde începe să publice versuri inspirate din expe-

riența celor „două campanii, pe front și în spital”, cuprinse ulterior în *Scut și targă* (Editura Casa Școalelor, 1926), primul său volum de poezii, cu o copertă compusă de pictorul Theodorescu – Sion, înfățișându-l pe autor ca pe un „poet modernist (...) impresionist cu erudiție literară, colecționar de flori presate din toate parcurile poetice.” (E. Lovinescu).

În toamna anului 1919, după susținerea examenului de capacitate, Perpessicius este numit profesor de limba și literatura română la Liceul „Moise Nicoară” din Arad, unde funcționează până la 1 ianuarie 1920, când pleacă la Târgu – Mureș, devenind profesor la liceul militar din oraș. Atras de frumusețea peisajelor din zonă, Perpessicius se va întoarce aici în repetate rânduri, în vacanțe, pentru a petrece multe clipe de odihnă. La sfârșitul anului școlar, părăsește Târgu – Mureș și se îndreaptă spre Brăila.

Este profesor de română și franceză la Școala Normală de Băieți „Șt. O. Iosif” din Brăila, până în anul următor, când se stabilește în București. De acum își începe și activitatea de cronicar literar la ziarul „Românul” din Arad, inaugurând rubrica „Săptămâna bibliografică,” colaborând apoi la periodicul „Spre ziuă”, la „Sburătorul”, „Cugetul românesc” și „Flacăra”. După cum mărturisea într-un interviu acordat lui Petre Sfetcă în 1967, de începuturile sale de cronicar literar este legată și perioada colaborării cu note critice în publicația „Buletinul cărții”, tipărită de el însuși la București, împreună cu Em. Bucuța, bilunar (ian. – dec. 1923), apoi lunar (ian. – dec. 1924), pe care, la îndemnul lui Al. T. Stamatiaid, fostul său coleg de cancelarie de la Liceul „Moise Nicoară” din Arad, le va strânge în volumul *Repertoriu critic* (Arad, 1920), momentul acesta marcând adevăratul său debut editorial. Lector harnic și conștiincios de iubitor al frumosului, Perpessicius va fi prezent în „Săptămâna muncii intelectuale și artistice” a lui Camil Petrescu, cu cronici literare la ziarul „Spre ziuă”, la „Mișcarea literară”, al cărei director era Liviu Rebreanu, la „Ideea europeană”, „România nouă”, „Salonul literar” și „Viața artistică”, ca între 1925 - 1927 să preia conducerea „Universului literar”, după cum, tot mai apropiat de lumea cărților →

MARIN IANCU

să intre în redacția ziarului „Cuvântul”, unde, timp de șapte ani, va deține rubrica „Mențiuni critice”. Între anii 1925 – 1928, susține la „Jertfa neamului” rubrica permanentă *Crestături pe cârjă*, în care apără interesele invalizilor de război, uitați și nedeptățiți. Apreciat în epocă pentru marea sa noblețe, Perpessicius și-a păstrat în toate ipostazele sale de viață și activitate literară sensibilitatea de lector harnic și conștiincios iubitor al frumosului, a iubit cu patimă cărțile, arătându-se atât de dornic să-și împărtășească ideile despre acestea prin cronică atrăgătoare și pline de sens și frumusețe a exprimării, devenind criticul despre care G. Călinescu afirmase că-și îndulcește comentariul cu „miere de Ibla”. În privința orientării sale critice, Perpessicius admite că „prin forța lucrurilor”, avându-i ca model pe Ion Trivale și, mai ales, pe G. Călinescu, s-a apropiat de critica de interpretare: „Fiind cititor, solicitat din când în când de entuziasme, pe care am simțit nevoia să le comunic, așa cum scriitorul robit de un peisagiu sau de o întâmplare nu cere nimănui îngăduința de a le împărtăși. Că, din aceste scurte iradiații, unul sau altul dintre cititori, ce se întâmplau a fi și scriitorii, au putut arveni și câte o îndrumare, lucru e prea puțintă, însă nu-mi poate fi imputat.” După *Repertoriu critic* (Arad, 1925) și *Scut și targă*, primul său volum de versuri (București, 1926), Perpessicius publică *Mențiuni critice* (vol. I - 1928; II – 1934; III – IV – 1938; V – 1947. Al doilea volum de poezii, intitulat *Itinerar sentimental*, a apărut în 1932, la Cultura Națională, București. Antologia de critică literară franceză *De la Chateaubriand la Mallarmé* (traducere și note) este publicată, în 1938, în colecția „Critica”, la Fundația pentru Literatură și Artă. În aceeași editură au apărut, în 1940 și 1944, volumul de însemnări culturale și literare *Dictando divers* și volumul de studii literare *Jurnal de lector*. Volumele din ediția critică a *Operele* lui Eminescu au apărut: I – 1939; II – 1943; III – 1944, la Fundația pentru Literatură și Artă; iar în Editura Academiei: IV – 1952; V – 1958; VI – 1963. În Editura de Stat pentru Literatură și Artă au apărut volumele: *Mențiuni de istoriografie literară și folclor* – 1957; *Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor*, vol. I - 1961; vol. II – 1964; III –

1967. *Opere alese*, de M. Eminescu (E. P. L.), vol. I și II – 1964; vol. III – 1965. În colaborare cu Ion Pillat, a publicat *Antologia poezilor de azi*: vol. I – 1925, vol. II – 1928. În aceeași editură, au apărut *Operele* lui Mateiu I. Caragiale, îngrijite și prefățate de Perpessicius. Cele șapte volume de *Opere* ale lui Perpessicius au apărut (Cuvânt înainte, Notă asupra ediției și Tabel cronologic de Dumitru D. Panaitescu): vol. I și II, 1966, 1967, Editura pentru Literatură; vol. III – 1971; IV – 1971; V -1972; VI – 1973; VII – 1976, Editura Minerva, București. Tot la Minerva a apărut și volumul *Memorial de ziaristică* (1970), iar la Dacia, Cluj, 1971, volumul *Lecturi intermitente*.

Perpessicius începuse de unul singur proiectul de realizare a unei ediții eminesciene integrale, după ce toate încercările anterioare de acest fel ale altor spirite împătimate după opera lui Eminescu fuseseră abandonate. A trudit ani mulți la descifrarea, ordonarea și explicarea imensului depozit de documente păstrat în grija Bibliotecii Academiei, depășind o mulțime de obstacole în tipărirea primului volum din 1939, dar și pe durata pregătirii celorlalte cinci volume, între anii 1943 – 1963, când începuse să se confrunte cu mari dificultăți financiare și birocratice, neînțelegerea cu editorul Ciornei și transferarea ediției la Fundații, unde director era Al. Rosetti. A reconstituit mai bine de un sfert de veac poezie cu poezie, antumă sau postumă, textul final sau cel unic, străbătând pas cu pas printre cele zece mii de pagini ale manuscriselor eminesciene, asumându-și până în ultima sa clipă de viață marele sacrificiu al pierderii vederii, „după ce, an cu an, creșteau până la refuz dioptriile ochelarilor, în luptă cu slova eminesciană submilimetrică” (Șerban Cioculescu).

Recunoscând în Sainte – Beuve pe marele său patron spiritual, „al cărui nume”, spunea el, „tremurăm scriindu-l”, Perpessicius și-a menținut pe durata întregii sale cariere literare imaginea unui critic neobosit al actualității, conștiincios și de o „amabilitate excesivă”, „un gentilom al criticii literare” (Vladimir Streinu), până la vârsta de 80 de ani neîmpliniți, când în zorii zilei de luni 29 martie 1971, în urma unor mari suferințe, se stinge din viață, fiind înmormântat la cimitirul Bellu.

Ce țintirim cuminte...

Ce țintirim cuminte, ce răposați de treabă!
 Urcăm agale dealul și nimeni nu ne ntreabă
 Cine suntem, de unde venim și ce ne mână
 Să poposim pe plaiul acesta într-o rână.
 Ne așezăm pe iarba crescută-ntr-o morminte
 Și descifram pe-o cruce cu două oseminte
 Încrucșat săpate: un an, o zi, un nume -
 Unicele vestigii care-i mai țin de lume.
 Ulcele hârbuite cu resturi de tămâie
 Stau risipite-n iarbă, și pe la căpătâie,
 O tufă de scorușe a scăpărat amnarul,
 Cucuta și pelinul au strâns întreg amarul
 Și-amurgul ce umbrește cu pânzele-i declinul
 Preface într-o seră de moaște țintirimul.
 Dar Mureșul e-n vale cu apa-i cătrănită.
 Podarul, soi de Caron, cu luntrea ghiftuita,
 Ne-așteaptă să ne treacă pe cellalt țarm, cu bacul,
 Și ni-i așa de bine, că-aici ne-am face vacul,
 Și-n ostrovul de tihnă ne-am veșnicii hodina,
 De n-ar grăbi podarul și n-ar scădea lumina.

Micoșlaca, 1921

(Din „Albumuri – Album transilvan” în Perpessicius, „Opere”, Vol. 1, Editura pentru Literatură, București, 1966)

Asterisc

Copilăria ca întoarcere

Este interesant că în spațiul reprezentării noastre comune, consacrate cultural, spre a ne contacta copilăria și în general ceea ce ține de ea trebuie să... *ne întoarcem*. Să ne întoarcem la, spre, către, în copilărie. Cu mintea, cu sufletul și uneori, în varii modalități, chiar cu fapta propriu-zisă – în amintire, în trăiri, stări și sentimente depuse straturistraturi în ființa noastră și printre care voința, dar mai ales întâmplările de tot felul fac, din ce în ce mai insistent de la o vreme a vieții, o arheologie necontrolată și incontrollabilă și ivesc vestigii căutate, dar și imprevizibile; sau în lumi reale care ne conservă copilăria pentru că ea, copilăria, va fi trecut cândva pe acolo, marcând locul cu pașii sau numai cu gândul, ori nu au ceva anume în comun cu ea acele realități nemijlocite, însă le e dată, prin cine știe ce puteri asociative, capacitatea de a ne-o evoca, de a ne-o sugera sau, și mai simplu, de a ne-o semnala. Ca să o căutăm noi singuri mai departe, ceea ce adesea devine o neascultare a sinelui față de propria făptură și o chemare irepresibilă – și nu în afară, în lucruri, ci numai și numai înăuntru, pentru că, totuși, copilăria, ne convingem pe măsură ce ajungem pricepuți în de acestea, stă numai în noi. Asta îl și tulbură pe poetul care bagă curând de seamă că "Astăzi chiar de m-aș întoarce/A-nțelege n-o mai pot... /Unde ești, copilărie, /Cu pădurea ta cu tot?"

Deși așa însă, unii fiind mai încăpători și mai primitivi sufletește decât alții, ca să adune din viață tot ce se poate și ce nu se poate aduna, dar și mai disponibili pentru gratuitate, putem păși, putem călători, putem locui, dacă vrem, în copilărie. Doar că întorcându-ne acolo și întorcându-ne, de fapt, în noi, în hangarul lăuntric fără margini și populat cu de toate. Adică oprind însoțirea conștiință a mersului înainte și suspendând șederea în prezent pentru a ne dedica unui episod trecut al vieții noastre – pe care îl căutăm, care ne place și ne procură satisfacție, ba chiar poftă și motivare de continuare a înfruntării cu ziua de azi și cu cea de mâine, care este resimțit ca bun și ca făcându-ne bine, dar pentru care e nevoie să ne întoarcem. O dezvăluie (și ne învață

asta) limba – care teaurizând în cămările ei înțelesuri și accepțiuni nebăgate în seamă, mentalitățile, cultura din veac a vorbitorilor, ne spune fără ezitare că la/în copilărie *ne întoarcem*. Pe orice cale, prin orice mijloc, în orice fel, dar asta facem. Copilăria – frumoasă, bună, fericită, căutată, etern jinduită și etern pierdută – nu este în viață un fapt de continuitate, ci, diafană și himerică, existând mai ales ca urmare a recuperării ei târzii (și frecvent recolorată, resemnificată!), ține de discontinuitatea viețuirii.

Nu avem, obișnuit, copilăria proprie aievea în fața conștiinței, ca să putem spune despre ea "iată-o, aceasta este", așa cum se poate vorbi, în prezența faptului real, despre condiția vârstei de adult. Copilăria o trăim ingenuu și ni se consumă, aflată mereu sub o asistență străină, mai ales sub auspicii care ne exced și care în bună măsură ne și exclud. Paradoxul este că, deși îi suntem singurii actori, desigur că mai mult ori mai puțin voluntari și pregnanți, totuși, jocul personal pe scena propriei copilării este departe de a ocupa ca pondere și însemnătate poziția centrală. Alții și altele, chiar dacă rămânând de apanajul fundalului și al fondului, decid, îi dau cursul, îi compun regia.

Destul de târziu privită ca *vârstă de aur* – și tot ca aport al maturității și al înțelepciunii intrată ca atare în mitologie –, perspectiva asupra copilăriei în etapele care îi urmează imediat este marcată de reflexul mirării (nu apărută, aceasta, de însoțirea relor porniri: invidii, gelozii, căzniri – pe care în general le deprindem în viață îndată ce cunoaștem greul și răul) că s-a tăiat prea brusc și nedrept

șirul atâtor și atâtor puțințe și îngăduințe și că fără motiv de înțeles, încuviințările și bunăvoința de mai ieri, când eram nemeritoși și ... infanțili, astăzi nu ni se mai dau, deși am devenit serioși și tindem să fim destoinici și de ispravă. Ba chiar și dinaintea vârstelor mai târzii copilăria are o poziție neînvidiabilă. O apără mai ales faptul că ea este întotdeauna a unui copil anume – și că aproape fiecare copil este un copil anume. Dar n-o păzește nimic de privirea de sus, de toleranța superioară, de ironii, de glume, de joaca mai mult ori mai puțin blând bășcălioasă, chiar dacă dragăstoasă, a adultului mereu prea serios cu naivitatea copilăriei. "Hai, pușor, cântă tu la altă masă", zice acesta, contând total pe știința lui despre tipul de reacție al pușorului, care se mișcă ascultător și întreabă mimând seriozitatea cu gingașă ingenuitate: "La care, la asta?" Un deficit de dignitate e de constatat întotdeauna în contul copilăriei. Să copilărești prea mult, să te copilărești, să fii copil și chiar să-ți zăbovească mintea și sufletul mai mult decât este cazul (decât *se cuvine!*) în copilărie nu sunt apanaj al omului serios și pot deveni reproșabile. Ca și alte omenești, în fond, care prizate în supra-doză ajung să deranjeze și să procure practicantului nume rău: cântatul, dansul, petrecearea, gluma (șaga, a sugui), râsul...

Dar parcă mai mult decât altele – poate că și unde e mai de preț, dar sigur pentru că înseamnă întoarcere în urmă – copilăria, în timp ce se înfășoară continuu în uitare și în nostalgii, intră sub supravegherea unor reguli nu suficient de precizate, însă cu acțiune fermă, care nu îngăduie nici libertăți fără limită în hălăduitul prin împărăția ei și nici amestecul ei la liber cu celelalte vârste și cu lucrurile curente ale vieții. Indiciile unei separări conștiente, deliberate a copilăriei de restul vieții devin uneori evidente. Este nevoie de un minim de agreement (o stare, o ambianță, o dispoziție) și de o pregătire prealabilă ca să se tragă cortina și insula delimitată și izolată a copilăriei să se arate și să se amestece cu cele ale prezentului. Poate că tocmai întrucât întoarcerea în sine, deși nu este explicit neîngăduită, nu e nici recomandată și nici încurajată. De altfel, întoarcerea stă, în reprezentarea noastră, cultural deci, sub semnul unor mari interdicții. →

AUREL BUZINCU

FLORI

nămeți de flori
trec printre nori
săltând pământ
cu crezământ
și fără spini
unde-s lumini:
sunt veci de Crist
Cel de-Ametist!

prin cer trec vești
fulgi de povești:
cum Cel Înalt
suie învoalt
flori și necaz
colo-n privaz
flori colilii
lebede vii
legând în psalmi
raiul de dalbi -
palat de sfinți
grădini cumiști...

*
viscol de flori
trezește-n zori
stea și Voivod
pentru-un norod
abia scăpat
din scăpătat

mistice veri
verzi primăveri
și constelații
magii de grații:

meniți în șoapte
focuri de noapte
pentru-un norod
scos din năvod
acum schilod:
Crist-Voievod
schimbă-umilinți
în limbi de sfinți
și-atâtea patimi

și-atâtea lacrimi
le ia-ntre palme
blestem să darme
și le descântă
pentru o nuntă
pentru o rimă
de stea sublimă
-ntre Crai și Știmă

le scoate-n vază
focuri de rază
apă în oază...

floare de colț
te sui pe bolți -
nu pierde plâns:
în necuprins
văzduhu-i nins!

sunt sfințe patimi
și-o stea de lacrimi -
foc de vestire

și mântuire...

*
zori vii - zurlii - zarzări
candrii
cireși trimiși-de-
mpărății
petale de privighetori
voi - leagăne de
vestitori:
scrieți pe cer o elegie -
precum a fost - să nu
mai fie!

miracol - flori de liliac
veniți la nunta cea din
veac
și ardeți focuri de-
ametist
pentru un neam și vechi
și trist...

ADRIAN BOTEZ

COPILĂRIA CA ÎNTOARCERE

→Înseamnă o zăbovire în urmă
al cărei câștig este văzut ca fiind
întotdeauna mai mic decât pierderea
pri-cinuită de oprirea mersului
înainte, care ar da sensul și ar împlini
rostul vieții. Femeia biblicului Lot,
apoi, privește în urmă (din curiozitate
ori cu părere de rău după cele rămase
de-finitiv acolo), neascultând de
porun-că, și drumul ei se oprește
pentru tot-deauna în clipa aceea. Te
întorci din drum, locuind în împărăția
supersti-țiilor, și împlinirea planului
care te-a scos din casă și te-a călăuzit
se com-promite, nu umbli bine.

Este ca și cum o legitate înaltă ar
hotărî că pasul omului se cuvine să se
facă veșnic neoprit și numai lângă
brăzdar, alături de oțelul care spintecă
pământul și răstoarnă brazda neagră.
Acolo i-ar fi rostul, nu în urmă, pe
arătură. Deși, chiar dacă deștelenirea
(și cele din clasa ei: descălecarea,
rânduirea, ținutul cârmei, croitul etc.)
sunt fundamentale, nu e mai puțin
adevărat (și important) că așa nu se
obține decât o lume extensivă, luată
în stăpânire din alergarea cailor mi-
gratori și numai prin marcarea cu pe-
cetea copitei. Înstăpânirea, deopotrivă
asupra locului și a sinelui, nu vine cu
graba și cu goana, care aduc
cuprinsuri, dar nu și cuprindere, ci cu
așezarea și cu uitatul lung și tihnit (în
sus și în jos și în urmă și înainte), cu
privitul la orice și oriunde, de dragul
de a privi, care înseamnă viețuire, șe-

**Peter Kneipp – „Dovleac și floarea
soarelui”**

dere cu sine și împreună statornicire,
înălțare. Spirit, cultură.

Ori poate că amândouă acestea
împreună sunt ceea ce este de-adevă-
ratele viața - și înțelesurile îngropate
în adâncul limbii doar ni se par a sta
în opoziții de neconciliat, bântuite de
exclusivism, când ele ar fi în fapt
numai contradictorii, ca mai toate ale
lumii, și în esență, complemantare și
obligatorii, tot precum toate ale lumii
și ale vieții. Și că important este rolul
minții care să le vadă, să le știe, să le
dozeze nimerit. Iar atunci numai ex-
cesul și uzul neadevrat - când și cum
nu se cuvine - ar fi de pus de către
buna rânduială sub opreliști. Și așa să
fie atunci și în ce privește copilăria și
întoarcerea din drum pentru a o
descoperi și a o retrăi. Iar Creangă, în
acest caz, să ne propună nu o soluție
exclusivistă, ci, de fapt, o contrapon-
dere, un îndemn la calea echilibrului
atunci când spune "Hai mai bine
despre copilărie să povestim, căci ea
singură este veselă și nevinovată. Și,
drept vorbind, acesta-i adevărul."

Pentru că, adaugă imediat maturul
meditativ, poate că jucându-se și
disimulând, însă aflat în deplină stare
de veghe: "Ce-i pasă copilului când
mama și tata se gândesc la
neajunsurile vieții, la ce poate să le
aducă ziua de mâine, sau că-i
frământă alte gânduri pline de
îngrijire. Copilul, încălecat pe bățul
său, gândește că se află călare pe un
cal din cei mai strașnici, pe care
aleargă, cu voie bună, și-l bate cu
biciul și-l strunește cu tot dinadinsul,
și răcnește la el din toată inima, de-ți
ia auzul; și de cade jos, crede că l-a
trântit calul, și pe băț își descarcă
mânia în toată puterea cuvântului..."

Adică, altfel spus - nu în viața
aievea aflându-ne aici, ci în
reprezentarea acesteia, în viața ca
preocupare a minții, în teritoriul
gândirii, al imaginii și al povestirii
vieții: grijile zilei de mâine și muncile
(în limba veche, *muncile iadului!*) nu
numai că vin oricum, ci dau năvală
peste oameni, încât tot așa stau
lucrurile și când e ca acestea să-și
ocupe locul lor în reprezentare -
numai că, iată, viața mai fiecăruia
este populată și de personajul care, în
nepăsare oricâtă față de orice,
încalcă bățul în chip de cal strașnic
și, făcându-și cu dedicare totală
exercițiul, este apt să persevereze
oricât în a ignora ceea ce li se pare
tuturor celorlalți că ar fi singura lume
reală, adevărată, importantă...

Eseu

AMURGUL IUBIRII

(XXXI)

Dar în același timp, schimbarea din cuprinsul acestei perioade, de mai puțin de un veac, este cea mai mare de până acum din istoria relațiilor interpersonal-erotic-apetitive și ne putem aștepta ca ea să evolueze.

Mircea Eliade, așa cum îl citează Kitagawa, considera iubirea o moștenire paradiziacă. Nu știu cât de exactă poate fi afirmația, pentru că în paradis fie că iubirea este generală, fie că sexualitatea nu are nevoie de o acoperire simbolică. Dar iubirea-pasiune s-a născut cu siguranță în paradisul - și metafizic și occidental - pe cale să se constituie, al subiectivității. Instalarea imanenței, apariția alterității și, în cele din urmă, disoluția subiectivității moderne înseși, prin pluralizarea și prin transpersonalizarea subiectului, au alungat definitiv iubirea din acest paradis.

Metamorfoza care pare să se impună acum, adaptând iubirea la modernitate, o face să se transforme în sexualitate. Într-adevăr, iubirea a fost strâns legată de sexualitate atâta vreme cât aceasta a fost conectată la reproducere, dar separarea celor două aduce o altă ruptură: cea dintre iubire și sexualitate și o preferință pentru ultima dintre ele.

Schimbarea care s-a petrecut are două etape: totul începe, așa cum am arătat deja, cu psihanaliza lui Freud. Dar trebuie spus totodată că Freud este un conservator în raport cu post-modernitatea noastră.

El a teoretizat forța sexualității, a erosului, a afectivității, față de conștiință, față de raționalitatea operațională sau instrumentală, dar în același timp a refuzat să se situeze de partea acestor forțe pe care le-a invocat. După cum am mai spus, cerința lui -

"Acolo unde se află sinele trebuie să fie eu" - e ascetică. Trebuie să adaug însă că, în mod paradoxal, după descoperirea forței sexualității, Freud continuă într-un fel să fie de partea "sufletului" (a conștiinței), continuând ceea ce încetățeniseră iubirea-pasiune și iubirea romantică. Cei care îl urmează vor duce consecințele descoperirii sale până la capăt. Acest capăt este substituția sufletului cu corpul. Mutația - chiar transmutația - operată de iubirea-pasiune și susținută încă în iubirea romantică, de la corp la suflet, s-a dovedit a fi reversibilă.

Proiectul istoric creștin al Occidentului au fost Persoana și Comunitatea de Persoane. Persoana, ființa înzestrată cu voință și, în consecință, cu libertate și responsabilitate, este invenția religioasă iudee, pe care creștinismul o opune ideii de destin, de necesitate, a mitologiei și tragediei grecești.¹⁾ Una din problemele majore ale constituirii și evoluției Occidentului creștin este că nu a putut impune, nici teoretic, nici practic, la dimensiunile reale ale societății, proiectul uman al persoanei pe care l-a propus religios. Eșecul proiectului creștin al constituirii omului ca persoană, eșecul universalizării creștine a persoanei este cel care eliberează subiectul și prima sa înfățișare este aceea a subiectului dorinței, a subiectului pulsional în forma cultural acceptabilă - sau scuzabilă, justificabilă - a iubirii-pasiune. Din persoană n-a mai rămas decât o formă juridică tot mai goală, de vreme ce drepturile sunt ale omului (în sens de cetățean), nu ale persoanei.

Impunerea individului ca subiect și disoluția comunităților încep cu opoziția față de relațiile de înrudire, adică cu opoziția față de alianțele matrimoniale, atunci când individul își descoperă dorința și alege în numele ei.

Ideea de subiect nu ia naștere odată cu *cogito-ur cartezian* sau cu raționalismul filosofiei germane, ci odată cu dorința modernă.

Ceea ce a obținut modernitatea au fost individul și societatea acestor indivizi masificați. Social, persoana se realizează în insul societății de masă, iar teoretic în subiectul cunoașterii sau al acțiunii practice (morală, drept), așa cum este el propus conceptual de filosofia germană. Subiectul a devenit moștenitorul conceptual a ceea ce

Occidentul și-a propus să gândească ca Persoană. Iubirea rămâne o moștenire paradiziacă de pe vremea când oamenii erau să fie persoane, dar au devenit subiecți. Însă subiectul care, raportat la propria pasiune, iubește iubirea sa, este contractat prin apariția, ca o consecință a imanenței, a alterității, mai precis a altui subiect care dorește ca și el. Puterea ce rezultă pentru subiect din victoria în lupta pentru recunoaștere este contractată de puterea dorinței, care este o forță asupra căreia puterea nu are putere. În iubirea de tip donjuanesc, iubirea-pasiune a celuilalt, energia pulsionilor lui îi îngăduie subiectului activ să recâștige, prin manipulare și seducție, o sacră ascendență, cea care face ca oamenii să devină zei pentru oameni și care se află în spatele conflictului cu statuia Comandorului.

Impunerea corpului, corporeismul postmodernității, este consecința unei schimbări încă mai adânci în mentalitatea occidentală. Desigur în momentul apariției psihanalizei profetită "moarte a lui Dumnezeu" era fapt împlinit. Totuși, așa cum se vede și în cazul lui Freud, ea a lăsat în urma sa un fel de monoteism raționalist. Ultimul sfert al secolului XX, sub multiplele presiuni ale gândirii heideggeriene și în cele din urmă ale de-constructivismului postmodern, a dizolvat și acest monoteism raționalist al gândirii. Am revenit, dacă nu la un pluralism al gândirii, măcar la un politeism devenit vizibil într-o nouă mitologie. Într-adevăr, lumea noastră pare să recurgă la o reprezentare a sacrului prealabilă religiei clasice grecești, care îl distribuia în cele patru puncte cardinale ale nașterii (sexualității), morții, sângelui și pământului.

1). Persoana este cea care practică iubirea de tipul agape. În numele ei se poate spune: "Dumnezeu nu vrea neapărat să fim fericiți. Dumnezeu vrea să iubim și să fim iubiți". (Citat după C.S. Lewis/Anthony Hopkins din *Tărimul umbrehr/Shadowland*). Persoana este practic echilibrul născut între normele sociale coercitive interiorizate și pulsionile subiective. Iar iubirea-agape - o resemnificare a relațiilor de înrudire în interiorul comunității creștine.

AUREL CODOBAN

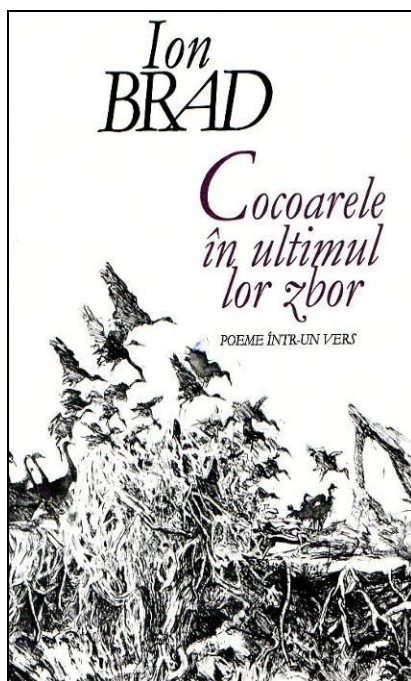
O carte de înțelepciune*

Scriitor proeminent al literaturii române, abordând mai toate genurile - poezie, proză, dramaturgie, memorialistică - diplomat strălucit și mare om de cultură, Ion Brad se dovedește încă a fi în plină forță creatoare. Și asta în ciuda vârstei memorabile pe care a atins-o, de-a lungul întregii vieți probând o bunătate și o generozitate fără margini, însuși filozoful de la Lancrăm exprimându-și bucuria nespuse de rară de a fi întâlnit uniți în aceeași ființă un poet și un om (Lucian Blaga, 1954).

Ajuns la senectute, *Cândva, deasupra, vulturi. Azi fluturi „cap de mort”,* în față cu vârsta și înțelepciunea Patriarhului, poetul, ca ființă efemeră prinsă în Marea Trecere, este și el supus acestui zbucium, simte și trăiește și el acut urmările scurgerii implacabile și ireversibile a timpului. *Dacă n-am avut norocul să mor de tânăr... Grea pedeapsă!* Ba mai mult, ajuns pe o astfel de treaptă a existenței, el are prilejul să mediteze asupra condiției umane, să pună sinele în raport cu lumea și cu Divinitatea. *Ce mângâiere mi-ai dat, Doamne, Singurătatea ori Poezia?... Iosif din Arimateea am visat mereu să fiu...* Din asemenea neliniște și îngrijorare s-au născut poemele cărții sale *Cocoarele, în ultimul lor zbor. Poeme într-un vers*, apărută nu demult la Editura Tracus Arte din București.

Fără îndoială, afirma Arthur Schopenhauer, și cunoașterea morții și considerarea durerii și mizeria vieții dau imboldul cel mai puternic spre reflecția filozofică și explicația metafizică a lumii. Dacă viața ar fi fără sfârșit și ar fi fără durere, poate că nimănui nu i-ar veni în minte să se întrebe de ce e lumea așa cum e făcută. Drept urmare, supus unor asemenea comandamente, omul, ca ființă rațională, ajunge pe bună dreptate să fie frământat de tainele lumii acesteia. Și, și mai mult, de cele ale lumii de dincolo. Sunt multe maxime închinare acestui capitol sumbru al vieții: *Toată trilogia vieții s-a jucat... Îmi pun cămașa neagră? Iar îmi cânt cu drag prohodul?... În candelă, a treia vârstă își pâlpâie singurătatea... O vrabie îmi ciugulește din palmă ultima sămânță...*

Întrebat fiind într-un cadru intim, familial, dacă se teme de moarte, poetul a răspuns, la rândul-i, prin altă întrebare: *dar cine nu se teme? Nu stinge, Doamne, lumânarea ăstui trup, că altul n-am...* Sau: *„Mai am, măndro, azi și*

măine...” cântec vechi de cătanie, ori și mai potrivit: Prea repede s-a terminat această simfonie tristă...

Poetul a ales această modalitate de comunicare cunoscut fiind faptul că aforismul transmite cititorului mult mai rapid și mai concentrat ideile, gândurile, simțămintele sale decât poezia și filozofia. Și-apoi, prin forma lui, apreciază înțelepții, un aforism reușit cuprinde într-o singură propoziție înțelepciunea unei cărți întregi: *Auzi ce spune Blaga: „Un aforism e Biblia-ntr-o frază!”* - notează însuși autorul într-una din cugetările sale.

Că poetul este mereu frământat de marile probleme ale existenței, transpare și din faptul că aproape nu e vers fără încărcătură filozofică. Rod al unei înțelepciuni profunde, retras în contemplație și meditație, poemele lapidare, de mare concizie, definesc un eu liric ajuns la vârsta concluziilor, pătruns de o reflexivitate oscilând între acceptarea datului uman, îndreptarea spre un alt prag al existenței și ideea de a nu fi fost totuși suficient timpul lăsat vieții pământene. *Vinul tânăr de-altădată – de-mpărtaşanie acum...Suflet călător, ia seama, că amurgul stă la pândă...Ce grea osândă, Doamne, cuvintele din urmă!*

Versul său gnostic, reflexiv, este clădit pe o lume a contrastelor: *viață: Se aciuieste toamna-n mine, speriată... și moarte: Învierea Ta, Iisuse, e hrană celor adormiți... iubire: Bunătate, bunătațe, singura comoară-a mea și ură: Goi la cap și largi la gură mi se-arată adversarii, sacru: Mă leagăn lin cu Psalmii, mă-ncântă Cartea Sfântă... și profan: Sunt umilit de tine, vârstă...*

Putere n-am să mă răzbun..., tinerețe: Cu cămașa de logodnă, mă credeam un Făt - Frumos și bătrânețe: În catastifal Lui ceresc, am vrea să fim...Mai încâpem? bogăție și sărăcie, singurătate și sociabilitate ș. a., generând o luptă interioară dintre timpul fugar, nestatornic și dorința de a păstra intactă bucuria vieții: Semănată-n tinerețe, prietenia dă în floare...

Este știut că poezia filozofică ridică întrebări legate de marile probleme ale existenței: timp: *Dușmanul nostru, încă tânăr, Timpul...*, geneza și stingerea universului, geniul și singurătatea, moartea: *Aud cocoarele plecând, nu când se-norc ca altădată...*

Nici fenomenul istoric nu i-a scăpat poetului astfel că mari și incontestabile adevăruri sunt admirabil sintetizate: *Hunii, pe cai, sar din șa ca să-nspăimânte alte neamuri*, asta privind disputa istoricilor pe tema întâiului venit pe pământ transilvan. Suferințele îndurate de românii ardeleni de-a lungul vremii sunt concentrate în doar două simboluri sfinte, Stejarul lui Iancu și Catedrala Blajului: *Stejarul Iancului din Blaj, frate-n furtuni cu Catedrala...* Și tot așa, voievodul apărător al creștinătății, apare *Prin obcinele Bucovinei, Ștefan, voievod de mânăstiri...*

Imaginea mamei și a soției, duse prea devreme, străbat ca un fir, cu fior, cartea, de la un capăt la celălalt: *Lacrimile-n ochii mamei – parcă plânge iar icoana... A stat bătrânul orologiu în noaptea când se stinse mama...* Sau: *Cu întristare mă-nvelesc în dorul dus al ființei tale, Groază mi-e că nu mai vii nici ca umbră la-ntâlnire...*

O carte de aforisme cu exprimarea lapidară a enunțurilor, cu rostirea rece și obiectivă a reflecțiilor, poate deveni monotonă. Salvarea poate veni însă, și vine strălucit, de la priceperea autorului de a construi poanta finală: *Plămâni, foale vechi de potcovar...În noaptea fără somn un greier își tot încearcă fierăstrăul...*

După atâta frământare, după atâta zbucium, la capătul unei călătorii așa de ostenitoare, câteva momente de liniște pentru Omul Ion Brad s-ar putea constitui într-o oază de verdeață în mijlocul pustiului, el însuși dorindu-și-o cu ardoare: *Hai, noapte, să facem schimb/ Că-ți dau trei cupe de vin/ Și strugurii dintr-o vie./ Și snopii dintr-o câmpie./ Să-mi dai liniștea ta mie!*

IOAN POPA

* Ion Brad, *Cocoarele, în ultimul lor zbor. Poeme într-un vers*, Editura Tracus Arte, București, 2015

POEZIA MUNTILOR APUSENI

Descendent dintr-o familie cu vechi și trainice contribuții la istoria românilor, a românismului din Transilvania, mai exact din Munții Apuseni, în care familia Vaida deținea întinse proprietăți, dar și dând personalități politice de marcă, Mircea Vaida-Voevod s-a impus ca un poet cu totul remarcabil în peisajul liricii noastre contemporane, deopotrivă având însemnate contribuții în domeniul criticii și istoriei literare, semnând, în urmă cu câteva decenii, și un roman de ample dimensiuni, **Corinda**, o veritabilă saga a familiei sale voevodale. Era firesc, așadar, ca universul liric al creației, să-i fie pătruns de un profund sentiment patriotic, în cultul marilor damnați moți, eroi ai luptei pentru afirmarea identității de neam, limbă și religie, a datinelor strămoșești. Recentul volum, intitulat programatic **Zarand sunt. Poeme de la Gorun** (Editura Risoprint, Cluj/Napoca, 2015) ilustrează deplin această dominantă a tematicii abordate cu stăruință. El însuși își vede astfel destinul, asumat trăinicieii gorunului de la Țebea, care veghează odihna veșnică a martirilor Horia și Iancu, arbore emblematic pentru ținutul Zarandului istoric, legitimându-se tocmai cu această apartenență de înălțătoare etnie: „Că sunt Zarand vă spun,/ că sunt Gorun, că vârsta/ mi-a tot luat-o înainte/ și mai bătrân ca vechile morminte/ din cimitir, pot sta cu cinste/ alături de întregul șir/ de cruci, de sfinte oseminte.// Aduce clipa ce n-duce ziua,/ dar pot să jur pe vârsta/ anilor fărmați în piua/ unde se face bici vechia:/ că sunt Zarand, că sunt aici” (**Aici – în Zarand**).

Evocator, cu un verb rostit dramatic, amintind robustețea cotrușiană, de manifest, poetul face închinare icoanelor de demult, ilustrări ale unui trecut mereu viu în conștiințe: „Bisericile Horii n-au putrezit,/ lemnul lor amiroase a narcise,/ se spuneau în șoaptă rugăciuni/ pe care fluturii le duceau sus (...) bisericile Horii păreau căruțe moțești/ pline de nuci/ cu miezurile vii – așa stăteau sufletele/ în oamenii care se rugau./ Dar poate oare românul răbda/ fără sfârșit?! nici Horea n-a mai vrut într-o zi/ să facă biserici/ chiar Horea n-a mai vrut într-o zi/ să facă biserici./ căci Horea a încetat într-o zi/ să se roage,/ în schitul inimii lui a început să bată/ mai întâi încet, apoi tot mai tare/ o toacă -/ lemn pe lemn, os pe os. Lacrimă pe lacrimă” (**Sufletul românului**). E patos mocnit, e un patetism nobil în toată această poezie cu incantații de imn și freamăt de legendă, care o face actuală prin tocmai trăirea acută a sentimentului perenității: „Aici timpul clipocește lovindu-se de pietre./ E-un sat de câteva morminte,/ un sat în care oamenii vorbesc

limba florilor/ sau poate tac cu anii/ și plâng numai când coasa pustiind, din mii/ de fire/ alege un trifoi cu patru foi/ și asta le-amintește de viață” (**Deal cu cruci**). E și o metafizică existențială ce înrudește în subtext lirica aceasta meditativă de cea blagiană: „În Gorun sunt eu – adormit întru Domnul” (**Ne cad gorunii**), cu rezonanțe mistice în contemplarea naturii robită veșniciei: „pășările stau cuminiți pe cruci,/ trifoiul crește printre prunci și nuci./ Cad frunzele-n gărlă și nucile-s coapte,/ nu tresare o piatră, nu mișcă-o șopărlă./ Poate mâine... poate la noapte.../ Ceasurile sfinte.../ Pieziș/ Luna bate,/ crucile se lungesc mult pe morminte,/ pășările se rup de pe crucile-uscate,/ pleacă sufletele cu dorul și stelele,/ trec prin toamnă stolind rândunelele.../ Numai jos sub un pom/ la mormântul lui Ion,/ stă pe cruce/ și nu se mai duce/ Pasărea Măiastră cu suflet de om” (**Pasărea măiastră**).

Misionarismul ca angajament în literatura ardelenescă din totdeauna, e prezent și în lirica lui Mircea Vaida-Voevod, metaforizat într-un azi cu profundă rezonanță istorică, el rememorând, oarecum biografic, imagini din satul tradițional ce poartă în ele însemnele perenității: „Pe sub pământ strămoșii duc în spate/ drumurile (...) drumurile vii care vin din trecut./ Ne naștem cu ele sub picior/ și le târâm pe tâlpi, odgoane de colb./ dincolo de noi înșine” (**Drumurile**). Atmosfera e încărcată de trecut: în peisaje, în cimitire, în ritualul muncilor la câmp, pretutindeni poetul identifică prezența unor oameni ce duc în ființa lor, ca într-un dat al moștenirii, povara existențială a strămoșilor: „Aici timpul clipocește lovindu-se de pietre./ E-un sat de câteva morminte./ un sat în care oamenii vorbesc limba florilor/ sau poate tac cu anii/ și plâng numai când coasa pustiind, din mii/ de fire/ alege un trifoi cu patru foi/ și asta le-amintește de viață” (**Deal cu cruci**). Sub acest semn al poverii trecutului dureros, ce-i înobilează ființa, prin jertfa

înaintașilor, poetul își simte întreagă și puternică prezența azi aici, ca rezoner al sufletului unui neam, al său, de trudituri și vizionari în timp, pe un tărâm fabulos, însemnat cu aura unei mitologii de sacralitate: „Mă-ntorc spre tine de departe./ drumeț pe-o pagină de carte/ căci clipele sunt numărate,/ în toate, frate, se împarte/ lumină și puțină moarte.// Mai ard, mă spăl cu apă-vie./ cenușă sunt mai sus de glezne./ treptat, întunecat de bezne./ tot câte-un veac și jumătate/ am cumpărat un cimitir în rate./ cu suflete – o veșnicie.// Astfel, mă-nstăpănesc pe fânul/ în care stă Bătrânul Pustnic,/ cel din altar, cu glas de crâsnic./ într-o lumină fără vârstă” (**Glas de crâsnic**).

Mitologia pe care se împlinește lirica lui Mircea Vaida-Voevod are în susținerea sa doi piloni de sacralitate: eroii nemului – Horea și Iancu. Prezențele lor dobândesc în lirica sa ritualică – mereu calcând pe urmele lor pentru a-și împropăta mesajul cu apa vie ce izvoresc din însuși duhul acestora – florul unor evocări legendare, legende simple cum e însăși viața celor ce trăiesc pe aceste meleaguri, în halouri de actualitate, mereu umili și nevoiași încă : „Din când în când primim vești/ de la Iancu Avram./ Se zice că a fost văzut la Țebea,/ ședea pe propriul mormând/ și vorbea de singur-unul,/ sau poate sta în povești cu Gorunul.// Nu se auzea decât vântul în jur./ Gorunul – mai mult un ciot uscat/ fără ram – spuse:/ - Eu am veacurile numărate./ dar tu, Iancule, frate,/ fă ceva, scoate-i din iad!/ - Eu îi scot, cerc să-i scap/ da' ei cad și decad în păcat.// Și-a pus pietre pe cap, brazda pe față,/ s-antors în pământ./ afară era umbră și ceață” (**Vești la la Iancu Avram**). Lamentoul rostit într-un azi ce pare pămirejduit de însăși pierderea sensului devenirii istorice neamului sau de moți, are vibrație demnă însă. „Mă tem de pierderea amintirilor./ Ce aș mai fi fără ecou?/ Fără orgoliul meu de neam? Mă tem/ de pierderea identității (...) Mă doare orice cuvânt șters./ dumnezeiesc verb/ scurs în uitare./ sunt un izvor sub dâmb./ De-am secat voi izvorăi mâine/ în urma copitei de cerb” (**Săracă lume**).

Poezia pe care o scrie Mircea Vaida-Voevod e izvorâtă din puternice sentimente de iubire pentru neam și pentru istoria devenirii acestuia în identitate perenă pe aceste meleaguri. E vibrantă și patetică, simplă, fără apel la meșteșuguri prozodice artificiale, urmând tradiția unei literaturi ardelenesi, dărză și demnă, modernitatea ei făcându-se resimțită în tocmai claritatea în rostirea verbului, nu lipsit însă de profunzimea acelei metaforizări imagistice menită a surprinde, cu eleganță, semnificația mirifică a ținutului de legendă a Zarandului strămoșesc.

CONSTANTIN CUBLEȘAN

Poeme cu ochii de iarbă nouă

Poeme cu ochii de iarbă nouă, de Lazăr Lădariu (Ed. Vatra Veche, Tg. Mureș, 2016) este o carte de *miere târzie*, cum ar fi spus Evgheni Evtușenko. Este o carte a regretului față de timpul, *fugit irreparabile tempus* (Ver-igiliu, Georgicele III), unde doar amintirile ocupă prima poziție, într-o cronologie a interesului și atenției prezente: *...cu sângele asfințitului, / se scrie poemul, căci fulgi mari duc amintirile; ...cântăm mormântul / trecutei vremi...* (**Cu sângele asfințitului se scrie**). Este un regret ce are pentru autor, caratele sale de prețiozitate. Nu este un timp pierdut, nu este un timp trăit în van, nu e plângere, ci nostalgie: *“După atâtea rătăcirii prin memorie, / îmbătrânim, ... (Reculegere)*. Sau: *...neinvitat pășesc / pe străzile amintirii / prin care, una după alta, / se deschid florile, / fără vreun ordin de sus, / și în mine ascunși, / aud jalnic lătrând / câinii trecerii mele (În sinele meu ascuns)*.

Amintirile (ce devin umbre), tăcerile și singurătățile cuvintelor par a fi acum prietenii de nădejde, umărul de care se sprijină poetul: *în apele frigului apusul rumen / se scaldă, // de la o vreme încoace, / cu bătrânețea îmi acopăr nașterea, / cu literele unui alfabet / al tăcerii / îmi scriu biografia...* (**Acolo îmbătrânit e și îngerul**). Și nu este vorba de orice fel de biografie, ci de una extrem, extrem de bogată în sensuri generoase și împliniri. Sau, în altă parte, spune: *Uitat pe acest mal, / stau cu singurătatea mea de vorbă; // din ce în ce mai rar se-ntâlnesc / câte două singurătăți laolaltă, / doar una tovarășă-i / cu umbra ei tremurată (Când cerul ninge cu stele)*.

Timpul prezent, franjurat din diverse motive, nu este decât o palidă fațetă a ceea ce a fost cândva: *Pe bicicletele cerului / singurătatea trece, / în spate ducând / istoria ferfenițită a clipei...* (**Ieșirea din cuvânt**).

Totul este sub nostalgia „zăpezilor de altădată”, iar ca să fie mai îndrăzneț, a „motoarelor de altădată”, „motoare” care în prezent și-au mai pierdut din turație. (De fapt, mai devreme sau mai târziu, timpul își face metehnele în fiecare dintre noi.)

Interesant e faptul că Lazăr Lădariu nu pronunță cuvântul moarte. Este o curgere văzută și acceptată de autor cu demnă înțelegere. Aproape ca un firesc, deși în sinea lui, din motive firești de

autoconservare, simt că nu o acceptă în totalitate.

Zăpezile de mult în urmă au rămas, spune Lazăr Lădariu, astfel încât: ...cine ascultă cuvintele mele / aude în lațul spânzurătorii / cum o pasăre cântă rugina vremii / și a sângelui, / când celălalt eu / trece strada mereu prin loc interzis.” (Cine ascultă zăpezile mele). Iar de o nouă resurrecție nu poate fi vorba, poetul recunoscând tranșant chiar în titlul uneia dintre poezii: **Cuvinte nu am pentru un nou început.**

O superbă poezie este și cea intitulată **Cea repede**, “clipa cea repede ce ni s-a dat”, cum ar fi spus Mihai Eminescu: *Cea repede s-au împrăștiat, / semințe de salcâm sonor țâșnind / din păstaie, / toți anii mei / în cele patru zări / și singur m-am trezit la răscruce / cu floarea de măr la butonieră / sub norul fosforescent alunecând / spre steaua / până azi neștiută; / ce repede se-ntristează grădina-nserării, / când nimeni nu ară / cu plugul acelei întoarceri, / nici măcar o ambiție de-o oră, / de-o seară; / ce repede se duce / și lotusul cântător / pe valurile cerului roșu, / și mormurul răzbate ușor / pe apele-n lună, / precum pasărea nevăzută în zori; / ce repede / și fără nicio scăpare”.*

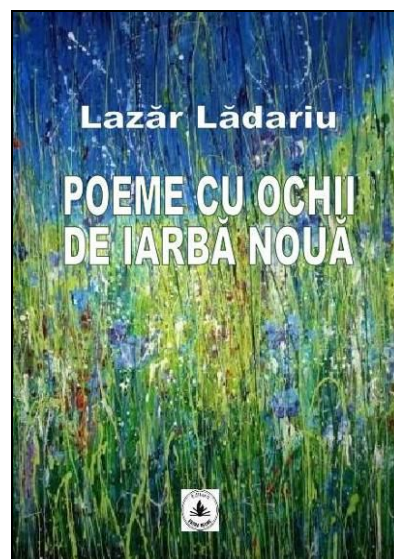
Un loc al refugiului față de limbile cele viclene este pentru autor (se putea altfel?) Dumnezeu, cel care *cu aceeași lumină ne înseamnă pe toți*, căruia Lazăr Lădariu îi cere, ca rugăminte, *sălaş lângă casă și inimă (Lângă izvoarele apelor)*.

Volute mari, viziuni ample, cosmogonice, foarte plastice, probează în alte poezii, unde devine “copilul eternei uimiri” față de măreția cerului și nopții: *De unde vin vocile, / acolo steaua se va naște; // pe cer nașterea ei se scrie, / pe ochiul acela enorm, / unde începe să curgă / sângele negru al nopții”...* (**Nașterea stelei**).

O poezie emblematică este **Secunda mea de pământ**: *Să ascult cântecul unic / la munte am venit cu inimantreagă, / măr rotund pulsându-mi în carne; // la piatră am venit, / mai tăcut ca niciodată, / să învăț lecția cufundării / în cuvântul fără întoarceri; // pe câmp am ieșit / cu tot alfabetul germinației, / să cunosc respirația aceluia mesteacăn; // pentru o gură de aer / muntelui, / pietrei, / câmpului / le dăruiesc acum / secunda mea de pământ. // Secunda ce sunt”.*

Secunda lui de pământ este “pata de sânge care vorbește” a lui Nichita Stănescu. Aceeași idee a materiei minuscule ce e omul, dar însuflețite, în două abordări poetico-filosofice diferite.

Sunt multe poezii ce probează viziuni și trăiri pline de sevă, care ar

merita să fie citate în întregime, fiecare probând “rotund”, modul său personal de a vedea și simți: **Cu roua tăcerii-n spinare, Vânătoare de umbre, Prin pustiuul târziu de cuvinte, Ce repede, Pasărea în altă pasăre, Steaua de dimineață, Speranța noastră-i hrana de mâine, O altă seară tiptil venind, Când frunza nopții crește, crește, Cu ochi verzi, de iarbă nouă etc.**

Cartea este cea a unui împuternicit, prin har, să vadă dincolo de aparențe, să vadă văzutul și nevăzutul lumii, să scruteze universul, să-i înșire frumusețile eterne, pe ața mormurului de admirație. Talanții versurilor sunt deversati fără parcimonie, din dragoste de frumos și din dragoste față de oameni.

Lazăr Lădariu este un poet al spațiilor largi, unde macrocosmosul, prin elemente ale sale, se întâlnește cu microcosmosul, în asocieri surprinzătoare, admirabil concatenate. E o liniște majestuoasă sub care se prefigurează sensuri majore, autorul aflându-se în ipostaza rară, chiar și a majorității poezilor, de a stăpâni perfect cuvântul, arta cuvântului, în general, versul căpătând, în cea mai mare parte a sa, expresivitate și forță. E o poezie subtilă, de multe ori aluzivă, care, sub masca liniștită a... liniștei, debordează de virilitate, într-un polisemantism de înțelesuri, specific, zic, autorului.

Cartea este scrisă cu litere care zidesc.

Titlul cărții, **Poeme cu ochi de iarbă nouă**, mă duce cu gândul la versurile-epitaf ale lui Grigore Vieru: *Sunt iarbă. Mai simplu nu pot fi.* Ochii de iarbă nouă sunt cei care ne privesc în această primăvară. De fapt din fiecare primăvară, din Grigore Vieru, cel de ieri, din Lazăr Lădariu, cel de astăzi și de mâine.

RĂZVAN DUCAN

ÎN LUMINA SĂRBĂTORILOR PASCALE

Sunt cărți pe care le înțelegem și le procesăm mai ales în perioadele de lumină ale unor sărbători creștine, în haloul plin de mister al intuițelor legături cu Creatorul și cu dorința respectării rânduieilor din moși strămoși lăstate. De-a lungul vremii, într-o formă sau în alta, lumina cunoașterii ne convinge de balanța echilibrului între binele și răul încercărilor vieții, din care se naște creația.

Aceste gânduri ni le-a trezit recentul volum de poezii **La taclale cu Dumnezeu** (Editura Vatra veche, Tg. Mureș, 2016) al polyvalentului om de cultură, scriitor, jurnalist, eseist, istoric literar, **Nicolae Băciuț**, neobosit truditor al diversificatelor modalități de încurajare și de răspândire a cuvântului „care zidește”.

Așa cum rezultă din prefața explicativă „*Când stai de vorbă cu Dumnezeu*”, poetul decodifică semnificația titlului, care sugerează relația firească între om și Divinitate, apropierea spirituală de cea supraputere, în preajma căreia găsește soluția căutărilor și a zbuciumului existențial, după cum mărturisește: „*În viața mea, poezia își are locul ei și mi-am îngăduit despre ea și prin ea să-i spun Dumnezeului meu ce mi se întâmplă, ce gândesc, ce nădăjduiesc.*” (p.5). Citind poeziile acestui volum, simțim vibrația apropierii poetului de Unicul Creator, existent în tot ce ne înconjoară și ne bucură ființa. Pentru Nicolae Băciuț, poezia devine modalitate de comunicare cu Universul și, totodată, mijloc de cunoaștere și de autocunoaștere, aspirând înspre dezvăluirea frumuseților și a sensului vieții.

Nu întâmplător poemele acestui volum „*sunt date, nu din vanitate, nu din orgoliu, ci din respect pentru locul și secunda în care am oprit timpul în loc, gata să spun, asemeni Faustului lui Goethe : Oprește-te, clipă ! Atât de frumoasă ești !*” (p.6). În aceste cugetări, intuim bucuria de a trăi în mijlocul nenumăratelor frumuseți și bogății cu care am fost dăruiți, pe lângă care, adeseori, trecem nepăsători, fără să le vedem și fără să le apreciem ca daruri ale lui Dumnezeu. Or, cele optzeci de poezii reflexiv-filozofice, date din decembrie 2014 până în decembrie 2015, ocazionate de deplasările în

spațiu și în timp ale scriitorului (Năsăud, 10 ianuarie 2014; Ploiești, 30 martie 2014; Satu Mare, 10 mai 2014; Sighișoara, 10 iulie 2014; Mănăstirea Nicula, 26 septembrie 2015; Mizil, 2 octombrie 2015; St. Peter der Sperr, Wiener Neustadt, 19 noiembrie 2015 etc.) confirmă tocmai aceste momente ale trăirilor tulburătoare, aspirând spre lumina spiritului și spre înălțare întru credință, talmăcind admirabil bucuriile și adevărurile relevante cititorului, prin cuvinte mânuite cu spontaneitate.

Din această perspectivă, considerăm volumul un adevărat jurnal liric, în care Eul poetic, descătușat de conveniențe, percepe prezența Atotputerniciei Creatoare în schimbările naturii și în succesiunea anotimpurilor, reflectate în vârsta și în stările sufletești ale omului, supus neconținutei treceri. Poetul resimte pulsațiile metafizice ale trăirilor răscolitoare generate de vremelnicia căreia-i plătim tribut, însă permanenta apropiere de Divinitate atenuează drama lucidității.

Astfel de momente elegiac-melancolice nu aluneacă într-un patetism ieftin, ci armonizează omul cu natura, valorificând resursele nebanuite ale cuvintelor („*Acum doar tu mă vei cunoaște, / când și cuvintele sunt moaște*” - p.28).

Nicolae Băciuț e convins de responsabilitatea poetului când, în prefața justificativă, formulează un autentic testament literar, cu largă aplicabilitate în lumea scriitorilor, afirmând că : „*Vine o vreme când nu mai poți spune orice, când nu mai poți scrie oricum. E ca și cum*

fiecare cuvânt ar fi testamentar, ca și cum ai lăsa o moștenire din averea ta de cuvinte de o viață. Și din aceste cuvinte fiecare trebuie să primească ceva cu care să simtă că este mai bogat, să simtă cum sufletul lui își întinde conturul, cum îi cresc aripi. Pentru că scrisul înseamnă să stai de vorbă cu Dumnezeu...” (p.5)

Tocmai de aceea, acest volum de poezii, complementar oarecum plan ideatic și afectiv celui publicat anterior („*Despărțirea de înger*”), poate fi considerat un autentic crez literar, în lumina căruia se recompun trăirile autorului. Dezvoltând teme tradiționale, într-o manieră de certă originalitate (natura în circuitul anotimpurilor, trecerea ireversibilă a timpului, succesiunea generațiilor, Sărbătoarea Nașterii și a Învierii etc.), Nicolae Băciuț realizează unele strofe-pastel, metamorfozate în cugetări melancolice, care reverberază în sufletul cititorului („*E toamnă, chiar e toamnă/cad frunze peste noi ca-n vis, / cad dintr-un anotimp de altădată, / în care am rămas închis / ...Rămâne toamna fără noi, / nici n-avu timp să ne cunoască / doar umbra-n noi și-a risipit, / alt anotimp în noi să nască*” – p.78). În alte poezii, gândul se cerne prin mitul biblic al răstignirii lui Hristos, căci poetul, cu cununa de spini a umilinței, prin rănile și sângele de sub cruce, aspiră la recompunerea imaginărilor a învierii spirituale urmând suferinței („*Naște-mă, Doamne, mă înviază / pune laolaltă carne și os / să crească, Doamne, crucea în mine, / în pacea luminii întru Hristos*” – p.84).

Remarcăm faptul că poetul operează cu simboluri care au o mare încărcătură sugestivă (vămile, zăpada, lumina, umbra, ploile etc.), vizând etape și încercări, bucurii și incertitudini, binecuvântare și purificare. Mulți termeni sunt împrumutați din limbajul religios (cuminecare, mir, Înviere, înger, Hristos, Dumnezeu, Joia Judecării de Apoi, Joia Patimilor etc.), apropiind omul trecător de perceperea Veșniciei, în viziune biblică.

Sub aceeași Atotputernicie care guvernează legile naturii și ale omului, ca parte din ceea ce ne înconjoară, apar frecvent cuvinte-cheie, denumind *bucuria, iubirea, credința*, descoperite în Tainele →

LIVIA FUMURESCU

dumnezeiești, ale începutului și sfârșitului, care i se relevă poetului prin contactul nemijlocit cu realitatea, care este Dumnezeu: „...de ce să pleci/ cum s-ar sfârși o zi,/ să nu rămână/ nicio boare,/ să ne mai poată încălzi, /întru lumină, bucurie, întru iubire/ și credință,/ ca să rămânem, Doamne, / peste lumi,/ copiii tăi, ca singură ființă!” – (p. 37). Invocația retorică cu apelativul *Doamne* apare în mai multe poezii, ca o rugă adresată Preaînaltului spre înțelegere și împlinire : „*Dar lasă-mi, Doamne, o clipire,/ s-opresc sub pleoape întreaga Ta iubire*” (p.71)

Cugetările poetului nu alunecă într-un patetism ieftin, fiindcă își găsesc tămăduire în apropierea lui Dumnezeu, resimțită ca o spovedanie după multele încercări pe scările vieții, care urcă sau coboară: „ *Doamne, cât timp îmi mai lași/ să fiu singur cu tine,/ să învăț ultimii pași,/ înainte de scări,/ care urcă sau coboară...*” (p.29).

Poetul preferă toamna, cu nostalgiiile naturii pregătite de schimbare, în care se regăsește cu temerile și cu presimțirile care-l încearcă: „*Toamna a trecut pe lângă mine/ nici nu știu dac-o s-ajungă undeva/ sau, dacă, fiind coborâtă de pe cruce,/ înc-o dată ea va învia!*” (p.39). Incertitudini, neliniști și întrebări asaltează sufletul prins în vârtoarea răscolitoare a unor realități confuze, precum trenurile „*cu poveri de frunze...trenuri lungi, cu toamne/ ce nu ajung la tine, Doamne*” (p.40). În astfel de stări sufletești, bântuit de întrebări fără răspuns, repetând versurile-cheie, poetul simte apropierea lui Dumnezeu, ca pe o lumină, asociindu-l cu clicul care declanșează limpezirea marilor adevăruri existențiale: „*Atât de aproape Dumnezeu – atât de departe... Aș vrea să fie lumină... să fie noapte senină...*” (p.38). Viața omului, precum primăvara exploziei vegetale, urmând împlinirea prin fruct, alunecă treptat în toamna desfrunzirii, sperând în un alt început: „ *Toamnă, toamnă/ ce nume/ți s-ar potrivi, ca să-nvăț cu tine/ felul tău de a muri... felul tău de-a fi/ mereu început, iar și iar*” (p.73).

Poeziile acestui volum topesc stări sufletești și trăiri de răscolitoare intensitate și cutemurătoare profunzime, declanșate de vârtejurile neașteptate ale vieții, criptate prin

metafore inovatoare, care dezvăluie dorința poetului de a descifra misterul ascendent și descendent al prezenței noastre pe acest pământ, în care Creatorul este pretutindeni, apropiindu-se de noi prin natura ciclică, ajutându-ne, prin suferință și cugetare, să percepem, mai clar sau mai nebulos, enigmele existențiale, în succesiunea generațiilor cuprinse între moarte și înviere, asigurând permanentul circuit al vieții. Comuniunea omului cu natura în viață și în moarte este sugerată și în poezia „*Rătăcit între anotimpuri*”, când Atotputernicul rânduiește transferul între lumea materială și spirituală: „*Doar tu, în cămașă nouă de nuci/ mă vezi în semnul Sfintelor Cruci*” (p.70). De aceea, „*vremea ca în taină cea din urmă cină*” este acceptată cu seninătate și cu înțelegerea semnificației din tabloul biblic („*Cina cea de taină*” – p.51). Poezia „*Surorile*”, dedicată nepoatei Carina și Emma, dezvoltă, într-o manieră originală, bucuria continuității vieții și a transferului între generații, limpezite în atmosfera liniștitoare a Mănăstirii Nicula: „*Surorile coboară în cuvânt/ să urce-n ele sevele luminii,/s-adune iarăși într-un trunchi/ toată sudoarea rădăcinii.// Surorile, desigur, au venit,/ să-mi facă-apusul răsărit!*” – (p.72)

Golgota existențială este metaforic sugerată și în poezia „*Maluri*”, evidențiind, prin repetarea verbului, multiplele disponibilități creatoare ale omului, dar și limitele cunoașterii lui mistice: „*Tăiem cât trebuie tăiat/ din viață și din moarte,/ din cuvinte,/ tăiem din ce n-a fost,/ din ce-a rămas... tăiem tăcerile/ când, mute, ne spun/ atât cât să putem vedea/...dar, Doamne, nu putem tăia/ din propriile noastre maluri!*” (p. 80). În maniera ludică a versului scurt și concentrat, domnul Nicolae Băciuț jonglează cu împerecheri aparent spontane de cuvinte (secundul-secunda, gurgura, murul-mura, rockul-roca, vechiul-vechea etc.), în care se simte sensul complementar al împerecherii universale: „ *cine ne va fi perechea/ noul - noua,/ vechiul - vechea?*” (p. 82). Iarna, prin întinderile albe și neclintite, sugerează trecerea dintr-un hotar al vieții într-un hotar al morții: „*E-atâta alb până departe,/ când viața se întoarce-n moarte*”

(p.83). Magia colindelor din perioada Sărbătorilor de iarnă, asociată cu zăpezile și cu Nașterea Luminei simbolice, e surprinsă în maniera versurilor populare: „...*Că de-om colinda deodată,/ Nașterea e-nluminată, /Iar colindul ne-o cuprinde/ Și ne-o fi mereu merinde!*” (Colinde, Merinde – p. 85).

Fie că e apropierea metafizică de Nichita (p.12), fie că e sugerată semnificația metafizică a culorilor (p.19) sau a timpului măsurat între ieri și mâine (p.22), poetul trăiește sublime stări de contopire cu frumusețile inconjurătoare, fie cu imensitatea vizuală (tălpi de curcubeie), cu cea auditivă (greierii cei mulți) sau motorie (își risipesc argintu-n valuri), simțind generozitatea divină bucurându-ne viețile: „*când eram tu, când erai eu,/ Ținând de mâini pe Dumnezeu*” (p.26).

Bucuria mânuitorului de cuvinte resimțită mai ales de Ziua Limbii Române („*ca rugăciune și-nchinare... mereu o binecuvântare*”) exprimă poetic o urare: „*căci ziua ta e cât un an/ și anul tău e cât o veșnicie*” (p.30).

Poeziile care au ca motto citate selective din Scara celor 9 fericiri evanghelice, precum „a șaptea fericire, a doua fericire, a patra fericire” dezvoltă figurat raportul scriitor - operă - cititor prin teme etice, precum viața scriitorului înfrățită cu a neamului său (p.31), simbolul crucii - de lemn, de aer-sugerându-i rolul social (p.33) sau efortul lui sisific din Joia Patimilor, trecut ulterior prin Joia Judecării de Apoi a semenilor (p.34).

Pentru cei mai puțini inițiați, poeziile acestui volum par ermetice, dar lecturile repetate conștient dezvăluie profunzimea gândirii poetului, în efortul descifrării misterului așteptării și speranței, care măsoară viețile noastre: „*Un an mai nou,/ dac-o să vină,/ cel vechi, atunci,/ unde pleacă?/ dacă cel nou este tăcut,/ cel vechi/ nu poate să tot tacă/...Anul cel nou/ va sta mereu la pândă/, să-ți fie bucurie și osândă*” – (p.49)

Scrise într-o manieră modernă, cu interesante inovații prozodice privind măsura, rima și ritmul versurilor, poeziile acestui volum se armonizează într-o scăpărare de discrete, dar profunde confesiuni lirice, în care cititorul se regăsește.

Artă și meserie în "Salonul refuzaților"

Miron Manega este o surpriză pentru mine. Îl cunosc de mai multă vreme, dar n-am pătruns până în zilele acestea în adâncimea frontului poeziei sale.

Miron Manega îmi confirmă încă o dată teza potrivit căreia nu există scriitori, ci texte, că ierarhiile denunță subiectivități, nu judecăți riguroase, criteriale, de valoare. De unde vine surpriza? Din texte, firește, a căror cetire cu vârful ascuțit al acului îmi extrage din contingent poetul, poetul tulburător, meseriaș, mai presus net de omul cunoscut până acum.

Manega știe (!) – se vede clar în texte – că poezia este un întâi stătător instrument al cunoașterii, al înțelegerii în sensul cel mai larg, că fără "poinois" (a face, a produce, a acționa - cum îl "traduceau" grecii cei vechi) nimic din ceea ce știm și putem astăzi n-ar fi existat.

Pentru Aristotel "poietike" însemna știință, artă, dar și poetică în sensul ei propriu și, astfel, "episteme" – sistemă organizată a cunoștințelor, se fonda pe "practike" (praxis), pe "POETIKE" (poietike techne) și pe "theoretike (theoria).

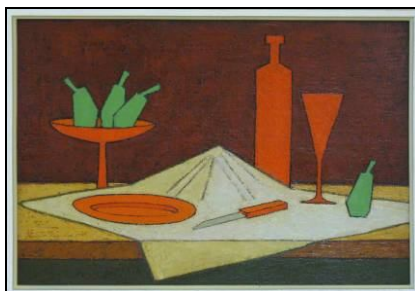
Subliniez aceste lucruri întâi pentru a lumina o notă de temei a poeziei lui Manega și, apoi, pentru a-mi susține ideea că poetul poate fi adăugat liniei reprezentate de mult distinsul între creatorii români Romulus Vulpescu, care și-a promovat lucrarea vieții sub sigla "Arte și meserie". Linia aceasta – pornită de la emblematica zicere "eu voi da sama de ale mele câte scriu", trasată apăsător de truda titanică, pe text, a lui Eminescu și onorată de cei mai geniali – "meseriași" – creatori români, conferă celui stăpânit de condei, inclusiv celui recenzat de noi, un statut de apartenență la continuitatea de pisc a scrisului românesc, din toate etapele și din toate vremurile. Nefiind, deopotrivă, "artă și meserie" creația, din orice domeniu, nu poate fi nimic. Lecturând crâncen, fără vreo stare de favoare, fără amicale concesii, textele din volumul "Salonul refuzaților" - (Junimea, Iași, 2008), înainte de a cita câte ceva, simt nevoia să mai adaug

faptul că, după opinia mea, decelarea unor ecouri și corezanțe din poeți clasici sau contemporani nu este o slăbiciune, o notă de reducere pentru un scriitor, ci, în situația în care acesta nu se dovedește a fi un simplu imitator de stil (stiluri), un simplu "inginer textual", sedus de "materialul" oferit de alții, ecurile și corezanțele sunt acreditări ale nivelului valoric. Deci a afirma că în substanța poeziei sale Miron Manega a lăsat să se strecoare, vizibil, unde și miresme din Villon, Tudor George, Augustin Doinaș, Sorescu, Păunescu, ș.a., așezați de făptuirile lor pe același etaj de "artă și meserie", este și o datorie, dar și un drept al poetului de a se "alinia", cum spuneam, unui anume front... Notez o probă de măiestrie poetică: "n-am participat la frumusețea Lumii/ decât cu primul scâncet" ("Despodobit, cu buzele sfărâmate").

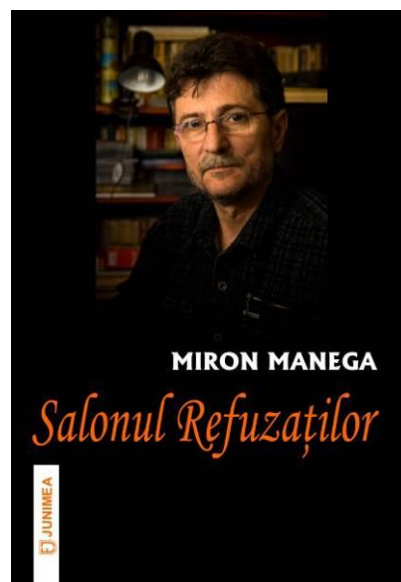
Subliniez o probă de tragic bine temperat: "adună-mi ,mamă, umbra cu lopata/ și vars-o în grădină, printre crini / să nu te vadă cerul când te-nchini / la umbra unui vis zdrobit cu roata" ("Adună-mi, mamă, umbra").

Reținem, cu acest prilej, o condiție de identitate a creației lui Manega: tragicul ca substrat al sensibilității sale exprimate.

Notez, mai departe, o probă de viziune, printre multe altele: "încet, încet, te vei desfrunzi / până când / sufletul tău / va rămâne o spada"; sau "alunecoasă, panta/ și grea/ cuvintele-pietrele/ depărtate și line/ căci nu eu duc crucea – ea/ mă duce pe mine" ("Golgota"); sau, din poema "Cadril": "Nu pot rămâne, am pierdut pariul/ îl voi plăti regește, elegant/ vezi, scapără zăpada și pustiul/ se strâmbă, mamă, Sfinxul la neant". Folosim și prilejul oferit de acest din urmă citat pentru a spune că spectacolul liric propus de Miron Manega în acest

Peter Kneip – Desert

volum se deduce, compozit, din poezia spectacol a Lumii și că de pe această scenă personală nu lipsesc eroii marilor teme și mitologii – printre ei Narcis, Mielul Sfânt, Caron, Oedip, Sfinxul... Sfinxul, numit sau doar presupus, creionat mai mereu în subtext, este un tovarăș de cale lirică al lui Manega, un martor, un spectator implicat al scriiturii sale.

Impresia de poezie trăită ca experiență de viață-așezarea în text fiind o imperioasă și, așa cum spuneam, tragic asumată datorie, de existența luată în serios nu atât prin făptuirea consumată sub talpa grea a timpului, cât prin ceea ce nu se poate consuma, arde și mistui, iată repere care cred că pot susține tot ceea ce am afirmat succint, până aici, despre Miron Manega și despre poezia (!) sa.

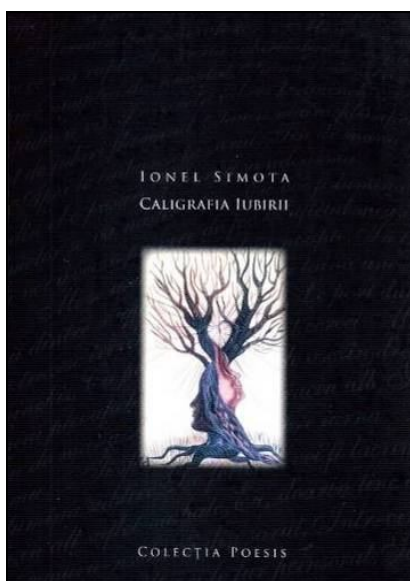
Închei tot citând, ca o invitație la lectură, de fapt la cunoaștere: "lasă-te desfrunzit dacă vrei să exiști/ atâta cât poate frumusețea ta să îndure/ lasă-te sfâșiat, jefuit/ de privirile celor pe care-i iubești / crude și firave că nisipul clepsidrei" ("Pălăind"); și "petalele trandafirului se vor închide ca un clește/ peste degetele întinse spre profanare" ("Spre o nouă pierzare") – iată, o mai diafană și mai tandru sângeroasă cruzime nici că se poate...

Ce am să-i reproșez i-o voi spune doar poetului, ca între complici, între patru ochi.

VALERIU PRICINĂ

* "Salonul refuzaților"/ Miron Manega, Ed. Junimea, Iași, 2008

Caligrafia iubirii

Poezia reprezintă pentru Ionel Simota un dar divin, „supremul dar divin”, cum este numită în ultimul vers din poemul „Poezie” (volumul „Cântare și tăcere”, 2014).

Oare poezia caută poetul „pe drumul iubirii”? Sau poetul caută poezia „pe drumul iubirii”? Întrebările noastre au în vedere tema principală a poeziei lui Ionel Simota.

Într-un roman de Stendhal, iubirea definește o persoană și o emoție intensă, creând numai frumos, căci „radix sit intus dilectionis, non potest de ista radia nisi bonum existere”, altfel spus: „să fii înăuntrul tău rădăcină iubirii, căci din această rădăcină nu se poate ivi decât binele!”

Lectura poemelor din volumul „Caligrafia iubirii” de Ionel Simota creează viziunea globală a luminii și a iubirii, a binelui. Doar lumina și iubirea dau naștere poeziei, aceluși „suprem dar divin”: „Poemele ... / Le mângâie, le-așează în lumină”; „Dar tu mai lumină îmi ești / Pentru toate nopțile zămisirii.”

Lumina este motivul central al volumului „Caligrafia iubirii”, apărut, în 2015, la Editura Eurocarpatica din Sf. Gheorghe.

Alternanța lexemului „lumină” cu diverse sinonime, toate ipostaze ale luminii-iubire, înalță expresivitatea textului liric: „Cu lumânări am să-ți îmbrac povești”, „Lumânări s-a-prind la mine-n gând”, „Cu șemineul flăcării din mine”, „Sufletul meu,

eternă flăclie aprinsă”, „Să cadă blând ca o ninsoare, / Pe lumea-i care-i întristată.”

Asocieri și comparații inedite realizează unitatea indisolubilă dintre lumină-iubire și divinitate: „Astăzi el va făuri ninsoare / Cu mâinile unui înger”, „Dumnezeu a surâs / În colțul lacrimii mele.”

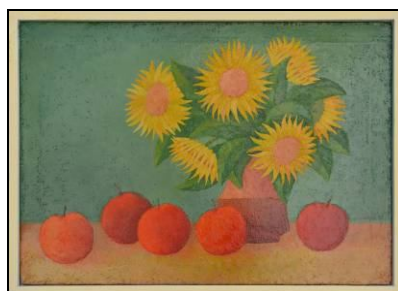
Zămisirea cuvântului întraripat, arta poetică, se află în relația lumină-iubire-Dumnezeu: „A nins dumnezeiește pe pământ / Adânc a nins la mine în cuvânt / Și fulgilor cu mâna unui sfânt ... / Le șterg din lacrimi și le cânt” („A nins”); „Azi am închis sărutu-n trupul meu / Spre a-l păstra în taină pe vecie, / Îmbrățișare hărăzită mie, / Surâsul hărăzit de Dumnezeu.”

Conexiunea iubită-iubire și poezie este evidentă în multe poeme: „Să te cuprind în poezie-mi place.”

A cuprinde înseamnă îmbrățișare în iubire și lumină. Sau: „Pe buzele ei poezia șoptea / Ca un trandafir ce abia înflorise”, „Să te cuprind rotundă-mbrățișare, / În cuvânt, frumoasa mea mirare.”, „Copacul iubirii / Mi-a crescut în respirație / Ca o zbatere a cuvântului / În trupul tăcerii.”

Zbaterea întru găsierea Cuvântului, plămuierea frumosului poetic se aliniază permanentei căutări a luminii, a iubirii, a binelui: „Lumina ta îi dă lumină filei”, „Setea izvorului între buze ardea”, „Alintul frunții tăcute voi fi / Pentru a înflori lumina, / Ca o pată de înger / În respirație.” „Dar mai ales iubirea-n fiecare / Cu glas divin, prin sânge, murmură”, „Sufletul meu a poeme respiră / Sufletul meu a tine respiră, / A palme prelinse pe frunte, prin vis, / A sânge zvâcnind în ochiul închis / Îi e foame de vorbe, / Îi e foame de scris.” („Sublimele-mi stări”)

Aspirația spre înălțare astrală, spre divinitate, este un alt laitmotiv

Peter Kneipp – „Mere roșii”

prezent în poezia lui Ionel Simota: „Urc către cerul înstelat”, „Doamne, carnea mea s-o pui în jug, / Dacă mai frumos de-atât se poate (...), Doamne, toată viața fă-mă post, / Rugăciune, fă-mă, care plânge.” („Doamne”)

Opoziția lumină-întuneric evidențiază superioritatea luminii-iubirii: „Noaptea, suprema mea rătăcire”, „Nopțile îmi fură din lumină”.

Puterea tămăduitoare a iubirii prin lumină, o lumină harică, este simțită cu putere: „În păr să-ți prind amestec de culori / Pe care de la îngeri le mai știm”, „Din ochii tăi tristețea să o rup.”

Asociațiile insolite de cuvinte oferă o frumusețe aparte poemelor: „În inima lui iubirea trosnea / Așa cum lemnul în sobă troznește”, „În inima lui iubirea aprinde / Poeme ce cântă sublim despre dor, / Doar inima lui în brațe cuprinde / Iubirea, ce curge atât de ușor.”

Ușor scrie poetul Ionel Simota, în tradiția poeziei clasice românești, atât în tehnică cât și în tematică. Datorită iubirii? Iubirea îi dă o asemenea facilitate de a scrie? Ne răspunde chiar poetul, în poemul „Taifas cu Dumnezeu”: „Țin în brațe vise pline / Și țin verbul „a iubi” ... / Fără el m-aș risipi.” Zborul pe aripile poeziei, harul poetic al lui Ionel Simota provine din **lumină**. Ultimul vers din volumul „Caligrafia iubirii” este cât se poate de concludent: „**Zborul meu e naștere din soare.**”

Prin volumul „Caligrafia iubirii”, Ionel Simota ne asigură, atent, tăcut, subtil, cu lumina harului divin, călătoria pe traseul poeziei de calitate, o poezie specială împodobită cu iubire și lumină.

Ionel Simota s-a cunutat cu Poezia privită ca o mireasă. El a înțeles, încă din primele lecturi din Eminescu, că „Numai Poetul / Ca păsări ce zboară / Deasupra valurilor / Trece peste nemărginirea timpului.”

Poetul Ionel Simota trece, cu fiecare volum, peste nemărginirea timpului iar noi, cititorii, suntem fericiți citindu-i versurile.

Îi dorim succes deplin în continuare!

P.S. Adăugăm condițiile grafice excelente ale volumului, cu minunată copertă realizată de tânăra artistă plastică Cosmina Marcela Oltean (tot din Harghita, ca și Ionel Simota).

LUMINIȚA CORNEA

Sacralitatea Logosului

Părintele istoriei, Herodot, recunoaște că Zamolxe a trăit (în jurul anului 1400 î.C.) și nu a fost un zeu închipuit. De altfel, el este unul din cei trei mari profeți ai lumii (Zamolxe, Zaratustra și Moise), însă numai despre Zamolxe există izvoare „științifice”. De ce a devenit așa celebru acest “rege al nostru [...] ca zeu ce e” (Platon, Harmides)⁴? Pentru că a fost un erou civilizator, un preot venerat de toate castele: de kapnobatai care i-au moștenit obiceiul de a trăi retrași, de ktistai care au învățat meșteșugul vindecării de la el, de polistai care nu se știe de unde dețineau fantasticele cunoștințe pe care le predau mai departe, de “preoții-războinici” (și ostași) care rosteau numele lui în bătălii, de regi care se pare că au preluat belagiunile de la Zamolxe⁵. Dacii au recunoscut în Zamolxe, omul complex demn de luat drept model, zeificarea sa venind în mod natural, așa cum procedăm și noi astăzi cu sfinții. Totul în sacralitatea Logosului. „Secretul ar deplânge...de-ar fi, de-ar ști, de-ar spune./ Ci în nume se deșartă,-a numi deșertăciune.../ În sens, e **adevăru-i** drept **timp...** se înțelege/ Vorbește vastul Logos, nedezlegându-și lege...” În acest context, trebuie citit volumul lui Petru Solonaru⁶, volum de poezie ermetică și inițiativă. Precum mulți istorici, nu cred ritualul de zeificare era o formă de instruire a preoților daci în țări străine, așa cum s-a întâmplat cu Pitagora, deoarece ei dețineau cunoștințe pe care egiptenii și grecii nu le aveau. Poate că un “schimb de experiență” față de legile ancestrale pe care le dețineau pelasgii, geto-dacii și după care se ghidau de multă vreme să-i fi determinat să călătorească în urmă cu mii și mii de ani, dacă nu cumva civilizația lor era mult mai veche. Poemul *Zamolxeion*, care dă și numele cărții este dedicat acestor preoți, inițiatorilor, celor aleși, capabili să răstălmăcească cuvintele sacre. Să nu uităm că Zamolxe a fost primul

legiitor al Europei⁷. Așa cum Melchisedec a dăruit rânduiala sa poporului Vechiului Testament, Zamolxe a dăruit-o continentului pe care l-a locuit. Însuși Isus, întrebându-i pe farisei al cui fiu este Cristos (Mt. 22,42-46), a invocat înțelesurile Psalmului 109, numit al regelui David, ce consacră definitiv rânduiala lui Melchisedec, ca unică rânduială în Biserica Sa, invocat și în textul esenienilor de la Qumran, *Midrash Malkizedeq*, care a pus în evidență existența unei relații de excepție între YHWH și Melchisedec. Trebuie să conștientizăm că încă din perioada biblică a existat un singur Dumnezeu, în care Melchisedec, fusese consacrat în numele lui YHWH ca Dumnezeu al Facerii lumii, pre-existent neamului ebraic. Deci multe date converg spre a-l privi pe zeul nostru demn de a fi privit în același fel, și un preot al lui Dumnezeu, să fie preot al lui Zamolxe⁸. Dar credința în Zamolxe era credință în nemurire sau în înviere? Transmisă de Herodot, de Platon și de Strabon, credința daco-geților în nemurire a fost, chiar, fapt de viață trăit concret și nu mitologie. Trăită în mod real, chiar și după perioada de început a creștinismului, această credință a daco-geților se apropia mai mult de Înviere decât de nemurire, din moment ce solul care murea, în mod vizibil, străpuns de

cele trei sulite ajungea să se prezinte în fața Marelui Zamolxis spre a rosti mulțumirile și rugămintele semenilor săi, tocmai fiindcă aceștia credeau în această trecere prin moarte la o nouă viață.

Concepte antice se răsfrâng în poemul lui Petru Solonaru prin lumină. Razele sunt "slope și reflexii printr-un viu tarot/ din prezentul veșnic" pe care cititorul, el însuși devenit discipol își extrage seva pentru cele care l vor conduce pe firul numărului pur ca naște și moare în eter spre o limită a Logosului armonic în chaosul Nimănui. Punctul deslușit în Oul Lumii, izvorător de vortex sferic devine țel pe scara necuvintelor ascunse'n visul lui Iacob spre grădina aflată în templul fără cheie, a cărui poartă deschisă e pătrunsă întru inițiere. Aici poetul „Prin cugete prefiră o încălcire oarbă/ vermeie irizare, sperjură, să resoarbă/ voracele nirvanic... Gol, hybrisul îi scapă/ sub divizibil orfic spre: **Foc, Luth, Aer, Apă...**” Și'n tăcerea infinitului, unde nu oricine aude armonia furtunii dominată de iertare, se văd ochii lui Dumnezeu. Privirea poetului se luminează, parte din aceleași reflexii culese din cea a universului. Profet prin har divin, menestrelul e cel ce poate trezi divinul pentru-a risipi umbrele de pe pleoapele noastre lăsate sub care irizează negrul, albul, roșul și în final lumina. Dacă piatra se va ridica din adânc, șlefuită într'o mie de ani de furtună, din adâncul ocean înțeles doar de învățat, preschimbarea culorii aduce, precum Leviathan, acumulare de ntunerice în Chrysopeea.

«Misterele de la Eleusis proclamă solidaritatea de ordin mistic între hierogamos, moartea violentă, agricultură și speranța unei existențe fericite dincolo de mormânt!»⁵. Ele sunt sursa scenariilor păgâne și a sacrificiilor rituale dar conțin și trimiteri la salvarea messianică așteptată de antici: există autori care afirmă că unul dintre marile secrete de la Eleusis era spicul de grâu, care asigură victoria împotriva morții. Așa am putea înțelege mai bine că prin creștinism s-au revelat misterele eleusine. De ce Bendis, zeița din mitologia dacică adorată de strămoșii noștri ca zeiță a Lunii, a pădurilor, a farmecelor, a nopții și poate ca zeiță magiciană n-ar fi Demetra sau →

**JULIETA CARMEN
PENDEFUNDA**

⁴ Platon, *Opere complete*

⁵ <http://www.2012en.ro/2008/08/religia-dacilor-si-importanta-lui-zamolxe/>

⁶ Petru Solonaru, *Zamolxeion*, Editura Contact international, 2012

⁷ Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol.I.

⁸ Pr. Prof. Univ. Dr. I.G. Coman, conform căruia daco-geții au trecut la îmbrățișarea creștinismului cu convingerea că însuși Zamolxe le dă acest sfat.

Persefona? Herodot ne spune în Istoriei (IV,94;V,7) că tracii au împrumutat-o de la daci. Ea reprezintă la Solonaru, principiul feminin, multe poeme făcând referire la piatra unghiulară a omenirii, la oul primordial. Ceea ce denotă însă și aspectul antroposului: "Privind la ou, avem eres o coajă!/ Sub ea, în schimb, minune, se înmlajă,/ dezvăluind castelul de splendoare/ al Unului, nefiitor, ce doar e..."

Prezența Cavalerului trac, reprezentat călare, adesea în scene de vânătoare este stăpânul morților, și parcă se asociază misterelor în jocul fertilității cu al morții în îngemănarea ciclică a nemuririi. „Sub ceruri, **Cavalarul** din **Thracia** descheie/ hermetice preziceri cu ezotera-i cheie./ În pravuri de **ciuleandă**, înconjurând nemoarte,/ părtimea o-întregește la'ntregul ce se-împarte./ Repaos dacă mișcă...stă...purure'în mișcare,/ estimii care nu e spre nefiit ce chiar e..."

Filosof, cărturar, poetul își așează gândurile într-o cascadă de versuri, unele dintre ele tetrade, altele sonete, solicitând liricii forma fixă, incantatorie, asemenea clasicii armonii din muzica sferelor. Lacrimile din ochii magului sunt doar picături adunate din aludul, limpezi precum frumusețea sufletului, pline de tainele științei ascunse... Nu le simți cum străbat precum fulgerele să nască focuri din valuri înspre cer !? Pe acoperișul lumii în alb se transformă negrul, pielea pământeană devine celestă. Cu cât urci și cunoști fântâna Sophiei, înțelegi noosul, înțelepciunea alchimiștilor. Suind, poetul afirmă: "Un nimic dezbină falsul de-adevăr./ Între timp și mine, dacă-aieva săr,/ am decât a umple un deșert cu vid/ fructului științei oglindit ca măr." Străvechile lumi din cetatea Sarmizecetusei revin pentru viitor ca "o punte de la unul la celălalt, ca boltă,/ ce'în sferă abisală nou, neted cerc dezvoltă/ cu sfântă'învăluire spre vârful lumii – rază".

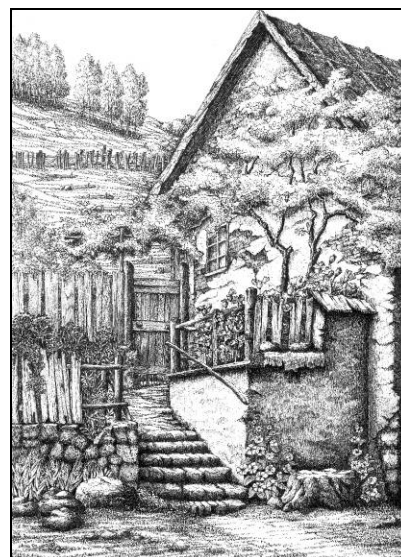
Nu în ultimul rând, mitologicul munte dacic, Kogaionon este prezent ca o mărturie a eternității zeului-preot dac. Presupunerea au adus în discuție celebre vârfuri muntoase ca Gugu, Ceahlăul, Dealul Grădiștii, Omul, fiecare cu argumente pro și contra. Dar cel care are cea mai apropiată similitudine cu hărțile vechi și

vecinătatea unui râu importantă ne îndreaptă spre identificarea Ceahlăului. "Sub cruda reversare stă **Kogaion** vizunii,/ iar sacra-i rădăcină vederii trace nu ni-i,/ căci dreapta sa turnură, de-i dedesubt să tindă,/ arată doar **uitarea** cu-o hidrică oglindă."

Mircea Eliade⁹ observă însă că ar fi zadarnic azi să mai căutăm urme ale cultului lui Zalmoxis deoarece a fost absorbit de creștinism pretându-se la o creștinare totală; era urban și elitist, nu aparținea lumii rurale, așa încât nu a putut fi conservat în folclor precum Bendis, devenita Diana, apoi Sancta Diana care a dat Sânziana în basmele românești. Apologetica creștină din primele secole va prelua exact termenul consacrat în cultura greacă cu referire la conceptul getic de nemurire, *athanatizein*, „devenit crucial în discursul creștin despre învierea morților”. Poetul surprinde tocmai acest fapt extraordinar de dificil în arta metaforei, amalgamul de zei, zeițe și doctrine religioase din vechiul areal și din diferitele timpuri ce au perindat lumea în care trăim. În disputele creștinilor cu păgânii, practicile geto-dace devin capete de acuzare împotriva creștinilor, care ar promova culte ciudate, întâlnite la popoare vechi, barbare, de la marginea lumii greco-romane, sau, dimpotrivă, mesajul Evangheliei s-ar regăsi la geto-daci, așa încât nu

⁹ Mircea Eliade, *De la Zalmoxis la Genghis Han*, București, 1994

Peter Kneipp - Intrare rustică la matusa Mili

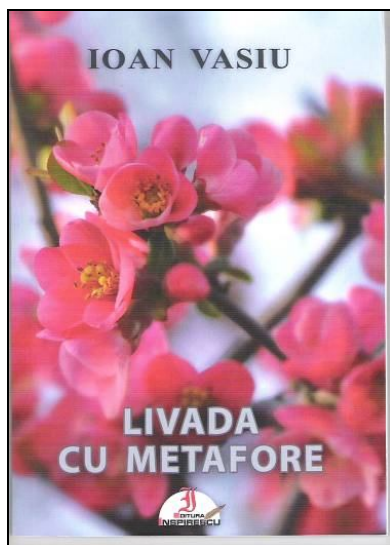
constituie, în esență, ceva excepțional și nici nou. „Cum și-a ursit lucrarea, lucrând-o în ursire,/ **de vis mirări s-ascundă-a visa** Ascuns să mire,/ blamat, el strânge șoapte și'într'însele, cu grijă,/ topește isihia, încremenirii tîjă.../ Strunind silabe, încă, silabisește strune/ și'în falia creării o armonie pune,/ dar stâlpu de lumină ce idoli revarsă/ 'l - ademeneste germen la îndospita farsă.”

O glossă de înaltă frumusețe adună între cuvinte părelnice cutume, demne de un filosof al iluminării: "Așa, scăderea crește, iar creșterea o scade,/ monadizând culegeri ce s-au cules monade."

Închinată marelui Mihai Eminescu, poesia hermetică a lui Petru Solonaru parcurege pași importanți spre desăvârșirea pe cea mai înaltă treaptă a înțelepciunii omului în literatura esoterică universală. Tributar filosofiei zamolxiene, simbol și temă în labirintul mării cochilii în care gândul se transformă, metamorfozează Cuvântul și ia formă, poetul realizează o hermeneutică a spiritului în-nodat de milenii și-al cărui tâlc e pentru totdeauna, ca blestem uman, Timpul.¹⁰ Autorul invită înveșmântat în hainele sale de stele la cunoașterea misterului învierii, ținând pentru noi roata Timpului care se învârte fără ca noi, românii să conștientizăm o existență benefică în spirit și care poartă pentru noi numele lui Cronos, Moș Crăciun (Saturn), sub binecuvântarea lui Zamolxis.

¹⁰ Postfața cărții *Zamolxeion*

Livada cu metafore

Când am deschis plicul, privirile mi-au fost invadate de florile roz de pe copertă ! Am închis ochii și mi-am imaginat un copac cu flori aflat undeva, departe, într-un oraș vizitat doar o singură dată, cu mulți, prea mulți ani în urmă... Orăștie. Este locul unde poetul Ioan VasIU m-a convins că ar exista, cu adevărat, *Livada cu metafore*.

Și dacă acolo chiar există acea livadă, iar eu deja nu mai am nevoie a mă „molipsi de poezie” deoarece m-am născut asemenea poetului Ioan VasIU cu această dulce trudă, m-aș duce când „primăvara bate la fereastră/ când se sărută cerul / cu marea înspumată / și toți îndrăgostiții au inima albastră” (*ziua poeziei*), și când „râde-anotimpu-n fereastră/și muguri-n plopi explodează” (eșarfa albastră), iar „dragostea nu moare / și că rămâne-un/ geam mereu deschis” (*geam deschis*), în acel oraș să-l revăd. Dar mai bine nu, e prea departe, iar pe-acolo, așa cum ne spune poetul „de iubire nu se știe / în gară la Orăștie / două trenuri întârzie !” (*în gară la Orăștie*).

Poetul acestor minunate mini-poeme ce exprimă multe, în puține cuvinte, este atent la cele ce se petrec în jurul său.

El privește, ascultă, simte și apoi transformă totul în trăiri lirice ce oglindesc anotimpurile, frumusețea naturii, trecerea ireversibilă a timpului, magia sentimentelor, „de-o vreme alerg spre casă cu brațele deschise” (provizii), ori „singurătatea-i / iederă pe stâncă / singurătatea-i / ca un testament” (singurătatea), sau „tristețea nu mă lasă / tristețea-i o cunună grea / de

spini” (cunună de spini), declarații de dragoste adresate cititorului „de-aș fi fost / o pasăre albastră / primul zbor / l-aș fi făcut / prin dragostea / voastră” (pasăre albastră).

După ce am citit poemele din cartea *Livada cu metafore* (Editura Inspirescu - Satu Mare, 2015) a poetului Ioan VasIU, ce printr-o alchimie divină transformă cuvintele uzuale în metafore fermecătoare, l-am asemănat cu o albină ce transformă în miere parfumul și seva din oricare floare. Florile primăverii (căci această carte este scrisă fără doar și poate primăvara), copacii înfloriți bogat se scutură odată cu neliniștile și întrebările poetului ce-și urmează drumul spre altă primăvară, spre alta și alta, până la cea din urmă.

Ioan VasIU e însoțit pretutindeni de o muză jucăușă. Și ce poate să facă un poet decât...să scrie poezii, să le dăruiească deoarece „poezia bani nu mi cere” (jurământ). A dăruii poeziile tale unor oameni necunoscuți, dar care sigur se vor bucura, e o dovadă de mare dragoste! „Scriu poezii / cu lacrimi dulci de rouă / scriu poezii / pe frunze de castani / scriu poezii / pe-un colț de lună nouă / scriu poezii / fără să pretind bani” (*lacrimi de rouă*).

Cine nu a scris niciodată poezie, cine nu și-a găsit refugiul, ori nu și-a stins bucuriile și neliniștile în ea, nu va înțelege niciodată cum poți să fii bolnav de poezie ori să te ascunzi de moarte căutând metafore: „m-ascund de moarte în păduri cărunte / m-ascund de moarte și tu nu mă crezi” (*m-ascund de moarte*). Cu toate acestea poetului nu-i este teamă de ceasul final, are însă alte temeri: „nu mă tem că moartea-i prea aproape / dar mi-e frică uneori de mine” (*paradox*).

Poezia lui Ioan VasIU este desfătare, bucurie transmițătoare a acelei stări de bine, iar neliniștile ce apar uneori sunt estompate de darurile oferite de muză. El își exprimă în versuri bucuria de a trăi, împărțind cu noi cititorii, pacea pe care i-o dă o viață împlinită. Aceste mini-poeme ar putea fi transformate de pensula unui artist priceput în imagini !

Mulțumesc poetului Ioan VasIU pentru cupa plină de nectarul cuvintelor ce-au vibrat în sufletul meu ca o primăvară poetică, din care m-am înfruptat în plină iarnă moldavă. Am scris cu drag și stângăcie despre o carte, ca un diamant de multe carate.

DORINA STOICA

„La masa întrebărilor nepuse”

Un minunat volum de versuri intitulat *Sub semnul crucii*, apărut la Editura Absolut din București, am primit recent de la Maria Ieva, o poetă tot mai prezentă în paginile unor reviste literare, tot mai cunoscută și mai apreciată.

Cel care lecturează cu atenție poeziile incluse în acest volum, majoritatea fiind scrise în „dulcele stil clasic”, nu poate să nu sesizeze muzicalitatea discursului liric, pe de-o parte, și originalitatea metaforelor care dau un surplus de frumusețe versurilor care „curg” precum lava unui vulcan impresionant: „Aud în mine glasuri neînțelese / Și întrebări pe care nu le știu, / E-o curgere din care viața țese / Durerea regăsirii în pustiu” (*Durerea regăsirii* - p.21) sau: „Trecutul, din umbră, vulcanii i-a stins, / Sădind în cenușă reci boabe de rouă / Și-n arca iubirii cuvintele-au nins / Ducându-și trecutul spre lumea cea nouă” (*Strai de lumină* - p.40).

Îndrăznesc să afirm, fără teama de a greși, că punctul forte al versurilor pe care Maria Ieva ni le oferă, cu generozitate, trebuie căutat în poeziile de dragoste: „Să nu întreb, iubitul, vecinii / Ce doruri am de când nu ne-am văzut, / Că mi-au crescut pe pleoape măcăciunii / Și aripile albe mi-au căzut” (*Stelele iubirii* - p.43) sau: „E-o lume deghizată, iubitul, în noi / Și stau în poarta vieții copacii triști și goi, / Iar îngerii ne spală trecutul de noroi, / Căci rana de pe palme e plină cu puroi.” (*O lume deghizată* - p.49).

Maria Ieva încearcă să ne demonstreze că „fiecare lacrimă / s-a →

IOAN VASIU

nașcut poezie“, ba mai mult, ne convinge că „poezia vine, pleacă și rămâne, / niciodată nu știi când, unde și de ce“.

Tânăra poetă, atentă la tot ce se întâmplă și se derulează în jurul său, percepe în felul ei anotimpurile: „Se înfloară toamna-n gândurile mele / Și prea sfioși pășim prin anotimpuri; / Ne ștergem urmele cu colb de stele, / Nădăjduind spre alte începuturi“ (*Mărgăritar de rouă* - p.84) dar și sărbătorile: „Când învățam să fac numărători, / Îl auzeam prin pod, pe după coș / Și mă gândeam n'ajun de sărbători / Că mi-ar plăcea să pot să fiu un Moș.“ (*Jumătatea ultimelor vieți* - p.31).

Impresionează în acest volum maturitatea și gravitatea lirică a unei poete ce nu se sfiește să facă risipă de metafore care trădează un suflet romantic, sensibil și visător uneori: „Bolnav de tristețe, prea singur cu mine, / Ca număr impar spre tine pășeam / Pe axa tăcerii, spre ziua de mâine, / Să-mi spui ce cuvinte în suflet mai am.“ (*Petale de gânduri* - p.47) sau: „Vom adormi uitând să ne rugăm / Și vom visa o scară de nuiele, / Sau un triunghi pe care să urcăm / Când va rămâne cerul fără stele.“ (*Voi ști* - p.86).

Maria Ieva surprinde și prin dezinvoltura și spontaneitatea versurilor albe, din care răzbate o muzicalitate ușor perceptibilă, plăcută auzului, precum în poezia fără titlu de la p. 35, pe care o citez în întregime: „Mi-am întors copilăria / pe toate fețele / încercând uneori / să mă dezbrac de ea / ca de o haină veche; / amintirile erau rupte în coate / și izvoarele / nu mai miroseau / a primăvară, / dar cărările / și-au împreunat brațele / pe sub crestele munților, / ca o rugăciune / a reîntoarcerii acasă.“

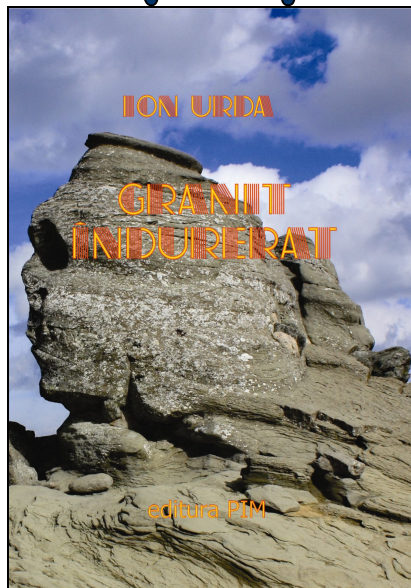
Împăcată cu destinul ei, poeta e hotărâtă să-și ducă singură „crucea“ vieții care are, în egală măsură, urcușuri și coborâșuri: „Cerșesc pe cruce dreptul la tăcere / Ochiul mi-e spart și îngerul demis, / Când cer să beau, oțet primesc și fiere; / M-am resemnat: Tu nu ești. Ești vis !“ (*Mai mult de-o zi* - p.20).

Multe ar mai fi de spus despre versurile Mariei Ieva, care trădează, fără îndoială, o maturitate lirică ce trebuie luată în seamă.

Sunt încrezător în vocația poetei și aștept cu interes viitoarele sale volume.

Dacă nu se va grăbi să publice, prea curând, volum după volum, având răbdarea de a „cerne“ prin filtrul autocenzurii valorice fiecare poezie, atunci cu siguranță cărțile sale își vor găsi un loc de cinste în rafturile bibliotecilor și librăriilor. Am curajul să pariez că așa se va întâmpla în cazul talentatei poete Maria Ieva.

O antologie... de granit...

Ion Urda este un remarcabil scriitor al Hunedoarei. Alături de poetul Eugen Evu a reușit să țină în echilibru public o zonă interesantă din punct de vedere cultural. Redactor la revista *Provincia Corvina*, apoi la revista *Noua Provincia Corvina*, a intrat în contact cu literatura bună. A gestionat fenomenul cu bucurie și pasiune. A scris despre cărțile altora, a scris eseuri cu tâlc și piper despre Hunedoara și despre politica anilor din urmă. A lăsat urme în zona aceasta. Este un generos.

Inginer de profesie, are rigoarea textului scris. Poate inspirația nu este punctul său forte, dar știe să descrie stări, oameni, are umor și vede bine ce se întâmplă în lume.

Când citești poemele sale ai, brusc, o bună dispoziție. Știe să parodieze, are epigrama ca un stilet, oferă celor de lângă el șansa unui zâmbet, chiar și printre ruine... O temă forte, luată din imediata apropiere. Hunedoara, o zonă monoindustrială, oferă acel peisaj unic, rebel și plin de semnificații despre trecut, misterios pentru viitor, real pentru prezent.

Prin antologia sa, venită la timp și în umbra anilor, *Granit îndurerat*, (Editura PİM, 2016) el și-a adunat, după o economie literară proprie, poemele, parodiile, catrenele, poeziile destinate copiilor.

Textele Bibliei l-au inspirat, a știut să rețină în poezia sa esențe, linii de forță spirituală. Nu s-a complicat în viziuni șocante, a preferat imaginea sinceră a celui care crede cu pasiune, discret și bucurios.

Ce îl definește pe Ion Urda? Răspunsul său este sincer: „Stau frânt între/ durere și adevăr./ Priveghez amintirile,/ căzute amazoane/ în războiul umbrelor/ Mă clatin sub cerul/ plumburiu și amortit/ ca un copac/ sub tăișul securii/ Fumegă agale/ visele deșarte/ vecine cu haosul/ Încerc să mă întorc/ la izvorul luminii/ și caut cu disperare/ un drum ce se naște/ încețoșat/ printre patimi/ și frunze uscate.../ - Unde ești, Doamne?! Te-adulmec/ precum un ogar/ urma vânatului...“ (**Stau frânt**).

Căutările sale se îndreaptă spre izvorul luminii, spre acceptarea lui Dumnezeu.

Când scrie pentru copii, alege cu grijă temele, nu renunță la viziunea artistului despre viață și destin. E tandru și discret și-i iubește, are talent de bunic autentic: „Mic și pricâjit, hoinar,/ cântăreț fără hotar,/ negru ca muiat în tuș,/ guraliv și jucăuș,/ ne tot cântă toată vara/ serenade cu vioara:/ cri-cri-cri și cri-cri-cri/ până vine toamna gri,/ ploii mărunte și vânt rece/ parcă n-ar mai vrea să plece/ și tot câmpul e pustiu/ iar el, mic și pipiriu,/ nu-i mai arde de cântat.../ Vara, de n-ai adunat/ câte-un bob, măcar, de mei,/ peste iarnă, vrei-nu vrei,/ te duci, cu căciula-n mână,/ la furnica gospodină/ și, ce-o să scoată pe gură:/ - Trântor, vagabond, scursură!.../ Dar la suflet e miloasă,/ la nevoie nu te lasă:/ - Ai noroc că-s melomană/ dar, să știi, nu-ți dau pomană,/ iar contractul nu-i secret:/ lași vioara amanet!“ (**Greierașul**).

E greu să „faci“ poezii pentru cei mici. Ei te simt, doresc sinceritate, doresc să cedezi ceva important din tine, lucrul acela prețios la care artistul ține cel mai mult... Aparent, Ion Urda „face“ poezii, doar aparent, e dedicat acestora. Le consideră importante și, cu siguranță, sunt citite..., public asigurat.

Poeme pentru copii, mai mult, →
CONSTANTIN STANCU

poeme cu vioara inclusă, pentru a-l cita pe autor...

Putem observa la Ion Urda atenția acordată unor importante personalități ale culturii sau istoriei românești: Eminescu, Horea, Lucian Blaga, Victor Isac, Eugen Evu, Valeriu Bârgău, Neculai Chirica sau prietenii apropiați.

Final pentru un om sufletist? „Rămân pe peron,/ printre câini vagabonzi/ și hoți de buzunare,/ sentimentele –/ călători osteniți/ cu privirea pierdută,/ arbori împietriți,/ secați de sevă... (Black hole).

Ion Urda agreează stilul paradoxismului având ca mentor pe Florentin Smarandache, căutând legături fundamentale cu acest curent la modă, dar necesar în peisajul literar românesc.

Scrierile scurte din carte arată contemporanilor lui Urda că el este aici, înregistrează mișcarea sufletelor în acidul zilnic, că partea adevărată din întâmplările la care sunt martori nu poate scăpa scribului, umorul e un stil care reține oțelul ideii.

Pornind de la fizică și matematică, de la conceptele abstracte ale acestor domenii de vârf ale cunoașterii, ajungem la problema moralei, la caracterile care plutesc în geometria societății, pentru că oamenii mai pot fi obtuși, gândesc ascuțit. Linia dreaptă există într-un univers curb, linia paralelă unică are o infinitate de surori, pătratul pare dreptunghi din cauza unui jungghi, suprafața depinde de o infinitate de puncte, asimptota e cocotă, triunghiul isoscel e cam tembel, fracția e ordinară...

Ion Urda este atent la poemul pe care îl scrie, umblă în vârful picioarelor printre versuri, îi e teamă să nu strivească clipa de fericire prinsă în cuvinte, aduce mărturia sinceră a poetului din postura de pelerin prin lume, rătăcitor printre stele, visând la nemurire. Este vechiul vis, experiența necesară și justificarea trăirii, justificarea existenței. Are un ritual special de a se apropia de cele eterne, își scrie solia către lume și către viitor cu pană de înger, are grija de a nu uita vreun cuvânt, un semn, e tărâmul curat pe care îl frecventează când lumea așteaptă evenimentele necesare ale apocalipsei, adică a descoperirii totale a lui Dumnezeu.

Aplecat peste cuvinte, scrie solia sa, iată, Ion Urda nu forțează limitele, lasă vremea și lucrurile să-i ofere

motivul, dar memoria devine – altceva, e o taină pe care încearcă să o pătrundă, dincolo de imaginea zilnică a evenimentelor.

Dorința de a se deschide spre celălalt e o tentație, un impuls venind de departe, autorul nu-i poate face față, e ceva puternic în această generozitate declarată: „Ți-aș dăruii o punte de sprijin/ pe malul altui suflet/ dar mi-e teamă că nu/ vei alege sufletul potrivit...”.

Necesitatea unor legături curate între oameni, între bărbat și femeie pare a fi dorul autorului în lume, ceva de care să se lege, să dureze, să îl schimbe simultan, cu toate că nu este un singuratic... Căutând să fie optimist, privind pe fereastra vagonului la lume, există la Ion Urda o febrilă căutare interioară și asta se vede în **Pseudo cugetări**: „Nu ne naștem/ pentru a trăi./ trăim pentru/ a renaște”.

Aceste gânduri marchează versul și indică spre o altă dimensiune, poate nevăzută, dar necesară și puternică – lumea spirituală: dorința de perfecțiune, căutarea fericirii, care, iată, se află în noi, aproape ascunsă, disperarea, iubirea ca mod de a persevera, sufletul ca taină între vis și moarte.

Presat de aceste căutări, revelația dă sens vieții: cerul se deschide, apoi o floare se deschide și ea pentru poet și mireasma ei amețește ca binecuvântarea unui înger păzitor și, brusc: **Dumnezeu există!** „Învață-ne, Doamne, iubirea de Tine/ Căci calea spre tine e plină de fum/ Rătăcim, derutați, către țărături străine/ Și nu-ntrezărim spre orizont nici un drum/ / Întoarce-Te, Doamne, cu fața spre noi...”.

Cântec și rugăciune această stare, dă putere poetului de a rezista experiențelor zilnice, de a trece peste încercări, dezamăgiri, neliniști: „De ce nu vrei să vezi, Doamne,/ cum te sapă la rădăcină îngerii?”.

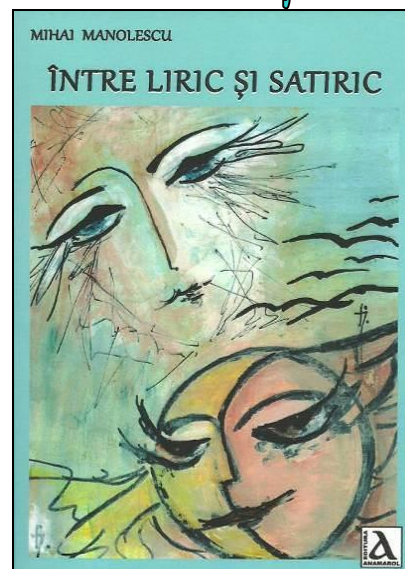
Ion Urda e marcat de experiența revelației depline, apocalipsa, ca o dezvăluire a lucrurilor viitoare în fața cărora există teama profundă, neliniștea existențială, misterul, taina, e vremea când se năruia altarul iubirii: „Pe creiere păianjenii construiseră/ pânze gigantice și orice gând/ era terorizat și apoi/ devorat cu migală”. Dar peste toate este imaginea lui **Dumnezeu lăcrimând...**

De ce **granit îndurerat**? Titlul antologiei este exemplar, definind viața într-o cetate înconjurată de mituri și speranțe, cu dragostea în

buzunare, ca un poet risipitor, cu ochii atinși de miracol. Volumul are inserate desene definitive pentru poezia autorului, semnate de Tibor Balasz și Mircea Băteacă sau pictură de Cristina Mihaela Rădulescu.

La final, concluzia din antologia **Granit îndurerat**: Vine o vreme când/ viața/ îți dă cu tifla/ și te trezești agățându-te/ de amintiri/ ca un scaiet/ de coada oii.../ Trec pe lângă tine/ clipele, și tu,/ amorțit și plictisit,/ te-ntrebi unde sunt/ flăcările mistuind/ cândva tristețea/ și te miri/ de fiecare frunză/ rămasă pe ramura/ pe care privighetorile/ nu mai cântă... (**Impresie**)

Normalitatea lirismului și umorului

Mihai Manolescu este un poet sincer. Volumul *Între liric și satiric* (Editura ANAMAROL, 2015) ne prezintă într-un limbaj direct viața bărbatului la 35-40 de ani în stilul *vintage*. Poeme în stil vechi și, totuși, valoroase, ceva atins de ani, cu valoare sentimentală și elegantă, un neologism la modă, fără explicații în dicționarul limbii române, cu adresă exactă pentru noua generație dornică de nou, fără a abandona valoarea aceea unică pusă de mireasma timpului. Fără complexe, comunică în direct stările sale, pune umor în versuri, preferă stilul clasic. Ne reamintește de perioada clasică a literaturii: Topârceanu, Minulescu, Cincinat Pavelescu. Este un răspuns al generației tinere la direcția postmodernistă și la arta urâtului practică în ultima perioadă în literatura română. →

CONSTANTIN STANCU

Prin umor, prin candoare, prin bucurie el exprimă stări, fapte, vremuri, oameni... Simplitatea sa ascunde un moralist bine temperat, un iubitor sincer al frumosului, al iubirii. Linia directă dintre scriitor și cititor este mereu deschisă, poetul privește amuzat la anotimpuri, insecte, drame, iubiri imposibile sau reale, are un mesaj pentru fiecare. Un suflet deschis, cu energii nebănuite, cu ochiul atent pe esențe și pe aparențe în același timp, cu zâmbetul pe buze. Se mișcă dezinvolt printre idei și teme, lipsește angoasa poetului căzut în mijlocul unor drame fără sfârșit. Editura Anamarol îl girează cu entuziasm și multă sinceritate. Mizează pe atracția pe care o exercită poetul asupra cititorului, pe umor, pe bucuria de a redescoperi lumea frumoasă a poeziei în stil clasic. Versul curge simplu, continuu, nu sunt metafore abisale, sunt priviri libere într-o lumină de aprilie cu pomi înfloriți.

Temele abordate în volum sunt cele obișnuite: umbra, ploaia, iubirea, sinceritatea, poezia din imediata apropiere a celui deschis la miracole, stropii de iubire, călătorii în timp, cântecul de toamnă, dimineața, vacanța cu dinamism, transportul în comun etc. Umorul e prezent prin alegorii, vorbe de duh, ghiduşii. Titlurile poemelor surprind: *Magna cum fraude, Mașina de vise, Strănută pădădia, „Mânca-re” sănătoasă, Vechile metehne, Bugetul etc.*

Temele fierbinți ale generației sale sunt redată cu luciditate și tristețe, cu sinceritate și angajare: „I-ai luat de tineri, i-ai luat iute/ Prea devreme dintre noi./ Cred în toate cele sfinte./ Dar dreptate parcă voi./ N-au purtat cu ei păcate./ Nici prea multe, nici prea mari./ Să plătească după fapte/ Osândiri atât de tari./ Doamne, eu te rog promite/ Că de-acum te vei gândi./ Și cu grijă vei decide/ Cine, pentru ce-o muri”. (*Te rog, Doamne – În memoria victimelor de la Clubul Colectiv p. 48*).

Volumul începe cu o tandră căutare a iubitei, prin cele create, prin stele, prin vânt, prin stropi, prin poezie, prin neantul, totuși, generos, posibil loc al amantelor create special pentru poet: „Eu te caut în versul/ Scris de-atâția poeți./ Tot sperând unei vieți/ C-ai să vii să-i dai sensul” (*Eu te caut, p. 7*).

Insectele, animalele sunt invitate la spectacolul liric, ele devin

partenere ale poetului și înlocuiesc metafora abruptă și sensurile dramatice: Puricele, albinda, leul, musca, lupul, gâza peltică, pisicuța, pădădia... Există și o grădiniță a animalelor...

Mihai Manolescu este un poet delicat, atent la cele din jur, la evenimentele zilnice. Rutina devine motiv de ironie, de umor, de evadare din stresul zilnic, din anonimatul ritualului necesar. Da, el evadează cu nonșalanță, cu bucurie, cheamă la fericire într-o lume alambicată. Ochii poetului nu văd dramele, văd partea lirică, arta este un mod de a întoarce spatele urâtului care tinde să invadeze spațiul nostru spiritual.

Întrebări grele, destinul omului este abordat cu sinceritate și fără fițe. Adolescentul ar dori să fie aviator, avocat, contabil, profesor. Toate sunt profesii bune, toate au partea lor de uimire. Poetul are optimul răspuns într-o lume cu o infinitate de posibilități: „Gata, știu ce vreau de-acuma:/ Mă voi face musafir/ Voi petrece zile-n șir/, Chefuind cât ține lumea” (*Ce m-aș face de m-aș face, p. 92*).

Există optimism acolo unde omul privește cu umor propriile iluzii!

Mihai Manolescu, pozează în etern îndrăgostit, în bărbatul seducător, cu daruri care atrag femeile, e ironic în momentul când își dorește să fie în prezența femeilor: *Du-mă, Doamne, între doamne... „Du-mă, Doamne, între doamne/ Și prefă-mă în parfum/ Să le-nvăliu ca un fum,/ Fără ca să mă condamne”* (p. 38).

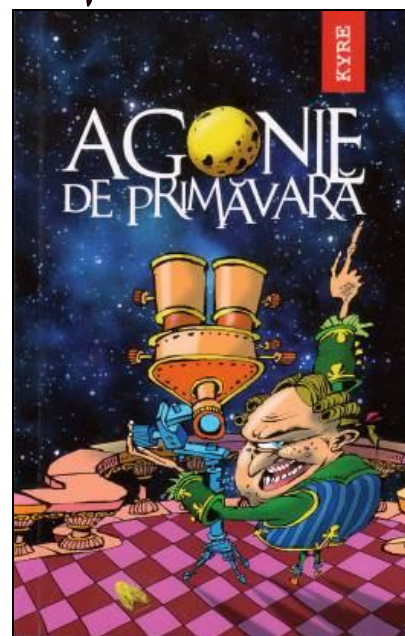
Standardele moderne, goana după automobile puternice, după o viață în care viteza este regula celui puternic, omul sincer se-ntreabă de ce un simplu cal este la putere, nu elefantul, nu boul, nu leul, da, calul e mereu la modă, învățat să poarte greul-greu: „Uite-așa rămânem dară/ Să ne-credem doar în cal/ Doar cu el se mai măsoară/ Dacă ești, sau nu... pe val”. (*Încă-i calul la putere, p. 79*).

Mihai Manolescu oferă cititorilor săi un lirism special, nu neapărat original sau care să atragă atenția prin exagerări la modă. E de stil vechi pentru vremuri noi, complicate, vremuri care tânjesc după romantism, umor, libertate într-o lume normală. El nu ocolește problemele, le abordează cu umor și autentică sinceritate, abrupt și pe drumul cel mai scurt.

Poetul va trebui să fie atent la opera sa, cu timpul va evita nerăbdarea de a finaliza o poezie cu vârful stile-

tului, vă ști să găsească bijuteria din versul sprinten, ideea care să atingă mai profund mintea cititorului. Cu siguranță, are prietenii săi, cititori discreți și prieteni adevărați: „Mi-e dor cu-o strângere de mână/ Să ne-nțelegem între noi./ Nu să semnăm o săptămână/ Contracte lungi, cu mii de foi”. (*Mi-e dor de ce-am avut odată, p. 49*).

KYRE, AGONIE DE PRIMĂVARĂ

Cu Dan Chiriac (alias Kyre), noul curent literar, din păcate încă neomologat, pe care îl voi fi botezat acum vreo două decenii și ceva *Școala de la Victoria* (e vorba de cunoscutul orașel de la poala Făgărașilor), s-a îmbogățit, iată, cu a treia carte. Dar nu este doar o îmbogățire, ca să zic așa, editorială, libristică, este și una auctorială: de la neourmuzianismul inițial, un absurdism *special*, cum ar spune americanii – personal adică, foarte diferit, oricum original în multe aspecte, scriitura lui Kyre a căpătat nu doar noi înfățișări, ci și o înnavuțire în substanță; a crescut, vreau să zic, epic, s-a dezvoltat și a evoluat materia narativă (aci în poveste e, lângă altele, și traiul și o sălășluire cvasicazone, inteligent parodiante). Semnele acestei creșteri (de împlinire a autoratului, ca să mă exprim astfel) s-au ivit, dacă ne amintim bine, încă de la volumul anterior, *Gilda*, unde și acolo întâlneam alternarea de planuri narrative, povestea în poveste, povestea poveștii, povestea nesfârșită. Nu lipsesc nici →

A.I.BRUMARU

aci (în **Agonie de primăvară**, Editura Arania, Braşov, 2015) fragmentarismul caracteristic postmodernităţii, sinteza de (aşa-zicând) inginerie textuală, digresiunea, ironia provocatoare, chiar agresivă – agresivă, aş spune, precum întrebarea (de unde, etimologic vorbind, se şi trage). Nu absentează nici în cartea de faţă rescrierea, intertextualitatea, parodiarea şi pastaşa, momentele burleşti – deja caraghioase, nostime, caricaturale; fireşte nu lipseşte umorul, unul de calitate.

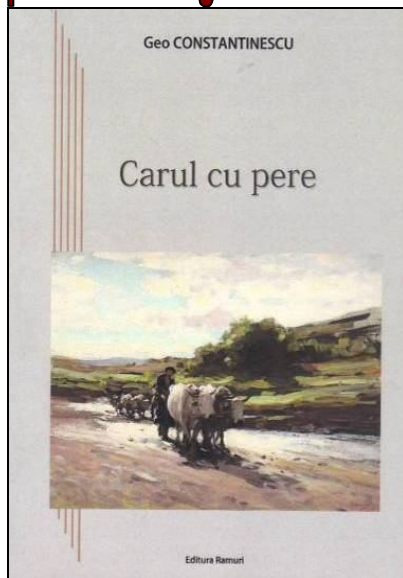
Structural, ansamblul prozastic mi se pare, forţând un pic nota, un soi de poem postsurrealist (sunt, vreau să spun, destule metafore suprarealiste aici), ceva ce să nu-mi amintească oare de un Boris Vian, francezul acela cu **Spuma zilelor**? Un poem însă în canon teatral, poate chiar filmic, autorul improvizând acum, cu rezultate remarcabile, în exerciţiul scriiturii. Ar mai trebui, zic, verificată şi confirmată dramaturgia fragmentelor, adică teatralitatea şi filomogenia – jocul va să zică pe scândură, cum se spune, sau tras în peliculă. Am avea în acest caz, pe lângă celelalte calificatii asertate de scrisul lui Kyre, încă două: anume dramaturgul şi scenaristul/regizorul. Îl ajută la aceste inedite înfăţişări deja lucrarea subtilă a echivocurilor, ambiguitatea lexicală, plonjarea în labirinturi verbale ispititoare – rafinate şi ingenioase.

Tot în ordine compoziţională, l-aş situa pe Dan Chiriac cu această **Agonie de primăvară** în preajma a ceea ce N. Manolescu evoca undeva *bizar-absurdul avangardist*, în care am întâlni o naivitate simulată, gustul pentru primar, necumpănit şi prostesc, apoi trucajele, poantele îndoielnice; fireşte, se poate accepta: îndoielnice, prosteşti dar seducătoare şi, adesea, fermecătoare, precum în nişte saltimbadiade cu Ch. Chaplin, pe care le poţi revedea oricând cu încântare. Iată, aproape la întâmplare, o mostră: e din partea I, subintitulată, neobişnuit, *pastel*, cu secţiuni ca *notă introductivă*, *notă inclusă la nota introductivă*, *prolog la prima scenă*, *prima scenă (explicativă)*, *scena IV-a (transsfocator)* şi tot aşa, într-un insolit decupaj cvasiregizoral: „Noaptea toate pisicile sunt negre. De asemenea, ochii obosiţi se închid fără voia lor, iar cugetele adorm împăcate. Nimic nu le poate tulbura. Ochiul Observatorului n-a sesizat cum o umbră a părăsit cimitirul pe una din

găurile în gard intrare-iesire; n-a remarcat nici liniştea (netulburată de nimic – i-am putea spune) unei anume locuinţe; în fine, n-a remarcat cum aceeaşi umbră (acum parcă mai sprintenă) a galopat de-a lungul Aleei Rozelor Albe, a planat peste gard şi a dispărut în cimitir. Ochiul Observatorului nu avea cum să vadă toate astea; Ochiul Observatorului era închis, vechindu-şi universul interior, ale cărui margini nu se confundă cu centrul”.

În concluzie, Kyre e, după această a treia sa carte, un autor cu o formulă proprie, inconfundabilă în promoţiile de azi ale scrisului românesc. P.S. Să nu uităm să admirăm realizarea grafică (copertele) înfăptuită de Dan Dumitrescu (alias Uxi).

Geo Constantinescu, pictor de imagini în cuvinte

Hispanistul, traducătorul, eseistul şi criticul literar craiovean Geo Constantinescu ne surprinde cu o lucrare nouă, de data aceasta de proză scurtă. Un volum captivant, cu un parfum al întâmplărilor nu întotdeauna de basm, trăite în anii copilăriei, într-o lume „aspră” a satului de sub dealurile vâlcene, sau din timpuri şi mai îndepărtate, auzite în comunitate şi păstrate în memoria afectivă a copilului ajuns la vârsta maturităţii creatoare. Geo Constantinescu e un scriitor restaurator, reuşind să redeva în imagini plastice, de o autentică expresivitate, istoria mai mult sau mai puţin recentă a unei comunităţi vitregite atât de poziţionarea sa geografică, între câmpiile

mănoase ale sudului Olteniei şi munţii semeţi şi falnici din nord, cât şi de complicitatea vremurilor. Aceasta, cât timp vorbim despre prozele cu şi despre ţărani, pentru că celelalte povestiri au drept personaj central oraşul, un malaxor uriaş care macină zgomotos mentalităţi şi destine, reuşite şi eşecuri umane. Un univers himeric, descoperit cu sfială de copilul adus mai întâi cu treabă, cu carul tras de vaci, pe străzile lui pietruite, sau de adolescentul plecat de-acasă să-şi facă un rost, în şcoli profesionale ca un antreu al marilor fabrici care aveau nu peste mult timp să-l înghită precum un balaur.

„Carul cu pere” e povestea unei călătorii iniţiatice, care se desfăşoară fără încetare, indiferent de vârstă, datorită unei iluzii, în timp ce deznodământul rămâne mereu acelaşi: lumea nu poate fi cucerită, nu poate fi supusă cum am dori noi. Ilarie, un puşti îndrăzneţ, un alter ego al autorului, copleşit de importanţa evenimentului, obţinuse aprobarea bunicului de a-l însoţi a doua zi la târg, unde aveau să-şi vândă marfa: „minunile aurii din perii bătrâni şi uriaşi din curtea lui, din deal”. Fascinat de o asemenea posibilă călătorie, pentru a câştiga bunăvoinţa bunicului, copilul se întrecuse pe el, adunând cu o zi înainte şi ultimele pere care se ascundeau printre frunze, din vârful pomului, pentru ca dimineaţa să se scoale devreme, cu grijă, când încă întunericul era stăpân peste tot, fugind doar din faţa focului lămpii. În sinea lui, copilul „simţise pentru prima oară ispita plecării. Voia să cucerească lumea. S-o supună”. Dar cum, din nefericire, planul de-acasă nu se potriveşte niciodată cu cel din târg, şi-au vândut marfa dar nu la preţul pe care-l doreau („Îţi cumpăr tot carul, moşule. Dar nu cu doi lei, ci cu cincizeci de bani kilul.”), iar ce au luat pe pere au dat pe ... fotograf... Au cumpărat ei mai multe, din banii încasaţi pe marfă, dar copilul se bucură mai ales de o bască neagră, cu care se fuduleşte în geamurile prăvăliilor pe lângă care treceau, şi de poza făcută la domnul Ţăru, fotograf al târgului... Ba, a mai fost o răsplată: din ce bănuţi i-au mai rămas, bunicul a băut o bere şi Ilarie o limonadă. Peste ani, angajat al unei fabrici din marele oraş, unde ai săi îl credeau fericit, şi liceean la seral, întors pentru câteva zile acasă, adolescentul Ilarie îşi →

ION MUNTEANU

amintește de prima lui călătorie cu carul tras de vaci, la târg, cu gândul de a cuceri și supune lumea... Nu reușise nici până acum, cu toate că ai lui îl vedeau un învingător, și din ce în ce era mai convins că vremea lui trecuse, conștientizând că singura ocazie, pentru că chiar cezuse cu toată ființa lui în asta, de a cuceri și supune lumea fusese irosită... Ea era iremediabil legată de acea primă ieșire din sat, cu carul plin cu pere, spre un târg al făgăduinței... O povestire despre cuminenie, naivitate și credință, dar și despre o lume inabordabilă, când toate acestea vor fi dispărut.

În „Târgul de-afară”, de teama hoților, oamenii veniți cu marfă din toate satele din partea de jos a ținutului Vâlci, ajunși cu o zi înainte, își iau măsuri de precauție peste noapte. Stau cu rândul de veghe, întârzie la o țigară, dialoghează să nu-i ia somnul prin surprindere... La fel și noaptea următoare, pentru că nu vânduseră tot, iar alții așteptau pur și simplu să plece împreună cu ceilalți la drum, tot de teama tâlharilor. De data aceasta, cei care se cunoșteau și aveau același drum la întoarcere au adunat carele în cerc, să-și păzească avutul. Așa aflăm că Gulică Șoșoi, la ascunzișul carului său, învăluit de umbra pe care o trimitea luna de la căruța din față, era bucuros că strânsese destui bani ca să plătească fonciera și să-i mai rămână și ceva pe deasupra. Deja își făcea planuri: „Măine își va scoate nevasta în oraș. O să-i cumpere ceea ce își dorește ea. O să se bucure Tudorița ca un copil...” Dar ceea ce nu trebuia să se întâmple, în ciuda serioaselor măsuri de precauție, s-a întâmplat deja. A doua zi dimineața, auzeai din loc în loc, pe câte unul care se tânguia: ”Banii mei, boul meu, m-au călcat hoții, fraților!” Tudorița trăiește și ea o cruntă întâlnire cu adevărata realitate: află că cel care o dezmiardase cu vorbe frumoase, rostite în șoaptă, noaptea, când o trezise din somn, în întunericul acela păstos, cu mângâierile lui pe sâni și pe sub poale, pe picioare în sus, cel care o posedase grăbit, într-o dungă, dar cu atâta neșat, ca după cununie, cel care-i ceruse apoi banii, să-i păstreze mai bine, nu fusese soțul ei, așa cum a fost convinsă femeia, ci un păcătos și un nemernic de hoț...

„Ploaie de vară” este povestea unui om cu minte puțină, Dore, cu care soția sa se purta despot, dându-

i ordine ca un jandarm să facă toate treburile în casă, dar nelăsându-l, ca bărbat, să se apropie de ea. El înțelege în felul lui rosturile vieții și impulsurile care mișcă uneori carnea și inima unei femei... Prins de ploaie în câmp, pe brazdele mari, o întâlnește pe inginera satului, cu rochia lipită de piele, prin care i se deslușea trupul plâpând, ca de fetiță. Femeia, care nu se teme de ploaie, poartă cu el un dialog căruia bărbatul nu-i înțelege rostul. El îi mărturisește, grăbit să ajungă acasă, necazurile pe care le are cu nevasta lui, care se ascundea de el în dosul unei uși, pe care el nici nu s-a gândit vreodată s-o spargă, spre a-și impune dreptul lui de stâlp falnic al casei, pentru că „ușa costă parale, doamnă...” La finalul discuției, ea îi aruncă, printre ropotele ploii, câteva cuvinte care sună totodată ca o invitație și un reproș: „Nici pe mine nu mă prinzi, Dore, prost mai ești!”...

“Un amurg inutil” ne face cunoștință cu Lulă, un țăran cu frica lui Dumnezeu, ajuns la oraș, să muncească pe șantier, pentru a-și putea întreține soția și copiii lui în număr din ce în ce mai mare. Mândru de căciula lui de Astrahan, pe care o cumpărase în primăvară, are parte, pe malul lacului Colentina, un loc pustiu, devenit dintr-o dată înfricoșător, de o întâlnire teribilă cu “trei gălgani cu priviri disprețuitoare, care păreau puși pe arșag”. Vlăjgani doresc să-i probeze căciula și de ce nu?, să i-o confiște, iar ceea ce face ca hoții să se răzgândească (și povestirea să se termine cu “happy end”) nu e rezultatul rugămintilor sale și al fricii evidente, care-l făcea să tremure, ci nepotrivirea de... “caracter”. Lulă avea “capul mare, pătrat, cu trăsături robuste, neregulate”, iar căciula lui nu i-ar fi fi venit bine niciunui dintre hoți...

“Sfidarea” este o reconstituire a unei povești a poveștilor născocite pentru ca naratorul să scape de colectivizare; “Destrămare” este drama unui țăran întors de pe front, dintre morți, unde-l credea muierea lui, încurcată cu altul; “O mână spre cer” este un poem despre nevinovăție și puterea de a visa ș.a.m.d.

Nu ne-am propus să reluăm în drastică sinteză fiecare proză a antologiei de față, ci doar să invităm la lectură, atrăgând atenția asupra câtorva teme chiar de la începutul volumului, reprezentative pentru Geo Constantinescu. La fel de bine scrise,

cu subiecte diverse și finaluri neașteptate, atât din lumea satului, cât și din cea a orașului din anii 50-60 ai secolului trecut, și celelalte povestiri au prospețime și stârnesc curiozitatea și interesul cititorului. Întregul volum, printr-o atentă, adecvată și elegantă utilizare a cuvântului, construit în termeni verosimilității și ai imaginii cinematografice, are unitate stilistică și valențe absolut notabile. Adică exact ceea ce ne permite să descoperim în universitarul Geo Constantinescu un prozator de o incontestabilă forță de convingere, matur, inventiv și stăpân pe mijloacele artei sale.

Cu domnul profesor, despre dragoste

Poate vă sună asta ca un titlu de film. Nici nu vreau să sune altfel, a cronică literară, a ceva savant în care eu, cititorul de proză, să mă dau rotund și doct. Rândurile și gândurile mele pornesc de la o carte cel puțin ciudată, de la un jurnal de martor ocular, de viețuitor, de „viețăș”, cum se zice în lumile pușcăriose, jurnal scris de un tip deștept ca un brici Solingen, profesor de română în particular, dar scriitor adevărat în general. Nicolae I. Nicolae se cheamă el, *Miercurea strâmbă sau iubirile ratate ale lui Remus Alb* se cheamă ea, cartea apărută elegant la Tracus Arte, în 2015. A scris despre această carte un critic mare precum Marian Popa, au scris și alți critici cunoscuți și cu greutate. Mie, ca om aproape bătrân din gașca filologilor bucureșteni, compusă din absolvenți la facultatea din Edgar Quinet, dependenți de catedra de holistică de lângă statuia lui Eminescu, consumatori la cantina din Pasajul Victoria, umblători la *Albina*, la *Capșa*, foarte rar, la *Podgoria*, la *Tosca* și la alte biblioteci de prestigiu, mie, mie, mie poate-mi pasă, ca să parafrazez un cântec desuet, de anii aceia ai tinereții noastre inconștiente, de anii '60 pe care nu-i putem urî, nu-i putem uita, i-am trăit pur și simplu. Cu frica uriașă care cobora dinspre anii '50, cu umorul negru și trist *Cine bate noaptea la fereastra mea? / E Securitatea, nu te speria!* Cu **dosarele**, păsările de pradă ale atâtor biografii pentru copiii de chiaburi, pentru →

NICOLAE DAN FRUNTELATĂ

copiii de „dușmani ai poporului”, foști legionari, foști liberali, foști țărăniști, foști intelectuali.

Cu ura aceea tâmpită și fără sens pe care luminosul tătuc de la Kremlin a așezat-o pe creierul internaționalist al unor lideri de tip nou, mai mozaicați ori mai neași, dar pământeni, vorba lui Geo Dumitrescu.

Acesta este spațiul în care se mișcă nava gândurilor lui Remus Alb, profesor de română, tânăr bântuit de *dosarul* lui, dar liber la minte, pentru că lentila prin care privește lumea este aceea a culturii, a literaturii, a iubirii de idei.

Nicolae I. Nicolae e un camilpetrescian târziu. Poveștile lui de iubire pătimașă, bolnavă chiar, ratările lui, deși nu sunt ratări, sunt experiențe intense care dau acel *savoir vivre* al unei vârste, au ritmul romanelor lui Camil Petrescu.

Este, în toate aceste povești, iubirea pentru Cristina și cea pentru Mirela, un ton de scriitor contaminat de lecturile lui profunde, de lumea lui de dascăl pentru adolescenți, un om pasionat de cuvinte absolute, un om care nu poate rata.

Remus Alb nu și-a trădat iubirile. Remus Alb nu s-a trădat pe el însuși, pentru că a găsit cheia poveștii. Iubirea, spune el, e dincolo de lumea cenușii în care ne-a fost dat să trăim, dincolo de ratare, dincolo de literatură.

Nicolae I. Nicolae n-a fost colegul meu. Eu am venit la câțiva ani după el în amfiteatrele Filologiei, în Odobescu, am crescut doar cu dorul de Călinescu, m-am dus cu o cerere de cămin la Al. Rosetti, decanul nostru, am ascultat în extaz cursurile lui George Munteanu, Romul Munteanu, Mihai Pop.

Am fost și eu în Arcadia, mă întorc și eu în Arcadia, prin cartea frumoasă a lui Nicolae I. Nicolae. Un mare prieten al meu, ardelean serios, îmi spunea cu oarecare ironie: „Poete, voi și când vorbiți de alții, vorbiți de voi!”

Da, maestre, spun eu, dacă omul despre care vorbesc îmi eliberează amintirile și sentimentele, vorbesc și despre mine, aducându-i un semn de admirație și de iubire.

Domnule profesor Nicolae I. Nicolae, vă rog să primiți aceste gânduri într-o zi (nu de miercuri) de joi, ca pe un semn confratern.

Tineretea unui visător matur

Cea mai recentă apariție editorială a lui Ștefan Dinică (*Tineretea unui visător*, Ed. Tipo Moldova, 2015) parcă ar vrea, de la început, să ne atragă atenția că, despre țărani din Siliștea Gumești, poate cel puțin încă un veac de acum înainte, nu se va scrie decât moromețian, nu pentru că așa e cumsecade să se întâmple și nici pentru că acolo timpul e prea răbdător și s-ar scurge greu, ci pentru că aura lui Marin Preda va străluci netulburată în realități endemice, originale, emblematice, ale consacării și dăinuirii arhetipale.

Refacerea epică a lumii moromețiene (*Martor la facerea lumii* – reluare a cărții publicate în 2010) are în Ștefan Dinică un mărturisitor credibil, autentic, fără complexe epigonice; el descoperă lumea în aceiași parametri de reflectare și de exprimare ca mai vârstnicul său înaintaș, ca oricare siliștean neaș și respectabil.

Și asta pentru că satul, absolut același, la o interferență și nu la un schimb radical de generații, ne este redescoperit aproximativ pe aceeași secvență moromețiană a vieții lui sociale, uneori chiar cu personaje știute de la Preda: „Tudorița era lângă sobă, Nea Ion (Ion Văcăruș sau Ion alu Birică), invalid de război...” (p. 129) sau „Venea de undeva, făcea trei-patru rotocoale, în același loc, pe unde stătea finu Tudor Bălosu...”

(p.49), „trifoiștea lui Țugurlan” (p.18), „nea Vatică punea seara coșul de nuiete la pește”(p.105) etc. Fiindcă Ștefan Dinică s-a născut și a copilărit în Siliștea Gumești, chiar dacă ar scrie ca Gabriel Garcia Marquez ori ca Feodor Dostoievski, tot nu ar fi scutit de afinități prediste. Desigur, o prejudecată de care prozatorul nu se sfiește; partea întâi a cărții exprimă evenimente mai mult sau mai puțin semnificative ale copilăriei sale în cel mai autentic stil rural-muntenesc, siliștean mai întâi și numai întâmplător predist. Aspecte autentice de limbă, morfologice (*să nu spui la nimeni; te spui la tata; clasa întâia* etc.), fonetice (*nu poci; moor; bázăuni; bolbură; zală* etc.), lexicale (*polată, clic, codelie* etc.), unități frazeologice (*a da dosul, curul grădinii* etc.), toponime și cognomene cu rezonanțe moromețiene (Ologani, Valea Morii, Cotocești; Cioace, Ciupăgeanu, Cocioală, Gaghița, Țâncă etc.), apoi obiceiuri locale („cetele de colindători se întâlneau pe uliți și se luau la bătaie cu ciomegele”, „cu buzunarele pline cu ouă pentru ciocnit pe luate”, „pentru botez îi lega de mână un caier de lână răsucită” etc.), dar și aspecte de etică rurală or de ordine familială („nu era frumos să belesc ochii la oamenii mari”, „eu te las, dar întrebă-l pe tac-tău”). Partea I nu este deloc întâmplătoare și doar titlul face legătura între cele două părți ale *Tineretii unui visător*. Prozatorul reface, fie și fragmentar, o traiectorie, poate chiar un destin, care nu se întrezărește decât foarte vag din vâltorile candorii preadolescentine. Grijile domestice ale copilului din mediul rural („Smulgeam bolbura întinsă pe pământ și făceam grămăjoare pe care, apoi, le adunam până umpleam brațele și le duceam ca să satur vaca” –p.8), micile lui bucurii („Îmi doream de mult un căruț. Nu avea niciun copil pe ulița noastră. Să am un căruț cu roți de lemn...” –p.34), amenințări („Căteaua, furioasă, a sărit la mine și m-a mușcat de obraz” –p.21), ispite („nu știau care are mai mult curaj să se ducă la nea Ion Floricel și să cumpere țigări pe ouă. Două țigări la un ou furat din cui-bar” – p.26), surprize terifiante („Femeia, nu știu de ce, alerga pe plai ținându-se cu mâna dreaptă de leucă. I se dezlegase baticul și-i căzuse pe→

IULIAN CHIVU

ochi. –Ce-au ăștia? –Auzi că vin rușii.” – p.10), perceperea unor momente istorice („Atențiune! Rupeți pagina cu portretul Regelui Mihai. Rupeți cu grijă ca să nu stricați abecedarele.” –p.41), a unor evenimente școlare („primeam pe palme cravata roșie de pionier, o pupam și întindeam palmele către secretarul de partid care lua cravata, ne-o punea la gât și făcea nodul.”–p.96), ori bucurii insidioase ale adulților („–Bună ziua! Ce v-a spus la școală? A murit Stalin? M-am uitat la Ion care era în urmă. –Ioane, spune tu. –N-a murit. A încetat din viață.” –p.142).

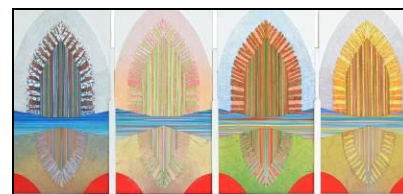
Nu se poate trece totuși peste această primă parte a cărții fără a observa că la Ștefan Dinică, dincolo de efecte literare speciale, îngăduite de limbajul rural, cu excese și subtilități, spiritul e capabil să creeze emoții estetice și să vibreze odată cu ele: „Ploaie puternic, un șuvoi de apă cădea din cer, nu mai erau stropii mari de mai înainte. Arborii se ascunseseră, înfășurați de șuvoaie”(p.119).

Ca să nu mai vorbim de atitudini și spaime ale opresiunii: „Atunci au început să tragă cu mitraliera. Trăgeau din deal, pe deasupra satului, ca să sperie lumea” (p.109).

Memoria lucrurilor și a întâmplărilor primei părți îi asigură o subtilă continuitate, în ciuda fragmentarismului aparent, și, cu aceeași rațiune, în ciuda unui categoric „sfârșit”, îi poate fi adăugată și cea de a doua parte, *Amiaza iubirii*, mult mai consistentă, pentru că însăși natura trăirilor și, implicit, complexitatea, profunzimea și rezonanțele lor antrenează o altfel de abordare și un alt registru al consemnării. O diferențiere, deloc hotărâtoare, rămâne în seama asumării și, respectiv, a detașării; participativitatea primei părți și indicativitatea celei de a doua. *Amiaza iubirii*, ea însăși, este un veritabil roman de dragoste, dens, construit pe paliere complementare, cu reveniri armonios convergente și cu un final marcat de compensări și recuperări de destin.

Înghițit de lumea contradictorie, pestriță și totuși echilibrată a unui București care, după policromia interbelică, trăiește șubreda statornicire în comunismul agresiv cu drame intelectuale, cu destructurarea valorilor, cu înstrăinarea de sine a omului sub presiunea delațiunii, a opririi și în cele din urmă a depersonalizării, un tânăr student (multă vreme ascuns

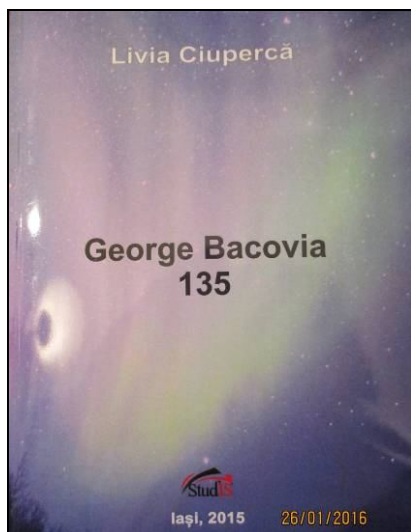
sub acest apelativ, *studentule*), doar cu determinări imperturbabile reușește să nu se afunde în capcanele mediocrității unei lumi incerte. Personaje demne de literatura lui Mihai Drumeș, a lui Gib Mihăiescu, ori de cea a lui G.M. Zamfirescu: Uța Clopotar, Reta Ispas, Claudia, Lucica etc. Precum și altele, confuze, ușor estompate, bipolare, mulate tranzitivității: Gogu Vlad, Vasilica și chiar soțul ei, ministrul Busuioc. Altele se aureolează cu o anumită noblețe: Constantin Leonidas (plastician de marcă, ajuns să lucreze în cooperarea meșteșugărescă), fiica lui Teodosia (Dodo), Laura – cu tot convenționalismul ei, și, nu în ultimul rând, Larisa Busuioc (Isa). Ștefan Damian trece din expectativă (*studentul*) spre conturarea propriei personalități (*profesorul*) legând firul unei iubiri afectate de vanități de castă. Dragostea sinceră, pură, dintre student și fiica ministrului, Isa, nu se poate împlini din astfel de rațiuni: „–În ce o privește pe Larisa, ne gândim la un alt viitor. La poziția pe care o ocupăm în societate, ea nu trebuie să aștepte atâta. Ce îi poți oferi ca asistent universitar? Dar ca lector? Are ea timp să aștepte? Vrea să aștepte?”(p.328). Ștefan Damian se simte refuzat în favoarea oricui ar vrea să îmbrățișeze cariera diplomatică, după preferința ministrului Busuioc. Replica tânărului e doar una de consolare: „–Dar nu am cerut-o pe Isa de soție.(...) –Este bine să știi la ce să te aștepți. Am vrut să te ferim de decepții. Bună seara!”(p.330). Isa va urma, ca în atâtea alte cazuri din literatura română și universală, glasul tatălui, nu glasul iubirii, și va rătași spre eșec într-o căsnicie ternă, nefericită. Ștefan Damian urmează răbdător cariera universitară și îi rămâne fidel până și în fața unor oferte, ispititoare altfel: „Vicepremierul se uita la profesor cu aerul că în clipa aceea făcuseră cunoștință. Fusese refuzat atât de elegant și atât de ferm. Omul din fața lui îi câștigase respectul. –Domnule profesor, am înțeles că acesta este un răspuns definitiv. Vă respect decizia, chiar dacă sunt dezamăgit”(p.435). Aautorul a mărturisit explicit orientări politice de stânga, însă Ștefan Damian rămâne fidel carierei sale universitare chiar și atunci când, la prăbușirea comunismului, de la balconul Universității, ar fi putut să găsească alte satisfacții într-o traiectorie politică. Isa vine în Piața Universității să-l

Peter Kneipp - Timp și spațiu

asculte pe profesor: „A stat mult, nimeni nu îi putea spune cât, privind împietrită balconul acela de unde o focalizaseră emoțiile. O identificaseră în mulțime și ea le receptase, la început pasivă...”(p.345). Mai târziu, dar nu prea târziu, după eșuarea firească a căsătoriei cu Puiu, Isa îl va căuta pe Ștefan Damian la catedră: „În dreptul cabinetului său, rezemată de calorifer, o persoană. Nu era Laura, ce-o fi cu ea? Laura stătea cu fundul pe calorifer și cu o carte în brațe. Femeia aceasta stătea în picioare, lipită de calorifer, poate avea nevoie de sprijin...”(p.459). Era Isa: „În cabinet, femeia i s-a aruncat în brațe și l-a sărutat cu ardoare și sinceritate” (ibidem). Urmează confesiuni („viața Isei, iubita lui de acum un veac și jumătate, nu fusese un banchet continuu” –p.467), căințe tardive („Am fost educată prost, să fiu prea ascultătoare față de părinți” –p.467), învinuirii („Mama m-a întrebat de câteva ori: Isa ce-i cu tine? De fiecare dată se temea de răspuns. Ei nu participau la suferința mea. Doar o provocaseră” – p.469). Finalul romanului este o revenire în balconul de unde Ștefan Damian a văzut pentru prima dată vila roșie, în care locuia Isa, atelierul în aer liber al sculptorului Constantin Leonidas, unde Dodo făcea nudism, și de la care primise tabloul recuperat chiar din sufrageria fostului ministru Busuioc: „Privea taloul parcă era alt tablou decât cel din casa părintească, în fața căuia nu s-a oprit niciodată” (p.475). După douăzeci de ani, lumea văzută din aceeași fereastră nu mai respiră decât nostalgie.

Așadar, cu *Tineretea unui visător*, Ștefan Dinică continuă consecvent într-un registru tematic particular o experiență scriitoricească bine individualizată, cu pagini excelente în portretistică, cu psihanaliza avizată a personajului, cu simțul sociologic al evenimentului, cu căldura participării emoționale așa cum a mai probat-o și în *Neamuri de la țară* (2008), *Până la iubirea de toamnă* (2009) sau *Mișcarea* (2013).

Un titlu straniu, *135* semnat de Livia Ciupercă, inserează o nouă metodă de citire a trecerii timpului, nu doar prin bio-bibliografie, ci prin o proiecție personală în timpul trecut de la nașterea autorului.

Acești ani, *135*, s-au scurs de la nașterea lui George Bacovia, și, în scurte tablete / *sharcuri*, numite așa de un *PRIETEN* dispărut, doamna profesoară îmbină, deopotrivă admirația pentru poemele poetului, o analiză combinată cu diferite sentimente contemporane, elogi discrete, pornite, fie de la informația oferită de biografie, fie de poeme, fie de cunoștințele poetului sau de interpretii contemporani momentelor trecute, fie pornită de la propria pasiune pentru poezie și mister (Livia Ciupercă este autoare de poeme și este pasionată de creația lui Ioan Petru Culianu).

Ecoul anilor și dorința de a revedea poeziile lui George Bacovia, precum și informația plină de acribie a analizei deschide nu doar plăcerea întâlnirii cu romanțele simboliste târzii bacoviene, ci și cu un nou mod al ființării în poezie: s-a selectat astfel o temă literară, pusă în relație cu o temă științifică (biografia unui autor și noile lecturi de tip trecător), precum și una filozofică (importanța legăturilor biografice prezente în sistemul de construcție literară), textul *135* reprezintă o **re-vestire** non-conformistă referitoare la creația lui George Bacovia, cu amprenta subiectivă din 2016; se folosește, acum, discutând despre creația lui George Bacovia un alt sistem informațional (importanța apariției Internetului, lipsa de apetență pentru lectura pe „hârtie”), sistem

organizat din mărcile unui profesor contemporan (bucuria de a re-citi altfel); apare un ceremonial grafic, după canoanele cu proporții și limitele de acum (lipsa patetismului, dispariția micii lumi urbane, rosturile vagi ale modernității, nu există un geniu integral); cu elemente de nuanță pedagogică (argumente și contraargumente referitoare la sistemul introductiv de predare, cu o prezentare ce anticipă opozițiile).

NOEMI BOMHER

*

Pentru a confirma notațiile distinse doamne prof. univ. dr. Noemi Bohmer, extragem din volumul *George Bacovia 135* (Ed. StudIS, Iași, 2016), trei dintre cele 135 de tablete literare dedicate Poetului George Bacovia - la 135 de ani de la nașterea sa:

Primul fir de iarbă

Câtă prospețime! Câtă degajare lină, senină, firească: „prima frunză legănată pe o creangă, primul ciripit de rândunică”, „un izvor de gânduri, de idealuri...”, „un stol de cocoare planează la înălțime...” Dar și sufletul parcă se dorește la înălțime... „În sus, în sus, cât de sus! Sufletul se ridică... în sferi senine”, „pari un vultur”, „cu privirea îmbrățișez lumea”.

Încântător! Superb! Sublim!

„Oh! Natura, te adoarme, dar nu doarme. E blândă, dulce, mângâietoare ca și doina ce încet, ușor curge, curge, topindu-se împreună cu inima”

Întreaga ființă este totalmente captată de această transformare. Și cel mic, și cel matur, cu toții – extaziați!

„Na! Când dangănul de clopot al turmei ce coboară - bată-l focul! - dă-rămă totul și recheamă crunta realitate”.

Important c-am fost pentru o clipă copilul, copilul extaziat. Asta-i important, că măcar o dată-n an simt precum un copil: elanul purității – cel al renașterii naturii. Firul de iarbă pătrunde-n fibra ființei mele și mă nverzește, adică mă trezește la viață. Chiar și pentru o clipă. Și cine îndrăznește să-miucidă clipa de visare? Să fie Buga? Buga lui Ștefan? Să se-audă el... tocmai de la Putna? Da, da, Buga lui Ștefan răsună-n toată Moldova... și până-n Capitală... și până-n inima mea!

Primul fir de iarbă îmbrățișează firea, eternizându-o.

[Mini-poemul *Primul fir de iarbă*, publicat pentru prima oară în

revista „Arta”, Iași, 23.02.1904]

Livia Ciupercă

Unicitate stilistică

Gândind la Eminescu cel Mare, Nichita Stănescu a descoperit versul „vital”, versul „învingător”, versul supraviețuirii – în aeternum – care „va supraviețui”, „cel mai intens” în literatura română: „Nu credeam să învăț a muri vreodată” (*Odă – în metru antic*). Și analizat, cu minuțiozitate, se dovedește o realitate stilistică de necontestat.

Asemenea, s-ar putea afirma și despre versul bacovian: „gândul s-afundă, pierdut vâșlaș...”, extras din poemul *Note de toamnă*. Un vers care, n-ar fi exclus, să-l reprezinte în totalitate pe George Bacovia, poetul. El definește, în corpore, personalitatea complexă a artistului. Și n-avem a ne mira. În fond, fiecare moment din viața noastră este semelfactic, adică, mai pe românește, survine o singură dată, ne surprinde, ne-mbrățișează sau/și ne înlănuie. Și-acel moment, unicul (foarte posibil), ar putea deveni <simbolul> beatitudinii pierdute sau (de ce nu?!) câștigate.

Livia Ciupercă

Mângâieri...

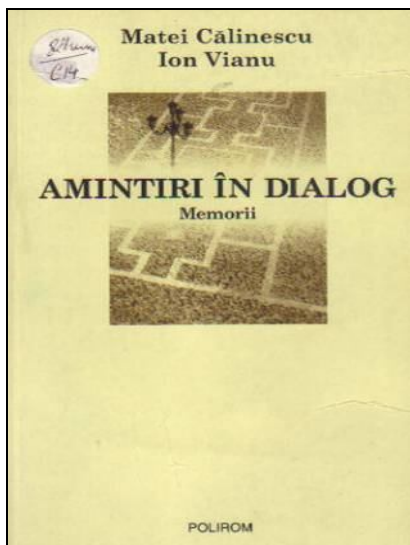
„Orchestra evocă anii tineri și, poate, mângâia maturității...”

Adeseori, Poetul sparge zidul tăcerii și-al singurătății. Cu voință însetată... Negreșit. Cu sau fără acceptul celui de lângă el... Monotonie se cere spartă de o prezență... la cârciuma din cartier. Acolo se simte: „Maestrul”. Lăutarii îi îndeplinesc dorințe... vreo romanță, vreun cântec „de pahar” lângă un pahar cu spirtoase... În nici un caz vreun „marș funebru”. Așa ceva nu există-n repertoriul lor. Cobza, scripca și țambalul sunt instrumente duioase. Ele rostuesc, melodic, de dor și de dragoste... În niciun caz de moarte. În parc, „orchestra evocă anii tineri și, poate, mângâia maturității...” În fine, l-am prins pe trubadur. S-a trădat. Acest impersonal „poate” nu aparține incertitudinii, ci trădează starea de luciditate juvenilă. N-avem voie a uita, tinerețea e aceeași oricând... și... oriunde, oricât ar încerca maestrul a o masca.

„Orchestra evocă anii tineri și, poate, mângâia maturității.” Te-ai trădat, Maestre, în adânc de cuib interior... conservatu-s-au niște mângâieri.

Livia Ciupercă

Amintiri în dialog

Cartea lui Matei Călinescu și Ion Vianu, *Amintiri în dialog, Memorii* (a treia ediție la Editura Polirom, Iași, 2005) trece în revistă lumea românească a secolului XX, văzută din perspectiva a doi colegi de liceu (s-au întâlnit pentru prima oară în 1948), tineri care au trăit atrocitățile celui de-a doilea război mondial din fragedă copilărie, au cunoscut dezmoștenirile la care au fost supuse familiile și mai apoi prigonirile clasei lor, odată cu instalarea comunismului. Cei doi naratori evocă mai apoi formarea intelectuală în condițiile "obsedantului deceniu", încercările fără rezultatele scontate de a se afirma în condițiile de schizoidie a existenței în acea societate, revolta și mai apoi exilul fiecăruia, voluntar sau impus.

Ion Vianu, fiul mai mare al celebrului estetician Tudor Vianu, pornește în lume în ambianța familială a cărților rare adunate în truda de o viață a tatălui său, în compania studenților și asistenților lui în studiul limbilor și literaturilor clasice, ca demn continuator al său în câmpul literaturii.

Matei Călinescu, la fel, fiu al unei familii înstărite, descoperitor al naturii veșnice la Dârvari, județul Mehedinți "unde mama avea ceva pământ, o bucată din fosta moșie a bunicului meu, Ștefan Vulcănescu, boier din Craiova", avându-l ca meditator pe celebrul hispanist Popescu-Telega pentru studiul limbii și literaturii spaniole, pornea cu dezinvoltură tot în această direcție.

Dar, după absolvirea cu succes a liceului, la Facultatea de Limbi și Li-

teraturi Clasice, unde a intrat, tânărul Ion Vianu îi avea profesori pe Gheorghe Tohăneanu, lingvist înăscut, pe Petru Creția, Florea Fugaru sau Mihai Nasta. Urmărindu-l pe acesta, ultimul, în activitatea la catedră, constată cu uimire că "rapiditatea și precizia traducerilor lui mă făcuseră să înțeleg că talentul la filologie e ca acela din muzică și că nu mă puteam măsura cu el". În această lume a seninătății clasice, a civilizației mediteraneene, a culturii apolinice, a sculpturilor și picturilor trupurilor veșnic tinere, bete de soare și de iubire, scăldate de apele pure ale mării albastre, în lumea versurilor scandate și muzicale, în care se cânta la nesfârșit bucuria de a trăi, dar, în același timp, și cea a dionisiacului tragic, izbucnind din tragediile întunecate ale inconștientului tulbure, cu eroii care se dăruiau morții pentru simpla idee de bine și frumos, fiul esteticianului Vianu cunoștea, din când în când, atingerea aripii negre a unui complex... Al unui rău ce venea din realitatea care-l înconjura, care-i atingea familia cu o suferință și o melancolie neînțelese. Astfel, afirmă memorialistul, "într-o după-amiază solitară, în care încercasem fără mare succes să înaintez într-un text de Sofocles, am simțit brusc, ca o lumină de fulger, că adevăratul meu drum e medicina."

Din înălțimile pure ale perfecțiunii unor trăiri și deveniri într-o artă a echilibrului, a frumosului și a binelui, de pe culmile seducătoare ale spiritului pur, tânărul Vianu simte dintr-o dată ispita coborârii, simte ispita căderii nu numai în viața care se viețuiește ci și în cea a sondării adâncurilor ei, a suferințelor care o sapă, care o frământă și o aduc, încet, încet către moarte, către neantul negru, total, atotcuprinzător. Era o inconștientă chemare din adâncuri de a alina aceste suferințe, de a se opune cu toată forța ființei lui bolii, degradării, cufundării în neant a tuturor celor cărora societatea în care viețuia nu le putea oferi măcar un orizont de liniște și adevăr. Astfel, tânărul Ion Vianu optează pentru știința concretului, pentru studiul anatomiei și fiziologiei uzinelor vii ale trupurilor ce adăpostesc acele suflete suferinde. Intră cu curaj în sălile de disecție, întârzie peste program în studiul "materiei superior organizate", se lasă sedus de tainele trupurilor fără de viață, conferește studiului. Afirmă autorul: "Acum,

la medicină, decopeream bunul simț, bucuriile simple, relațiile necomPLICATE, colegialitatea."

Până la urmă, Ion Vianu se specializează în psihiatrie. Găsește o cale de mijloc între înălțimile pure ale spiritului și lumea terifiantă a suferințelor fizice. Găsește sufletele omeștești care creează aceste valori și mai ales cele care suferă din cauza strâmbei așezări a lumii. Asta pentru că inocentul copil a cunoscut dezastrul războiului, a cunoscut lumea scindată mai apoi, între adevărul personal și neadevărurile oficiale, care sfâșiau sufletele, le îmbolnăveau și le anulau până la urmă...

Matei Călinescu optează pentru studiul limbii și literaturii engleze. Destinul lui urmărea cultura și civilizația pragmatică englezească, cea care redescoperise libertatea devenirii plenare a individului în contextul revoluției tehnico-științifice, în contrast cu cea a utopiei care sufocase România acelor timpuri. Deși uneori și el simțea că nu se învață numai ceea ce trebuie, a rămas, a absolvit facultatea și s-a angajat pe umilul post de corector la *Gazeta literară*. Acolo a cunoscut lumea scriitorilor și a criticilor realismului socialist, care acceptau aservirea literaturii minciunilor propagandei de partid. Astfel, Paul Georgescu împăna cu citate partinice textele de estetică ale lui Tudor Vianu, pentru a le publica, "parcă pentru a-l umili, mânji și compromite pe acesta". Iar dintre prieteni, urmărea printre alții destinul lui Grigore Hagiu care "se alcooliza și el sinucigaș, cu banii luați pe poemele în care celebra partidul cu ocazia aproape oricărei sărbători oficiale, deși el continua să scrie paralel poeme de altă factură, cu suflu tragic și, adesea, cu tășuri critice ascunse".

Iată de ce Ion Vianu alesese psihiatria. În 1963, intrase la Institutul de profil, iar în 1968 obținuse o bursă de specializare la Paris. În 1973 publică studiul *Introducere în psihiatrie* unde dovedea că "Pacientul nevrotic era văzut în paginile cărții mele ca unul care <alegea> suferința în locul luptei; și dacă această alegere se făcea, lucrul nu devenea posibil fără o anumită valorizare a suferinței. Era o constatare care se impunea în contextul vremii, una a celor înfrânți". Dar aceeași scindare sufletească o simțea pe zi ce trecea specialistul însuși. →

GEO CONSTANTINESCU

Psihiatria propriu-zisă, psihanaliza la modă atunci în Europa timpului, erau privite cu suspiciune în România, iar orice idee nouă, orice descoperire erau ignorate. Ba, mai mult, printre bolnavii adevărați, își făcea apariția o seamă de oameni sănătoși, dar care își exprimau ideile proprii față de stările de fapt din România timpului. Iar numărul lor creștea îngrijorător tocmai în vremea unor sărbătoriri oficiale, în care se proslăveau în manieră deșănțată nu faptele istorice și eroii lor, ci tocmai familia prezidențială a momentului. Or, în fața acestor josnice mijloace de a închide printre nebuni pe cei ce nu acceptau ipocrizia sciziunii conștiinței, savantul român a luat atitudine. Iar falșii psihiatri, în realitate oameni vânduți, supuși organelor represivii, au început să ia atitudine și să-i facă viața grea, iar descoperirile lui științifice să fie nu doar ignorate, ci și privite cu suspiciune.

Când, în 1977, Paul Goma și câțiva intelectuali români au semnat manifestul intelectualilor cehi, "Carta 77", Ion Vianu s-a alăturat acestora. Afirmă memorialistul: "A mă putea apropia de ei, oamenii care de ani de zile terminaseră cu ambiguitatea, care aveau curajul în acea societate contaminată de minciună până în ultima ei fibră să spună ce gândesc și să acționeze precum vorbeau era pentru mine o supremă consolare." În urma acestei atitudini este scos din slujbă "după o ședință de excludere care semănase ca două picături de apă cu ședințele de tip stalinist din anii 50 și în timpul căreia avusesem satisfacția să pot rezista detractorilor mei." Cu acest prilej, începe acțiunea de urmărirea și intimidare a lui și a familiei sale. A avut norocul cu o scrisoare în străinătate trimisă de Ion Negoitescu, care a atras atenția lumii libere asupra represivității asupra semnatarilor din partea clasei politice românești. După îndelungate tracasări și hărțuiri, i se aprobă, în sfârșit, emigrarea, cu care ocazie ia contact direct cu psihiatria lumii libere. Prima întâlnire profesională cu pacienții occidentali a fost la clinica "La Metaire" din Elveția, un spațiu edenic, "într-un univers atemporal, sustras mizeriei și corupției, aiurea de neocolit". Dar nici aici psihiatrul format și devotat meseriei nu-și putea face datoria așa cum credea el că trebuie. Acolo, pacienții păreau că "nu voiau să înlăture

suferința, ci să găsească, prin mijloace medicale, fericirea, beatitudinea destinată, în vechile religii mistice, celor aleși".

Așa că ierarhia clinicii urmărea în primul rând satisfacerea acestor nevoi ascunse ale pacienților, mânăta pe această cale de o "nepotolită sete de câștig". Iar savantul român a trebuit să caute și în acea lume alte spații de acțiune, cu adevărat propice ameliorării bolilor psihice și, pe cât era posibil în acele timpuri, tratamentului sigur al creierelor bolnave.

Prin urmare, cartea de memorii a savanților români, Matei Călinescu și Ion Vianu, mărturisește despre dificultatea găsirii adevărului existenței drepte și a faptei clare în cele două lumi, care se confruntau violent între anii 1945 și 1989.

Creatori de operă în direcții specifice fiecăruia, atât în România cât și în străinătate, ei au simțit nevoia să împărtășească din experiențele cruciale de muncă și de viață, trăite pe coordonatele ambelor lumi, cea a utopiei comuniste estice și cea a libertății occidentale, fără a se mulțumi cu starea de fapt a uneia sau a celeilalte.

Pretutindeni cei doi și-au impus personalitatea, pretutindeni au scrutat și au căutat perfecțiunea.

Iar confesiunea deficițurilor găsirii acestui drum deloc presărat cu flori, constituie pildă vie pentru cei care nu se mulțumesc doar cu satisfacția trăirii pure și simple, ci caută oglindirea ființei proprii în fapte menite să amelioreze, pe cât e posibil, și lumea prin care trec.

UN SCRITOR POLIVALENT

Școala de literatură din această parte de țară a fabulosului Teleorman a dat de-a lungul timpului câteva valori certe.

În jurul acesteia, s-au adunat treptat numeroase talente poetice, epice sau critice, istorici literari, esteticieni și esești, de o egală dăruire și competență creatoare, multe fiind astăzi nume recunoscute, de certă autoritate, altele reușind să creeze o „nouă direcție” și să se impună prin varietatea talentelor și, nu în cele din urmă, prin solidaritatea de grup. Unul dintre aceștia este și tânărul scriitor Cristian Gabriel Moraru.

Teleormănean sadea, născut la 23 octombrie 1985, în municipiul Roșiorii de Vede, în prezent profesor de limba și literatura română la Școala Gimnazială „Anghel Manolache” din comuna Scrioaștea, județul Teleorman, și, de asemenea, colaborator al ziarului „Drum” din Roșiorii de Vede și al revistei „Caligraf” din Alexandria, Cristian Gabriel Moraru s-a integrat rapid în această bogată familie de scriitori, aflându-se în prezent, la doar cei 30 de ani ai săi abia împliniți, la a șasea carte, prezentul volum de eseuri și cronici literare (*Miscellanea litteraria*, Alexandria, Editura Tipoalex, 2015, 160 p.), urmându-le imediat celor trei cărți de versuri (*Elogiul creativismului*, anti-poeme, 2009; *Labirintul cunoașterii*, 2011; *Oniria sau patria magică*, poeme într-un vers, 2013) și altor două de critică și istorie literară (*Generația '27 și textele ei doctrinare*, 2010; *Lira lui Orfeu*, antologie a poeziei roșiorene, 2013).

Din capul locului, observăm că lui Cristian Gabriel Moraru îi place nespuse de mult să citească și, odată ce a reușit să-și însușească un cod al lecturii, a început să comenteze fenomenul literar cu atitudinea care nu ține seama de tiparele unei anume bibliografii, ci mai degrabă cu sâr-guința și interesul în a deprinde secretele acestui joc frumos și iluzoriu al literaturii.

Judecând aceste pagini din *Miscellanea litteraria* din perspectiva valorii și semnificațiilor investigațiilor făcute, putem afirma că gestul lui Cristian Gabriel Moraru ni se pare exemplar ca atitudine și model de comportare intelectuală.

După un „preambul eseistic”, pe teme de strictă actualitate privind *Educația și creativitatea*, cu observații demne de luat în seamă în acest etern proces de reformare a învățământului românesc, în cel de-al doilea capitol al cărții, *Aesthetica*, sunt analizate câteva cărți de teorie și estetică literară, autorul arătându-se extrem de deschis formulor atâta de necesare într-o abordare modernă a textului literar.

Este evident că, ajuns în acest stadiu de cercetare, autorul prezentului volum își îndreaptă tot mai insistent și aplicat atenția spre fenomenul receptării operelor literare și spre sugestiile care îi pot veni dinspre această zonă a →

MARIN IANCU

comparatismului literar. Rămâne, în acest sens, explicabilă atenția acordată „demersului metacritic” al lui René Wellék, volumul *Conceptele criticii* (traducere de Rodica Tiniș, studiu introductiv de Sorin Alexandrescu, București, Editura Univers, 1970) reușind să-i provoace și după atâția ani de la apariția sa, observații în măsură să ilustreze o bună cunoaștere a criticii din secolul al XX-lea, în cele mai importante direcții ale sale. De altfel, celelalte trei studii din această secțiune a cărții, comentariile despre filosoful și esteticianul grec Evangelos Moutsopoulos, cu a sa *Introducere la o axiologie a obiectului estetic (Categoriile estetice)*, București, Editura Univers, 1976), reflecțiile la strălucita sinteză critică a lui Ovidiu Ghidirmic (*Concepte critice*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 2008) și succinta sinteză, poate prea didactică, a „poeticii simboliste” europene și românești vin să încheie această parte a volumului *Miscellanea litteraria*.

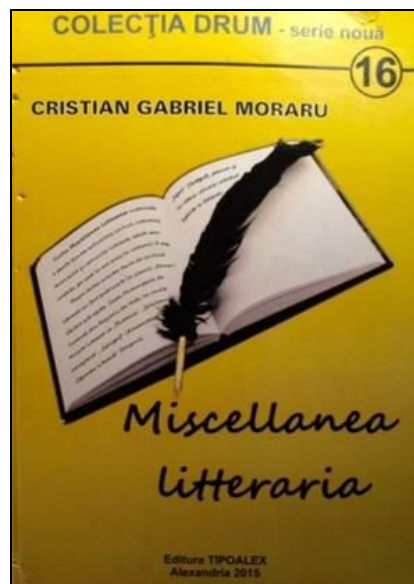
Guvernaate de o asemenea optică modernă a lecturii, de gust în judecăți și selecție, cele mai multe dintre eseurile cuprinse în ampla secțiune *Orizonturi critice* stau sub semnul unui amplu proces restituitiv, prin comentarii la opere literare aparținând unor epoci și genuri diferite, multe dintre acestea fiind abordate prin formule critice care ar putea aduce câteva schimbări de registru și paradigmă critică.

De exemplu, în studii precum *Mihai Eminescu - critic de teatru; Eminescu și „chestiunea evreiască”*; *Poeziile d-lui Caragiale; Receptarea critică a romanului „Baltagul”, de Mihail Sadoveanu; Cehoviana; Nuvelistica lui Rebreanu; M. Eliade – Experiența huliganică; Petru Comarnescu – Kalokaghaton; Recitind „Femeia în roșu”; „Veacul” lui Marquez; Poeți albanezi contemporani*, ca să cităm, la întâmplare, doar câteva dintre eseurile de aici, privirea criticului Cristian Gabriel Moraru stă așintită spre opere literare situate la întretăierea veacurilor și a unor literaturi diferite, dar ce se arată destul de apropiate prin atât de multe similitudini. De la investigarea textului la aprofundări menite să traseze noi delimitări și corespondențe, comparatismul practicat de autor se dovedește unul benefic și ispititor. Notațiile sunt directe și vii, aparținând

digresiunilor culturale, de tip impresionist, cu accent pe deschiderile de viziune, pe trăsăturile definitorii, constante ale operei.

Dacă se întâmplă să intre în chestiuni de detaliu, Cristian Gabriel Moraru pune accent pe surprinderea mărcilor personale, a nuanțelor care diferențiază.

De exemplu, pornind de la volumul selectiv de versuri publicat de Barbu Lăzăreanu în 1922, ediție subintitulată *Stănțe elegiaco-satirice, Gogoși rimate, parodii, Epigrame, Fabule, Ode umoristice*, Cristian Gabriel Moraru îl comentează pe I. L. Caragiale în latura sa poetică, relevând că, în ciuda „caracterului ocazional” al poeziilor sale, acesta este „un poet rafinat”, „geniul poetic

caragialesc excelând mai ales la nivelul limbajului, iar trăsătura dominantă a poeticii sale fiind, fără îndoială, invectiva, ironia și satira, luarea în deriziune în definitiv”, după cum despre nuvelele lui Rebreanu susține că acestea „merită atenție din partea noastră nu doar pentru că oglindesc aventura profesionalizării prozatorului sau pentru valoarea lor individuală, ci și pentru faptul că ele compun o mai bogată și mai variată imagine a autorului nostru decât aceea cu care ne-au obișnuit romanele sale.”

Bun cunoscător al tehnicilor narrative postmoderne, Cristian Gabriel Moraru zăbovește asupra experiențelor narrative ale prozei postmoderne autohtone, susținând că aceasta are ca trăsătură definitorie „inovarea cât mai mult la nivelul tehnicii narrative”, du-

pă cum, reflectând asupra romanului *Cien anos de soledad (Un veac de singurătate)*, de Gabriel Garcia Marquez, latura modernă a cercetării poate fi ghicită încă de la primele comentarii despre titlu, în privința căruia trebuie surprins „raportul strâns ce se stabilește între temporalitate și solitudine, care este marca definitorie a acestui roman”, intuind, de altfel, în această singurătate, „marca definitorie a acestui roman”, „condiția ontologică specifică oricărui modern.”

Extrem de utilă și interesantă din perspectiva extinderii acesteia într-o veritabilă *Istorie critică a literaturii roșiorene* se prezintă și schița de tablou a literaturii ce ar ține doar de o parte a teritoriului teleormănean, aceea a scriitorilor și publiciștilor posibil de inclus doar „în cadrul topusului cultural roșiorean”, în această situație cititorul putând fi realmente surprins de numărul cu totul neșteptat de mare al scriitorilor care ar aparține celor trei categorii stabilite de Cristian Gabriel Moraru:

a) scriitori roșiorieni născuți în Roșiorii de Vede: Alexandru Depărățeanu, Petre Frânculescu, Nicolae Stănescu-Udrea, Alexandru Popescu-Tair, Constantin Marinescu, Corina Cristea, Ilie Hristea, Iulian Rădulescu, Titi George Câmpeanu, Iulian Bitoleanu, Tatiana Rădulescu, Liviu Surugiu ș. a.;

b) scriitori roșiorieni născuți pe raza județului Teleorman și care și-au împletit destinul cu urbea de pe Vede: Gala Galaction, Zaharia Stancu, Marin Preda, Paul Amet, Iordan Datcu, Anghel Gâdea, Iulian Chivu, Cornel Basarabescu, Stan V. Cristea, Domnița Neaga, Florea Miu, Theodor Răpan ș. a.;

c) scriitori roșiorieni născuți în afara județului Teleorman și stabiliți pe meleaguri roșiorene: Constantin T. Ciubotaru, Liviu Comșia, Gheorghe Stroe, Mihai Athanasie Petrescu ș. a.

Cu astfel de lecturi și preocupări, se poate afirma că tânărul critic și istoric literar Cristian Gabriel Moraru se află într-un vizibil proces de formare, care, dus până la o împlinire a perspectivelor și ambițiilor asumate de disciplină, va oferi mari șanse de cristalizare de viziune și metodologie critică, menite, în cele din urmă, să confirme că trecerea anilor va reprezenta în mod cert un prilej de celebrare a unei efervescente intelectualități.

TIMPUL MĂRTURISIRII

Traian Dușa la optzeci de ani! O înălțime a timpului care e dublată de altitudinea preocupărilor de o viață.

Biografia lui Traian Dușa e de mare densitate, iar evidențierea ei a fost posibilă și prin grija cu care acesta și-a consemnat datele ei, le-a adunat și consfințit între coperti de carte. În fond, e grija ardeleanului scrupulos, temeinic în întreprinderile sale, arhivar cu sau fără voie al propriilor fapte.

Privită în curgerea ei, biografia lui Traian Dușa e foarte densă și foarte diversă, disponibilitățile sale fiind susținute și printr-o vitalitate venită din purtarea de grijă pentru propria sănătate, dar și dintr-o poftă de viață, așa putea spune chiar foame de viață.

I-am apreciat toată grija pentru a-și „depozita” biografia în filele de carte, pentru că biografia sa nu e ruptă de realitățile vieții pe care a trăit-o, devenind o saga a unui temerar, a unui îndrăzneț, care nu s-a lăsat nici îngenuncheat, nici învins. Nu a avut nici complexe, nici inhibiții, nici frustrări, dar a avut și curaj și putere să înfrunte ostilități, adversități, situându-se mereu în linia de front a adevărului.

Ceea ce face Traian Dușa prin cărțile sale capătă valoare de document, fiindcă, între atâția actori ai faptului de cultură în spațiul mureșean din deceniile ultime ale veacului trecut, e singurul care oferă o imagine a devenirii culturale în anii de după a doua conflagrație mondială, în condiții mai ales ostile, potrivnice unor idealuri românești de manifestare identitară.

Traian Dușa a trecut prin toate vămile pregătirii profesionale, într-un orizont al intersecției învățământului cu cultura. A fost fidel cu ambele, chiar și atunci când, inevitabil, ordinea priorităților a oscilat, cu variabilele dominante.

Dacă vocația de dascăl l-a antrenat încă înainte de a împlini douăzeci de ani, pe un traseu harghiteano-mureșean, apetitul cultural și l-a valorificat într-o postură a provocărilor, ca președinte al Comitetului de Cultură și Artă al orașului Târgu-Mureș (1965 - 1972), gestionând problemele culturale delicate ale trecerii (la 16 februarie 1968), de la regiunea Mureș Autonomă Maghiară la județul Mureș.

Sinteza celor două vocații, învățământ și cultură, s-a materializat în anii când a fost dascăl la Liceul de Arte din Târgu-Mureș, și ca profesor de Limba și literatura română și Istorie, dar și ca profesor de Estetică.

Toate acestea în condițiile în care, o vreme, s-a lăsat ademenit de muze și a realizat peste 700 de pânze, într-un registru divers, de la portrete la naturi statice, de la peisaje la compoziții, nerezistând nici tentației de a picta icoane.

Oricum, arta plastică a devenit un fel de „axis mundi” pentru un om însetat de frumos ca Traian Dușa.

La rândul ei, activitatea de cercetare științifică, dublată de cea publicistică, l-a găsit pe Traian Dușa mereu în mijlocul evenimentelor culturale, cu preponderență în a celor plastice. A știut să stimuleze energiile creatoare ale celor tineri și, în același registru al interferențelor – artă și literatură – a realizat o impresionantă colecție de lucrări de artă (peste 1500) pe teme literare, conexe operelor literare studiate în liceu.

În „cultura mare”, Traian Dușa și-a pus amprenta pe reperele emblematice ale județului Mureș, de la autori din domeniile literaturii și artei, la instituții fanion, cum ar fi Palatul Culturii din Târgu-Mureș.

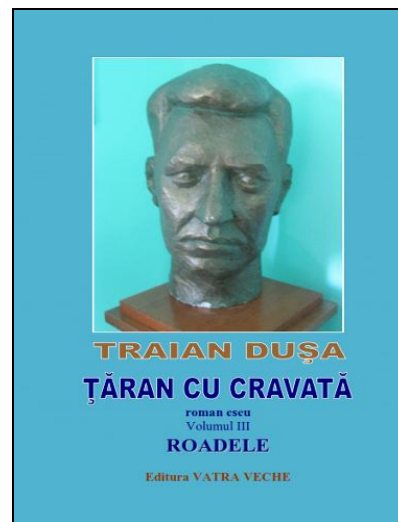
Istoria a fost, de asemenea, o constantă a preocupărilor sale, fiind, îmi place să cred, puntea dintre literatură și artă.

De altfel, genericul memoriilor sale, sintagma „Țăran cu cravată” este și ea un altfel de punte, care se întinde între două condiții: țăran și domn, într-o percepție a veacului.

Harghiteanul mureșenizat a reușit să armonizeze cele două ipostaze, luând de la fiecare tot ce e mai bun.

Traian Dușa a fost, rămâne un personaj incomod, mereu în ofensivă, deranjând și personaje și instituții care în tot felul de cădășii au confiscat bunuri materiale și spirituale pentru interese oculte. Unele l-au vizat direct!

În contul „țăranului cu cravată”, Traian Dușa mai așează trei cărămizi la temelie adevărului pentru care a luptat toată viața. Subtitulatul „roman eseu în trei părți”, opul epic aniversar al lui Traian Dușa pune în succesiune temporală dar și tematică, trei subiecte: „Devenirea”, „Proprietatea”, „Roadele”.

Un dosar existențial care depune mărturie pentru un timp, pentru o biografie. Poate e și orgoliu acest demers mai degrabă memorialistic decât literar, cu personaje și situații reale, într-o restituire necesară, nu doar pentru a nu lăsa mistificările, fardurile să facă istorie, ci și pentru a oferi un model al angajamentului existențial total, pilduitor, într-un timp mai degrabă generos cu minciuna, impostura, compromisul, și mai puțin atent la valorile umane.

„Trilogia” sa, cum și-o numește autorul, mai are, între țințele sale, una foarte importantă pentru el. Pentru că o călătorie în timp, așa cum a conceput-o Traian Dușa, e și o nevoie a evaluării, a regăsirii. Truda, ambiția, hotărârea și speranța finalizării unei astfel de căutări au fost întreprinse, recunoaște autorul, ca „să mă găsesc pe mine și să mă întreb: unde sunt eu între alții atâția mai mari și mai trufași, chiar dacă sunt cu mult mai tineri decât mine?”

Despre „Țăran(ul) cu cravată”, Traian Dușa povestește cu sinceritate, cu umor, cu bonomie, cu detașare, cu ironie adesea, într-un stil oral, eliberat de canoane academice, într-un firesc al rostirii care nu vrea să epateze, ci să convingă.

„Întâmplările” vieții sale par adesea de domeniul literaturii, deși ele nu sunt decât o privire într-o oglindă de cristal, care nu minte și nu iartă.

Prezența în viața publică a lui Traian Dușa, într-o mare diversitate de ipostaze, i-au adus autorului notorietate și respectabilitate.

Viața lui Traian Dușa înseamnă o operă. Traian Dușa e greu de ignorat, greu de contestat, oricâte obiecții i s-ar putea aduce operei sale.

NICOLAE BĂCIUȚ

Debut

„Boabe de suflet”

Un volum elegant, sub aspect grafic, dar și prin conținut și prin emoția pe care o transmite textul, este realizat de Paul V. Vasile și intitulat *Boabe de suflet* (Editura Contrafort, Craiova, 2015).

Conceput secvențial, volumul abordează, tematic, o mare parte dintre preocupările filatelistului Paul M. Vasile, laureat a numeroase expoziții naționale și internaționale. Un frumos *Cuvânt prefațator* are de spus Ada D. Cruceanu, care ne avertizează că avem în față volumul de debut al autorului, în care vom regăsi note de lectură, interviuri, imagini, o carte-album care se așează pe inimi, ca boabele, sub semnul Pașunii. Autorul de dezvăluie cititorului cu toate pasiunile sale nobile: sportul (o pasiune comună care a și făcut posibilă întâlnirea subsemnatei cu autorul), teatrul, mu-zica, filatelia, călătoriile, fotografia, concertele etc.

Încă din primele pagini, remarcăm tendința spre mărturisire a lui Paul M. Vasile. El mărturisește, necondiționat, dragostea pentru sport, mai ales pentru sportul reșițean, care i-a adus clipe de mare satisfacție, autorul fiind martor la trei Olimpiade (Atlanta 1996, Atena 2004 și Beijing 2008), motiv pentru care primele capitole sunt dedicate acestor evenimente extraordinare din viața personală. Întâlnirea cu mari campioni români (și nu numai) este reflectată în fotografiile de vis, pe care orice mare pasionat de sport și le-ar dori: Nadia Comăneci, Ecaterina Szabo (care apar și cu autografele legendare), Laura Badea, Anișoara Cușmir, Iolanda Balaș, Doina Melinte, Constantina Diță, Serghei Bubka, Sandra Izbașa, Daniela Silivaș, Maria Olaru, Cătă-lina Ponor, Mihai Covaliu, Marius Tobă, Francisc Vaștag, Miodrag Belodedici, Cristian Chivu etc.

Călătoria continuă în ritm alert, grăbit, prin Europa. Mai multe excursii în Italia, în Țările de Jos, la Muntele Athos sau în Spania, Austria, Franța sunt ilustrate cu imagini care vorbesc de la sine despre frumusețea unei lumi ascunse în spatele blitzului, o frumusețe umanizată de gândul bun, de pasiunea celui care încearcă să nu se bucure singur de clipele unice ale călătoriilor, de farmecul și ispita cucerii unor creste de Everest (așa aș numi locurile pe unde a trecut autorul, fiindcă pentru cei mai mulți dintre cititori, sunt sigură, sunt imagini în premieră), ci să le împărtășească și celorlalți, înspre bucurie și împlinire.

Cât de frumoasă este lumea? O poate spune doar acela care călătorește în ea. Cât de frumoasă este România? O mărturisește și Paul M. Vasile, convins că „o călătorie în universul creatorilor români, pictori, muzicieni, scriitori, cercetători, invită la reflecție”. Poveștile [acestora] „constituie un exercițiu permanent de cunoaștere, de păstrare și cultivare a valorilor identitate”. Da, avem o țară frumoasă – iată mesajul pe care (și) cartea lui Paul M. Vasile îl transmite cititorilor. E nevoie doar s-o descoperim și s-o apreciem sincer, fără rezerve.

Mesajul final al cărții e optimist. Autorul are convingerea că toate călătoriile pe care le-a întreprins nu au fost doar pentru sine, ci și pentru cei care, citind și răsfoind această carte-album, vor ști să culegă roade din ea. Cartea e, *in fact*, ea însăși o călătorie, prin lentila timpului, care invită la bucurie și la meditație: „Bucurați-vă, oameni, fiindcă veșnicia se asigură prin ceea ce voi înșivă dăruiiți și lăsați altora în urma voastră!”.

Așadar, călătoriți și bucurați-vă de frumusețea lumii culegând ...boabe pentru suflet!

MARIA-DANIELA PĂNĂZAN

**Peter Kneipp - Strada lungă,
ultima casă**

Un buchet de roșii maci de Sus

Buchetul de Sus

În veșminte noi, deschis-a Cerul
Ușile altarului, cântînd.

L-am visat aseară pe Vieru
Cum venea, pe toți îmbrățișînd:
Pasăre, și floare, pom și iarbă
Se tot legănau la pieptul lui
Și Poetul drept și cu negrăbă
Vindecă tăcerea orișicui.

Parcă mai înalt ca altădată
Și la fel de slab, trecea senin,
În cămașă albă, fără pată
Și în pantaloni, tot albi, de in.
-De ce dormi?-mi-a zis, nu vezi
că-ți coase

Haine noi și ție Dumnezeu?

Omul e-o țărîină de mătase,
Dar tot o țărîină, dragul meu.

Ține minte, nu uita aceasta:

Pînă Domnul haina-ți va găti,

Tu, spre bolta zărilor, măiastra,

Tril de Slavă urcă-I, zi de zi.

Orișice ar fi, cîntă-L întruna,

Chiar de lumea rîde-va în cor.

Hula ei s-o preschimba-n cununa

Ce ți-o va da El în viitor.

-Cum e unde ești? - rostii aseară.

Mai e loc și pentru alte nunți?

-În chilia mea e pururi vară,

Colo, mi-a răspuns, sfinții sunt

munți

Care nu se-opresc din strălucire

Și-n parfumul florilor ce ard

Afli ce înseamnă Fericire

Și Iubirea fără pic de fard.

Uite-aici, spunea, parc-ar fi stele

Oastea macilor incendiați,

Stinși de ploaia lacrimilor mele,

Fiindcă eu și macii suntem frați.

Vezi cum vălură? Parcă ne-ar

spune

De copilăria mea și-a ta!

Parcă-s sfeșnice în rugăciune,

Cum ți-i botezase inima...

...Ascultam și-l întrebam de

mama,

Dacă n-a văzut-o hăulind,

Dacă nu i-a-ncărunțit năframa,

Dacă ochii-mi și-o fi amintind...

Și-am tot vorovit o noapte-aleasă

Despre Cer și taine de nespus,

Iar cînd m-am trezit găsiu pe

masă

Un buchet de roșii maci de Sus.

17 martie 2016

TRAIAN VASILCĂU

DOCUMENTELE CONTINUTĂȚII

NAȚIUNEA ÎN STARE DE VEGHE

NOTE ȘI COMENTARIILE SOCIOLOGICE LA ROMANUL MARI UNIRI

(XIV)

14. Ideologiile – generatoare ale unor imagini eronate despre națiuni

(II)

„*Mondialismul*”, cu principalul său curent – „*holismul*” – parte integrantă a așa-zisei ideologii „finale”, susținute de „*profeți*”, dar și de ideologii antinaționale în spatele cărora se află forțe „*oculte*”, a ajuns la concluzia că națiunile și statele naționale sunt sisteme disfuncționale ale sistemului global. Această concepție dezvoltă presiuni pentru „*înlocuirea*” națiunilor și statelor naționale cu organizări socio-politice, prin contopirea lor într-o „*comunitate globală*”, care poate îmbrăca două forme de manifestare, individualizate prin sintagma „*toți o apă și-un pământ*” sau „*toți o turmă și-un păstor*.”

Ambele ideologii ignoră clasele sociale și corpurile socio-profesionale, accentuând rolul așa-numitei „*clase politice*” sau „*familii politice*” în „*reformarea*” națiunilor pe baze „*comunitare*” sau în diferite variante de „*globalizare*”.

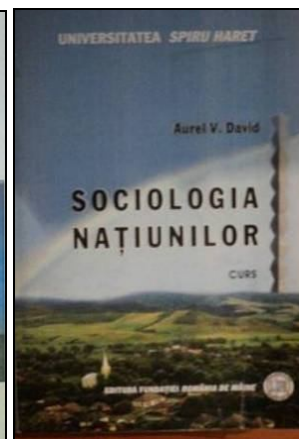
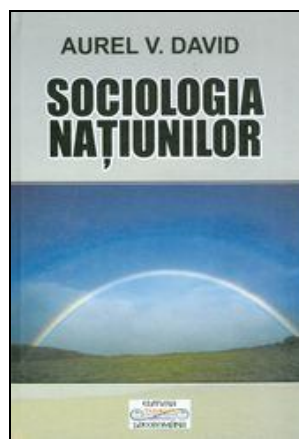
Ideologiile transnaționale, supranaționale și antinaționale fac posibile agresiuni armate cu noi obiective, la fel cum anterior au legitimat imperiile și regimurile coloniale. Ele încearcă să erodeze identitatea istorică, tradițională, culturală și spirituală, posibilitățile de autoreglare și de reproducere a națiunilor. Ele seamănă în multe privințe cu ideologiile afirmate la Viena, în timpul putredului Imperiu bicefal, evocat de Mihail Diaconescu în accente paradoxale, respectiv în unele manifestări pline de strălucire și în altele – suprasaturate de cinism și cruzime.

Ideologiile naționale apără dreptul națiunii la existență. Teoriile politice care au servit ca suport de agesare, într-o formă sau alta, a națiunilor, au generat reacții definite ca **ideologii naționale**, din care s-au născut partidele politice proclamate „*naționale*”.

Ele abordează conceptul de „națiune”, iar doctrinele pe care le generează vin într-o categorică opoziție cu ideologiile imperialiste.

Ideologiile naționale definesc cadrul pentru afirmarea națiunilor, întrucât **crează doctrine proprii, pe care le afirmă în raport cu alte națiuni sau pentru a se apăra în fața ideologiilor transnaționale sau supranaționale (antinaționale).**

Doctrinele naționale pot promova reprezentări și idei privind **identitatea națională** (politică, tradițională, patrimonială, culturală, teritorială). „*În unele societăți, în care sentimentele naționale sunt mai puternice decât în altele, spune Robert B. Reich, balanța dintre legăturile sociale și cele economice înclină în favoarea celor dintâi. În ciuda forțelor de atracție a economiei globale, sentimentele naționale sunt suficient de puternice pentru a-i determina pe cei care câștigă să-i ajute pe cei care pierd*”. El apreciază că naționalismul exprimat prin cuvintele „*suntem împreună și la bine și la rău*”, care caracterizează astfel de oameni, se bazează atât pe necesitățile individuale, cât și pe „*sentimentul profund înrădăcinat al unui patrimoniu comun și al unui destin național*”.

Numeroase pagini din romanul *Sacrificiul* sunt dedicate de Mihail Diaconescu acțiunilor politice întreprinse în Imperiul bicefal de Partidul Național Român din Transilvania.

Fondat la 12 mai 1881 la Sibiu, acest partid a avut un rol decisiv în pregătirea politică a Marii Uniri a românilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș cu patria mamă România, proclamată solemn și irevocabil la Marea Adunare Națională de la 1 decembrie 1918, zi sfântă în istoria noastră.

Personalități ilustre precum Vasile Goldiș, Alexandru Vaida-Voievod, Iuliu Maniu, Roman Ciorogariu, Dr. Nicolae Bolcaș, Dr. Ioan Ciurdariu-Ciordaș, Ștefan Cicio-Pop, Vasile Lucaciu, Aurel Lazăr și altele sunt atent portretizate de Mihail Diaconescu, evocate, mai ales, în acțiune.

O admirabilă realizare artistică este, de asemenea, portretul literar pe care Mihail Diaconescu îl dedică Episcopului ortodox de Caransebeș Dr. Miron Cristea.

Fapt semnificativ, Mihail Diaconescu îl înfățișează pe Episcopul Miron Cristea la una dintre întâlnirile sale cu prințul de coroană Franz Ferdinand. Este un moment plin de o excepțională tensiune dramatică. Rafinamentele artei epice datorită cărora romanul *Sacrificiul* s-a impus în literatura și cultura română apar aici cu un spor de claritate. Mihail Diaconescu nu uită să-l înfățișeze foarte atent pe Episcopul ortodox, pornind de la o riguroasă și întinsă bază documentară, ca și pe Franz Ferdinand, moștenitorul tronului imperial. Episcopul Miron Cristea exprimă în fața lui Franz Ferdinand atitudinile directe și acțiunile politice ale Partidului Național Român din Transilvania.

Este important să subliniem faptul că Partidul Național Român din Transilvania a fost în fruntea luptei duse de români contra asupririi străine, pentru Unirea cu patria mamă România. Cu o bază de masă în burghezia și intelectualitatea ardeleană, dar mai ales în țărănime, Partidul Național Român din Transilvania a fost, la începutul secolului al XX-lea, cea mai importantă forță politică din această parte de țară. Acțiunile sale organizatorice, culturale, propagandistice și mobilizatoare au fost bazate pe masele românești oprite, dar și pe celelalte naționalități defavorizate în Imperiul bicefal. Credem că Mihail Diaconescu a avut datoria morală, civică și patriotică de a evoca epic marile personalități politice care au ilustrat Partidul Național Român din Transilvania.

Ca romancier și istoric, ca sociolog și politolog, ca psiholog și doctrinar de mare autoritate în domeniul esteticilor teoretice, ca teolog ortodox și moralist, dar mai ales ca →

AUREL V. DAVID

practicant al artei narative, Mihail Diaconescu s-a achitat în mod strălucit de această datorie.

În același timp, suntem datori să recunoaștem că nu este ușor să realizezi portrete convingătoare ale unor mari personalități ale istoriei. Portretul a fost totdeauna, și rămâne în continuare, una dintre cele mai complicate și mai dificile probe ale măiestriei artistice, în general, și ale celei literare, în special.

*

Romanul *Sacrificiul* identifică cu prisosință ariile și mediile socio-politice generatoare de ideologii implicate în caracterizarea națiunilor captive în Imperiul austro-ungar. Printre acestea se distinge de departe doctrina politică intitulată „*Mitteleuropa*” (Europa Centrală), apărută după războiul franco-german (1870-1871) și folosită de diplomația germană care viza unirea Germaniei și Austriei într-un bloc economic (îndeosebi vama) și politic pentru dominarea spațiului dintre Marea Nordului și Golful Persic. Acest proiect îngloba și o parte a națiunii române, viețuitoare în Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș și Bucovina.

Lucrarea lui Aurel C. Popovici *Statele Unite ale Austriei Mari (Die Vereingiten Staaten der Gross Österreich, cu subtitlul semnificativ Studii politice pentru rezolvarea problemelor naționale și a crizelor juridice în Austro-Ungaria – Politische Studien zur Lösung der Nationalem Fragen und staatsrechtlichen Krisen in Österreich-Ungarn)* apărută la Leipzig în 1906, a fost una dintre cele mai citite cărți în Europa primelor decenii ale secolului al XX-lea. Ulterior, pentru că era urmărit aprig de guvernanții și de serviciile secrete de la Budapesta, Aurel C. Popovici a venit în România și a condus, în calitate de director, revista naționalistă și tradiționalistă *Semănătorul*, apărută la București între 1901-1910 și orientată de geniul creator polivalent al lui Nicolae Iorga.

Nu întâmplător, în capitolul IX al romanului său, Mihail Diaconescu îl înfățișează pe prințul August Wilhelm von Hohenzollern, care vine de la Berlin la curtea imperială de la Viena pentru tratative politice secrete, legate de o axă a conlucrării între Reichul german, Imperiul bicefal și Regatul României. Prințul August Wilhelm vine însă la Viena și pentru plăcerile lui stranii de „*om exaltat și nebun*”.

Mihail Diaconescu a studiat cu sârg o serie de lucrări scrise cu multă știință pentru a identifica, înțelege și explica resorturile acestei ideologii transnaționale, dar mai ales consecințele ei asupra destinului națiunii române. Autorul a identificat printre adepții acesteia și elite politice românești, precum Aurel C. Popovici, care credea că națiunea română se va putea împlini mai cu folos în cadrul proiectatelor „Statele Unite ale Europei”, coordonate de către cancelaria aulică din Viena.

Mihail Diaconescu a descoperit premisele nașterii ideologiei naționale, de esență românească, în rândul elitelor sociale românești împrăștiate prin diferite părți ale Imperiului austro-ungar. Cu încredere în argumentele avute la îndemână, autorul este convins că prin *naționalism* ideologiile care generează doctrinele politice naționale definesc caracterul națiunii române.

Naționalismul este un proces social încadrat într-o „*geometrie*”, a cărei cunoaștere nu se poate rezuma doar

O istorie a filozofiei

În versuri cei dintâi vorbit-au și absolutu-ntemeiară :
Tales și Zenon, Empedocle, și Parmenide, Heraclit.
În ritm de verb cuprins-au sacrul cu-ntreaga ordine
divină,

A cosmicelor vecinici ritmuri dintre-ntuneric și
lumină.

Era iluminarea primă, un gând de Dincolo venit
Și adevărurile prime în *văz poetic* revelață.

În *Dialoguri*, Platon strânge, imensul presocratic
gând.

Din ele flacăra-și aprinde apoi filozofia lumii.

Iar sus, pe ultimele creste, în prealumină strălucind,
Rezumă-n *Critici* Kant gândirea: *un adevăr uman al
spumii*.

Frumosul însă ne salvează, sublimul ne răpește-n
ceruri

Prin ele își creează omul nemuritoare adevăruri.

Suind spre ultime-înțelesuri în trepte heraclitiene,
Avea să-nchidă Hegel cercul sublimelor sofii perene.

Dar Martin Heidegger, la urmă, amestecă în mod
bizar

Ființa parmenidă sacră și cu păcatu-originar

Vegheat de kiergaardiana neliniște eternă-a morții.

Și astfel omu-avea să piardă spre absolut deschisul
porții.

Apoi Camus, Derrida, Sartre, filozofează în răspăr,
Din ieftinele paradoxuri sperând să stoarcă adevăr.

Căci după Kant, filozofarea devine note de subsol
La *Dialoguri* și la *Critici*. Dar împăratul este gol.

GEORGE POPA

la intuiție și deducție. Astfel perceput, „*naționalismul*” este o „*axiomă*”, fundamentată pe noțiuni de logică socială, care individualizează *națiunea ca unitate în diversitate*.

După trecerea vitregiei vremurilor, de peste Carpați, Nicolae Iorga confirma în „*Neamul românesc*” din 25 septembrie 1919 că „*noi înțelegem și azi ca și mai înainte naționalismul ca o datorie de a lucra din răspuțeri pentru ca în țara lui românul să-și aibă tot dreptul lui fără a nedreptăți pe nimeni, dar fără a se lăsa nedreptățit de nimeni*”.

Mihail Diaconescu este convins că diferențele de reprezentare a națiunii române prin ideologiile proclamate „*naționale*” generează existența unei *diversități de „naționalisme*”, precum și definiții neechivalente: o *definiție „etnică*”, având ca fundament „*geneza*” și „*patria*” și o *definiție „politică*”, având ca fundament statul și ideea de cetățean, care subapreciază cele două elemente nucleare ale națiunii.

Ioan al Banatului

„Oricine vă va întreba unde te duci, să spuneți: eu mă duc la Înviere!”

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, acum în perioada marelui post, vă rog să vorbim despre *Canonul cel Mare* alcătuit de Sfântul Andrei Criteanul. Slujba acestui cunoscut Canon de pocăință se săvârșește în prima săptămână din post, împărțit în patru părți, în primele patru zile.

Î.P.S. Ioan: Acest canon, citit cu evlavie în primele zile din postul mare, pe aripile de umilință „*Miluieste-mă, Dumnezeule, miluieste-mă!*” ne poartă către porțile Cerului și fericit este acela care, din când în când, și în timpul anului, la neaz și la durere, mai citește cu evlavie acest canon. Dacă ne ajută bunul Dumnezeu, vom tipări acest text într-o cărtică, pentru că el este tare folositor în viața aceasta, mai ales când suntem în neazuri și mai ales atunci când am păcătuit și, poate, nu avem chiar în acea clipă duhovnicul lângă noi, să ne putem descărca sufletul. Poate vărsând o lacrimă pe textul acestui canon, cred că Dumnezeu va primi lacrima aceea izvorâtă din adâncul inimii. Pentru că sunt oameni care plâng cu ochii, dar fericit este acela care plânge și cu inima.

Acele lacrimi ale inimii nu le vede decât Dumnezeu care-ți cercează adâncul suspinului de pocăință.

L.C.: Vă rog, Înaltpreasfințite Părinte, să ne spuneți câteva cuvinte despre Sfântul Andrei Criteanul. Cine a fost acest sfânt?

Î.P.S. Ioan: Sfântul Andrei Criteanul s-a născut pe la anul 660, în Damasc, în Siria de astăzi, în țara din care, odinioară, se înălțau rugăciuni către Dumnezeu, iar, astăzi, în această țară sunt sfârtecați de obuze creștinii, frați ai noștri, și de alte origini. Nu știu, poate astăzi, pe cerul Împărăției

lui Dumnezeu, Sfântul Andrei mai scrie un canon, în cer, pe care îl înalță lui Dumnezeu, ca să se milostivească de țara lui, de Siria, țara în care s-a născut și a trăit Sfântul Andrei Criteanul din ale cărui cuvinte și versuri, de aproape 1300 de ani, s-au împărțășit creștinii din lumea ortodoxă.

Născut într-o familie aleasă de creștini, a fost dat de părinți la școală. Au observat dascălii săi că avea o minte binecuvântată și luminată de Dumnezeu și așa se face că a ajuns la Ierusalim.

Patriarhul Teodor al Ierusalimului, văzând mintea și înțelepciunea revărsată într-însul de Dumnezeu, pe la anul 680-681, l-a trimis la un sinod la Constantinopol, să-l reprezinte la confruntările și tulburările ce se ivire în Biserică, în acea perioadă.

La Ierusalim, pe lângă participarea la slujbe și cuvântul ales pe care-l ținea în fața credincioșilor, peste zi, Sfântul Andrei Criteanul îi cerceta pe cei necăjiți, pe cei orfani, pe cei oropsiți de soartă, cum se spune. I-a mers vestea în toată ortodoxia, în toată lumea creștină de atunci.

A fost rânduit apoi ca arhipăstor al credincioșilor din insula Creta din Marea Mediterană, insulă prin care, cu sute de ani în urmă, au trecut de atâtea ori apostoli misionari de la Ierusalim, ca să răspândească creștinismul în părțile Europei.

Acolo, vrând să dea cât mai multă hrană duhovnicească creștinilor, a scris *Canonul de pocăință*.

L.C.: Vă rog, Înaltpreasfințite Părinte, să faceți câteva aprecieri asupra acestui canon atât de cunoscut și de important în tradiția ortodoxă.

Î.P.S. Ioan: Canonul acesta este o sinteză a Sfintei Scripturi și a unei părți din patristica noastră creștină. Sfântul Andrei criteanul ne pune în față multe din personajele biblice, începând cu Adam și terminând cu Înălțarea la Ceruri a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cu oameni care au greșit în Vechiul și în Noul Testament, dar care, prin pocăință, au fost primiți înapoi de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pre ale sale brațe. Așa se face că a adăugat apoi și câteva stihuri de o exemplară întoarcere din păcatul plăcerilor pământești a Sfintei Maria Egipteanca.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, la început de post, vă rog să spuneți un cuvânt de folos cititorilor.

Î.P.S. Ioan: Oare ce ne punem în gând să facem în această perioadă? Ar trebui să curățim camera sufletului nostru, camera inimii noastre, ca acolo să reverse și Hristos o fărâmiță de lumină de la Învierea Sa, pentru fiecare dintre noi. **Avem nevoie de lumină.** Fără lumina Învierii lui Hristos ne întorcem înapoi, la cele ce-au fost înainte de Hristos.

Avem nevoie în viața aceasta de atâtea lucruri, de hrană, de îmbrăcăminte, de o casă, dar să ne rugăm în postul acesta Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ca **celor ce vom ajunge la praznicul Învierii să ne împărtășească și nouă o fărâmiță de lumină cu care să putem călători mai departe în întunericul păcatelor din lumea aceasta.**

Spuneam credincioșilor prezenți în catedrala din Timișoara, după prima parte din Canonul cel Mare, că este mult mai mult întuneric în miezul zilei decât în noaptea aceea când fiecare ne-am îndreptat spre casele noastre, cu gândul la Înviere.

Lumina lui Hristos nu o poate ține nici întunericul zilei și nici întunericul nopții. Cât de întunecate sunt zilele noastre astăzi, cu toate că mai vedem încă o rază de soare! Însă nu aceasta este lumina aceea care ne conduce spre Împărăția lui Dumnezeu, spre Rai.

Dumnezeu să ne facă parte, la sfârșitul acestei călătorii duhovnicești a Paștelui, de-o fărâmiță de lumină! Dumnezeu să semene în mințile noastre lumină, ca să nu rătăcim în lumea aceasta a păcatului care ne înconjoară de-o parte și de alta a vieții noastre.

Bunul Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfântului Andrei Criteanul, să binecuvinteze călătoria noastră spre Înviere, pentru că întru acolo călătorim. Nu putem să ajungem să facem pregustarea Învierii însă, fără acest drum care duce pe la Golgota. De aceea **oricine vă va întreba, în lumea aceasta, unde te duci, să spuneți: eu mă duc la Înviere!**

Dumnezeu să ne ajute să ajungem la Înviere! Să nu mai spuneți la nimeni că vă duceți în orașul cutare sau în orașul cutare, spuneți că în viața aceasta nu vă duceți în altă parte decât la porțile Învierii. Să ne ajute Dumnezeu să ne întâlnim cu toții la porțile Învierii veșnice!

**A consemnat
LUMINIȚA CORNEA**

Tinda Raiului

Diavolul se împotrivesc mântuirii noastre

„Fericii cei curați cu inima,
că aceia vor vedea pe Dumnezeu”
(Mt.5,8)

Curăția sufletească, sau curăția inimii, este o stare de nevinovăție și de puritate a sufletului, reprezentând o treaptă superioară pe scara desăvârșirii creștine. Curăția sufletului este starea firească a omului, pentru că Dumnezeu așa l-a zidit dintru început, precum menționează Sfântul Ioan Damaschin: „Dumnezeu l-a făcut pe om fără răutate, sincer, virtuos, fără supărare, fără griji, împodobit cu strălucirea fiecărei virtuți, înzestrat cu toate bunătățile”

Din inimă pornesc sentimentele nobile ale iubirii față de Dumnezeu și de semenii; dacă inima se curățește, atunci toate simțirile sunt curate, mintea nu se mai gândește decât la Dumnezeu. Cel curat și înfinit, sufletul curat se împărtășește de lucrarea Sfântului Duh.

Depărtarea de Dumnezeu prin neascultarea de El a protopărinților Adam și Eva a reprezentat și înstrăinarea de Însuși Izvorul Vieții. Sfântul Apostol Pavel scria în acest sens: **“Plata păcatului e moartea, iar harul lui Dumnezeu, viața veșnică, în Hristos Iisus, Domnul nostru”**. (Rom. 6, 23) Vrăjmașul nostru, diavolul, care urăște și se împotrivesc cu război acestei lucrări, seamănă adesea gânduri de îndoială în privința iertării păcatelor noastre, hrănesc și mânuiesc patimile noastre cu incitări potrivite. Însă nici în această tragică situație, dragostea lui Dumnezeu nu părăsește zidirea Sa. Se face cunoscut în multe moduri omului pe Sine și voia Sa, până la, plinirea vremii”, când Se va întrupa Fiul și Cuvântul Tatălui și va birui pe diavol cu Sfintele Sale Patimi și slăvită Învierea Sa și va îndumnezei firea omenească.

“Odată, (sursa: Spovedania – Îndrumar, Arhimandrit Atanasie Anastasiou) într-un loc pustiu, trăia un călugăr împreună cu ucenicul său. Faima de duhovnic a aceluia se răspândise peste tot. Mulți veneau de departe, să-și mărturisească înaintea lui păcatele. Într-o zi, de aceștia s-a apropiat un mare păcătos. Acest om era îngreuiat de un mare păcat, care-l îngrozea și pe

el însuși. De aceea șovăia mereu să se mărturisească duhovnicului. Dar de vreme ce pe timp ce trecea, luând seama însă la vocea conștiinței care îl apăsa din ce în ce mai mult, se hotărî să-l cerceteze pe duhovnicul din pustiu. Atunci când a venit vremea să-și arate căderea, i-a fost foarte greu. Și-a făcut cunoscute toate păcatele, pe rând, dar păcatul cel mare, pentru care venise la duhovnic, nu găsea curaj să-l mărturisească. Deschidea gura, dar nu-i ieșea vorba din gură. Înăuntrul său se luptau două puteri, una o izgonea pe cealaltă, dar aceasta se întorcea mereu, astfel că până la sfârșit s-a supus puterii răului și a lăsat nemărturisit păcatul cel greu, în vreme ce pe toate celelalte le mărturisise. Astfel, acest om a plecat cu o conștiință mai grea decât cea cu care venise la duhovnic.

Duhovnicul se pregătea după spovedanie să se întoarcă la chilia sa, când s-a apropiat un ucenic deal său și i-a zis:

- Părinte, trebuie să vă spun o vedenie ce-am avut-o de curând.

- S-auzim, copile, a zis bătrânul.

- Citeam din Scriptură, când de departe v-am văzut stând cu un necunoscut sub copacul acela. Părea că vroia să se mărturisească. Eram gata să-mi continui citirea, când, deodată, văd ceva înfricoșător. Ceva foarte mare care ieșea din gura celui care se spovedea, mai mare ca un șarpe. Dar nu asta este ceea ce m-a îngrozit ci un cap uriaș pe care l-am văzut ieșind din gura lui și apoi întorcându-se înăuntru.

De trei ori s-a repetat această vedenie, iar la sfârșit a rămas șarpele înăuntrul omului și nu și-a mai scos capul. Cu uimire priveam cum ceilalți șerpi, ieșiți din gura lui, intrau din nou în om, înnebuniți de bucurie”.

Pr. dr. GHEORGHE ȘINCAN

PSALM CUMĂTRULUI OMAR

Omar Khayyam de cântec mi-e gura iar uscată!

Cu gard de patru scânduri nu-mi
'prejmuiți livada,
Mi-e doldora, grea punga, dar chef
n-am de socoată,
Că nu sosit-a ceasul să-i fiu prin sihle
prada.

Iar răzi de-a gloatei minte - oime
bună-n strungă!
Miroase a urzică și-a mugure scorușul!
În vin coboară seara, luceafăr bate-n
dungă,
Din ulmul nebuniei ce fin e rumegușul!

Sărută-mă de-a luna, cărând spre ceruri
marea,
Sărută-mă de-a frunza ce-a strâns
vistierie!
Prin spini, ce cauți fluiet? Din cuib,
privighetoarea
Dă-ngenunchere noptii, de-ndrăgostiți
să scrie.

Nu fi zgârcit, crâșmare! Vezi, vrana și-a
dres glasul;
Cum, tocmai morții mele să nu-i cânt
parastasul?

PSALM DIN ÎMBRĂCATUL HUMEI

Că veșnică-i iubirea? Dă-ți la tociță
spusul!
Ca-n basmul cu turbinca, în umbra
morții-i bobul,
Torcând-o ca pe-un flutur cu taina și cu
fusul.
Nimic nu e cristalul, de-i judecat de-a
ciobul.

E glastra și nu hârbul ce-și amintește
crinul
Din limpezimi de cântec, asemeni ca un
cer de
Lumini străluminânde, cleștar ce-adânc
luminu-l.
Iubirea-și schimbă moartea, da'-n
cetină-i tot verde.

De huma va fi oală, sau mâine dată
ierbii,
Beți astăzi din iubire întreaga ei lăută,
Așa cum luna plină o sorb din iazuri
cerbii,
Iar dacă gura tace, înseamnă că sărută!

Și oare ce contează cum ne îmbracă
lutul?

Tăcerea e de aur, dar mai ales sărutul!

DUMITRU ICHIM
Kitchener, Ontario

Starea prozei

STRĂINUL DIN OGLINDĂ

(fragment)

Cazuri și cazuri, situații și situații erau prezente în activitatea de zi cu zi a medicului Dinu Simionescu, iar el se străduia să le facă față cu brio, atât din punct de vedere profesional, cât mai ales emoțional, fapt care îl aducea nu de puține ori în pragul unei epuizări totale. Ca mai toți medicii, acesta avea o fire impresionabilă – trăsătură care poate îi dictase drumul spre medicină – și astfel stând situația, ceea ce vedea sau auzea la cabinet îl urmărea zile în șir, revenindu-i în minte când se aștepta mai puțin. O trăsătură la fel de pregnantă era și memoria sa vizuală, aducându-i în primplan, tot așa, când îi era lumea mai dragă, chipuri schimonosite de durere sau trupuri deformate de boală și atunci retrăia momente de-a dreptul tensionate.

Cu toate acestea, nu se putea spune că viața sa profesională se desfășura numai pe acest calapod, având parte și de situații mai vesele, comice sau de-a dreptul caragialești. În ciuda suferinței care îi aducea în cabinetul său, mulți pacienți știau să se facă plăcuți și să creeze o atmosferă agreabilă, datorită sfătoșeniei de care dădeau dovadă la tot pasul. Așadar, în cabinetul medicului Dinu Simionescu se putea vorbi și de o terapie prin râs și voie bună, pe care o inițiau mai mult pacienții decât el în persoană - om preocupat de latura medical-științifică a întâlnirilor cu cei care îl căutau pentru diferite probleme. Deci meritul de-a iniția buna-dispoziție le revenea în general pacienților săi, iar el se străduia s-o mențină, fiind un bun ascultător. Intervenea în discuții doar atât cât era strict necesar, bucurându-se de starea de bine și de confort sufletec ce se crea uneori de la sine. O asemenea atmosferă de lucru îl ajuta să se destindă și să gândească mai eficient la tot ce însemna vindecarea sau măcar ameliorarea multelor boli existente în lume. Și astfel, consultați și sfătuiți atent în privința a ceea ce aveau de făcut pe mai departe, precum și rugați insistent să se țină de treabă și să mai revină la control, pacienții medicului Dinu Simionescu plecau din cabinetul acestuia puțin mai întremați fizic și mai optimiști de

cum veniseră. El avea întotdeauna grijă să nu scrie rețete prea scumpe, pentru ca oamenii să nu le rămână buzunarele chiar goale după ce treceau pe la farmacie. Cu timpul, între el și pacienții săi se legaseră adevărate relații de prietenie, oamenii continuând să-l caute ani în șir, iar el continuând să le acorde toată atenția numai ca să-i vadă mulțumiți.

De fapt, pentru un medic adevărat, aceasta este întotdeauna satisfacția cea mai mare, să-și vadă pacientul plecând cât de cât înviorat din cabinetul său.

În toată această afacere, medicul Dinu Simionescu își avea și el partea sa de câștig. Socolind bine, se simțea chiar privilegiat, pentru că, în timp, adunase o adevărată colecție de cuvinte și expresii vechi sau doar amuzante. Cei mai mulți colegi de-ai săi se îmbogățiseră altfel. *“Eu, doar lingvistic”*, spunea acesta cu umor în cercul său restrâns de prieteni - în general oameni care cochetau cu artele și care nu stăteau nici ei mai bine din punct de vedere material.

Nu mai puțin adevărat era și faptul că medicul Dinu Simionescu făcuse o adevărată pasiune din a culege perlele pe care le rosteau pacienții săi cu haz și dezinvoltură. De cele mai multe ori, miezul problemelor cu care se confrunta era destul de trist, dar, în schimb, învelișul era succulent și dulce sau cel puțin dulce-amar, iar el îl savura cu plăcere și cu o bucurie ascunsă, extrăgând ceea ce-l interesa, adică materialul sau seva lingvistică a cuvintelor ce îi auzneau la ureche. Pentru asta, se obișnuise să-și asculte pacienții cu luare-aminte și nu făcea un efort deosebit în acest sens, fiind înzestrat de la mama-natură cu o mare atenție distributivă. Prin urmare, era suficient să-și ciulească urechile și creierul său intra rapid în funcțiune,

făcând o departajare corectă între ceea ce i se furniza din punct de vedere medical și partea de amuzament a unei exprimări defectuoase. Ajunsesese să soarbă, nu altceva, de pe buzele pacienților săi toate cuvintele pe care aceștia le poceau în fel și chip, fie ca să pară mai interesanți, fie doar încercând să se facă mai bine înțeleși. Și astfel, nu de puține ori, cabinetul său devenea asemenea unei săli de spectacol, unde el se simțea ca un intrus, pentru că nu-și cumpărase bilet de intrare. Avea grijă doar să fie prezent înainte de intrarea actorilor în scenă și să nu perturbe cu nimic programul aflat în curs de desfășurare...

Se lăsase pe speteaza mobilă a scaunului de birou, spunându-și în grabă: *“N-am timp să merg la teatru, dar vine teatrul la mine.”*

Bănuia că avea să urmeze un număr de zile mari și el nu voia să piardă nimic din culoare, sunet și decor. De unde bănuia? Cucoana respectivă mai dăduse și alte reprezentații...

De această dată, nu venise singură, ci însoțită, iar persoana care îi stătea alături îl privise ca pe un președinte de tribunal ce urma s-o condamne definitiv... El, în schimb, doar ascultase:

-O nenorocită, domnule doctor, atacase brutal și acuzator femeia mai în vârstă și, totodată, mamă vitregă a fetei de doisprezece ani.

Fetița, aproape la fel de înaltă ca și mama vitregă, băgase capul între umeri, parcă acceptând să i se aducă orice acuză. Se îmbujorase toată și își aplecase în pământ privirea. Fără ochii săi ca de peruzea, cabinetul parcă se întunecase o idee...

-Cu ce, mă rog, v-a supărat atât de tare?

-O bagaboantă, care fuge mereu de-acasă și umblă brambura pe unde vrea mușchii ei, ca s-o adune poliția de pe drumuri, spusese vitrega și se repezise furioasă asupra copilei, îndeșându-i fesul pe cap și astupându-i gura.

Copila scâncise și din ochii triști îi țâsnise deodată un șuvoi abundent de lacrimi ce i se prelinse pe obraji ca un șirag de mărgeline mici și strălucitoare. Se afla în pragul pubertății. Pe față, îi apăruseră coșuri, iar sânii începuseră să-i crească, reliefându-se prin bluză ca două mingiuțe rotunde și săltărețe. Sânii îi urmau fiecare mișcare și respirație, motiv pentru →

DOINA CHERECHES

care ea stătea cu umerii aduși în față, conștientă și, totodată, jenată de semnele timpurii ale feminității sale.

-Păi, în asta nu e nimic nou. Doar s-a mai întâmplat și poate că se va mai...

-Sigur că s-a mai întâmplat și că se va mai întâmpla, că uite acum, o omor aici în fața dv., ca să scap de belea. (Și vitrega se repezise, înfigându-și adânc unghiile negre în gâtul delicat și frumos arcurit al copilei.)

-Vă rog! Cu mai puțini nervi...

-Păi cum să nu mă *nervez*, dle doctor. Mă *nervez*, că nici ea nu se *calmește* deloc. Așa o podoabă la ușă! Nu mă las până n-o nenorocesc. Ori eu pe ea, ori ea pe mine!

Și chiar nu ai fi putut spune că cea mică nu era într-adevăr o podoabă de copil și nenorocită gata.

-Ei, mai ușor...

-Mai ușor pe dracu' s-o pieptene astăzi și mâine, că de data asta poliția nu ne-a mai lăsat-o plocon în prag ca altădată, ci au dus-o direct la protecția copilului. Se plimbă tac-so de două zile pe-acolo, cu declarații, cu iscălituri și cu angajamente că-i va purta mai bine de grijă de-acum încolo. Să-i poarte...Eu ce treabă am? Niciuna, că nu mă privește. (Vitrega se întorsese aproape cu spatele spre fetița care își ridicase capul cu o oarecare semeție, încercând s-o înfrunte în tăcere.)

-Și, pe la mine, cu ce probleme?, încercase medicul să scurteze întrevederea.

-Să-i dați la spurcata asta un bilet de trimitere la *ge-ne*...și cum îi mai zice...

-La ginecologie? Păi, și ce să căutați acolo?

-Ea, ce să caute... S-o caute ăia de-acolo în... Că cei de la leagăn ne-au trimis pe noi ca părinți, adică pe tac-so, de!, nu pe mine, că eu n-am nicio legătură cu cazul ăsta de tot rahatul. Reluase, numai spume și încrâncenare: Adică, pe tac-so l-au trimis la medicină *egală* (legală), ca să vadă dacă nu cumva a avut cățeaua asta vreo *sexuată*. (Și vitrega o scui-pase pe copilă drept în față, iar aceasta începuse să tremure ca varga, plină de nervi, rușine, revoltă și ură.). Cei de la medicină *egală* zic că mai întâi s-o ducă la... cum îi spuneți dv. mai înainte. Ei, s-o ducă, că mie ce-mi pasă. Dă-o dracu' de apucată, dacă s-o fi dat pe morcovi și pe ridichi de la vârsta asta...

Apoi, se întorsese subit spre copilă:

-Ți-a plăcut, fă, să stai întinsă sub toți handralăii străzii? Ei, acum o să stai întinsă și la... cum zicea domn' doctor, cu cracile-n sus pe masă și cu c...gol. Te pun ăia la *epograf* (ecograf), își bagă deștele și mâinile în tine până la cot și te sfredelesc cu niște fiare ascuțite până rămâi găurită peste tot. De!, la *ge -ne*...cum îi zicea dl doctor, n-o să-ți mai fie cum ți-a fost la iarbă verde. Da' să te ducă, ca la măcelar, că mie nu-mi pasă nici cât negru sub unghie și să bage ăia la fiare-n tine până ți le-or scoate pe gură și pe nas.

Pe toată durata acestor explicații, maștera făcuse gesturi obscene și fata tresărise de spaimă, sâni jucându-i sub bluza subțire ca două păsări speriate. Se apăraseră stângace de ploaia de lovituri care se abătuse deasupra capului ei fără de veste.

-Alo, alo, ce-i aici, cabinet medical sau ring de box?, fusese el nevoit să intervină și să calmeze spiritele.

-Ce domn' doctor, ți-e milă de javra asta, care o fi și borțoasă? Noroc că nu i-a venit până acum *regula*, că umblam și s-o *chiroțăm*, spusese vitrega, cărându-i iarăși la pumni în cap și apucând-o de părul prins la spate cu un elastic. Sub smuciturile puternice, fetei îi sărise fesul din cap. Începuse să plângă de-a binelea.

-Ce milă? Nicio milă, se răstise tot ea, fără ca cineva să-i dea dreptate sau s-o contrazică. Vă mătur cabinetul cu ea un'-doi, de nu mai trebuie să faceți curat diseară, adăugase plină de venin.

-Nu aici, vă rog. Acasă, la dv. Pofțiți, între timp, a ieșit și biletul de trimitere, spusese el, apucând atent cele două foițe subțiri, pe care imprimanta le procesase timp îndelungat.

"Țac-țac-țac, țac-țac-țac", făcându-se aceasta pe toată durata reprezentației, zgomotul ei nesuferit combinându-se din când în când cu hâcâitul obosit al lap-top-ului.

"*Trist-vesel, vesel-trist, număr de*

Peter Kneipp - Mere roșii

spectacol, ba chiar de circ. Vai de mama noastră și de cultura generală pe care o avem! Mame inculte, copii de izbeliște și medicina care se luptă din greu cu asediul acestor monștri", își spusese medicul în sinea lui și privea cu înverșunare spre colțul mesei, unde trona sălbatic aparatul din dotare.

-Hâmm!, îi scăpase fără de vrere, privind ușa care se închidea în urma celor două dușmance de moarte.

-Ați spus ceva, domnule doctor?, îl întrebase asistenta cea mică, adică cea mai tânără, mai pricepută la ce însemna partea de electronică a activității sale de cabinet. Și asta nu mai însemna puțin lucru, ci dimpotrivă...

-A, nimic, draga mea, nimic. Continuăm, o liniștise el, convins că acesteia îi scăpase cu desăvârșire spectacolul care abia se încheiase, ea fiind întotdeauna mult prea absorbită și atentă la pașii fără de sfârșit ai unui program tâmpit.

O privise, zâmbind. Nu voia s-o supere cu absolut nimic. Știa că fără ea nu s-ar mai fi descurcat de niciun fel, cu toată știința lui.

În treacăt fie spus, mai nou, pentru un medic era mai grav să-l lase asistenta decât nevasta, pentru că viața acestuia devenise un infern: hârtii peste hârtii, chitanțe, facturi fiscale și electronice, programe, e-mailuri, programări, telefoane, upgrad-uri douăzeci și patru din douăzeci și patru, precum și pacienți asemenea vitregei care tocmai îi părăsise cabinetul. Printre aceste minunății de preocupări, ocupând aproape tot timpul unui medic, se mai strecura din când în când și câte un consult făcut în grabă, chinuit și înghesuit ca vai de lume. Pe acesta, îl urmau cu întârziere programată, electronică, acte medicale de importanță majoră, parcurgând sufocate cele o mie și o sută de ferestre, cu: *se așteaptă răspuns* și, drept răspuns: *operația a eșuat* - care obturau fără de milă Lumina ce venea grăbită, fîravă și tremurândă de *la steaua care a răsărit*¹¹...

Și asta nu era tot...

Dinspre zarea întunecată, se șteia sumbru, morocănos și mai ales inconturnabil, faimosul card de sănătate!

Adânc, pătrunzător și nu fără strângere de inimă, el se oprise o clipă, privindu-se-n oglindă...

Alexandria, 24 martie, 2016

¹¹ M. Eminescu, *La steaua*

(DE)SPRE O ȘTIINȚĂ ROMÂNEASCĂ A LUMINII VII

Dar unde-a pierit orbitoarea
lumină de-atunci, cine știe?

(Lumina, Lucian Blaga)

Trăim cu toții o neasemuită epocă: aceea a unor prefaceri stelare, cosmice, în care omenirea deja trece de la Era Peștilor – definită prin dispersia fără seamăn a cunoașterii – la Era Vărsătorului, în care unitatea ființei și a cunoașterii sale trebuie, în toate sensurile, recuperată. În interiorul unei atare aspirații, spațiul spiritual al ROMÂNESCULUI se deschide cu tacită putere către statornicirea “masei critice” a grupului uman care, deja știind, va susține implicit și fără niciun efort cunoașterea celor care trebuie să știe de acum înainte. Un “morfogenetic câmp” al spiritualității colective, o altă expresie a “inconștientului colectiv”, un integrator “egregor al spiritului românesc” se impune deja constituit, aducând aminte locuitorilor acestui pământ că au rezistat istoriei, adesea potrivnică, doar printr-o triplă vocație: *inocența sufletului, creativitatea, credința în Dumnezeu*. E suficient să conștientizăm aceste fundamentale valori și să le apropiem în sensul firesc al înțeleptului Moș Ion Roată, pentru ca – depășind câteva “slăbiciuni istorice” ce trebuie deja recunoscute – să împlinim țării destinul pe care l-au prevăzut profeți mai vechi sau mai noi: acela de (re)deveni o simbolică Grădină a Maicii Domnului.

Subordonându-se unei atare misiuni, cercetători moderni ai “misterelor originare” au început deja să întemeieze științific o esențială nevoie: aceea a armonice unificări dintre interiorul și exteriorul ființei umane, prin intermediul privilegiilor “luminii vii” asumate deopotrivă teoretic și practic. Căci, omului modern nu-i mai e astăzi suficient faptul de a striga că ceea ce vede și pipăie, cu adevărat este! El trebuie, în egală măsură, să și înțeleagă, să explice rațional tot ceea ce ochii, palmele lui sesizează. Acestei intenții i se subordonează efortul unei cercetări menite să

justifice complexa idee că omul este, nu numai metaforic, o “ființă de lumină vie”, privilegiat desprinsă – chip și asemănare – din vibrațiile Marii Lumini Creatoare.

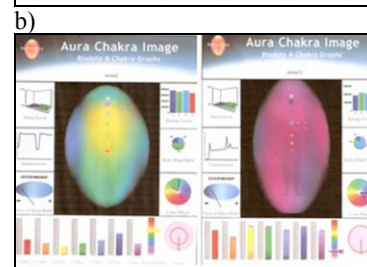
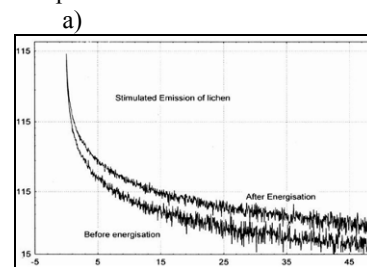
Așa cum specialiști străini au recunoscut deja, printr-o atare emergentă deschidere – alături de câte altele, mai mult sau mai puțin știute – românii își reconfigurează treptat o pătrundere demnă în lume, contribuind decisiv la definirea unei noi științe, inițiată cu peste două decenii în urmă – pe baza observațiilor realizate de cercetătorii germani coordonați de profesorul Fritz-Albert Popp – sub numele de *biofotonică*. Co-semnând certificatul de naștere al acestei discipline, prin biofotonică am înțeles știința proceselor de emisie, stocare și eliberare a biofotonilor de către (toate) sistemele vii – vegetale, animale și umane – în calitate de sisteme tip “laser biologic”, respectiv studiul interacțiunii dintre sistemele (bio)fizice prin rezonanță holografică, în măsură să stimuleze specific starea de sănătate a ființei umane.

În esență, ideile majore ale acestei complexe contribuții – *teoria biofotonică a energiei-informației* [Constantinescu, Stănciulescu, 1993-1995], *teoria “laserilor biologici”* [Stănciulescu, Manu, 1995-2002] și *teoria artefactuală a luminii vii* [Stănciulescu, Poenaru, 2003-2013] – constau în: ● posibilitatea acțiunii prin efecte holografice ultraslabă – de la aură la aură – în măsură să declanșeze prin rezonanță eliberarea de resurse ergo-informaționale la nivelul sistemelor (bio)fizice receptoare; ● absorbția și emisia stimulată a luminii la nivelul complexului molecular semiconductor fosfat / apă legată / oxigen molecular și lumină (cele patru elemente cosmogonice) pretutindeni prezent în organism, pe de o parte, penetrarea radiației electromagnetice / a fluxurilor de (bio)fotoni în interiorul ADN-ului nuclear, al corpului celular, al țesuturilor și organelor etc., pe de altă parte, prin intermediul structurilor celulare de tip cristal-lichid, determinând fenomene optice de reflecție și refracție, birefringență, dispersie magnetică rotatorie etc.; ● influențarea stării de sănătate a subiectului uman prin transferul emisiilor de unde ultraslabă generate de materialele și culorile, volumele și decorațiile tuturor artefactelor din ambient.

Toate aceste premise au îngăduit formularea unei serii de explicații originale cu privire la: analogia structural-funcțională dintre sistemele biologice și cele tehnologice (dintre creier și computer, bunăoară); funcționarea organismului viu ca un ansamblu de “laseri

biologici” înlănțuiți și intricati, transparent la lumină (asigurând starea de bine a organismului uman); fenomenele de transfer energetic instituite între organism și mediul exterior, mediate de cristalele lichide membranare, care prefac piezoelectric orice stimul exterior în electroni și (bio)fotoni; coerența interioară a (sub)sistemelor corpului omenesc, embriologic determinată de fluxuri biofotonice structurante, în măsură să justifice practicile terapeutice complementare precum homeopatia, acupunctura, reflexoterapia etc.; metamorfizarea luminii naturale pătrunse în interiorul organismului în “lumină vie”, ca urmare a unor procese de modulare în frecvență și amplitudine generatoare de unde “psi”, responsabile pentru fenomenele paranormale etc.

Toate aceste premise conceptuale au fost în esență validate practic de cercetări de laborator realizate cu tehnologii biofotonice de vârf, fiind transformate în aplicații brevetate de către echipa cercetătorilor români.

Graficul emisie de biofotoni a unui țesut vegetal: (a) emisie normală nestimulată (jos) vs. emisie stimulată cu palmele de către subsemnatul (sus) [Neuss, 2003]; (b) stimularea aurei umane normale (1) prin utilizarea unui rezonator biofotonic și pozitivare prin afirmații (2): “Da, ești cel mai bun RB pentru mine!”

Că știința viitorului va trebui să “bată câmpurile” de lumină vie este la fel de adevărat ca și imperativul: “*Bate și ți se va deschide*”. Astfel, ȘTIINȚA LUMINII VII va deveni în măsură să apropie neconflictual religia și filosofia, știința și tehnologia. O aspirație tulburătoare, care neîndoind că va dobândi forma concretă – implicit românească – a unui integrator prin trăire și înțelegere: ESTE !

TRAIAN-DINOREL D.
STĂNCIULESCU

Poetul Teodor Dume

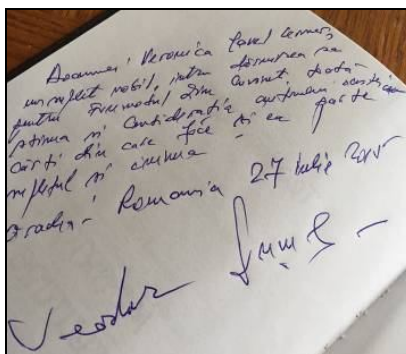
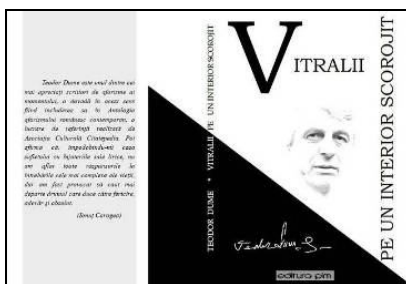
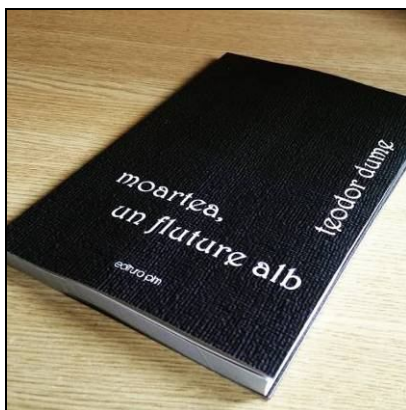
L-am *întâlnit* pe Teodor Dume prin anii 2007-2008 pe site-ul "Rolit", care astăzi nu mai există. Site-ul avea secții de *poezie, proză, articole, personale*, iar eu citeam și comentam cu mare plăcere materialele postate la toate secțiile. Nu aveam dreptul să acord steluțe, eram *incepătoare* pe acel site. M-au atras poeziile lui Teodor Dume nu numai prin sinceritatea lor, dar și pentru că le simțeam că și când le-aș fi gândit eu însămi, fără să le fi putut da glas.

La un moment dat, administratorul site-ului a propus ca dreptul autorilor de a acorda steluțe postărilor valoroase și de a lucra în administrație să fie ales în mod "democratic", cu propuneri și voturi ale utilizatorilor. Spre marea mea surprindere, numele meu a fost propus și chiar votat pentru dreptul de a acorda pune steluțe la secțiile *poezie și proză*, iar la *articole* am primit, alături de Cristina Ștefan, despre care voi vorbi în alt articol, funcția administrativă de a valida texte. Așa am devenit *colegă de serviciu* cu Teodor Dume. S-a întâmplat să ne potrivim nu numai la gusturile literare, dar și la concepțiile de lucru. Având ambii dreptul să participăm la discuțiile din administrație, am văzut în Teodor Dume nu numai un talentat poet, dar și un om cu calități morale deosebite.

După o vreme, site-ul "Rolit" a anunțat că-și închide porțile. Deși intrasem de puțină vreme, mi se păruse că pe oamenii de acolo îi cunoscusem dintotdeauna. Timpul trece altfel în virtual decât în realitatea concretă, transmiterea informației fiind instantanee. În virtual, o luna echivalează

cu ani, drept care închiderea site-ului m-a prins nepregătită. Tristețea m-a copleșit, colaborarea cu colegii mă îmbogățise și nu bănuiam atunci că mă voi reîntâlni cu foștii colegi de la Rolit pe alte site-uri. După o vreme însă, am primit un mesaj de la d-l Dume, invitându-mă să lucrez alături de el în administrația unui alt site, "Confluente Lirice", condus de Relu Coțofană. Invitația m-a onorat și bucurat. Am acceptat și, între 2009 și 2015, am lucrat cu Teodor Dume în administrația "Confluentele", unde am cunoscut mulți poeți, despre care voi vorbi în viitor. Ulterior site-ul a devenit "Dialoguri culturale", sub o nouă conducere.

Teodor Dume postase multe din poeziile lui pe site-ul Agonia (Poezii.ro), site pe care eu m-am înscris mai târziu. Cel mai bine l-am cunoscut pe Teodor Dume - ca poet și ca om - în anii în care am lucrat împreună la "Confluente Lirice". Dar ce în-

seamnă de fapt *a cunoaște* pe cineva, când nu ai dat niciodată mâna cu el? Și totuși, iată, o cunoaștere a cuiva, prin poezie, dar și prin munca alături într-un spațiu virtual, poate fi uneori mai profundă decât o colaborare în birouri alăturate!

În 2013, d-l Dume m-a rugat să-i selecționez cele mai reușite poezii din ultimii ani de pe site-ul Agonia pentru a și le aduna într-o carte. Volumul "Moartea unui fluture alb", (Ed. PIM, Iași 2015), e o culegere de poezii scrise de Teodor Dume între 2009-2012, pe le-am împărțit în trei secțiuni: "*de la părinți...*", "*prin Dumnezeu...*" și "*spre mine*", poetul plimbându-se în permanență prin universul său indisolubil legat de părinți și bunici, de credința în Dumnezeu și de aplecarea lui spre trăirile interioare. Cum scriam într-un comentariu apărut în volum, nu o dată am *intrat* în poeziile lui Teodor Dume ca în niște tablouri. Prezentarea tatălui în cămașa albă de duminică din poezia "lumânări stinse" (*dimineața l-am găsit îmbrăcat/ în cămașa lui albă pe care o purta/ duminica la biserică în cele/ câteva ore de slujbă*) m-a dus cu gândul la un tablou de Cezanne reprezentând un bărbat în cămașă albă. Credința și speranța în Dumnezeu sunt prezente în partea a doua a cărții, iar în secțiunea a treia, cea mai amplă, autorul își explorează neputința și resemnarea în fața vieții și a morții. Comunicarea poetului cu cititorul e directă și se rezumă la esență. Talentul de a *comprima* ideile în numai câteva cuvinte e vizibil și în aforismele pe care poetul le-a adunat în volumul "Vitrallii", în curs de apariție la Ed. PIM Iași, 2016.

Titlul unor poezii spune deja multe ("moartea, o execuție lentă"), iar metaforele sunt vizuale: *în dimineața asta o să las lumea/ să se cațere pe mine ca iederă pe ziduri* ("poate doar astăzi"), sau *ne naștem în fiecare zi/ cu teamă ca atunci / când așezăm flori parfumate/ sub icoane care plâng...* ("sensuri").

Poeziile lui Teodor Dume, uneori cu accente filosofice, alteori simple rugăciuni, sunt un univers în care cititorul se regăsește în propriile trăiri, întrebări, speranțe, așteptări și deznadejdi. Eu m-am recunoscut în ele într-atâta, încât, uneori, am simțit nevoia să le traduc în franceză, știind că, în poezie, o traducere nu e doar →

VERONICA PAVEL LERNER

un *transfer de cuvinte dintr-o limbă în alta*, ci o retrăire poetică a traducătorului prin textul autorului. Traducerile poeziilor "azil într-o cicatrice" (*asile dans une blessure*) și "tăcere, se moare" (*silence, on meurt*) sunt pe site-ul "Dialoguri Culturale".

Volumul "Azil într-o cicatrice" (Ed. PIM Iași, 2015) conține poezii scrise în aceeași manieră *dumiană*, plină de esență și simboluri. O dovedește din plin poezia "timpuri" cu care se încheie volumul: *când trec strada/ îmi adun toate gândurile/ sub aceeași urmă/ nu mă sperie zgomotul pașilor/ de pe asfalt și nici/ intimidarea luminii// între cele două timpuri sunt eu.*

Deși trăiesc în altă țară și pe un alt continent, spațiul virtual mi-a înlesnit întâlnirea culturală și a deschis poarta prin care vor ajunge la mine toate cuvintele încă nespuse de poetul, colegul și prietenul Teodor Dume.

*

CÂTEODATĂ ȘI DUMNEZEU RĂMÂNE SINGUR

stau în mijlocul unei lumânări aprinse și tremur

în tot acest timp întunericul iese din mine ca dintr-un chip fără umbră

simt greutatea cerului cum se prelinge în oameni

liniștea scrijelește adânc

s-ar putea spune că cineva a trecut pe aici

și într-o bună zi va întreba de mine iar tu prin fereastra închisă o să-l rogi pe Dumnezeu să țină timpul în loc

eu voi privi din tăișul unei lacrimi

OMUL DIN PIATRĂ

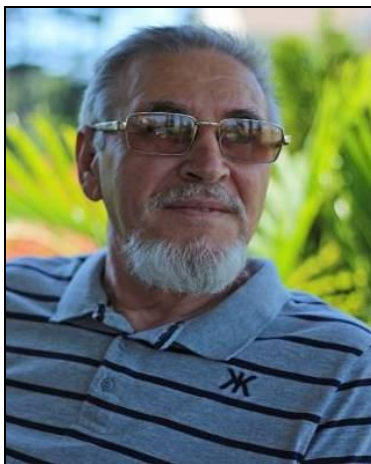
am pus totul deoparte
somnul munca libertatea
ipocrizia și femeia

stau nemișcat și fac infuzie
cu aromă de cer

poate puțin dezamăgit
că n-am oprit un strop
de înțelepciune

cât să mai pot rămâne
printre oameni

TEODOR DUME

INSOMNIA BUFNIȚEI DE PIATRĂ

***

Incitat de revolta tăcerii,
nesomnul dă cu mine de întuneric
de parcă aș fi o glorie absurdă,
ci eu din zaț de cafea
bat monede cu chipul păsării nopții
care, pe culmea rugului ochilor săi,
mă gândește altfel decât fals monetar.

Timpul, agățat de pendul,
dă și el cu ceasul de perete
și iarăși al treilea cântat al cocoșilor...

Deschid fereastra să între dimineța
nudă, cu lumină neîncepută.

***

În cavitatea totdeauna căscată
se toarnă pic cu pic orice.

Piciorul paharului
(nici măcar naivă replică
a Turnului din Pisa) îngenunchează
și stropul – pe-alătura, în nimic.

Punctul lui de sprijin
sfidează cutuma ultimei picături
ca și acum un car de timp, din care
mai cade câte un an – cristalinul
picior
ce ține paharul plin niciodată...

Cineva mereu întoarce jocul acesta
ca pe un ceas fără cadran, ce doar
ticăie,
iar când e să nu mai picure, ia
o cucută în pumn și o stoarce.

***

M-au trecut ape, s-au scurs;
focul mi-a fost în spate, în față și nu e
–
ea totuna este cu mine.

Răvășea, da, lumina în ramuri până

o făcea una cu amarul mălinilor,
cu sângele crud ce se zbatea pe
buze...

Ca ceasul monocord numără arginții
ciopliți de timp în palme fără
delectare,
pe care cu nimeni nu-i împărții.

Îmi face semne cu aripa –
încă pulsativă – că întomnează
și eu mă dau mai aproape de inima
mea.

***

În copilărie, odată l-am întrebat pe
tata:

– Ce este cel mai înalt pe lume?

El scrută imensitatea cerului și zise:

– Soarele, firește.

– Dar până la soare?

– Omul.

Eu sării în picioare cu mâinile întinse
spre soare, dar rămasei dezamăgit.

– Poate mai este ceva între om și
soare?

– Ba nu, omul poartă soarele pe
creștet.

– Chiar toți oamenii?

Tata, puțin confuz, tăcu.

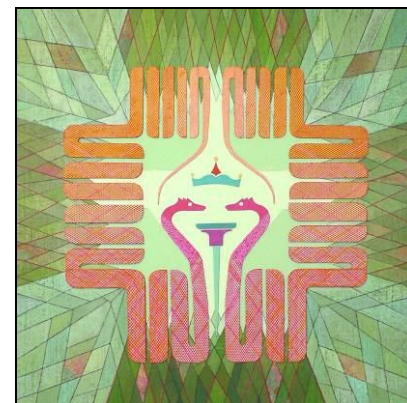
De atunci, ori de câte ori cunosc un
om,
mă uit dacă nu cumva îi lipsește
nimbul.

***

Ție –
n-a fost să fie.

Norocul altuia
totuși e
norocul altuia
de unde și vorba aia
cu capra vecinului.

DUMITRU BĂLUȚĂ

Peter Kneipp – Mythos

Exodul musulman

din Orientul Mijlociu și Africa
reprezintă cea mai mare
provocare umanitară pentru
Europa de la cel de-al Doilea
Război Mondial până astăzi –
interviu cu sociologul și
profesorul

Dan Dungaciu

(III)

- *Stimate Domnule Profesor, în altă ordine de idei, eu cred că înainte de a vorbi despre exodul musulmanilor din țările Orientului Apropiat și Africa de Nord în Europa ar trebui precizat ce a provocat această criză în țările de origine ale emigranților. Ce a adus Primăvara arabă acolo unde ea a avut loc?*

- Cred că legătura dintre fluxul de emigranți pe care-l vedem astăzi și evenimentele care au generat ceea ce se numește Primăvara arabă sigur că trebuie făcută, dar nu e neapărat singurul factor explicativ. Primăvara arabă s-a întâmplat prin anul 2011, deci cu ceva vreme în urmă. Ce a adus Primăvara arabă? Pe fond, ea a adus o demantelare (demolare, dezorganizare) a unor regimuri din Orientul Mijlociu, care, fiind blocate, reușeau să genereze, prin blocajul pe care îl produceau, extrem de multă nemulțumire într-o societate care se transforma până la urmă în organizații de tip Al - Qaeda. Al - Qaeda este până la urmă produsul Ante - Primăvara arabă. Pentru că acele regimuri încremenite produceau în sânul societăților lor o enormă masă de nemulțumiți, care se descărca fie împotriva regimurilor, fie a dușmanului perceput ca fiind Occidentul, și în special Statele Unite.

Primăvara arabă a demantelat aceste regimuri. Într-o primă instanță, a existat o speranță că se poate schimba ceva în această zonă, și chiar mișcările teroriste au fost într-un fel nu neapărat anihilate, ci puse cumva la muncă, deturnate. Partidele extreme care au reușit să ajungă pe la putere au început să se confrunte cu „pericolul” guvernării. Una este să fii în afara jocului, alta este să fii la guvernare. Și din punctul acesta de vedere, terorismul a primit într-un fel un tip de lovitură.

Așa se explică faptul că nu am avut migrații imediat după Primăvara

arabă. Există un capital de încredere, există o speranță, o redesenare politică a acestui spațiu.

Din nefericire, nu s-a întâmplat ceea ce foarte multă lume a sperat, anume că stabilitatea și prosperitatea vor veni, iar populația va fi satisfăcută. Suntem acum în faza a doua, speranțele s-au spulberat, oamenii au fost obligați să plece pentru că Primăvara arabă a provocat o serie de războaie care nu mai conținesc, avem de-a face cu demolarea unor societăți, așezarea multora în taberele de refugiați. Iar populația din Orientul Mijlociu este acum pregătită psihologic să plece în spațiul european.

Dacă ne uităm în statistici, din anul 2008 încoace, migrația, solicitanții de azil înregistrați prin Eurostat, a crescut de la 230.000 în anul 2008 până la 625.000 în anul 2014. Deci, avem o permanentă creștere, o atenuare în anii 2009 - 2010.

Dar din anul 2011, de când a început Primăvara arabă, a început creșterea migranților în spațiul european. Creșterea cea mai spectaculoasă am avut-o din anul 2013, când au existat 435.000 de solicitări de azil, iar anul următor, 625.000. Desigur, solicitanții vin nu doar din zona Orientului, ci și din Balcanii de Vest. Dar, este evident, condițiile acum sunt de așa natură încât singura speranță pentru oameni este Occidentul.

Dincolo de aceste lucruri, ar trebui să punem în discuție și elementele de conjunctură. Până la urmă nu este foarte limpede de ce oamenii aceștia trec prin Turcia sau pleacă atât de ușor de acolo. Nu este foarte clar de ce Grecia s-a transformat într-un stat de tranzit pentru emigranți, deși, după normele europene stipulate în acordul de la Dublin din anul 2003, statul care primește emigranți trebuie să se ocupe de evaluarea, înregistrarea și trierea lor.

Or, Grecia nu prea face asta. Grecia lasă poarta deschisă ca emigranții

să plece. Suntem deci în situația în care emigranții pleacă prea ușor din Turcia, trec prea ușor prin Grecia, ajung destul de simplu în Ungaria și pleacă nepermis de lejer de aici, din Ungaria și Austria, spre Germania. Toată legislația europeană care credea noi că vizează controlul, trierea și blocarea acestui flux de emigranți nu mai funcționează.

Așadar, dincolo de evenimentele numite Primăvara arabă, sunt și elemente de conjunctură. Sunt viziuni politice, plăți geopolitice sau interese de altă natură, cu siguranță. Asta nu înseamnă că cineva care are strategii geopolitice, cum este Federația Rusă, poate genera asemenea fenomene. Mișcarea a sute de mii de oameni este un lucru prea dificil de realizat de cineva ca Rusia. Dar asta nu înseamnă că nu se poate profita de această situație. Eu am senzația că și Turcia profită, și Grecia profită, și Serbia profită și plătește niște polițe. Iar Federației Ruse îi convine situația de fapt, care pune o presiune enormă pe proiectul european, deturneză agenda de la chestiunea Ucraina, poate introduce pene de comunicare între spațiul european și SUA. Sunt foarte mulți profitori în acest context, chiar dacă nu ei au generat fenomenul. Trebuie să facem o distincție între cauzele profunde și cei care profită de conjunctură.

- *De ce locuitorii din Afganistan, Irak, Siria, Liban nu se refugiază în statele arabe vecine, cu o situație economică foarte bună și stabile din punct de vedere social și politic: Arabia Saudită, Qatar, Bahrain, Kuwait sau Emiratele Arabe Unite?*

- Aici este o problemă. Oamenii se refugiază în Turcia sau în alte state care includ tabere de refugiați. Este vorba despre circa două milioane de refugiați. Întrebarea care se pune este aceasta: de ce statele bogate pe care le-ați enumerat: Emiratele Arabe Unite, Qatarul, nu fac mai mult ca să îi ajute? De ce nu fac mai mult ca să-i păstreze sau să-i mențină cât mai mult acolo unde sunt, fie că este vorba de tabere de refugiați sau de statele de proveniență. Ce constatăm acum este că cei care au locuit mult timp în taberele de refugiați încep să plece de acolo. Comunitatea islamică ar trebui să aibă o mai mare responsabilitate atunci când se raportează inclusiv la membrii ei musulmani care comit →

STELIAN GOMBOȘ

lucruri inadmisibile în numele religiei. Ar trebui să fie în primul rând ea mai dură, să sancționeze un pic mai aspru chestiunea în cauză.

A doua responsabilitate revine acestor state care trebuie să intervină mai puternic în oprirea migrației de tip economic. Dacă migrația în curs va căpăta cotele pe care pare că le va avea, uitându-ne la ceea ce se întâmplă astăzi, relația cu Islamul riscă să se transforme, cel puțin la nivel european, în altceva, într-un tip de confruntare din care nimeni nu are nimic de câștigat. Noi vorbim acum despre ciocnirea civilizațiilor. Nu este ceea ce se întâmplă, dar asta nu înseamnă că este imposibil să se petreacă în viitor.

De aceea trebuie să gestionăm un pic mai din timp situația. Nu e chiar corect ca state europene creștine, de pildă Germania, să-și arate toată disponibilitatea, dar țări precum Emiratele Arabe și altele să facă mult prea puțin pentru coreligionarii lor.

- *Europa, și vorbim aici mai ales de Occident, este la ora actuală un teritoriu cu o rată de creștere demografică negativă, cu o populație îmbătrânită, iar din punct de vedere religios, puternic secularizată. Cum ar trebui să se raporteze Europa la cei care vin acum să o locuiască?*

- Există în discuția publică argumentul demografic care este legat de Europa și chiar de România, ceea ce mi se pare scandalos. Adică avem Europa un continent îmbătrânit, iar populația islamică vine să compenseze un deficit pe care Europa oricum îl are. Peste câțiva ani va trebui să sponsorizăm o cantitate mare de pensionari pe care sistemul nu ar putea să îi susțină. Argumentul acesta este ca o ciorbă răcită, reîncălzită și servită. Ea a fost oferită europenilor cu 10 ani în urmă, când se vorbea despre integrarea europeană a Turciei.

Am participat la multe dezbateri pe plan european, unde argumentele pro Turcia stăteau în balanță. Acest stat are o armată puternică, ceea ce ar conferi Europei un statut militar semnificativ, dar se învecinează cu Siria, Irak, Iran, deci vecini unde sunt probleme. Primul hop de trecut. Europa este seculară, Turcia este islamică, iarăși un inconvenient. Principalul argument pro integrare irefutabil era cel demografic. Turcia e o națiune tânără, care vine să compenseze un deficit de populație din Europa. Din moment ce

Europa are nevoie de populație, de unde s-o ia mai repede și mai bine decât din Turcia? A fost argumentul principal atunci.

Din păcate, acest argument pe care l-am numit o ciorbă reîncălzită a fost refuzat de principalii actori europeni, adică Germania și Franța. Ei au spus nu Turciei. Același argument, la distanță de zece ani, ni se servește, dar de data aceasta, în raport cu o populație care este și mai puțin europeană decât cea turcă. De bine, de rău, Turcia a avut o relație cu Europa, trăiesc în Europa destul de mulți, iar la vremea respectivă erau nițel mai seculari decât se prezintă astăzi. Dar, una peste alta, turcii sunt și azi mult mai adaptați spațiului european decât cei care vin din Orientul Mijlociu sau din Africa.

Din acest punct de vedere, acel argument demografic, respins atunci, nu știu cum ar putea fi acceptat acum. Este un argument de tip rațional, dar lumea nu funcționează așa decât în teorie. Se bazează pe o logică europeană. Pleacă de la ideea că subiectul moral și rațional este Europa ca atare, o entitate care gândește cu un singur cap, cu un singur creier, dar, de fapt, este vorba astăzi de mai multe entități naționale care, deocamdată, gândesc pentru sine. Fiecare actor național în parte, raționând pentru sine, speră că lui nu i se întâmplă ceea ce i se va întâmpla întregului. Și atunci spune „nu”, să i se întâmple lui. Adică, în cazul migrației, fiecare ar vrea să zică: „Ia-i dumneata!” „Du-i acolo!” „Noi vom găsi o soluție!” Ne este mai aproape „pielea națională” decât „cămașa europeană”. Argumentul demografic este complet nejustificat și nejustificabil. Nu este valabil pentru Europa și deci nici pentru România.

- *Credeți în integrarea refugiaților, dat fiind că multiculturalismul*

Peter Kneipp - Natură statică cu chitară

se constată a fi un eșec în Occident?

- Da, mulți lideri importanți au vorbit despre moartea multiculturalismului, de la Angela Merkel la Sarkozy și David Cameron. N-aș vrea să intru prea mult în detalii, dar multiculturalismul este cel care a creat ghetoizarea în Occident. Filosofia lui se bazează pe așezarea diverselor comunități culturale sau religioase ori cultural - religioase în mici rubrici, cărora trebuie să le prezervi identitatea. Iar această identitate trebuie alăturată altor identități. Și cu cât mai multe, cu atât mai bine. Cu cât mai multe, cu atât vom fi mai fericiți. Acest model este complet diferit de cel folosit de americani.

Multiculturalismul a generat izolarea comunitară, culturală, economică, socială. În acest moment, faptul că există ghetoizare în spațiul occidental este o consecință a filosofiei multiculturaliste. Acesta este un paradox, un efect pervers. Nu spun că neapărat cei care au inventat-o și promovat-o au urmărit aceste scopuri, dar consecința sociologică este că ghetoizarea în Vest este efectul multiculturalismului care, în numele prezervării purității identitare a micilor comunități, le-a oprit cumva acestora posibilitatea integrării.

Americanii n-au procedat așa. Sigur, modelul american nu este neapărat de „melting pot”, adică un fel de pastă rezultată din amestecarea cu mixerul a mai multor ingrediente. Nu aceasta este America. Ci mai degrabă avem de-a face cu tipul „salată”, în care toate se amestecă, dar totuși le vezi, sunt individualizate. Dar este, totuși, un tip de coerență, de identitate comună, centrată pe crezul american, drapel, voința de a fi american.

Multiculturalismul extrem practicat de europeni a avut consecințe contrare. Din acest punct de vedere, cu cât o să implementăm mai puternic această filosofie, adică îi vom lăsa izolați pe cei care vin, cu atât o să avem probleme mai mari de dialog cu ei. Și aceasta pe toate palierele, culturale, dar și pe cele concrete, practice, de zi cu zi: nu vorbesc limba, se izolează, se ghetoizează, poliția nu va putea intra în anumite cartiere, cum se întâmplă în anumite țări, devin mici enclave în mari state europene.

- *Ați spus într-un interviu că România ar trebui să se gândească mai degrabă la integrarea conaționaliilor aflați în țările vecine. →*

Cum s-ar putea realiza aceasta?

- Să vorbim mai întâi, chiar cu riscul de a insista prea mult sau de a mă repeta, despre cei din Republica Moldova. Unii dintre ei nu sunt foarte bine alfabetizați social, pentru că sunt oameni la vârsta medie care nu mai pot pleca în Occident. Dar să dăm un exemplu, o asistentă medicală din Chișinău poate lucra foarte bine într-un spital din Roman sau Piatra Neamț. Absolvenții de facultăți din Moldova poate vor să lucreze la companii din România, în special pe IT. Pot fi angajați chiar din facultate, cum fac aceste companii cu absolvenții din România. Acestea sunt mecanismele care trebuie activate. Când tu, așa după cum am mai spus, ai români în Republica Moldova, în Timoc, în Ucraina de care nu te interesezi să-i integrezi, să vii cu soluția imigranților din Orient este cel puțin ridicol. Este genul de formulă: „Cum rezolvăm problema agrară? Păi, să dea Dumnezeu să plouă”. „Cum rezolvăm problema demografică? Să dea Dumnezeu un război în Orient ca să vină aceia la noi.” Acestea nu sunt soluții.

Decidentul politic trebuie să construiască programe în care instituțiile, fiecare în parte, să fie puse în mișcare într-o anumită direcție. Cine pune altfel problema este complet iresponsabil.

Da, situația din Orientul Mijlociu este atât de complicată, încât nu mai știi din ce capăt să o apuci ca să mai găsești o soluție cât de cât coerentă.

Înspre Europa se duc două fluxuri importante de populație, cel din Orient și cel din Balcanii de Vest. Ultimii, încet - încet, vor fi opriți să mai intre în spațiul occidental. Se va construi poate un soi de Plan Marshall pentru aceste state care au semnat acorduri de asociere cu Uniunea Europeană, care vizează la capăt de drum integrarea lor europeană, deci vor intra într-o altă logică.

Celelalte populații vor avea statutul de refugiați și vor fi tratați ca atare, indiferent de țara care-i va primi, fie că este vorba de Germania, fie de România sau altă țară.

(Cf. **Augustin Păunoiu** - <http://ziarullumina.ro/europa-intre-crizamigranților-si-apararea-frontierelor-105831.html> - 05.10.2015/07.10.2015).

Asterisc

Despre smerenie

Cu o încrâncenare demnă de o cauză mai bună, treizeci și trei de oameni cu pretenții se revoltă împotriva unei construcții pentru care nu există cale de întors: „Catedrala Mântuirii Neamului”, un proiect de pe vremea primului patriarh al României, Miron Cristea, care, că vor, că nu vor unii, se va finaliza. Cu jertfă, cu cheltuială mare! De parcă celelalte catedrale ale lumii s-ar fi făcut peste noapte, ca-n basme, fără niciun fel de efort. Și toate marile așezări umane au astfel de catedrale în care-l caută mulți pe Dumnezeu. Și nu se sperie de măreția și frumusețea lor, nici de zidurile de piatră.

De ce oare în itinerariile turistice marile catedrale ale lumii sunt mereu înscrise? Cum să mergi la Paris să nu vizitezi Notre-Dame sau Sacre-Coeur, ori la Londra, fără să intri în catedrala Westminster, ori să ajungi la Barcelona și să treci indiferent pe lângă Sagrada Familia, sau să refuzi, la Roma, să ajungi la Basilica Sfântu Petru.... Lista e foarte lungă. Pot fi ele acuzate că sunt impunătoare, mărețe și să fie ocolite din aceste motive?

Bucureștiul nu are o astfel de mare catedrală, iar Catedrala Mântuirii Neamului vine să umple un gol și să satisfacă niște așteptări.

Unora nu le place acest proiect. Din diverse motive, ajungând, într-o isterie cu aparențe de morală socială, să spună că de aceea nu se fac spitale, printru că se face Catedrala Mântuirii Neamului! Au nu doar răutăți, ci și memorie scurtă. Au și uitat că s-au închis în urmă cu niște ani zeci de spitale... Dar nici închiderea, nici construirea de spitale nu pot fi puse în legătură cu ridicarea acestui edificiu, care se va bucura, anticipez, de foarte mult interes și va fi unul dintre punctele de atracție ale capitalei României!

Cei treizeci și trei cântă pe o singură strună, falsă, dar ar vrea să ne convingă că struna lor e măiastră. S-au revoltat, oricât ar da-o la-ntors unii, împotriva unei catedrale care li se pare prea mare și în care Dumnezeu n-ar fi de găsit, chipurile, preferând bisericile de lemn... Unii dintre cei care se plâng că e prea impunătoare „Catedrala Mântuirii Neamului”, dar care cântă un ceas-

două pe mii de euro, la tot felul de chermeze, nu știu să se fi îngrijorat și de soarta bisericilor pe care, după ei, le preferă Dumnezeu. Nu știu să fi întreprins careva vreo acțiune de salvare a sutelor de biserici de lemn din țara aceasta, multe îngenuncheate de vreme și de vremuri, uitate și de Dumnezeu și de oameni. Nu știu să fi făcut donații pentru salvarea unei singure biserici de lemn, una dintre acelea pe care ei cred că le preferă Dumnezeu.

Dumnezeu poate că preferă cele mai mari catedrale, catedralele de aer, cu bolțile împânzite de stele, în care să se roage oamenii. Poate că preferă bisericile mănăstirilor din Bucovina sau bisericile unor pierdute printre dealuri sate îmbătrânite, depopulate, sărăcite. Dar poate că preferă și „Catedrala Mântuirii Neamului”... Sigur însă, Dumnezeu preferă rugăciunea, oriunde și oricând, rugăciunea spusă cu inima... Rugăciunea inimii...

Treizeci și trei de oameni, lipsiți de orice undă de smerenie, vor să dea lecții de smerenie. Curat smerenie, îmi vine să zic! Luați bucată cu bucată, mai mari sau mai mici, mai populari sau mai puțin știuți, s-ar putea vedea că numai smeriți n-au fost vreodată. Sau smerenie se cheamă să o plângi pe Veta, știți, cea care a spart chiuveta, pentru multe mii de euro pe oră?

Cei treizeci și trei, cifră simbolică, nu?, nu au reușit decât de dea o probă de caraghioslâc! Oricum, nu prea par a avea ei ceva nici cu biserică, nici cu Dumnezeu.

Ei sunt asemeni acelor atei care au ajuns, până la urmă, la Poarta Raiului și i-au spus lui Sf. Petru că vor să vorbească cu Dumnezeu. Iar Sf. Petru s-a dus la Dumnezeu și i-a spus că sunt niște atei la Poarta Raiului și l-a întrebat ce să le spună? „Spune-le că nu există!” – a venit răspunsul!

Pentru cei treizeci și trei nu e prea târziu însă să-l găsească pe Dumnezeu. Oricum, e foarte ușor de găsit, fiindcă e... peste tot. Nici nu se-ascunde de noi și nici nu preferă nici lemnul sau piatra și nici spațiile mici sau mari.

Dar oare cei treizeci și trei îl caută cu adevărat pe Dumnezeu?

Dumnezeu este iubire. Pentru că, nu-i așa, dacă iubire nu e nimic nu e! Dacă credință nu e, nimic nu e!

NICOLAE BĂCIUȚ

Arhiva

Contribuții la cunoașterea vieții și activității scriitorului Romulus Cioflec

(II)

Schița *Un gând*, menționată, apărea în „Sămănătorul” la 20 martie 1905 (nr. 11)¹², fiind urmată de alte două – *Mănioșii*, la 22 mai, și *Fără nădejde* [în volum, *Dragul mamei*], la 30 octombrie – și de poeziile *Furtuna*, la 15 mai, *Hora de nuntă* și *Cântec*, la 17 iulie.

Săptămânalului bucureștean i-o luase totuși înainte nu doar „Gazeta Transilvaniei”, ci și „Luceafărul”, care la 15 ianuarie 1905 îi găzduise lui Romulus Cioflec poezia *Pastel*. Ulterior, la 15 iulie, îi publică schița *Ceasul din urmă*; o alta, *Pentru pâine*, va vedea lumina zilei în iunie 1906.

„Sămănătorului” îi va urma ziarul arădean „Tribuna”, care, la 5/18 iunie 1905, îi insera în coloanele sale o schiță, *Visul*. Apoi, povestirile: *Buric*, la 2/15 iulie, *Dascălul Irimie*, la 10/23 septembrie și *La moară*, la 1/14 octombrie și 12/25 noiembrie, și, printre ele, câteva poezii: *Hora de nuntă* (cea din „Sămănătorul”), la 30 iulie/12 august, *Nora*, la 22 iulie/9 august, *Poveste*, 11/24 august, *Cântec* și *De dor*, la 22 septembrie/5 octombrie, *De dor*, la 1/14 octombrie. (În acestea se disting, într-adevăr, note clare din idilele lui Coșbuc, dar și din lirica lui Șt.O. Iosif.)

Faptul că Romulus Cioflec și-a plasat „adevăraturul” debut în „Sămănătorul” își poate avea explicația, desigur, în mai marele prestigiu al revistei cu pricina ce îl avea pe N. Iorga ca director și pe St. O. Iosif, D. Anghel și Ilarie Chendi ca redactori¹³.

¹² La rubrica *Răspunsuri*, în nr. 8 din 20 februarie 1905, se confirma primirea unor texte și se anunța că „se vor tipări când li va veni rândul”.

¹³ S-a reținut învinuirea de indulgență adusă lui Iorga și lui Chendi în prefața volumului *Trei aldămașe*. Mai departe, însă ei erau acuzați de „lipsă de îngăduință [ce] putea să fie fatală activității [lui] literare”. Dar, derutant, exemplul dat în continuare este cel al lui C. Stere, de la „Viața românească”, care îi refuzase o năvălă trimisă cu cuvintele: „De la dumneata așteptam ceva mai bun”,

Nu e de exclus însă și un motiv mai intim, și anume deteriorarea relațiilor sale cu cei care scoteau „Luceafărul” (Oct. C. Tăslăuanu, Octavian Goga) și „Tribuna”.

Dar, oricum au stat lucrurile, „păcatul” față de „Gazeta Transilvaniei” e mare. Fiindcă ziarul brașovean nu fusese doar cel dintâi care oferise ospitalitate prozelor și poeziilor sale, dar va fi, de asemenea, cel care o va face vreme mai îndelungată.

Tânărul ce lucra atunci la Biblioteca Academiei Române semnează în 1905 și 1906 asiduu în paginile sale schițe, povestiri, nuvele și poezii. Între prozele scurte: *Orfanii*, (nr. 9/1905), *Alexandru* (nr. 73), *Pribeगी* (n-rele 232-254), *O casă* (numerele 270 și 276), *Tabardiu cântă* (nr. 284/1905), *Doi prieteni* (nr. 10/1906), *Pentru pâine* (numerele 13-14), *Din vârtej* (nr. 284/1906) *Pitica* (287/1906). În versuri sunt: *Rândunica* (nr. 9/1905) *Legenda*

în care distingea „ceva complimente, ca să pot înghiți hapul și el să se scuture de mine”! (În interviul din 1937, fiicei lui Mihail Sadoveanu i se spunea altceva, anume că directorul „Vieții românești”, C. Stere, „[i]-a câștigat dragostea și admirația printr-o scrisoare care [i]-a trimis-o, prin care [ii] spunea, ca răspuns la schița pe care o trimise[se]: «E interesantă. Dar de la dumneata așteptăm ceva și mai bun.” Nici în 1937, nici mai târziu, Romulus Cioflec n-a precizat data scrisorii: din ton pare să fi fost după martie 1912, când cei doi, cum se va vedea mai jos, au făcut cunoștință.

cucului (nr. 38), *Chef* (nr. 87), *A fost odată* (nr. 113), *Cântece* (nr. 117, nr. 209), *La sărutat*, *O vorbă*, *Cântec* (nr. 215), *Cântec* (nr. 284/1905), *Primăvara* (nr. 43/1906).

Cum se vede, colaborările cu versuri și proză se împuținează în 1906; proporțional se înmulțesc însă traduceri și „scrisorile din București”, care sunt semnate îndeobște cu inițiala C.

Tălmăcirile sunt mai toate din periodicele (mai ales magazinele) franceze și germane ale vremii. (Câteva exemple: *Legenda clopotelor*, de I. Neruda; *Sărbătoarea Sf. Silvestre* și *Bătrânul vagabond*, de André Theuriet; *Surorile* de Alice Stein; *De la Curtea Spaniei*, *O căsătorie ciudată*, *Sărutarea* de Eusebio Blasco, *Ghiuleaua de la Wagram*, de Ed. Gachot, *Minunea* de Maurice Level, *Tabloul lui Kwangsii*, de Max Kirschstein, *Camera albastră*, de Anders Criksholm, *Sidi Quarba* și *Fata Morgana*, de Guy Teramond, *Balta elefantului*, de Aug. Strindberg etc. etc.)

Tălmăcirile și corespondențele din București abundă, de asemenea, în 1907 și în 1908. Cu totul rare sunt bucățile epice originale. Asupra lor mă voi opri mai târziu, prioritate trebuind să se dea altor colaborări din acei ani de început, precum și debutului editorial.

Încă din 1906, Romulus Cioflec semnează în revista „Viața literară” a lui Ilarie Chendi și Ion Gorun. Unele bucăți în proză sunt reluări (*Doi prieteni*, *Suflete fără noroc*, *Călin*, *Tabardiu cântă*); pentru prima dată apar nuvelele *Doamne, ajută-ne* (n-rele 20-25, 14 mai – 18 iunie 1906). La fel și poeziile *Rugă* (nr. 16), *Cuminte* (nr. 45), *Trecând* (nr. 47/1906). La „Viața literară și artistică” (în fond, continuatoarea celei de mai sus) dă prozele *Între parohienii părintelui Radu* (nr. 40/1907), *Însetații* (nr. 4/1908) și *Tovărășie* (nr. 7/1908). Două dintre ultimele apăreau și în „Gazeta Transilvaniei”, care dădea (cum am apus, anticipând) și câteva „noutăți”: *Cea dintâi revoltă* (nr. 181/1907), *Un păcat* (nr. 84/1908), *Învins* (nr. 86, 90/1908), *Nenea Achim al Glăjarului* (nr. 285/1908). De notat e că prima se regăsește și în cuprinsul numărului pe luna mai (nr. 5) al luxoasei →

cerc. șt. dr. VICTOR DURNEA
Institutul de Filologie Română
„A. Philippide” Iași

reviste bucureștene „Literatură și artă română” de sub direcția lui N. Petrașcu. Și, în trecut, e de reținut obolul liric (*În luptă, Osânditul*) dat „Revistei noastre” (n-rele 13 și 15/1906), a Constanței Hodoș, soția lui I. Gorun.

Așa cum am spus, între timp, la sfârșitul lunii martie 1907, survenise și debutul editorial, ca prozator, cu volumașul *Doamne, ajută-ne*. Era tipărit în regie proprie și, ca atare, cuprindea numai 13 proze (schițe, povestiri și nuvele)¹⁴. Alte șapte texte publicate până în decembrie 1906, măcar unele de o valoare cu nimic inferioară celor 13, fuseseră lăsate deoparte¹⁵.

Ca atare, se poate conchide că unele au fost păstrate în vederea altui volum. (E mai ales cazul nuvelei *Pribegii*, foarte amplă, elaborată.)

Nu aceeași situație o aveau poeziile publicate de Romulus Ciofleac până atunci. În număr de aproape 30, și ele ar fi putut forma o plachetă.

Dar faptul că în 1906 numărul lor se împuținează, iar în 1907 se reduce la zero sugerează o conștientizare a lipsei lor de originalitate, de valoare.

Momentul intrării în vitrina librăriilor a volumului *Doamne, ajută-ne* era cât se poate de neprielnic, atenția publicului fiind captată de izbucnirea răscoalelor țărănești.

În aceste circumstanțe, cartea are parte totuși de un număr de recenzii sau, mai bine zis, de note de întâmpinare, semnate de N.I. Aposto-

¹⁴ Ele erau: *Doamne, ajută-ne; Mânioșii; La moară; Pentru pâine; Călin; Buric; Doi prieteni; Ceasul din urmă; Dascălul Irimie; Un gând...; Tabardiu cântă; Dragul mamei [= Fără nădejde]; Suflete fără noroc.*

¹⁵ În „inventarul” făcut am beneficiat de fișierul alcătuit pentru *Dicționarul literaturii române din perioada 1900-1950* (ce ar fi trebuit să continue *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*). Întrucât acest fișier nu este propriu-zis o bibliografie națională a tuturor „articolelor” din periodice (precum există, de pildă, în țările occidentale), e posibil să mai fie unele texte care mi-au scăpat. Ele nu pot fi însă decât foarte puține. Semnalează aici că, după obiceiul vremii, câteva poezii și povestiri ale lui Ciofleac sunt reproduse (desigur fără cererea și primirea unui acord al deținătorului drepturilor de autor), în 1905 și 1905, de ziarele bucureștene „Cronica” și „Prezentul”, poate și de altele.

lescu, în „Literatură și artă română”¹⁶, de un A.O., în „Luceafărul”¹⁷, de un redactor al „Sămănătorului”¹⁸ (poate, I. Scurtu), de Ilarie Chendi, în „Viața literară și artistică”¹⁹, de Mihail Dragomirescu, în „Convorbiri critice”²⁰, de Ovid Densusianu, în „Viața nouă”²¹, de O.[ctav] B.[otez], în „Viața românească”²², de C. Șaban Făgețel (probabil), în „Ramuri”²³, de L. Rusu, în „Revista literară și politică” (Blaj)²⁴, de G. Dăianu, în ziarul „Conservatorul”²⁵, de un I. S. [Ioan Săndulescu?], în „Revista idealistă”²⁶ ș.a. În genere, observațiile critice, destul de multe, lasă loc suficient încurajărilor finale. (Octav Botez, de pildă, apreciază că „autorul [...] e un scriitor inteligent, înzestrat cu oarecare simțire și fineță psihologică, care n-are imaginația destul de puternică pentru a da viață tipurilor descrise și nu-i destul de artist [...] cu toate defectele atât de vizibile ale autorului, [...] trei nuvele ne îndreptățesc să avem oarecare speranță în viitorul său literar”.

La fel și M. Dragomirescu, după care „cele 13 nuvele sunt scrise, aici, în stilul umoristic popular, specia Slavici, dar manierat și degenerat adesea la jocuri de cuvinte fără semnificație, aici, într-un stil sever, fără caracter, abrupt și dezlănat în același timp, neformat încă. Autorul e bântuit de sentimentalism și misticism maladiv. Îi place să zugrăvească cu trăsături necaracteristice și adeseori fără legătură, stări sufletești deprimante, întunecoase, bolnăvicioase, ce provin fie dintr-o degenerare fizică, fie dintr-una morală, pe care autorul le privește cu oarecare simpatie... Cu toate aceste defecte, parcă fundamentale, și cu toată lipsa de compoziție, autorul care de-abia își

¹⁶ Nr. 3, din 25 martie 1907, p. 193-194.

¹⁷ Nr. 9, 1 mai 1907, p. 187. Sub inițiale se ascunde, probabil, Adelina O. Maior, soția lui Octavian C. Tăslăuanu.

¹⁸ Nr. 14, din 1 aprilie 1907, p. 277.

¹⁹ Nr. 20, din 27 mai 1907, p. 1-2. Vezi și Ilarie Chendi, *Scrieri*, vol. VI, ediție de Dumitru Bălăeț și Ion Spătan, București, FNSA, 2003, p. 116.

²⁰ Anul I, nr. [12?] 1907, p. 567-568.

²¹ Anul III, 1907, p. 141.

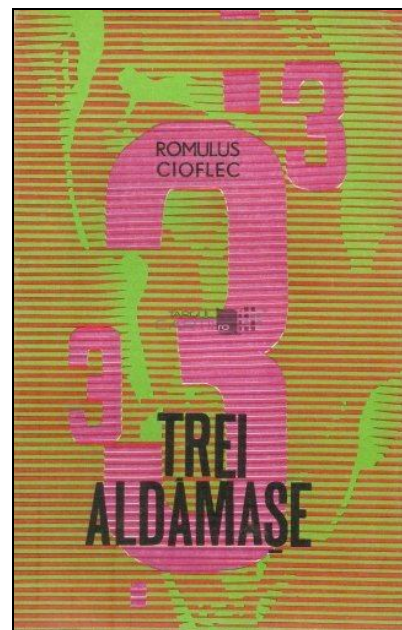
²² Anul II, vol. V, nr. 4, iunie 1907, p. 154.

²³ Anul II, nr. 5, aprilie 1907, p. 147-148.

²⁴ I, nr. 8, 1907.

²⁵ Nr. 118, 1907.

²⁶ Anul VI, Tom I, nr. 1, ianuarie 1908, p. 85.

dibuie calea, e posibil să-și găsească odată cu tehnica, un teren propriu [sic] de dezvoltare, care pare a fi acela *al novelei fantastice*.” Mai generos e N.I. Apostolescu, pentru care „volumul d-lui R. Ciofleac arată dacă nu pe un fruntaș nuvelist de viitor, pe un distins prozator. Cei mici – «les humbles» ai lui Coppée – găsesc în paginile acestea multe schițe de seamă din viața învăluită în amar.” Destul de critic e Ilarie Chendi (mai ales dacă se are în vedere faptul că el îi publicase prozatorului multe bucăți). „Simplu – scrie el –, foarte simplu, dar cu amănunte inutile, povestește viața unor oameni mărunti, pe care îi iubeste, pentru care sferă și se revoltă. [...] Are însă și d. Ciofleac pagini de viață mai viguroasă [în *Călin*], una din cele mai puternice bucăți ale d-lui Ciofleac, din care putem să judecăm dibăcia d-sale indiscutabilă de a schița și picta...” Încurajator e și A.O. de la „Luceafărul”, care, totuși, „scapă” și câteva aprecieri foarte aspre: „Toate bucățile lui au păcatele începătorului. E neîndemânatic și lipsit de originalitate în zugrăvirea stărilor sufletești [...] Faptele sunt prea puțin motivate și sunt încărcate de amănunte nefolositoare. Câteva se susțin prin sentimentalitatea subiectelor [...] abia în una-două a nimerit tonul [...] unele descrieri bune, caracterizări nimerite, câte o figură reușită care sunt îndestulătoare pentru a aștepta de la un scriitor tânăr, harnic și stăruitor bucăți mai bune.”)

Ancheta „Vatra veche” Muzeul „Casa Mureșenilor”

Brașov

Brașovul cultural atrage turistul printr-o bogată ofertă. Am văzut o hartă a Brașovului care marca existența a 32 de case ale tot atâtor personalități care au locuit o perioadă de timp în orașul de la poalele Tâmppei. Pe verso pliantului cu harta, sunt prezentate casele, foto și cu un text semnificativ despre personalitatea respectivă. Un fapt de laudă pentru realizatori!

În centrul orașului Brașov, se află Muzeul „Casa Mureșenilor”, înființat în anul 1968, ca urmare a donației făcute de urmașii familiei Mureșianu.

De fapt, ei puneau în operă testamentul cultural al lui Iacob Mureșianu, oferind statului român, în vederea organizării unui muzeu, spațiul necesar, o foarte valoroasă colecție de mobilier, pictură, sculptură și mai ales o arhivă de o inestimabilă valoare culturală, numărând peste 25.000 de documente.

Din anul 1998, Muzeul „Casa Mureșenilor” este o instituție autonomă, centru al memorialisticii brașovene și naționale, orientându-se spre transformarea într-un complex de case memoriale dedicate amintirii unor personalități brașovene - din 24 iunie 2006 are în subordine Casa „Ștefan Baciu”.

Arhiva Mureșenilor este una dintre cele mai bogate și importante arhive de familie.

Conducând timp de mai bine de o jumătate de secol „Gazeta Transilvaniei”, Mureșenii au corespondat cu toți fruntașii politici ai vremii lor, atât din Ardeal cât și din celelalte provincii locuite de români.

Pe lângă corespondența politică, în Arhiva Mureșenilor există o bogată colecție epistolară rezultată din corespondența cu numeroși corespondenți ai ziarelor conduse de ei, ceea ce sporește valoarea culturală a arhivei.

Întrând prin gangul dinspre Piața Sfatului, te orientezi imediat. Muzeul este la etaj. Urcând scările, poți intra deja în atmosfera muzeului și a... familiei Mureșenilor.

Cum? Oprindu-te și studiind arborele genealogic adus la zi – ocupă un întreg perete, cel care însoțește scările.

Văzusem muzeul cu mai mulți ani în urmă. De atunci a suferit unele modificări, mai exact s-a schimbat destinația unor încăperi, s-au reorganizat. Cele dinspre stradă sunt folosite pentru expoziții temporale și diverse evenimente culturale. Altele sunt pentru birouri și arhivă.

Muzeul memorialistic consacrat Mureșenilor este alcătuit din trei săli și un hol care introduce vizitatorul în atmosfera epocii prin expunerea unor ilustrații din vechiul Brașov.

Două săli reconstituie universul familiei Mureșenilor. Numeroase fotografii, tablouri, cărți, reviste, mobilă de epocă. Ne oprim lângă biroul unde Andrei Mureșanu (1816-1863) a scris poemul „Un răsuneț” ce a devenit ulterior „Deșteaptă-te, Române”, imnul Revoluției de la 1848, iar peste ani (în 1990), imnul național al României.

În monumentală sa *Istorie ...*, G. Călinescu numește poemul „această Marsiliează română” care „a distrus restul poeziei lui Mureșanu, ce însemna totuși un pas în progresul poeziei ardeleno profetice care avea să culmineze în Octavian Goga.”²⁷

Ne amintim că Andrei Mureșanu a început să publice poezie în revista „Foaie pentru minte, inimă și literatură” cu pseudonimul *Eremitul din Carpați*. S-a numărat între conducătorii revoluției de la 1848, ca membru în delegația Brașovului la *Adunarea de la Blaj*, din mai 1848. Nicolae Manolescu afirmă că Andrei

Mureșanu „va figura în panteonul eminescian ca un „filosof al stingerii universale”, plângând pe ruine ca *Eclesiastul*” (vezi poemul eminescian „Mureșanu”), iar „Deșteaptă-te, române” va deveni „cântecul revoluționar al națiunii noastre trezite la viața politică” și ... o caracterizare definitivă: Andrei Mureșanu „reprezentă, de altfel, unica excepție printre poezii ardeleni ai secolului XIX, neatînși, ei, de aripa romantică, precum muntenii, și rămași clasici.”²⁸

Privim un tablou realizat de Mișu Pop, reprezentându-l pe Iacob Mureșianu (1812-1887), vărul lui Andrei Mureșanu, și ni-l imaginăm pe vrednicul bărbat, proprietar și redactor al primului ziar politic al românilor ardeleni „Gazeta Transilvaniei”, între anii 1850-1877, întemeietor de școli, membru al *Academiei Române*.

O pictură realizată de Elena Mureșianu (1864-1924), prima pictoriță din Transilvania, ni-l înfățișează pe dr. Aurel Mureșianu (1847-1909), important om politic, membru fondator al Partidului Național Român, primul ziarist român profesionist din Transilvania.

O fotografie, datată „7 mai 1894 – Clusium”, prezintă pe apărătorii procesului *Memorandumului*, în mijlocul cărora se află Aurel Mureșianu. Sub conducerea sa, la 4 aprilie 1884, „Gazeta Transilvaniei” se transformă în primul cotidian românesc din Transilvania, iar din anul 1888 este tipărită în cadrul tipografiei „A. Mureșianu.”

Admirăm fotografiile care, pe lângă rolul lor de a ne pune în față personalități din alte vremuri, au o valoare documentară extraordinară. Ce îmbrăcăminte! Ce rochii și pălării!

În dulapul-biblioteca, mobilier de epocă, privim colecția revistei „Gazeta Transilvaniei”, a revistei →

LUMINIȚA CORNEA

²⁷ G. Călinescu, „Istoria literaturii române de la origini până în prezent”, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Minerva, București, 1982, p. 255

²⁸ Nicolae Manolescu, „Istoria critică a literaturii române – 5 secole de literatură”, Editura Paralela 45, (Pitești), 2008, p. 1267

„Tara Bârsei”, diverse enciclopedii „cum astăzi nu-s”, vorba poetului G. Coșbuc. Într-o vitrină, obiecte ce au aparținut familiei Mureșenilor: casete, lingurițe de argint, aparat foto cu burduf.

Nu se poate să nu transmită o impresie deosebită tabloului lui Octav Băncilă „Maiorul Moise Groza” (ginerele lui Iacob Mureșianu).

Pianul cu partituri parcă așteaptă ca cineva să se așeze și să cânte.

În familia Mureșenilor au fost importanți muzicieni. Iacob Petru Mureșianu (1857-1917), compozitor, dirijor, pianist, pedagog, redactor și publicist, culegător de folclor, a fondat școala muzicală românească în Ardeal, a activat la Blaj peste trei decenii (1885-1917), unde a avut mulți discipoli, între care fiul său, muzicianul Iuliu Mureșianu (1900-1956).

Într-o fotografie din muzeu, realizată la Blaj, îl vedem pe tânărul Iuliu Maniu (1873-1953) la căsătoria lui Iuliu Mureșianu.

A treia sală a muzeului este sala de muzică, bogată în instrumente muzicale; multe dintre ele au aparținut familiei Mureșenilor. Armoniu, flașnetă, adică cutie muzicală, de diferite tipuri, patefoane, gramofon (toate funcționează), celesta, un instrument muzical ce apare în creații ale unor mari muzicieni; în 1892, acest instrument a fost folosit prima dată de Ceaikovski.

O imagine inedită: pereții sunt „împodobiți” cu plăci, discuri metalice, discuri, benzi de magnetofon, CD-uri; toate constituie o istorie a aparatelor de imprimare-redare a sunetelor, a muzicii.

Într-o sală dedicată muzicii, nu se putea să lipsească tablouri ale unor muzicieni brașoveni sau care au avut legături cu Brașovul: Anton Pann, Ciprian Porumbescu, Teodor Ceantea, Lucia Mureșianu.

Numeroase afișe ale unor spectacole muzicale din Brașovul diferitelor perioade. Multe indică ca dirijor pe George Dima (1847-1925), iar ca loc de desfășurare „sala Redutei”.

Muzeul „Casa Mureșenilor”, consacrat memoriei mai multor membri ai familiei Mureșenilor cu mari merite în viața culturală și politică a vremii lor, rămâne, în peisajul cultural al Brașovului, un far ce oferă lumină.

Lucrare întru' adevăr și spirit

20 de ani de la înființarea Centrului
Ecleziastic de Documentare
„Mitropolit Nicolae Colan” din
Sfântu-Gheorghe, jud. Covasna

Când o lucrare e adevărată, spunea Tudor Vianu, este și frumoasă. Lucrarea pe care o numim Centrul Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” este și adevărată și frumoasă, întruchipând ceea ce Mitropolitul numea ordinea nouă, înțeleasă ca luptă pentru adevăr și spirit, ca deplinătate a minții și jertfei, îndreptând ființa „pe calea păcii”.

Biografia de 20 de ani a instituției covășnene, transilvănene și naționale, a preluat îndreptarul vieții propovăduit de înaltul Arhiepiscop, ca, străbătând teritorii ale slavei divine, să cuprindă temeuri ale vredniciei umane și ale argumentelor în numele adevărului. Nu-i pot aprecia Centrului fundamentele, fără a intra, din nou, în opera Mitropolitului Colan, cea în care se îngemănează „frăția noastră creștinească” cu „frăția noastră românească”. Un miez al operei Arhiepiscopului i-a devenit Centrului, credem, profesiune de credință. Scrisa Mitropolitul Nicolae Colan: *Fără pace și bunăvoință, țări și popoare nu pot avea parte decât de neodihna vânturilor și de frământul nisipurilor spulberate de ele*. I-am cunoscut Centrului Ecleziastic preocupările ca jurnalist-radio, întotdeauna impresionat de disciplina intelectuală, echilibrul de idei, voința de elucidare a provocărilor, simțindu-i pe profesioniștii impecabili, cum erau, în același timp, și „fiii suflețești” ai marelui Arhiepiscop. Acest filon i-a dat Centrului prestanță culturală, izbândă în cercetare și manifestare științifică, reverberată într-un elevat sincretism în care își mărturisesc felul de a fi Centrul European de Studii Covasna-Harghita, Liga Cultural-Creștină „Andrei Șaguna”, Muzeul Spiritualității de la Catedrala Ortodoxă din Sfântu-Gheorghe, Mu-

zeul Național al Carpaților Răsăriteni, Editura Eurocarpatica, Forumul Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș, iar mai presus *Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei*.

În emisiunile mele radio, în *Vitralii*, *Linia de contur*, *Cina eternă* sau *Dreptul la eternitate*, am prezentat colecția de documente din arhiva Centrului, cărțile vechi sau cele bibliofile, stăruința în investigații ample, consecvente, și concluziile plauzibile privind istoria, cultura și civilizația românilor din Covasna și Harghita, inițiativele în cercetarea interdisciplinară, pe care le detalia **dr. Ioan Lăcătușu** cu bucuria celui care știe că trezește, prin ceea ce face, mintea și sufletul. (Vezi ceea ce Marele Titulescu scria despre sufletul ce trebuie trezit și despre acțiunea de trezire ce nu trebuie să întârzie).

I-am amintit sociologului Ioan Lăcătușu numele, cuprinzând, în numele, inteligența și sensibilitatea Domniei Sale, truda tuturor celor care împlinesc menirea Centrului. Îi văd în aprecierea pe care o făcea Nicolae Iorga când vorbea despre personalitatea lui Gheorghe Șincai: *Omul cu puteri neînfricate și cu principii neclintite*. Prin *puteri neînfricate și principii neclintite*, Centrul Ecleziastic, în 20 de ani, a devenit conștiință, idee românească, glas pătrunzător și scriere cu majuscule, căreia nimeni nu-i poate contesta spiritul dreptății.

Cu atât mai mult, cu cât, în biografia Centrului Ecleziastic, sunt atâtea dovezi de respingere a inepțiilor, mistificărilor, falsului și urii, în același timp de privire a lucrurilor drept în față, cu orice risc, întru a reînvia și înnoi jurămintele înaintemergătorilor, aducându-le în amiaza zilei noastre.

În preajma Unirii Principatelor, **Ion C. Brătianu** publica în ziarul *Românul* un text emoționat despre cei care știu să deschidă *izvoarele vieții naționale*.

La 20 de ani de când Centrul Ecleziastic a strămit atâtea emoții, atâtea întrebări, dar și atâtea anticipații certitudini, preiau cuvintele înaintemergătorului, trecându-le pe pagina unui imaginar ziar *Românul*, de azi: *La Sfântu-Gheorghe, Centrul Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” a știut să deschidă izvoarele vieții naționale*.

VALENTIN MARICA

Cortină

Regina nopții stă cuminte-n vreji
Și trandafirii galbeni încă-s treji,
Dar obosiți de muncile din zi
Și-ncercănați de-atâtea sindrofii.

Au sfărâmat parfum, l-au dat poienii
Și-acum așteaptă praful și lichenii
Și țipătul de buhă-al înserării
Țâșnind năpraznic din clădirea gării.

Spre casă-și duc mârtoagele birjarii
Au coborât obloane cârciumarii
Și teatrul e pustiu și gata-i piesa
Actorii s-au retras, a plâns contesa,

Iar din mirajul zilei prăbușite
Scame și pluș, butaforii căznite
Se străduiesc să populeze spațiul
Clipei fatale care strânge lațul.

S-au liniștit culorile-n havuz
Și-un flux bizar se-nfuge în auz:
Timpul - fierbându-le-n aceeași oală
Pe-o fostă divă cu o actuală.

În temnița roz (1)

Aș fi dispus să cheltui niște sume
Cu tine la localul „Doi cocoși”,
Pornind la drum cu ciorbă de
potroace,
Sfârșind cu înghețată sau gogoși.

Să ne-nvârtim apoi puțin cu barca
Pe eleșteul domnului primar,
Pierduți sub sălcii să plutim aiurea
Și să-ți ridic din mâl un nenufar.

M-aș ține scai de tine-o săptămână,
Să știu de unde vii, unde te duci,
Plăcându-mi cum întinzi piciorul,
De parc-ai pescui năluci.

Nu-mi fac complexe, nici mă
sinchisesc
Că tu dai zilnic ore de pian
Și-ți bubuie urechile spre seară
De-atâta Mozart, Liszt sau Karajan.

Dar slujbulața ta te ține slugă,
De crezi că s-ar crăpa clădirea toată
Și s-ar desprinde rame din pereți,
Dac-ai pleca așa, neanunțată.

Îmbătrânim, îmbătrânim, madame,
Din ce în ce mai tare asta simt,
Chiar dacă tu te pierzi în seriale
Și răsfoiești albumele lui Klimt.

*

Ia-ți fulgarinul, toca și umbrela

Și lasă-le încolo de solfegii,
Minte-i pe toți că ai făcut lumbago,
La „Doi cocoși” să chefulim ca regii...

În temnița roz (2)

Inima mea e un loc de parcare
În spatele hotelului Holiday Inn,
Unde se-arată câte puțin
Zănele-asfaltului cu dulci motoare.

Vino Mustango, vino Jaguaro,
Fă drifturi roze pe fața mea,
Inima-mi largă lent împresoar-o
Cu-accelerații până-n podea.

Vino Jaguaro, vino Mustango,
Decapotabilă, cu amplă dotă,
Să-ți pun la faruri fructe de Mango
Și-un pled de lama peste capotă.

Iar de apare și-o Mercedesă,
Să-mi dea cu tifla, cam plictisită,
Viața-mi devine delicatesă,
Ca o benzină mult ieftinită.

Cu caii voștri cei năvălași,
Veniți voi, birje, și voi, cocii,
Cât vă mai lasă încă-n oraș,
Cele trei dame cântate-aci.

*
* *

În spatele hotelului Holiday Inn,
Îmi întind inima cât stadionul,
Cât mașinuțele încă mai vin
Și trăsuriile le țin isonul...

Aestatis Nix

La edificiul catolic, dis de dimineață
Au fost aduse mari glastre cu crini
Ramuri tinere de leandru, de salcie
Și un brad miniatural cu lumini.

La toate ferestrele au fost puse eșarfe
În culorile soarelui-apune,
Cu siguranță se aștepta
Să se întâmple, în ziua aceea, o
minune.

S-a construit pe aleea pietruită din
față
Un baldachin împotriva razelor verii
Iar în mijlocul străzii, ridicată printre
calești,
O scenă pentru misterii.

S-a auzit limpede și tare în toată
grădina:
Kirie eleison! Kirie eleison!
Iar vântul, care până atunci nu bătuse,

A ridicat fire de praf din amvon.
Atunci ai apărut dinspre piață,
Întârziată și un pic fâstăcită,
De parcă nu ți se mai întâmplase
vreodată
Să fii nesigură și neînsoțită.

Rochița ta de mătase albastră,
vicleană,
Îți mângâia deopotrivă șoldul și pulpa,
Iar eu nu m-am putut stăpâni să nu-mi
spun:
*Mea culpa, mea culpa, mea maxima
culpa!*

Nu știu ce s-a întâmplat până după-
amiază
Nici dacă pe scenă misteriiile au mai
fost jucate,
Căci la scurtă vreme după
Offertorium,
Pentru mine a nins în cetate.

Album

Alunecam, alunecam pe fluviul uriaș
Prietenii iubite, o zi minunată
Cu soare enorm, cu valuri domoale
Ca-ntr-o poveste de altădată.

Ne țineam mâinile împreunate,
Foarte mirați de ziua aceea pe apă,
Doar cu grija de a ne privi
Ochi în ochi, pleoapă lângă pleoapă.

Aveai părul în evantai, ca păunii,
Moale și castaniu, mătase mâinilor
mele,
Eram tot timpul foarte aproape,
Încât îți simțeam genele tulburător de
grele.

Purtai o rochie trandafir
Infiorată de mersul tău agale,
Iar cerul se căznea să aibă
Consistența mărgelilor tale...

Unde te afli, fată frumoasă,
Ce ape te poartă acum înspre mare?
Te mai caută cerul cu jind
Nuiaua gleznei să ți-o-mpresoare?

MIHAI IOANA

IPOSTAZE LEXICO-SEMANTICE ȘI STILISTICE ALE TRADUCERII ÎN LIMBA ROMÂNĂ (II)

Fabulele lui **La Fontaine** au fost de mai multe ori transpuse din limba franceză în limba română, dar s-au obținut unele *adevărate versiuni* (*Aurel Tita, Tudor Măinescu* și alții), nu traduceri propriu-zise, altele valoroase stilistic datorită geniului poetic al autorului, *veritabile creații personale* (Tudor Arghezi, de pildă).

În studiul de față, vom exemplifica și *traducerea autentică* care reproduse cu fidelitate conținutul și ceea ce prezintă acesta caracteristic în fabula originală (*N. Mihăescu*, de exemplu), *fără omiteri, adăugiri, schimbări ale scenariului, desfășurări epice în derivă, înlocuirea personajelor, transferul replicilor de la un personaj la altul și abateri de la factura sau natura originalului*.

Fabulele *esopice* au cunoscut o mulțime de *imitatori* ca Fedru, Demetrius din Faler, Babris, apoi, în Evul Mediu și Renaștere au apărut diferite *versiuni*, dar și *prelucrări îmbogățite*. **La Fontaine** a realizat că nu trebuie numai să transpună fabula *esopică*, simplă și laconică, ci să dezvolte întâmplările cuprinse în ea, adăugând altele, dramatizându-le prin dialoguri specifice vorbirii directe, ceea ce dă o vioiciune desfășurării epice, aplicând morala la societatea timpului său, reactualizând în mod original povestirile prin apelarea înțelepciunii populare care sancționa fără ocolișuri aspectele întunecate ale societății monarho-feudale a veacului al XVIII-lea.

Iată de ce sunt considerate creații originale fabulele lui **La Fontaine**, ceea ce impune o traducere fără divagații a acestora.

Urmărim în continuare ipostaze poetice în limba română ale unor fabule de **La Fontaine**: LE CORBEAU ET LE RENARD: «Maistre corbeau, sur un arbre perché,/ Tenoit en son bec un fromage;/ Maistre renard, par l'odeur alleché,/ Luy tint à peu près ce langage: «Et bon jour, Monsieur du Corbeau./ Que vous estes joly! que vous me semblez beau/Sans mentir, si vostre ramagte/ Se rapporte à vostre plumage./ Vous estes le phenix des hostes de ces bois.»/ A ces mots, le corbeau ne se sent pas de joye;/ Et, pour monstrier sa

belle voix, // Il ouvre un large bec, laisse tomber sa proie./ Le renard s'en saisit, en dit: «Mon bon monsieur./ Apprenez que tout flateur/ Vit aux dépens de celui qui l'écoute./ Cette leçon vaut bien un fromage sans doute.»/ Le corbeau, honteux et confus./ Jura, mais un peu tard, qu'on ne l'y prendroit plus ».

Aurel Tita: CORBUL ȘI VULPEA: «Jupînul Corb, pe-o creangă co-coțat,/ Ținea în clonț un boț de caș *furat*./ Ademenită de mirosul cașului,/ *cumătra* Vulpe-i spuse-așa *borfașului*: – „Să ne trăiți mulți ani, *Măria Voastră*./ că sinteți, zău, *ca din cutie scos*!// Iar de-ați avea și glasul mlădios/ pe cât v-arată penele frumos –/ *mă prind c-ați fi vro Pasăre Măiastră!*”/ Corbul, auzind-o, pe gânduri nu mai șade./ Deschide ciocul. Prada cade./ Și Vulpea, înghițind-o, *il dăscălește*: – „*Bade*,/ *lingușitorii* – *nu știi, se pare* –/ *trăiesc pe seama* cui le dă crezare.// Dar lecția pe care o-nvățași/ o fi făcînd cît boțul tău de caș!.../ Înmărmurit, croncanul juratu-s-a cumplit/ că n-o să se mai lase de-acuma *păcălit*”.

Tudor Măinescu: CORBUL ȘI VULPEA: “Jupînul corb pe cracă, *fuldul*, se legăna./ Și-n pliscul lui o roată de cașcaval ținea./ Adulmecând mirosul, o vulpe, *cutră mare*,/ L-antîmpinat cu-această plăcută cuvîntare:/ – Ce pene strălucite./ Frumos împodobite!/ *Seniore* corb, de ți-ar fi graiul/ Afît de mîndru cum ți-e straiul./ Nici pasărea măiastră n-ar fi mai minunată!/ Pe corb aceste vorbe l-au zăpăcit îndată./ Și *prostul*, ca s-arate cum cîntă de frumos./ Deschise pliscul, Brînză căzu, firește, jos./ A înșfăcat-o vulpea și-a zis, *rîzînd hoțește*:/ – Așa *lingușitorul* pe prost îl *păcălește*,/ Iar cel care se-ncrede rămîne păgu-baș;/ Învățătura face o porție de caș./ Jupînul corb rămase cam rușinat pe cracă./ Jurînd că altă dată la fel n-o să

mai facă”.

La cei doi autori români, *adaosurile* modifică sensul desfășurării epice și atmosfera scenariului imaginat de fabulistul francez. În primul rând, personajele-animale sunt un *corb* și un *vulpoi* în creația originală, iar nu o „*vulpe*”. Ca atare, titlul însuși al fabulei în limba franceză este tradus deformat. (O justificare etimologic-semantică poate fi pusă la baza folosirii în limba franceză a unității lexicale, s.m., „*renard*”, *vulpoi*, iar în limba română a utilizării vocabulei, s.f., *vulpe*. În franceză, apare la jumătatea secolului al XIII-lea forma lexicală *renart* – în românește *vulpoi* – de la numele propriu de persoană, *ontonomaziat* (!) **Renart**, care, a eliminat vechiul s.m. *goupil*, *vulpoi*, din cauza succesului creației artistice *Roman de Renart*. Apoi, la sfârșitul secolului al XIII-lea apare derivat de la *renard* – sub forma aceasta –, s.f. *renarde*, *vulpe*. De reținut, în toate dicționarele explicative ale limbii franceze numai la s.m. *renard*, *vulpoi*, sunt trecute sensurile figurate, de pildă: *homme rusé*, *om șiret*. În românește, invers, de la s.f. *vulpe* + suf. *-oi* se formează s.m. *vulpoi*, iar sensurile figurate sunt cuprinse în definiția s.f. *vulpe*, *persoană vicleană*, *subtilă*, *abilă*, de unde le-a preluat și s.m. *vulpoi*). În al doilea rând, fabula în limba franceză nu precizează proveniența *brânzei* și nici felul ei (întrucât francezii au sute de varietăți din acest produs). La **Aurel Tita** apare însă substantivul „*caș*” și la **Tudor Măinescu** „*cașcaval*” – românizare inutilă, și tot în stil românesc: „*boțul de caș este furat* (la **Aurel Tita**), fapt pentru care *corbul* este numit cu un termen argotic „*borfaș*(ului), *adică* hoț mărunț”.

La **Tudor Măinescu** apare formularea „*fuldul se legăna*”, cuvinte de *umplutură* care exprimă o atitudine străină originalului; la fel, *vulpea* este văzută ca o „*cutră mare*” (*ipocrită*), ca din necesitate de ritm să se atașeze determinantul „*plăcută*” la substantivul „*cuvîntare*”. Tot aici e introdus, fără valoare stilistică, substantivat, adjectivul *prost*: „*prostul*”, iar „*o roată de cașcaval*” devine „*brînză*”, apoi la sfârșitul fabulei „*o porție de caș*”. E evident că cele trei elemente lexicale: *cașcaval*, *brînză*, *caș* nu sunt sinonime pentru a justifica stilistic ocolirea/rezolvarea monotoniei →

DORIN N. URITESCU

exprimării poetice. Concluzia trasă de vulpe: „*cel care se-ncrede rămâne păgubaș*” este o generalizare ușor stupidă.

La **Aurel Tita**, sintagma „*Măria voastră*”, reverență la adresa unui monarh, unui domnitor etc., intră în contradicție stilistică cu termenul „*borfaș(ului)*” folosit în versul anterior cu privire la același personaj, *corbul*, dar și într-o contradicție în adaos, *in distantia*, cu s.m. „*bade*” (pop.), vocativ utilizat în mediul rural ca termen de adresare pentru cineva mai în vârstă, pentru soț, chiar pentru iubit. În fabula lui **La Fontaine**: „*Maistre (corbeau)*”, *Maistre (renard)*”, „*Monsieur (du Corbeau)*”, „*(Mon bon) Monsieur*” nu sunt secvențe stilistice într-o relație sintactică denumită în studiile de cultivare a limbii **contradictio in adjectum**, așa cum sunt formulele de adresare în transpunerea autorilor români. Apoi, „*(Vulpea [...]) îl dăscălește*” este o formă verbală cu sens didactic, cu o notă ostentativ școlărească, aspect care lipsește în fabula lui **La Fontaine**. Există și traduceri adevărate, de pildă:

N. Mihăescu:

CORBUL ȘI VULPOIUL

“*Sta corbul cocoțat într-un copac,
Ținând în plise un caș gustos./
Atras de-aroma ce-i era pe plac,
Vulpoiul îi vorbi, mios:/ – O! să trăiești,
cinstite corb!/
Cât de frumos ești! Să te sorb!
Și glasul tău de-ar străluci/
Asemeni penelor, ai fi –/ Desigur,
în pădurea noastră –/ Chiar Fenix,
pasărea măiastră!/
Vrăjit de vorbele viclene,
Nu-și mai încape corbu-n pene/
Și, să arate ce glas are,
Își cascade pliscul cât mai tare.
Căzându-i prada,
o înhață/
Vulpoiul, care-i spune-n față:
– Stimate domn, lingușitorul/
Își află lesne-ascultătorul.
Cât face cașul – și învățatul!
Chiar de-ar fi fost bătut cu bățul/
Nu ar fi fost mai încurcat/
Sărmanul corb ce s-a jurat –
/ Mult prea târziu – să nu mai cadă/
Vreodată lingușirii pradă*».

Încă de la traducerea titlului, prin respectarea denumirii personajelor din fabula originală, se observă fidelitatea reproducerii în limba română: **La Fontaine**, *Le corbeau et le renard*, iar la **N. Mihăescu**, *Corbul și vulpoiul*, nu ca la ceilalți autori „[și vulpea]”.

La Fontaine folosește în formula de adresare vocabula „*maistre*”, din

lat. **magister**, forma veche (secolul al XVIII-lea) a substantivului **maitre**, *stăpân, profesor, maistru/maiestru*, și ca adjectiv cu sensul *principal, iscusit*, acceptat ca un cuvânt de umplură, fără o valoare semantică proprie sau figurată certă, un automatism al adresării generale, care nu exprimă o proprietate autentică, particulară a celui căruia i se adresează, ci un mod obișnuit de exprimare în protocolul conversației în limba franceză, frecvent utilizat pentru *cunoscuți, apropiați, prieteni* cu o notă ușor glumeață, uneori ironică sau ca o recunoaștere a unei autorități morale, a unei influențe spirituale, etice, asupra adresantului din partea celui adresat, dar numai în relații familiare. **N. Mihăescu**, binecunoscut lingvist, nu traduce *mot à mot* din limba franceză folosind echivalentul semantic *jupân, domn, patron, stăpân* deoarece această formă este *învechită, neuzuală* astăzi, decât în limbajul popular, ironic, ceea ce pentru cititorul român actual este perceput ca o formă *artificială, pompoasă* – astfel denumește personajele-animale fără alte determinări: „*corbul*”, și „*vulpoiul*”.

N. Mihăescu găsește echivalentul semantic-artistic în limba română: „*O, să trăiești, cinstite corb*” pentru, în limba franceză: „*Et bon jour, Monsieur du Corbeau*” întrucât „*bon jour*” este formula de salut obligatorie la orice început al unei conversații în franceză, care, dacă este una *a cererii* (de informații, de produse etc.) urmează, fără abatere, formula „*s’il vous plaît*”, apoi se adaugă substantivul în vocativ: **monsieur, domnule**, titlu dat de curtoazie, de politețe oricărui om cu care se vorbește, altfel persoana care se adresează este considerată nemanierată, impertinentă chiar; și tot astfel, în limba română **a trăi** vb. IV, (tr.), la conjunctiv, se folosește în formule de mulțumire, de urare, mai ales de *salut*, iar adjectivul *cinstite/cinstiți* se folosește, învechit, cu sensul *vrednic de respect, cunoscut, stimat* tot în formula de adresare.

În fabula originală, ultimul vers se referă la *lingușire/lingușitori*: „*Qu’on ne l’y prendroit plus*” (!), iar în cele două fabule în românește accentul cade pe *păcălește*: „*că n-o să se mai lase de-acuma păcăliți*” (**Aurel Tita**) și „*jurând ca altă dată la fel n-o să mai facă*” (**Tudor Măinescu**);

numai la **N. Mihăescu** avem a face cu traducerea mesajului din textul în limba franceză: „*Să nu masi cadă / Vreodată lingușirii pradă (!)*”.

Continuăm analiza unor ipostaze ale fabulei *Le renard et les raisins* de **La Fontaine** transpusă în limba română.

La Fontaine: «*Le renard et les raisins*: «*Certain renard gascon, d’autres di-sent normant./ Mourant presque de faim, vid au haut d’une treille/ Des raisins mûrs apparemment/ Et couverts d’une peau vermeille./ Le galand en eust fait volontiers un repas;/ Mais, comme il n’y pouvoit atteindre:/ «Ils sont trop verds, dit-il, et bons pour des goujats.»/ Fit-il pas mieux que de se plaindre?*»

N. Mihăescu: **VULPEA ȘI STRUGURII** «*O vulpe, zic, gasconă, dar alții spun normandă./ De foame ametită, văzu, ca pe-o ofrandă./ Ciorchini de struguri pe un vrej de vie./ Cu o culoare rubinie./ Ce copti păreau să fie./ Stimabila i-ar fi păpat, neîndoios, cu poftă mare./ Dar, neputând, cum ar fi vrut, în botul ei să-i strângă, / – Sunt – zice-n sineai – mult prea cruzi, să-i ia golani/ de mâncare./ Făcu mai bine astfel decât să ni se plângă?*»

Cum explică **N. Mihăescu** traducerea în limba noastră a fabulelor lui **La Fontaine**: „*lucrul a pornit din dorința de a găsi o cât mai fidelă expresie românească originalului francez.*»

Clasice în esența lor, creațiile celebrului fabulist se remarcă printr-o expunere concentrată a subiectelor, nu însă în dauna trăsăturilor definitorii, fin nuanțate, ale caracterului „personajelor” ce se înfruntă și ale mediului în care ele se mișcă. A nu „trăda” conținutul originalului, în tot ce are el esențial, caracteristic – iată ceea ce a urmărit autorul acestor traduceri. El nu și-a propus să adapteze originalul francez și, cu atât mai puțin, să-l modifice prin „contribuții” personale, ci a intenționat să redea, cu cât mai multă fidelitate, ceea ce spun înseși fabulele lui La Fontaine, în nici un caz să adauge ori să facă omisiuni care să le denatureze conținutul.

În timpul lucrului, mijloacele limbii noastre – bogate, subtile și sugestive au răspuns, cu generozitate, solicitării de a-i găsi textului original echivalențele artistice românești.”

Anderson Braga Horta

Anderson Braga Horta s-a născut în Carangola, provincia Minas Gerais, Brazilia, în anul 1931. Locuiește în capitala Braziliei, Brasilia, din 1960. Scriitor, ziarist, profesor universitar și poet de renume mondial, Anderson Braga Horta este deținătorul a numeroase premii de prestigiu atât la nivel național cât și internațional. Opera sa este tradusă în numeroase limbi și publicată în diverse țări. Este co-fondatorul Asociației Naționale a Scriitorilor din Brazilia, cu sediul în Brasilia și membru al Academiei de Letras do Brasil.

Timpul

Sonoră bate ora
în orologiul cu pendulă.
Oare ce știm despre timp?

Timpul nu se lasă prins în laț.
Pulsează în obscuritate,
ca o pasăre mare.

Este inutil să dăm foc zilelor.
Timpul trece (și nu trece).
Însă
niciodată ca un fluviu, ca norii: ci ca
acei curenți marini
într-un ocean nemișcat,
așa curge timpul în el însuși.

Invenție de noapte

Din această tăcere și din această ceață
îmi construiesc o noapte
deosebită și numai a mea.
Nu trebuie să inventez stelele,
ele se nasc și strălucesc de la sine.
Iar la miezul nopții, o lună tristă
își înalță fața argintie la orizont
și varsă în ochii mei un plâns, un fior
rece.

Albastru

Copilăria este fundalul memoriei.
De aceea este albastră.

Acest albastru: o floare cu petale
ascuțite
Sentiment întipărit prin foc și sabie.
De aceea nu se stinge vreodată.

Această prezență :
proiecție de bază într-un timp mobil.

De aceea câteodată doare precum o
absență.

Un vis

*I have a dream
(Martin Luther King)*

Am un vis, o speranță.
Un vis măreț și nespus de frumos
la fel ca viața.
Și voi flutura acest drapel ca pe un
document
în fața morții.

Am un vis.
Pentru adepții morții,
pentru profitorii morții,
pentru cei ce industrializează
moartea,
pentru neguțătorii de moarte
visul meu va fi moartea lor.

Nu mi se oferă coroana regală
nici coroane de lauri.
Eu am însă un vis.

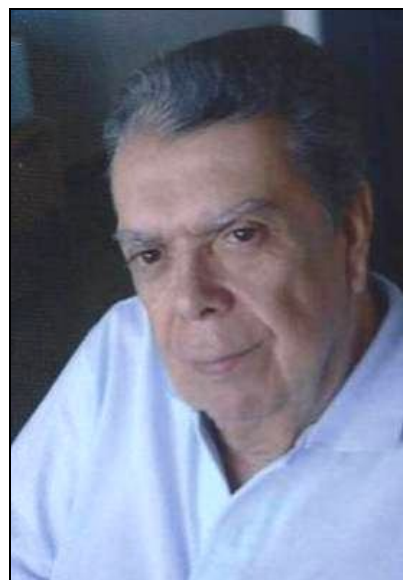
Omul care are un vis
este mai presus de rege,
este mai puternic decât un erou,
este mai sublim decât un poet.

Dar eu,
care nu sunt nici frumos,
nici puternic,
nici măreț,
eu am un vis.

Da, am un vis,
aș face mitinguri demagogice,
aș compune poeme ridicole,
aș scrie scrisori compromițătoare,
aș cânta cântece îmbălate
aș fi sclav,
cerșetor,
și paiață
numai să-mi pot realiza visul.

Pentru că am un vis,
credeți-mă voi, adoratori ai
Câștigului,
voi, beneficiari ai Puterii,
idioti ai Litigiului și ai Cuvântului,
voi, cei antiromantici din lipsă de
inspirație
sau din conveniență,
voi, solidari cu Frica,
bandiții Viciului :
Eu am un vis !

Și în visul meu Pământul este albastru
și verde
și omul are culoarea sufletului său.

Pentru Dumnezeu, vă spun că eu am
un vis!

Și în visul meu Omul se ridică
deasupra eventualităților,
deasupra durerii și deasupra dolarilor,
deasupra sigmei și stigmatelor,
deasupra foamei și a gunoiului,
deasupra culorii și al decorului,
deasupra grotescului și a sublimului,
deasupra oricărei dezagregări,
oricărei degradări,
deasupra tuturor ruinelor.

Am un vis.
Și pentru că am un vis
sunt om.

Copil plângând

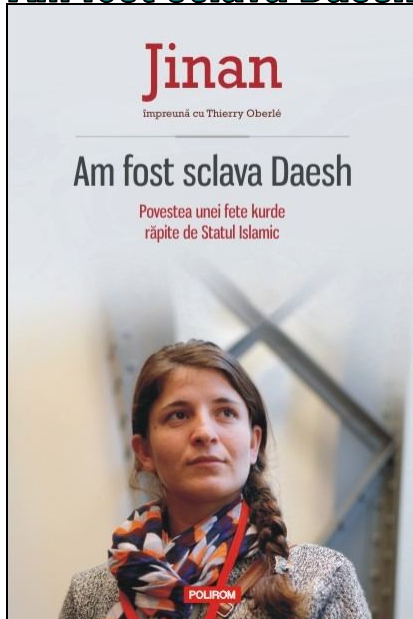
Fiului meu Anderson

Plânsul tău tulbură rădăcinile nopții.
Lacrimile tale reanimă vechea
metaforă
și umezesc neconținut cearceaful.
Din întunericul foamei tale,
simțindu-te abandonat
implori, îți ceri ziua, ziua ta,
în care scutecele vor fi imagini uitate
într-un album de fotografii
iar biberoanele și suzetele te vor face
să râzi deasupra altor leagăne.
Din noaptea sânelui matern ai ieșit în
penumbră
și acum plângi.
Atât de mic, și uite, deja încrețești
fruntea.
Poate că știi de cât plâns e nevoie ca
să devii un om
și te construiești nerăbdător.

**Traducere și prezentare de
FLAVIA COSMA**

BIBLIOTECA BABEL

Mărturia unei supraviețuitoare:
Am fost sclava Daesh

Am fost sclava Daesh. Povestea unei fete kurde răpite de Statul Islamic este mărturia unei supraviețuitoare, a uneia dintre nenumăratele femei care au avut aceeași soartă și au plătit uneori cu viața.

„Daesh a intrat în sat! Daesh atacă!” Jinan se aștepta ca într-una din zile să fie nevoită să plece în grabă. Încă de la începutul verii lui 2014, sentimentul unui pericol iminent se răspândise în întreaga regiune și, odată cu el, senzația că avea să se prăbușească o lume: a ei.

Jinan avea optsprezece ani când a fost răpită împreună cu familia de jihadiștii Statului Islamic.

Era proaspăt căsătorită. Vândută într-o piață de sclave din Mosul unor luptători Daesh, este sechestrată, torturată și obligată să se convertească la islam, urmând să aibă soarta tuturor prizonierelor nemusulmane ale Statului Islamic, aceea de a fi folosite ca sclave sexuale de jihadiști.

Timp de trei luni, a trăit într-un adevărat infern, însă a avut noroc, reușind să fugă.

Am fost sclava Daesh. Povestea unei fete kurde răpite de Statul Islamic, de Jinan împreună cu Thierry Oberlé, a apărut la Editura Polirom, traducere de Cezar Petrilă, în curând și în ediție digitală.

Din cuprins:

La școala domnului Shukri • O

căsătorie prost aranjată • Închisoarea Badush • Falsul atac aerian • Întoarcerea la Tal Afar • Piețele de sclave pentru casele din Mosul • Abdullah „Geambașul”, angrosistul de femei • Apa cu șoareci morți • Convertirea • Marea evadare

*

Jinan s-a născut într-o familie de yazidiți (grup religios de etnie kurdă) pe 7 ianuarie 1996, la poalele muntelui Sinjar, într-o localitate de la granița dintre Irak și Siria. La 4 august 2014, a fost răpită în cursul unui raid desfășurat de forțele Daesh.

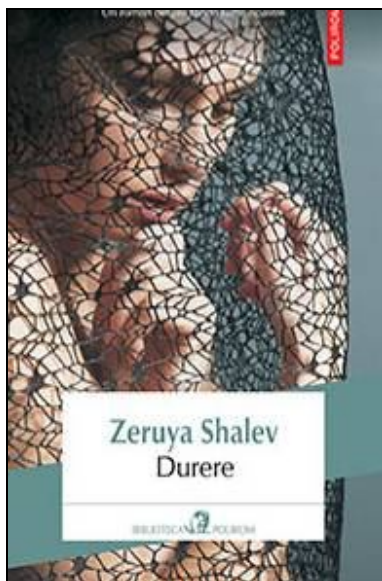
*

Thierry Oberlé este reporter pentru *Le Figaro* din 1997, specialist în probleme legate de Maghreb și continentul african. Este preocupat de terorismul internațional. A mai scris, în colaborare cu Isabelle Lasserre, *Notre guerre secrète au Mali* (2013).

ANY HARIGA

Un roman despre rănilor lumii noastre:

Durere, de Zeruya Shalev

Una dintre cele mai importante scriitoare israeliene, **Zeruya Shalev**, este autoarea bestsellerului *Soț și soție* • „*Durere* este cel mai bun roman al autoarei.” (*Der Spiegel*)

În urmă cu zece ani, Iris, eroina din romanul scriitoarei israeliene Zeruya Shalev, a fost victima unui atentat terorist (la fel ca autoarea romanului, rănită în explozia provocată de un atentat sinucigaș, în 2004). Viața lui Iris fusese și până atunci o înlanțuire de dureri și tristeți surde, pe

jumătate uitate: un tată mort în războiul de Yom Kippur, o mare iubire pierdută în adolescență, o viață de familie intrată în rutină. Trupul sfârtecat aduce o durere nouă și răspândită în fiecare fibră, care nu se lasă ștearsă nici după un deceniu, iar din ea se nasc, pe neașteptate, alte și alte spaime și dureri. Cea mai teribilă se dovedește groaza de a lua o decizie: să-și urmeze iubitul din tinerețe, revenit ca prin minune lângă ea, sau să rămână lângă copiii, ei înșiși prinși într-o plasă de suferințe și nefericiri?

Durere, de Zeruya Shalev, a apărut în colecția „Biblioteca Polirom”, traducere din limba ebraică și note de Gheorghe Milețianu.

„Zeruya Shalev face lucrul la care se pricepe cel mai bine: scrie povești de familie pline de dragoste, povești ale iluziei și eliberării în care răzbate intensitatea emoțională, invitând cititorii să se lase purtați de firul întâmplărilor parcurse. Celebrare a durerii, romanul este o revelație inspirată de rolul ei în viața noastră afectivă.” (*Haaretz*)

„Romanul Zeruyei Shalev înfățișează ipostazele ideii de a trăi în Israel. *Durere* este cel mai bun roman al autoarei.” (*Der Spiegel*)

„*Durere* nu este doar un roman despre vina ce însoțește aproape orice nouă iubire între adulți, ci și despre nevoia de a renunța la dragoste.” (*Frankfurter Allgemeine Zeitung*)

Zeruya Shalev s-a născut în anul 1959 în Kinneret, Israel. A absolvit un masterat în domeniul studiilor biblice și a lucrat ca redactor la Editura Keshet. A publicat mai multe romane, un volum de poezii și o carte pentru copii. Titlurile sale sunt foarte apreciate de critica literară și traduse în întreaga Europă. Dintre volumele publicate menționăm: *Viața amoroasă* (1997), bestsellerul *Soț și soție* (2000; Polirom, 2008, 2012), *Thera* (2005; Polirom, 2010) și *Fără-râme de viață* (2011; Polirom, 2012), pentru care în 2014 i-a fost decernat premiul Femina étranger. Zeruya Shalev este de asemenea câștigătoare a Premiului de Aur și a Premiului de Platină ale Asociației Editorilor, a Premiilor Corine (2001), Amphi (2003), ACUM (obținut de trei ori, în 1997, 2003 și 2005), Wizo (2007) și a Welt Literaturpreis (2012). *Durere* este cel de-al cincilea roman al ei.

CLAUDIA FITCOSCHI

O PARABOLĂ POSIBILĂ: TEOLOGIE, FILOSOFIE ȘI ARTĂ LITERARĂ LA LA HERMANN HESSE ȘI MIHAIL DIACONESCU

(VIII)

- Mihail Diaconescu vorbește despre forma epică a parabolei în interviul intitulat *Fenomenologia epică a spiritualității române este o creație necesară*, solicitat de criticul și istoricul literar Florentin Popescu și publicat în volumul acestuia *Seniorii literaturii noastre* (2014).

La întrebarea criticului Florentin Popescu: „De ce ați optat pentru forma epică a parabolei?”, D-Voastră, domnule Mihail Diaconescu, ați răspuns:

„Pentru că parabola mi se pare a fi cea mai potrivită formă epică atunci când stau la masa de scris și doresc să comunic convingerile artistice și filosofice care mă preocupă.

Adolescent fiind, îl ascultam cu evlavie pe tatăl meu, preotul și învățătorul de țară Aurelian Diaconescu de la Vulturești, care duminica își rostea predica la finalul Sfintei Liturghii. Predicile tatei conțineau mici narațiuni apte să reliefeze unele evenimente din sat, diverse învățături religioase, unele atitudini morale sau civice. Ca narațiune care evidențiază convingeri spirituale, civice sau morale, parabola are o mare putere de pătrundere în sufletele unor ascultători sau cititori. Parabole precum cea a bărbatului înțelept și a celui nechi-chibzuit, despre care citim în *Sfânta Evanghelie de la Luca*; a bunului păstor din *Sfânta Evanghelie de la Ioan*; a femeii din Tecora, care a venit să se plângă la regele ei, după cum aflăm din *Cartea a doua a Regilor din Vechiul Testament*, și multe altele, suprasaturate de o excepțională forță demonstrativă și educativă, mi-au marcat definitiv sufletul, memoria și conștiința. Tatăl meu a fost un învățător strălucit, un dascăl cu vocație, un mare educator și un adevărat păstor sufletesc, un preot cu har, cum se spune. În fiecare duminică și la alte sărbători, biserica satului nostru, unde oficia tata, era arhiplină.

Faptul că Mântuitorul nostru Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu și-a comunicat învățătura Sa sfântă prin intermediul unor parabole este,

desigur, mai mult decât semnificativ.

Și unii Sfinți Părinți și Scriitori bisericești au utilizat anumite parabole ca să-și comunice învățăturile.

Situându-ne într-o perspectivă descriptivă, comparativă și riguros teoretică, putem evidenția asemănările dintre fabulă și parabolă. Fabula, cu concluzia sa finală, puternic subliniată, și parabola, cu excepționala sa capacitate de generalizare, impun conștiinței noastre, pururi însetate de bine, de adevăr și de frumusețe, variate evenimente, descrieri și simboluri apte să vorbească despre condiția omului în lume și în istorie” (pag. 219-220).

Criticul și istoricul literar Florentin Popescu pune o nouă întrebare: „Cine credeți că a dat cea mai potrivită definiție a parabolei?”

Și Mihail Diaconescu, adică Dumneavoastră, interlocutorul meu în acest dialog, răspunde: „După părerea mea, cea mai bună interpretare a specificității artistice și filosofice a parabolei a dat-o Hegel în celebrele lui *Prelegeri de estetică*. El ne spune că parabola, pe care o consideră o comparație amplă, respectiv una narativă, cum găsim, de altfel, și în fabulă, pornește de la trăsăturile exterioare și schimbătoare, particulare, ale unor evenimente, altfel spus – de la fenomenal, pentru a ajunge la semnificații generale.

În toate epocile și în toate culturile lumii, de la cele arhaice până la cele contemporane, parabola a fost o formă epică la care au recurs numeroși naratori. Semnificațiile profunde și variate pe care le poate evidenția parabola explică acest fapt.

Orice parabolă, oricât ar fi ea de concentrată, are o dinamică internă specifică. Ea pornește de la trăsă-

turile evidente ale evenimentelor, respectiv de la sensuri lineare, limpezi, accesibile, pentru a proiecta sufletul, conștiința și sensibilitatea noastră pe cele mai înalte culmi ale trăirilor filosofice, religioase, civice și morale.

Tot Hegel a scris că parabola e o alegorie închisă. În cazul acestui tip de alegorie există întotdeauna o metaforă lărgită. Ea, metafora lărgită, are un plan figurativ, exterior, viu colorat uneori, pitoresc, care comunică însă cu universul ideilor, cu vocația și preocupările noastre speculative, cu convingerile filosofice sau religioase. Variate figuri de stil, cu funcții evocatoare sau plasticizante susțin, în cuprinsul parabolei, ideile pe care naratorul dorește să le acrediteze. Sunt idei care spun ceva esențial și profund despre neliniștile noastre subiective, dar și despre marile întrebări esențiale, care îi preocupă pe oamenii de pretutindeni. În fond, ideile abstracte devin, în parabole, niște succesiuni, mai ample sau mai restrânse, de metafore plasticizante. Lucian Blaga a dedicat acestui tip de metaforă unul dintre cele mai profunde și mai atractive capitole din *Trilogia culturii*. Este un capitol care ne ajută să înțelegem mai bine marea forță de influențare a operei filosofice a lui Blaga asupra culturii române contemporane.

Ca metaforă amplă sau metaforă narativă, sau metaforă continuă, sau metaforă prelungită, sau metaforă dinamică, alegoria poate reliefa nu numai o noțiune abstractă sau o reuniune de convingeri, ci și o întreagă concepție de viață, respectiv un sistem de valori. Acest fapt este posibil pentru că, în parabolă, autorul *intensifică* sugestiile expunerii sale, construind un echilibru foarte atent controlat între ceea ce este *implicit* și *explicit* în expunere” (pag. 220-221).

Criticul și istoricul literar Florentin Popescu pune o nouă întrebare: „Cum ați aplicat aceste idei în cărțile D-Voastră?”

Și Mihail Diaconescu răspunde: „În romanele mele, concepute și realizate ca niște ample parabole, tehnica digresiunii, simbolurile imanenței și ale transcendenței, referirile documentare, cronologia, →

**Convorbire notată de
TANȚA ROTĂRESCU,
muzicolog, conf. univ. dr. la
UNIVERSITATEA PITEȘTI**

Ancheta "Vatra veche"

Exilul românesc

MILENA MUNTEANU

(III)

-Cine, de ce s-ar reîntoarce din exil în patria mamă?

-De dor. Să dea o mână de ajutor. Să facă o diferență, acolo unde pot. Poate pentru că simt că sunt mai aproape de sufletul țării și nu se simt acasă în altă parte. Din convingere că locul românului e la el acasă. Că vor să se pensioneze acasă sau din diverse alte motive. Poate

poate chiar să facă bani, căci uneori se pot face bani și acasă... depinde, din nou, de circumstanțe.

- Ce compromisuri nu poate evita un român care alege să emigreze?

-Stau să mă întreb dacă te poate obliga cineva să faci compromisuri. Nu e oare compromisul o alegere personală? Poate că ea este mai probabilă sub anumite circumstanțe... dar dacă nu îți place ce se cere de la tine, ai oricând opțiunea să refuzi. Bănuiesc că și dacă stăteam acasă ne simțeam forțați să facem compromisuri, nu-i așa? Sau nu? Depinde ce alegi să faci. Să fii.

Nu vorbesc aici de cazuri fortuite în care ești forțat(ă) să oferi servicii sexuale sau de altă natură, împotriva voinței tale... căci sunt și astfel de cazuri. Ele sunt regretabile și extreme, dar nu cred că se pot generaliza. Compromisul nu e neapărat necesar,

deși probabil că mulți simt că au compromis într-un fel sau altul.

-Ce mai înseamnă pentru el patriotismul, naționalismul?

-Mulți emigrați sunt și rămân patrioți. Vorbim de cei care doresc binele țării, care ajută, contribuie cu ceva, care încurajează valorile comune. În Toronto există o școală românească, un ziar românesc (ba chiar mai multe), biserici românești, magazine românești etc. Unele sunt făcute din motive lucrative, altele din motive complet altruiste. Indiferent de motive, efectul e același: toate ajută la păstrarea memoriei colective, la continuarea unor tradiții.

Apoi, sunt fel de fel de modalități de a contribui: de la a-ți învăța copilul să vorbească românește, până la respectul transmis lui pentru valorile învățate acasă. Perpetuate, prin el, mai departe. Asta, dacă dorim să fim și mâine ceea ce suntem azi.

NICOLAE BĂCIUȚ

O PARABOLĂ POSIBILĂ...

→parantezele explicative, părțile esențiale sau lirice sunt plasate astfel în text încât să dinamizeze, să lumineze și să potențeze acțiunea. (...)

Nu uit nici faptul că parabola pornește de la analogii, respectiv de la tehnica substituirii, pentru a realiza o maximă concentrare narativă. Concentrarea potențază exprimarea care devine uneori sapiențială sau lirică. Devine poezie gnostică. Este o poezie păstrată în diverse capitole ale romanelor. De aceea, o parabolă dezlănțită este de neconceput.

În toate romanele mele am încercat ca aglutinarea unor simboluri comunicante, a unor exprimări cu semnificații interogative, sapiențiale sau speculative, a unor note sentimentale, pitorești și insolite sau a unor reconstituiri arheologice, documentare și cronologice să susțină forța euristică pe care forma epică a parabolei o face sensibilă.

Mai presus de toate, pentru mine, care am vorbit sau am scris de mai multe ori despre forța revelatoare a parabolei, predicile tatei, preotul și învățătorul de țară Aurelian Diaconescu, sunt un model sublim"(p. 221).

Am putea continua cu alte argumente, exemple și citate care arată limpede existența unui paralelism literar Hermann Hesse – Mihail

Diaconescu. Dorința de a demonstra acest fapt m-a îndemnat să vă solicit acest dialog.

Revenind însă la matematicianul Euclid, pe care l-ați adus în discuție, cred că putem invoca aici celebra formulă pe care o găsim în traducerile latinești ale **Elementelor** – „**Quod erat demonstrandum**” („**Ceea ce era de demonstrat**”).

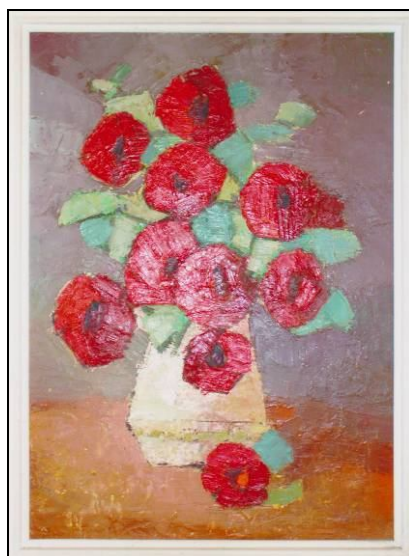
Înainte însă de a încheia acest dialog, vă rog, domnule Diaconescu, să reveniți la disponibilitățile Dumneavoastră teoretice și să mai

spuneți ceva despre semnificațiile și valoarea preocupărilor pentru paralelisme literare.

- Ar mai fi multe de spus pe această temă... M-aș bucura să ne întâlnim pentru un nou dialog... Înainte de a apăsa pe butonul aparatului care ne înregistrează, aș dori să mai rețineți și faptul că paralelisme literare evidențiază coincidențe sau înrădăcinate tematice, de atmosferă și mai ales de intenții, apte să exprime nu numai preocupările artistice, filosofice, morale și civice ale unor scriitori, ci și *spiritul epocii* în care ei au trăit, așa numitul *saeculum* – *Zeitgeist* – problemă care pe Blaga l-a preocupat în mod deosebit. În acest sens, Blaga a fondat la Sibiu și a condus în anii 1943-1944, în plin război, *Saeculum*, revistă de filosofie la care au colaborat mari oameni de cultură precum Noica, Basil Munteanu, Radu Stanca, Edgar Papu, de care, după cum v-am spus, eu mi-amintesc totdeauna cu profundă emoție, Tudor Vianu și alții.

Aș dori să mai rețineți și faptul că unele paralelisme sunt *sincronice*. Alte paralelisme sunt însă *asincronice* sau *successive*.

Paralelisme asincronice au o mare forță revelatoare pentru cei preocupați de problemele esteticii, ale teoriei literare și ale literaturii universale.

Peter Kneipp - Maci roșii

ANCHETĂ:
EXILUL ROMÂNESC/
IMIGRAȚIA ROMÂNEASCĂ

DORINA BRÂNDUȘA LANDÈN

(I)

-Exilul a rupt, geografic, familiei în două – o parte a rămas în țară, cealaltă s-a stabilit peste Ocean. Ce suferințe particulare ale acestei rupturi aduce exilul? Indiferent de motivele lui?

- Pentru mine exilul (în accepția limbajului modern al cuvântului) nu a însemnat o ruptură de familie în sens fizic. Eu nu mai aveam familie în țară, iar ca scriitor am fost, sunt, într-un fel de exil perpetuu. Eu mi-am format o familie în Suedia. Mi-au rămas în țară rude, prieteni și, nu în ultimul rând, părinții, moșii și strămoșii rămași în pământul patriei. Cu alte cuvinte, rădăcinile mele. Iar fără rădăcini nu te poți simți întreg cu adevărat. Desigur, exilul înseamnă întotdeauna dislocare/părăsire, expatriere, uneori nostalgie, sau cum spunea Edward W. Said, «o durere care nu poate fi niciodată depășită». Durerea exilatului, de voie sau de nevoie, e o boală nedefinită și fără leac. Deși condițiile externe pot deveni mai bune prin stabilirea într-o altă țară, posibil cu o situație economică și socială mai bună decât a țării natale, starea interioară a exilatului rămâne la fel sau se poate chiar înrăutăți. Dincolo de aspectele sale fizice, exilul este o trăire, o experiență psihologică dură.

-Care sunt vămile exilului? Ce praguri sunt mai greu de trecut de către un exilat?

- A te stabili într-o altă țară înseamnă întotdeauna o schimbare dramatică. Dintr-o dată totul devine altfel. Acest lucru e valabil atât pentru cei care au fost obligați să-și părăsească țara cât și pentru cei care au părăsit-o voluntar. Exilul creează în-

totdeauna noi dificultăți. Omul trece dintr-o «lume» în alta, ceea ce îi lărgește orizonturile și modul de gândire dar, în același timp, această «trecere» creează și o confuzie foarte mare, iar în unele cazuri o depersonalizare, un sentiment de pierdere a identității, a eului. Nimic nu este ușor, totul este diferit, nu înțelegi limba sau codurile sociale și ți se pare imposibil să intri în sistem și să te integrezi în comunitate. Capitalul social și cultural de acasă își pierde din valoare și este nevoie de câțiva ani pentru a te «comuta» la o nouă valoare culturală. Acest proces te obligă să-ți «construiești» parțial o nouă identitate, să înveți o limbă nouă, noi modalități de a socializa, poate de a studia din nou ori să exerciți o profesie nouă. Aceasta înseamnă să-ți restabilești «statutul social» pe care l-ai avut înainte de emigrare și, în același timp să faci ca propria-ți imagine a identității tale și imaginea pe care și-o fac alți oameni despre identitatea ta să coincidă. Mă refer aici la faptul că locul de muncă, formele de interacțiune socială, limba sunt parte din societate și că, prin urmare, crearea unei noi identități e strâns legată de aspectele societății. Pentru identitatea unei persoane care emigrează are o mare importanță țara în care aceasta se stabilește. Greutățile de care individul se va izbi dar și felul în care acesta se va dezvolta în noua țară depind de cum arată societatea respectivă care exercită o puternică influență asupra dezvoltării/formării noii identități. Este important să ai o identitate pentru a-ți putea înțelege locul în noua societate cu atât mai mult cu cât în societățile moderne individualiste există doar slabe legături între individ și grup.

-E diferit modul de asumare și manifestare a exilului românesc, comparat cu exilanții altor țări europene? Înainte și după 1989!

- Eu locuiesc în nordul Suediei, într-o zonă în care nu sunt multi români, dar îmi place să cred că modul nostru de a ne asuma exilul nu este mult diferit de al exilaților de altă naționalitate, deși experiența exilului nu e nici trăită și nici simțită la fel de toți. Dintotdeauna oamenii sunt pregătiți să se mute și să-și caute o viață nouă într-o țară nouă atunci când toate posibilitățile le par epuizate în țara natală. Deși transformarea și schimbarea sunt părți ale experienței de exilat, nu orice schimbare este percepută

ca o pierdere sau definită ca problematică ori de nedorit de către toți exilații.

Dar sentimentul că ești străin, că te afli printre străini, nu-l părăsește niciodată cu adevărat pe cel care, silit sau de bunăvoie, și-a abandonat țara.

-Ce șanse are scriitorul român în exil? Dar omul de știință? Dar cel fără pretenții intelectuale, fără mari nevoi culturale?

- «Scriitorul în exil» este unul din cele mai uzate clișee literare care există, iar pe mine mă duce cu gândul la un James Joyce tânăr, care se uită uimit în lentila aparatului de fotografiat – același tânăr Joyce care va scrie primul său roman. Undeva, spre sfârșitul cărții sale, «Portretul artistului în tinerețe», personajul principal, Stephan Dedalus, își prezintă planul său: «Eu nu vreau să slujesc ceva în care nu mai cred – fie că se numește casă, patrie, biserică. Voi încerca să mă exprim prin felul în care trăiesc sau prin artă atât de liber cât pot eu și cât mai complet posibil, și pentru apărarea mea am singurele arme pe care eu însumi îmi îngădui să le folosesc: tăcere, exil, viclenie.»

Tăcere, exil, viclenie – un rol aparent romantic în care artistul se «înfașoară» când prin realitate bate un vânt puternic. Joyce a părăsit Irlanda și a scris în exil romanul «Dublin» care a devenit mai real decât orașul în sine. Dar ceea ce uităm uneori este că Joyce a avut motive puternice să-și părăsească patria.

Imaginea pe care ne-o facem în mod obișnuit a scriitorului în exil este de multe ori o imagine a unui autor triumfător care scrie împotriva tuturor dificultăților și în condiții precare. Edward Said a descris exilul ca un fel de condiție prealabilă – intelectualul ca și artist sau critic social, (sau ambele!) trebuie să aibe un caracter dublu, fără rădăcini dar în același timp înrădăcinat în diverse tradiții; fără credință în sensul că poate să-și «vadă», din exterior, propria sa situație, dintr-un al doilea ori chiar al treilea punct de vedere. Nu ești capabil de asta, înseamnă, din păcate, că nu există nimic de oferit.

Problema este că autorii despre care știm astăzi că au scris opere magnifice în exil sunt tocmai aceia pe care nu i-a înghițit negura timpului. Ne amintim tocmai pe aceia care au reușit să scrie, care au fost forțați →

NICOLAE BĂCIUȚ

să plece în exil ca să-și apere viața și obligați să o ia de la început, de multe ori într-o sărăcie extremă și în medii în care adeseori nu cunoșteau limba.

Dar ceilalți? Cei care s-au "pierdut", pe care negura timpului sau societatea i-a "făcut una cu pământul"? S-ar putea, dacă cineva ar face față unui asemenea proiect deprimant, scrie o istorie a literaturii suprimate, anulate – despre scriitorii foarte promițători care nu au avut, nu li s-a oferit o șansă să se afirme și, prin urmare, ne-au lăsat mai săraci cultural decât avem nevoie să fim. Nu există niciieri o politică a exilului în care scriitorii, artiștii să fie tratați altfel decât exilații obișnuiți. Poate că ar trebui să existe. De ce? Răspunsul este de fapt foarte simplu. Scriitorii, jurnaliștii, artiștii – și nu numai ei, dar de cele mai multe ori ei – sunt cei care, în mod deschis, formulează în scris sau reflectă în opera de artă ideea că lucrurile ar trebui să stea altfel, să fie altfel... Prin a fi ceea ce sunt – oameni care scriu – fac parte dintre cei care intră rapid în conflict cu statele totalitare și, din ce în ce mai des cu alte forțe: corupție, grupuri fundamentaliste, syndicate criminale, interese economice mai mari sau mai mici. Nu rareori amenințările îl iau pe autor prin surprindere: cum se poate ca ceea ce scriu eu să fie periculos pentru cineva? În această poziție precară se găsesc jurnaliști, scriitorii critici ai unui sistem social-politic sau al altuia. Scriitorul e și a fost întotdeauna un – nu rareori involuntar – personaj cheie în diferite procese de democratizare, de schimbare și nu este ușor să vină într-o țară pe care o simte deja de la bun început că nu poate deveni cu totul a sa, unde, de cele mai multe ori, străin fiind este oarecum "invizibil" și trebuie să nu ocupe prea mult loc. Ca scriitor, a accepta exilul așa cum ai accepta o boală incurabilă ar trebui să te ajute să vezi propria-ți amăgire. În țara natală rolul scriitorului a fost foarte clar și oamenii/cititorii interesați de literatură așteptau să audă/citească ce acesta avea de spus, dar îi era interzis a spune. Acum, în exil, e liber să spună, dar nimeni nu ascultă...

Desigur, sunt câteva alternative atât pentru scriitor cât și pentru omul de știință: o foarte bună stăpânire a noii limbi, o conjunctură potrivită, frecventarea unor cercuri care îl pot ajuta, promova sau o puternică grupare de aceeași etnie care să-l susțină.

Itinerarii

Arcul de Triumf – mândria orașului Chișinău

În 2016 Chișinăul împlinește **580 de ani** de la prima atestare documentară. Activitățile bibliotecii sunt axate pe această tematică. Periodic organizăm activități de promovare a Chișinăului, a personalităților chișinăuene și celor mai importante monumente istorice și arhitecturale. O activitate importantă - masă rotundă cu genericul *Arcul de Triumf din Chișinău* s-a desfășurat în luna martie, la care au participat elevii Liceului Academic de Arte Plastice "Igor Vieru".

Publicul a fost informat cu date marcante ale istoriei acestei construcții și importanța acestuia în viața chișinăuienilor.

Arcul de Triumf din Chișinău joacă un rol important în istoria, dar și turismul capitalei. Scopul acestei construcții a fost de a comemora victoria armatelor rusești asupra otomanilor, iar astăzi Arcul de Triumf este și o valoroasă atracție turistică pentru vizitatorii străini.

În interiorul monumentului, se află clopotele, turnate la Izmail și principalul ceas orășănesc, adus direct din Austria. Astfel, Arcul de Triumf reprezintă în același timp sunătoarea principală a capitalei, o construcție de triumf pentru marcarea biruinței rușilor față de trupele turcești și cele fasciste. În același timp, Arcul de Triumf și o intrare de onoare a unuia dintre cele mai importante parcuri din Chișinău – Parcul Catedralei.

Arcul de Triumf se află pe axa de simetrie a ansamblului arhitectural care mai cuprinde și Catedrala Nașterii Domnului, Clopotnița, Piața Marii Adunări Naționale și Casa Guvernului, prin urmare fiind martorul principal al tuturor evenimentelor de importanță națională și istorică a Republicii Moldova.

Curiozități despre Arcul de Triumf

✓ Arcul de Triumf poartă denumirea și de Porțile Sfinte, iar în perioada sovietică a fost numit și Arcul Victoriei.

✓ Arcul Triumf este considerat monument de arhitectură de însemnătate națională și face parte din *Registrul monumentelor de istorie și cultură a municipiului Chișinău*.

✓ În același timp, Arcul este și o atracție turistică importantă a Chișinăului, fiind clasat pe locul III, în topul Tripadvisor, cu cele mai importante locuri de vizitat în capitală.

✓ În 2016 construcția împlinește 175 de ani de la data finisării (1841).

✓ Autorul proiectului este arhitectul Luka Zaușkevici.

✓ Arcul Triumf este executat în două stiluri arhitecturale - stilul corintic pentru coloanele celor 4 piloni și stilul clasic pentru decorarea nivelului superior.

✓ Cel mai mare clopot din Chișinău se află în interiorul Arcului de Triumf și are greutatea de 6,4 tone.

✓ În 1945, pe Arc de Triumf au fost fixate plăci memoriale consacrate secvențelor de memorie patriotică sovietică din cel de-al Doilea Război Mondial, precum și numele eroilor Uniunii Sovietice care au luptat pe teritoriul Moldovei sovietice.

Inscripțiile au fost înlăturate în anul 1991.

✓ Arcul de Triumf din Chișinău este considerat unul dintre cele mai frumoase din lume, ocupând locul 5 în topul realizat de revista *Aeroflot Premium* din Rusia.

CLAUDIA ȘATRAVCA,
directoarea Bibliotecii "Târgu-
Mureș" Chișinău

POST SCRIPTUM

Ai lăsat ninsorile să moară în anotimpul în care înfloreau zborurile din dansul celestial al vestalelor. Drumurile care duceau spre veșnicie au rămas împotmolite în timp ce tu ascultai cântul ademenitor al melancoliei. Vestalele au fost îngropate în groapa comună a banalului într-o vreme ce nu se mai lasă răscumpărată.

POEM PENTRU SOȚUL MEU

M-ai luat de mână și m-ai dus pe drumuri de vânt. Am străbătut împreună toate imperiile luminii stelare. Mi-ai făcut veșminte din cântul aurorei și miresme de flori. Apoi mi-ai dăruit poezia.

POEM PENTRU FIICA MEA BIANCA

Mă cuprinzi în zborul tău de culoarea prafului strălucitor și ne pierdem pe cerul din desenele tale până la izvoarele metaforei.

ILUZORIU

Pașii noștri au rămas să străbată un anotimp de iluzii - ce frumos erai atunci! -

Pașii noștri au rămas să străbată toate lucrurile care nu s-au întâmplat la timpul lor.

Pașii noștri au rămas să străbată toate acele vârste pe care nu le-am împlinit împreună.

Pașii noștri au rămas să străbată târâmurile nimănui împânzite de stele.

ODĂ CITITOAREI MELE/ CITITORULUI MEU

Poezia cântă înăuntrul ființei mele când sosești pe cărarea literelor și descoperi că cuvintele mele au fost ale tale dintotdeauna, atât de ale tale, încât mă surprinde faptul că le-am scris eu.

Poezia cântă înăuntrul ființei mele atunci că îți ascult glasul și descopăr că vorbele tale au fost ale mele dintotdeauna, atât de ale mele, încât mă surprinde faptul că le exprimi tu.

LOGODNĂ ILUZORIE

Mi-ai oferit un castel pe tărâmul norilor, cu covoare de tăceri, pe care nu puteam călca, și pereți de umbre, - fără uși și ferestre -.

Mi-ai oferit o hartă stelară de contrabandă, ce indica toate căile ascunse ale mirajului, menite să mă facă să rătăcesc prin mine însămi.

NATURĂ ASCUNSĂ

Toate lucrurile se întorc la originea lor numai tu stăruie pe calea de fum. Toate lucrurile caută lumina numai tu împletești hăurile din oglinzi așezat într-o roată imaginară a vieții creând mandale de ceață.

POVESTE

A fost odată un timp când veșnicia se ascundea în lumina clipei.

A fost odată o lume așezată pe aripa de foc al unui sărut.

A fost odată un cer întins pe struna albastră al unui fior.

A fost odată o oglindă de vis ce închidea în ea universuri.

EVOCARE

Sub pielea mea, -pironite în carne-fosilele sărutărilor tale dăruite pe altarul asfințiturilor într-o excursie de duminică pe crestele norilor.

ÎNGRĂDITURĂ

Trăim sub acoperișul aceleiași lumi de acum câteva existențe în continuum însă fiecare are emisfera sa și o boltă cu lumină proprie. Limbajul se întoarce la originea nimicului.

CUVINTE FĂRĂ ECOU

Cuvintele zac strivite de pleoapa zbârcită a asfințitului la țărnul unei mări care devine mai lată decât lungă în timp ce visele mișună în lumina unui licurici.

EGOTISM

Ai plecat cu păsările migratoare ale zilei în căutarea parfumului încins al narcisei. Ai rămas pe țărnul lamentărilor în nuditatea propriei tale melancolii în așteptarea unui vis rătăcit.

PEISAJ SUMBRU

Timpul zace peste ruinele cuvintelor. Întrebări retorice șerpuiesc în lumina mirării. Amintirile sufocate urlă la lună în timp ce noaptea își scutură fluturii din pletele întunecate. Tăcerea își pune straiile negre ale nopții și trage clopotele după ziua pe care ai ucis-o.

DIN OFICIU

Eu trăiesc în poezie, ies uneori ca să privesc lumea.

ELISABETA BOȚAN

Hamal între doruri

George Filip - 77

„Hamalul-POET duce dorurile luminii în spate, el este chintesența unor filozofii și din canoanele zilnice curge, arare, poezia. Lumea îi definește pe unii aleși ca POETI. Și un adevărat poet nu se bate niciodată cu pumnul în piept... la o parte: EU SUNT POETUL! Fiindcă lumina este un HAR DIVIN!”

Acestea sunt vorbele poetului George Filip, stabilit de ani buni în Montreal, Canada, de care am auzit vorbindu-se în cercurile literare, dar pe care abia cu ceva timp în urmă am avut bucuria să-l „cunosc” prin intermediul facebook-ului și apoi al telefoniei. Rar mi-a fost dat să „întâlnesc” un om atât de spiritual, jovial, debordând de viață, bucurie și speranță - la nici mai mult nici mai puțin de 77 de ani, câtă va împlini în luna lui martie din acest an - 2016.

-Maestre George Filip, cum este viața la 77 de ani?

-Vino de vezi, poetă dragă. Încălecă Pegasul tău și dă-i pinteni...poate ajungi până pe pragul vârstei mele. Te previn că nu un moșneag te va întâmpina în prag, ci un berbecel încă puternic prin pășunea zodiacului lui. Din punctul meu de vedere, e splendid. Dioptriile mele privesc bine și profund miracolul vieții.

„Aici ne e țărâna – pe Terra, vreau să spun/ Aripă icariene nu vreau de împrumut/ La gravitații false nu pot să mă supun/ Și dacă-mi dați punct-fixe planeta pot s-o mut./ Puneți-mă-n cătușe de strâmbe aberații;/Poeții-s imigranții scoborâtori din spații..”

-Care este secretul acestei fericiți disimulate pe care o emanați în voce, în vorbe, în viață ?

-Viața trebuie trăită – oricum. Că ești liric sau mofluz, tot un drac – PANTHA REL... Nu pot să explic cum fac de fac să-mi pară bine că exist. N-aș prea avea motive să aplaud, fericierea m-a ocolit mereu, dar iau de la existență ce mi se cuvine, îmi fac o cruce mare și: „Mă privesc în oglinzile zilei/ Până la ceasul oprit – ca un zeu./ Sângele nebunilor se mută în mine,/ Știu: vinul este sângele meu...”

-Cum ați defini drumul de la sânul mamei până la această cifră magică?

-Greu... și lung... și foarte greu... A devenit modă ca toți poeții, mai ales, să-și împopățoneze viața cu tristeți pentru a părea mai interesanți. Dar eu, pe cuvântul meu de nefost membru de partid, chiar am avut o viață mai cășă. Dar las amănuntele pentru prozele mele viitoare. Între noi fie vorba... în această vară o să-mi apară „ZEII TUZLENI”, o carte în care voi pune multe pagini despre frageda mea copilărie.

„Maică...ce grele-mi sunt zilele/ Prin viața slută, scurtă, eternă./ Mi-am lăsat pe prag amintirile sfinte/ Și steagul copilăriei – în bernă./Îți dau înapoi tot laptele supt/ Dar strânger-mi în palme al vârstei ghem./ Cheamă maică urisitoarele înapoi/ Și dăruiește-mă altui blestem.../

Fiindcă la trup am fost mai firav, dar nu și la minte, ți-aș spune un proverb: greu la deal cu boii slabi...

Poetul însă îți răspunde: prin perseverență!

-Dar drumul de la primul până la ultimul volum publicat?

-Poetă dragă... te informez că ultimul volum încă nu l-am publicat. Mai așteaptă nițel.

-Ce este poezia, domnule Filip? Care e sau ar trebui să fie scopul ei?

-Doamnă...îți fac o mărturisire în premieră, nimeni nu o cunoaște: poezia este fructul rațiunii poetului dăruit semenilor ca răsplată pentru îngăduința de a fi fost tolerat pe pământ. Versurile poeților nu sunt cadouri spre oameni. Destinul ne obligă să vă cântăm spre voi.

-Am citit undeva că sunteți descendentul lui Octavian Goga. V-a influențat acest fapt drumul literar sau l-ați avut în sânge înainte de a vă naște?

-Moștenirile ereditare se fac dinainte și fără acordul destinatarilor.

Talentul transmis de domnul GOGA a poposit mai întâi prin sângele mamei Floarea, dar n-a avut ea timp să scrie versuri. Ea a făcut opt copii și a dereticat și a terminat pe pământ ceea ce n-a apucat să desăvârșească Dumnezeu. Mi-a dat mie zestrea de la marele intelectual ardelean și mi-a zis: ia de la mama niște talent... Și iată-mă poet, nu-i vina mea. „Nu-s poet cu renume și fală,/Nici nu cred c-ar fi mare scofală...”

-Eu cred că Dumnezeu lasă câteva pagini goale în destinul unora tocmai pentru a le da posibilitatea să completeze acel gol așa cum își doresc. Credeți că a fi poet e blestem sau binecuvântare?

-Am mai răspuns la această întrebare, tot în premieră: sunt blestemat cu o bunăcuvântare și binecuvântat cu un blestem. Aferim zic – aferim!

-Ce rol joacă Dumnezeu în viața dumneavoastră. Îmi spuneți că dialogați deseori, despre ce?

„de ce nu-mi spui cinstit – părinte,/ Că Domnul cere răzbunare/ Fiindcă am sângele fierbinte/Și-L uit - când dorm între pahare?” (fragment din poemul SPOVEDANIE)

Fiindcă mă știe ca pe un fiu al Lui, cam nemernic, adesea vine el la mine și mă întreabă ce mai fac?

Dau plaivasul de-o parte și-I răspund: „Ce să fac...a fost eclipsă,/ Ierni cu gerurile tari,/ O gălceavă mondială/ Și-am schimbat câțiva primari...”

Foarte interesant, mă aprobă Moșul...și? „Apoi toate au fost care/ Mai de care – mai mișto./ Derutați zburăm în cărduri/ De niciunde... încotro...”

Și când te vei reîntoarce la Mine, ce-ai să-mi spui?

-Că... „Eu am respirat un secol/ Împreună cu destui/Înși ce și-au dorit prin viață/ Pâine, fotbal și...statui!”

-Dacă ar fi să dați timpul înapoi ce ați schimba?

-Dacă... dacă... dacă?... Toți vă atârnați de acest dacă...

Ei bine, dacă aș da timpul înapoi, mult... până la facerea lumii, acolo l-aș găsi în atelierul atotfăcător pe atotefăcătorul Dumnezeu. Ce vrei mă?, m-ar întreba. Doamne...oamenii nu sunt mulțumiți...Fiule.. cred că mi-ar răspunde...să le fie rușine aceluia care pun la îndoială lucrarea mea! Și m-ar trimite afară. Ce, crezi că El s-ar întinde la taclale cu unul ca mine? →

MIHAELA AIONESEI

-Vă este vreodată dor? Cum definiți DORUL?

-Dorul s-a auto-definit prin faptul că el aparține doar Limbii Române și este intraductibil în alte graiuri.

Încearcă ei francezii cu *souvenir*... și englezii cu *remember* - dar sunt departe de a exprima sfântul DOR... „Dor...mi-e dor de glasul mamei/ Și de toți ce-mi sunt departe./ Dor de plumb în piept mi-apasă/ Când primesc de-acasă carte...”

-Urmează pe 22 martie ziua d-voastră de naștere. Cum v-ați dori să sărbătoriți?

-Ca în fiecare an, cu mulți prieteni, însă caut formule cât mai originale, prin alte locuri și obiceiuri. Anul acesta mă voi aduna cu vreo peste șazeci de prieteni la restaurantul BRAVO. Orchestră modernă, cu dansatoare cam golașe, dar le acceptăm, că de *ochiul vede inima cere*... însă nu va lipsi Mircea Fluierică, cu țevile și cavalele lui fermecate. Iar eu...ca să le stric chefurile, voi recita versuri și voi spune glume... proaste!

-Cei care doresc să vă citească, unde vă pot găsi cărțile?

-De obicei cărțile sunt găsite pe la bibliotecă. Dacă nu...și dacă chiar unii români sunt convingeți că trebuie, să încerce să la cumpere de la nea Poetul, că și el papă, plătește chiria, benzina, chiar și vinișorul atât de drag! Că doar sunt poet, ce mama dracului: „Chiar de n-oi fi slăvit peste ani/ O hârtie mă costă doi bani/ Și-mi doresc post-mortem – așa dar,/ Să-mi săltați o statuie...măcar!”

-Și fiindcă suntem la finalul acestui dialog, vă întreb, ce mesaj aveți să transmiteți tinerilor autori?

-Să-nvețe carte și să nu plece din țara lor, că de nu: „poeti ca mine vor ajunge, și nu-i vreo scofală...”

-Vă mulțumesc pentru acest dialog inedit. Mulți ani sănătoși și voioși. Cu respect și considerație,
(04 martie 2016)

Peter Kneipp – Garoafe

Ochian întors Măgelele copilăriei

(I)

Trenul înaintează agale, tăindu-și drum prin noaptea mățăsoasă de vară. Agale, ca pe vremea mea! Tunelul de la Bârnova îmi anunță apropierea de Iași. Șeful de gară e la datorie. Șuieratul trenului despică liniștea împrejurilor.

Din ce în ce mai multe lumini sclipesc în noapte.

Nicolina! Trenul găfâie un moment ca un cal năvălaș ținut în ham.

Și iată, în sfârșit, Iașul! Recunosc gara; mi se pare că nu s-a schimbat foarte mult. Văd oameni care traversează peste linii așa cum se traversa pe vremea mea. Nu am mai văzut de mult asta. Oare aici tot nu s-au făcut pasaje subterane?

Dar când ies din gară, reclama internațională de la Mc Donald's, simbol de necontestat al mondializării mă readuce în prezent. Blocuri și lumini noi închid orizontul spre centru. Văzându-mă un pic dezorientată, câteva taxiuri încearcă să-mi anticipeze intențiile...

Existau taxiuri și când am plecat eu din Iași. Doar că atunci când am plecat, eu nu aveam bani de taxi... Dar din străfundul memoriei îmi răsar și alte imagini, încă și mai vechi. Imagini văzute la gară când eram mică : trăsuri cu cai... Da! Pe vremuri, existau la Iași trăsuri-taxiuri.

Doamne ! Sunt un dinozaur. Am impresia că au trecut milenii de când m-am născut, că vin de pe altă planetă. Oare într-adevăr acest

pământ al Iașilor a fost martorul primilor mei pași în viață ?

Mă văd într-o fotografie în brațele mamei lângă un cărucior. O fi fost căruciorul meu ? Un cărucior ca o ladă albă cu ferestre, cu colțuri rotunjite în mod elegant și care se închide cu un fel de jaluză. Mama e tânără și frumoasă, iar eu sunt bosumflată. Fotografia mă arată cu obrajii bucălați; se pare că mâncam bine. Mi s-a spus ca tata stătea mereu la coadă ca să-mi cumpere biscuiți. Nu se dădea decât un sfert de kilogram de biscuiți de persoană. Ca să-mi cumpere un kilogram, stătea la coadă de 4 ori. Ce vremuri ! Cică m-am născut cu căiță pe cap și că asta ar însemna noroc.

Oare care stea o fi fost de veghe în noaptea venirii mele pe lume ? Și care stea o fi schimbat apoi cursul vieții mele ?

Fărâme de amintiri îmi apar înaintea ochilor ca măgelele înșirate pe o ață.

Cling! Cliing! Cliing! Fiecare mărgică are sunetul ei. Fiecare are culoarea ei. Și fiecare are chiar și mirosul ei – o aromă de “altădată” care mă amețește, amestecând amintirile adevărate cu amintirile reconstruite din povestirile auzite mai târziu !

***

E mult de-atunci. Eram mică. Foarte mică.

Abia ajung la scaunul pe care mi-a pus mama un pahar de apă. Ating paharul, care se rastoarnă. Pe podea apare o bălțuță.

Speriată, încerc să mă justific :

- Mama, plouă !

- Nu e frumos să spui minciuni. Azi e soare, nu plouă! Îmi răspunde mama.

Și apoi se întoarce către tata zicând:

- Uită-te la ea ! A văzut că din cauza acoperișului spart la noi se fac bălți de apă când plouă. De-abia a învățat să vorbească și a și început să spună minciuni.

- Asta demonstrează că minciuna e înăscută în om, comentează tata.

Sper că între timp m-am mai dezbrătat de această meteahnă... Ce mult e de-atunci...

SIMINA LAZĂR

Starea prozei

Zece ierni

(roman - fragment)

Pășea mărunț și cam împiedicat pe pietrele denivelate din pavajul trotuarului. Ocoala porțiunile cu noroi și băltoace, iuțea cât putea pașii. E o primăvară capricioasă, cu amiezi palide și seri înțepenite de frig. Azi e o zi specială oarecum, 8 martie, Ziua femeii. Oficial, se sărbătorește prin muncă, totuși, aproape peste tot e program scurt și se petrece cu muzici, aperitive, beri și dans, ca între colegi. Până la ora asta, șefii de tot felul și-au ținut discursul, femeile și-au primit floarea, prin ferestrele deschise, de pe trotuar, poți vedea perechi dansând și se aud cântece de voie bună, clinchet de pahare, râsete. Puteai zări cofuri impozante cum se mișcă grațios, în ritm, alături de capetele domnilor. Felicia intrase pe o străduță laterală care te scoate din Centrul vechi până pe Bulevardul Odobescu și ecoul chiuiturilor și strigăturilor unei învărtite de pe Someș rămaseră în urmă. Își imagina chipuri de dansatori aprinse de horincă și de voie bună zâmbind fără nicio grijă. Grăbi pasul.

- Cam friguț! Cam friguț, domnișorucă!... S-ai baftă unde meri, drăguță!... Și la mulți ani de Ziua femeii!

„Domnișoruca” își ridică privirile fără să-și încetinească pașii. Îi zări de sub streășina baticului tras pe frunte, ochii mari, tivțiți cu gene groase, negre și încălcite. Ochi frumoși, de țigancă! Murmură ceva ca un salut și trecu preocupată. Într-adevăr, soarele rece și distant își pierduse strălucirea și se retrăgea anemic sub linia crenelată a orizontului. Femeia care-i vorbise pe un ton familiar stătea pe mijlocul străduței rezemată în coada măturoiului. Nu părea să-i pese nici de frig, nici de toată lumea asta.

- La mulți ani și ție! Să trăiești! zise mai cu forță Felicia, întorcând pe jumătate capul, dar văzându-și de drum.

Femeia cu măturoiul o urmări din priviri cum pășeste pe tocuri în pantofi decoltați. O șuviță de păr îi scăpase de sub baticul ponosit, așezat cu oarecare dichis peste fesul negru, lipit de frunte până la sprâncene. Încotoșmănată într-o pufoaică cenușie care-i strângea pieptul bogat, avea și o pereche de pantaloni groși, bărbătești, după cum arătau.

Mă cunoaște? Posibil, se gândi Felicia. Totuși, n-are de unde.

După colț, se arată Casa de Cultură a Sindicatelor. Felicia se gândi că țigancă îi va purta noroc. Avusese îndoieli dacă face bine venind. Se aruncă în gura lupului... Era neliniștită. Poate Marcu o fi vrut doar să bifeze o activitate de Ziua femeii și a pus-o să citească. N-avea pe altcineva? Toți sunt cu treburi. Bine c-a găsit-o pe ea de fraieră! Acum chiar că se simțea ca o caraghioasă în pantofii subțiri și cu toc ascuțit. Ce-a fost în capul ei? Avea gleznele înghețate și genunchii înțepeniți de frig. Bătea un vânticel subțire care cotrobaia pe sub haine înfiorând-o neplăcut. Din periferii ajungea până aici un miros de pământ reavăn, de zăpezi subțiate și de crengi fragede. Pe străduțele astea lăturalnice, mai sunt grădini, case și grădini. Bocănea pe tocuri, piciorul îi aluneca în toate direcțiile, femeia cu măturoiul se oprise iar din lucrul ei, îi simțea privirile cum o urmăresc. Se distrează pe socoteala ei?

Felicia se opri și ea să-și schimbe plasele grele din mâini; într-una avea fursecuri și prăjituri cumpărate, un pachet de șervețele, un cuțit, iar în cealaltă, mai grea, o sticlă cu țuică de prune, două franzele „București” umplute și împachetate într-un șervet de damasc alb, tivit cu dantelă impecabilă, o scândurică de lemn pe care să taie franzela și mai avea o ruladă cu dulceață. Nu i-a prea reușit blatul, să-l ia naiba de cuptor. Butelia era și ea pe termate. Dar s-a străduit. Asta e. Poate nu e chiar ceea ce trebuie. „Mâncarea-i fudulie, beutura-i cumetrie!” Pe umărul stâng, poșeta ei încăpătoare din care ieșea un colț de dosar: manuscrisul. Trebuia să citească și să-i cinstească, n-avea nimeni obligația să stea să-i asculte exercițiile care nu depășesc,

probabil, niște compuneri de-ale unor elevi talentați de liceu.

Făcu precipitată la dreapta ieșind pe lângă Casa de Cultură. Aici trotuarul era de asfalt neted și curat. Poarta, deschisă. Urcă treptele largi. Apa picurată din streășină și frigul le acoperise cu o pojghiță periculoasă, transparentă. Cu grijă, ca să nu alunece chiar acum, împinse cu cotul ușa grea și intră în coridorul întunecat. În sala mare de ședințe, era spectacol. Se auzea înfundat prin ușile capitonate un glas solemn de recitator. Femeia deschise câteva uși până găsi sălița căutată. Intră. Pe mijloc trona o masă impunătoare, ovală, lucioasă. Lângă un perete, un bufet plin cu vase, farfurii, ceșcuțe de cafea, pahare diferite și tăvi. Lăsă plasele pe un scaun și scoase ce-i trebuie din bufet. Se apucă să aranjeze pe tăvi ceea ce adusese. Găsi un reșou de voiaj și puse apa la încălzit pentru ness. Goli zahărul ei peste ce mai era într-un borcănel cu capac de metal. Tăie franzela umplută, una cu brânzeturi, mărar și măsline, cealaltă cu pate de ficat, mezel și castraveci picanți, murați. Aranjă un platou. Apoi tăie cu grijă rulada, intercală felii de fursecuri, las' că va fi bine, și le aranjă pe o farfurie dreaptă. N-aveau decât să vină. Sticla cu țuică o lăsă în plasă, lângă piciorul mesei, să nu-i surprindă cineva că se bețivesc pe la Casa de Cultură. Își aranjă dosarul cu texte pe masa ovală, în dreptul unui scaun dinspre ușă, pe care se și așeză. O apucă frica. Ar fi avut timp să dispară - primul gând. La ce-i trebuie emoția asta? A și uitat ce se gândise să spună. Nici nu avea ce... Au s-o toace mărunț. Ca la judecată. Au s-o întrebe... despre ce? Totul, de când s-a născut. Dar biografia nu contează, îi spusese Marcu. De ce ar conta? Dacă ar fi scris poezie, ar fi mai simplu acum. Nu le place, nicio problemă, sunt atâția poeți neînțeleși... Ce să le spună? Că n-a mai scris? Nu. Că a trimis un text la un festival de proză de la Piatra Neamț? La câtă lume participă la astfel de concursuri, mai bine să tacă... Poate nu vine nimeni...

Pe Marcu l-a cunoscut printr-o colegă, o cenaclistă, Florica. Iar Florica este prezentată peste tot ca o „viitoare scriitoare de succes”. Are sclipiri, da, Florica. Trebuia să vină și ea. Felicia pândeau tulburată →

DORINA VLADI

mişcărilor de pe coridor. „Poți să frecventezi și tu cenaclul, mai înveți câte ceva, eventual.” Așa da, să înveți câte ceva. Dar de aici și până la a fi scriitor, cale lungă, sincer, nicio cale. Nu pentru oricine. Se simțea rău. Era prinsă într-o situație îndoielnică. Ce să aștepti de la niște străini? Aștia ce-or fi scriind? Or fi publicând? Și era prea târziu să dispară... asta e.

Felicia Banu avea emoții. Era sigură că se va încurca... Trebuie doar să citească. Președintele cenaclului o va prezenta. Adică Marcu. Ce-ar putea el să spună despre ea? Că ce studii are. Doar liceu. Și câți ani are? Ei, na! Apoi se gândi că, dacă ești mediocru, cineva tot te va încuraja, chiar a văzut treaba asta. A văzut așa ceva de câteva ori. Și ce să se înțeleagă din două-trei pagini? Desigur, dacă vor avea răbdare să asculte. Iar mersul la cenaclu e ca mersul la bibliotecă și la librărie, nu? Te ține cât de cât deasupra noroiului de șantier. E ca un fir prin care te întărești sufletește. Dan al ei n-are treabă cu artele de niciun fel, el e cu legile, cu dosarele, cu justiția și răufăcătorii. Dan al ei se bucură de viață, de prietenii de-o viață, poate trăi foarte bine fără literatură și fără să discute despre cărți. Ah, el poate trăi bine-mersi... Ce gânduri tâmpite chiar acum... Cărțile mari le-a citit, desigur, și Dan al ei. Și cât au mai discutat. Doar de acolo au început...

Ușa s-a deschis înhățată vijelios de o mână energică și în săliță s-a avântat cu un val de aer rece, Marcu. A văzut-o, a dat precipitat din cap, și-a plantat geanta diplomat pe un scaun, la întâmplare și a și ieșit. „Bine, în regulă”, auzi Felicia parcă de pe urmele lui. Îi promisese să o ia cu mașina, să facă rost de o sticlă de coniac bun, dar n-a mai apărut, așa e el, uită, și Felicia a intrat în panică. Nici taxi n-a găsit, așa că s-a pornit pe jos, fie ce-o fi. Orașul e mic. A stat cât a stat să-l aștepte, și-a luat bagajele și a pornit.

Cei câțiva bărbați au apărut pe rând, și-au pus gențile pe masă și paltoanele în cuier, au dat mâna cu fata și s-au așezat. „Domnișoara ne face o cafea?”, a zis careva. Era și făcută, numai bună de servit, cafeaua și Felicia îi îndemnă să-și pună cu lingurița din cana cu nessul freat spumă cu zahăr, cât doresc, după pofta inimii, ea o să toarne apa fierbinte. Tocmai bine, Marcu a

apărut cu coniacul „pentru aromă”. În jurul mesei ovale erau ocupate aproape toate scaunele. Acum se discuta cu totul altceva. Vor reveni la ceea ce are ea de făcut aici? Nu? Or fi uitat de ea? Cu atât mai bine. Și... despre ce vorbesc? Poate că a scăpat. Dar cineva de la masă aduse vorba și o puseră să citească.

Roșie până-n albul ochilor, Felicia începu să citească din manuscrisul bătut la mașină. A citit fără har. A terminat și a tăcut, cu ochii pe luciul mesei, lipită parcă de scaun. Îi plăceau discuțiile dacă nu începeau laudativ și nu se terminau în doi peri. La un moment-dat, femeia se gândi că de obicei urmează retragerea acasă la cineva, cu friptane și vin bun și cu ușile închise. Marcu n-a zis nimic despre asta și ea n-a aranjat așa ceva. La ea acasă, în niciun caz nu se putea. Stătea încordată și aștepta. Comesenii vorbeau și nu mai terminau. Ea ce să înțeleagă din toate astea? E bun sau nu e bun textul ei? Și, mai ales, în viitor, ce urmează? Ce, a crezut ea că urmează ceva în viitor? Ce să urmeze? Pace și voie-bună! „Are talent”, îl auzi pe Marcu. Asta știe, asta crede și ea. Dar până te publică o revistă... Marcu știe cel mai bine, e ziarist și scriitor neintrat în UR, dar cu romane (două) apărute. Doar dacă nu ești cumva vreo valoare zdrobitoare... A mai spus ceva despre textul citit domnul Mureșan Ilie și încă cineva, nu știa cum îl cheamă (aici nimeni nu se prezintă, toți se cunosc între ei, numai Felicia nu-i știe). Impresia generală a fost bună. „Scrieți, domnișoară! Și să scrieți neapărat Jurnal. Asta vă va ajuta.” Cam asta a fost.

Peter Kneipp - Femei cu floarea soarelui I

Un cui în sfânt și-n crucea lui Iisus

Un cui trimite spre Departe
Pe Cel în care e izbit,
Cu-n trup de om e răstignit,
Rugina sângelui li-i moarte!

De ar simți ce e durerea
Când trece, fără vrerea lui,
Prin braț de sfânt nu de statui
I-ar aștepta ce-I Învierea!

Au prins un om, l-au pus pe cruce
Și într-un chin ce l-e mortal,
Iar el e vinovat că-i val
Din marea răului ce curge!

Cu el mai sunt și trei piroane,
Triadă, nu Treimea, viu
Care pe Om îl țin pustiu
Pe El, Lumină în obloane!

Și ca opinca prinsă-n șanțuri
De un noroi mereu nedemn,
Când alți frați liberi sunt în lemn,
El e în lanț și-n rol de lanțuri!

Îl strâmbă-n sinea lui atomul...
Și-i numai cui, un biet metal,
În marea răului un val,
Dar ar fi drept de-ar fi ca omul.

Ar încerca, ar vrea Sublimul
Cum oameni prea puțini văzu,
De ar fi om, de-ar fi ca tu,
Ispita lui ar fi Divinul!

Sunt la restriști... Omu-i degeaba
Iar el, cu sânge și rugini
Va fi zvârlit la alți străini
Când Anticrist va da comanda.

În vitregii stă-n contemplare
La voluptatea morții lor,
Nimic nu le e ajutor,
N-au vreo salvare-n nici o zare.

Poate cum n-a mai fost 'nainte
Din adâncimile de cer,
Așteaptă lângă Cel stingher
Genunile magiei sfinte.

Divinul va rosti tăcerea...
Când timpul morții va sosi,
El, cuiul, va spera, va fi
Cel ce-I așteaptă Învierea!

DANIEL MIHU

Confesiuni

Prima zi cu miros de brad ucis

Sub pleoape, tremurând se năștea o lacrimă pe care voit am sechestrat-o. Am închis ochii și stavila fiind pusă ea, lacrima a secătuit ascultându-mi ruga inimii, „nu plânge, Suzana, e prima zi cu miros de brad ucis”!

Nu, nu am voit să lăcimesc în prima zi a anului cu doi de doi un zero și unul, doar unul ca un mereu alt trecut de început...2012.

Primisem de la Măriuca Covrig în timpul lui unsprezece adică două mii unsprezece, o felicitare *online* cu doisprezece dislocat din dreapta lui (ședere arhitecturală pe orizontală lângă douăzeci). Această cădere lină cu cifre roșii și verzi pline de viață și calme în același timp, acea înclinare a cifrei doisprezece mi s-a părut semnificativă pentru neverticalitatea noastră de multă vreme rănită și înclinată.

Măriuca știe să aleagă simboluri, știe să în-scrie, să semnifice.....știe să picteze.

Nu am plâns, contrar obișnuinței. Deși sunt zodii de pământ, multă apă se revarsă din-spre și spre mine: lacrimile-râu, corpul mereu umed, dar fierbinte și inconstant în adaptarea la temperatura din jur.... mereu suferind, frig și umed, cald și umed, umed de ploaia înfrângerii sau a bucuriei.

Mi-amintesc că, în anul 2000, o prietenă, medic la „Pădurea Verde”, în urma unei radiografii pulmonare mi-a spus telefonic: “e umed și umbros interiorul tău, parcă ar fi căptușit cu mușchi crescuți pe scoarța copacului! Stai la atelier în umezeală”?

....”Nu, umedă sunt eu, ca să nu mă usuc pentru că ard, ca focul lui Gaston Bachelard”.

Întâi ianuarie, este o zi înconjurată de neputința și impersonalitatea unei acțiuni care să mă determine să tresar.

O zi liniștită, fără tensiuni intro și extra-verale, fără forță dar îngăduitoare prin paloarea ei aburindă, trecătoare și inofensivă.

Am felicitat câțiva colegi cu numele de Vasile (tatăl meu Gheorghie purta acest al doilea nume pe considerente de sănătate) pe internet, și așa fi vrut să știu mai multe, nu

despre ei ci despre Sfântul Vasile. Vagă cultură religioasă la început de an (în schimb, multă hrană), semn că orice început este un drum spre cunoaștere.

Nu contează că ai 64 de ani. Cândva vei cunoaște și te vei cunoaște. Vei ști doar atunci să te oprești. Vei ști să mori.

În apartamentul meu (cumpărat „la negru” din salariu și premii) de la un tinichigi sârb, Millan Raicov, în 1994, am petrecut ziua de început de an cu „odihnă”.

Nu știu ce este odihna, nu aș putea-o defini, deoarece în sensul contemporan al cuvântului înseamnă: somn-hrană, hrană-somn.

Odihna sufletului are însă alte coordonate: meditația, re-trăirea amintirilor, nașterea și re-nașterea unor idei creative, imponderabilitate vis și abis.

Ziua a fost lascivă ca o femeie-felină, înșelătoare.

Am apelat în plan secund la pick-up cu discuri de „modă veche”, ca un fundal îndepărtat, muzica penetrând prin prevazul ferestrelor de lemn. David Oistrach, J.Brahms, concertul pentru vioară și orchestră (orchestra din Cleveland) îmi risipește brusc orice scepticism asupra începutului de bun augur al anului 2012.

Există o fisură, o dără de lumină, o ieșire în stradă, pe care eu o agreez doar când este „goală”, adică fără oameni și muzica inundă, curge răvășitoare, năvalnică, binefăcătoare.

O ieșire spre grădina cu păsări de noapte trezindu-le, ea muzica covârșitoare, salvatoare.

Și totuși, perfecțiunea unei singurătăți atemporale nu este împlinită. Ceva din această desăvârșire mereu este știrbită.

Dezastrele melancoliei creează nesiguranță.

Un semn că nu pot fi o frunză pe un ram așezat în glastră. O frunză într-un rămuriș, din coroana sferică a unui copac? Poate! Un lujer într-o pădure mare? Verdele fuzionează, curge ca o sevă. Se naște câmpia, nesfârșitul.

Respir, trăiesc și mor în același timp îmi re-găsesc identitatea pe care am oferit-o lumii prin risipire suicidală. O cale nouă.

Nu-mi amintesc cum s-a furișat înserarea în cele două cămăruțe ale apartamentului „doi” din zona Mihail Kogălniceanu spre Piața Badea Cârțan.

S-a contopit cu mine timpul primei zile a anului 2012 pașnic, cu miros de brad ucis, împreună cu șirul de clovni încremeniți în zâmbetele teatrale largi și luminoase, noi celebrii anonimi solidari cu Anul Nou.

Un radio mic, negru cu „purici” și un interviu jovial.

Limba română „întinerită” este tot mai săracă... „mișto” și „super”, „super tare” va fi și anul acesta ...

„Să fie,..!..zic. În traducere liberă: aș vrea să trăiesc înălțătoare cu inspirația sub aripă, darul divin de Crăciun și aș vrea să fiu din când în când răstignită pe întreg pământul pentru a asculta îndor, adânc glasul lui și al celor care ne-au părăsit.

SUZANA FÂNTÂNARIU
1 ianuarie 2012, seara
Timișoara

„Lanțul slăbiciunilor”

comunicaționale în lumea lui
Caragiale și în cea de azi

Caragialeologia, cum a numit-o Valentin Silvestru într-un puseu imprudent, dar lucid (căci pe lângă caragialeologi, există și ...*caragialeologi!*), înregistrează, anual, noi și noi titluri editoriale (unele, sub formă inițială de teze doctorale), noi și noi montări - originale, ori doar infantile, dovadă a interesului neostoit pentru opera genialului prahovean. Avea dreptate, deci, reputatul caragialeolog Ștefan Cazimir când observa că pe dramaturg nu l-am epuizat: EL ne epuizează, într-una!

Când, în urmă cu optsprezece ani, minunata noastră profesoară, Ileana Berlogea își începea referatul la teza noastră *Caragiale, ludicul*, cu îngrijorarea că nu credea că se mai pot spune lucruri noi despre Caragiale (impresie contrazisă, din fericire, în finalul referatului), ne dăm seama că azi, îngrijorarea ar putea părea și mai justificată.

Și totuși, gânduri originale se ivesc permanent, în lumea teatrologiei recente. Exegeza literară (Mircea Tomuș, V. Fanache, Florin Manolescu, Maria Vodă Căpușan, Gelu Negrea, Liviu Papadima, Ioana Pârvulescu ș.a.), a fost dublată de montări incitante semnate de Ciulei, Pintilie, Moisescu, N.Scarlat, M. Cornișteanu, Al. Dabija, Tompa Gabor, Măniuțiu ș.a.

Și Cristian Stamatiou crede în generozitatea subiectului: ca dovadă, susține al doilea doctorat, **tot** în I.L. Caragiale! În fond, anul Caragiale e tot timpul și inspirația nu așteaptă cifre cu 2 în coadă!

Să observăm și faptul că fiecare capitol al prezentei teze are un titlu elaborat, ferit de banalitate sau previzibil.

Capitolul 1. *Textura unei actualități pe care nu am depășit-o.*

Actualitatea și actualizarea autorului *Scrisorii*... rămân subiecte de intensă vehiculare. Avem deja alergii la ele, deoarece *mass-media* nu pierde ocazia să aducă spre Caragiale orice politician corupt, ori agramat de azi, ca și cum bietul clasic ar purta vina apariției rebuturilor genetice al mileniului trei.

Actualizarea nu se obține prin aluzii la personalitățile anului 2016,

nici prin îmbrăcarea în costume Versace. Actualizarea unui clasic este o operație de substanță, nu de cutuma teatrului de revistă.

Cu ani în urmă, indignarea ne-a crescut la culme văzînd o reclamă la o mașină de spălat din care ni se spunea: „*Curat murdar* al lui Pristanda capătă azi o replică”.

Iar un cunoscut profesor, după ce povestește un spectacol bucureștean cu *Scrisoarea pierdută*, trage o concluzie foarte spirituală: „Această montare mi-a distrus un mit – cel al **actualității** lui Caragiale. Un dramaturg cu adevărat actual, nu s-ar fi pretat la atîtea actualizări!”.

Tot în acest capitol doctorul-doctorand atinge, nu primul, firește, și problema universalității operei de care se ocupă, dînd un exemplu elocvent: în Japonia, în 1991, la premiera *Scrisorii*..., niponii erau siguri că ILC e-n viață și piesa e inspirată de evenimente locale (un scandal politic în Insula Hokkaido).

Aceeași convingere au avut-o și spectatorii din Brazilia și Grecia, după reprezentații avînd loc încăierări electorale. C. Stamatiou re-demonstrează că „viciile de exprimare ale cetățenilor, politicienilor și celor din sfera mediatică sunt aceleași!”.

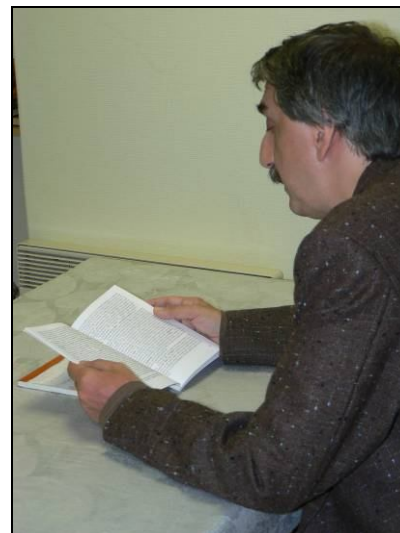
Am putea spune că dincolo de secole, ori de continente, *Scrisoarea pierdută* este piesa mereu actuală și peste tot locală.

O schimbare s-a petrecut, însă, în receptarea comediilor caragialiene. Dacă în 1879 se vorbea de imoralitatea lor, azi am putea să le acuzăm de o anacronică... pudoare: din (ne)fericire, regizorii compensează castitatea inițială, deplasînd moralitatea textelor spre opinia anului 1879...

Capitolul 2: *De la fizionomia, la... fisionomia comunicării.* CS propune **Caragialumea** (noi am denumit-o Caragialia). Conceptul nu are nevoie de talmăcire.

Se discută, în continuare, selecția negativă a valorilor: Dandanache iese victorios, fiindcă **cumulează** defectele adversarilor (dacă ar fi fost doar canalie, ori numai timpit, pierdea!). „Antropologia Caragialumii devine antropofagie ciclică”: triplu blestem miticist. Frumos spus!

La afirmația că ar fi și netraducibil însă, „neinteligibil din afara spațiului nostru”, nu mai aderăm: mai devreme, chiar CS ne-a oferit exemplul cu Japonia!

Cristian Stamatiou

Posteritatea: ILC vine și din-spre... viitor! (interesantă idee). O montare studentescă ne-a propus chiar un Spiridon venit dintr-o altă dimensiune!

Ne-a mai interesat stilistica *pragmatică* aplicată la studii de caz.

Capitolul 3. *Emitătorul ambetat.* Fiziologia comunicării = patologie; fizionomia = fisionomie. Emitătorii mediatici – semidocti. Consumul de informație *furajeră* (termen sorescian, bine translat); receptorul, teoretic, are libertatea să selecteze informațiile, dar nu abuzează de ea – îngurgitînd aproape tot ce-i cade sub ochi (v. pasiunea lui ILC pentru orice înscris, dusă la fetiș!).

Comedia devine comedia (accent pe silaba 2) limbajului.

Am putea încheia cu afirmația lui Ionesco: aici, ziarele-s scrise de idiști și citite de alți idiști...

Capitolul 4. *Mesajul scris adînc și traseele mentalului bolnav.* Comunicarea aberantă. „Lanțul slăbiciunilor de comunicare”.

Sufragiu, a manca (ONF), sunt traduse greșit de Ipingescu. Dezacord fastuos: „sufragiu universale”, „menuetul lui Pederaski” etc. Emitătorul mediatic=semidoct: aici se face o paralelă cu ultimii 26 de ani, în care au apărut mai multe gazete, decît intelectuali (plus posturi radio-tv!). De altfel, CS plusează continuitatea agramatismului presei noastre din cele două epoci.

Se mai propune o clasificare a figurilor particularizante: ale *divergenței* – paronimia propriu-zisă/prin atracție și etimologie populară; ale *contradicției* – prin antonimie; ale →

BOGDAN ULMU

In memoriam Melania Ursu **PRIETENA MEA, MELA**

S-a mai stins un astru de pe bolta înstelată a Teatrului Românesc. Melania Ursu, una dintre marile doamne ale naționalului clujean, ne-a părăsit pentru totdeauna. Intempestiv. Cu o zi înainte vorbisem cu ea la telefon, îndelung, așa cum o făceam destul de des în ultimii ani, și am simțit-o, cantotdeauna, energetică, volubilă, plină de viață.

Din cei 75 de ani pe care-i împlinise la mijlocul anului trecut, 55 i-a dăruit teatrului. Cei mai mulți celui din capitala Ardealului, câțiva Naționalului din Târgu-Mureș. Lista creațiilor ei e lungă, diversă și strălucită. Personaje tragice, dramatice sau comice - închipuite de Euripide, Shakespeare, Racine, Molière, Shaw, Strindberg, O'Neill sau Tennessee Williams, de Alecsandri, Mihail Săulescu, Gheorghe Ciprian, D. R. Popescu, Aurel Baranga, Ecaterina Oproiu și mulți, mulți alții, dramaturgi importanți, români sau străini, clasici sau contemporani - au căpătat, prin harul ei deosebit, viață autentică, personalitate clară, chip pregnant și trăsături unice, profund gândite și migălos cizelate.

Regizori importanți - Vlad Mugur, Sanda Manu, Dan Alecsandrescu, Dan Micu, Zoe Stanca-Anghel, Mihai Măniuțiu, Alexa Visarion, Alexandru Dabija, Mircea Cornișteanu, Victor Ioan Frunză, Victor Tudor Popa și alții - i-au căutat colaborarea și au fost încântați să lucreze cu ea. Pentru că talentul ei era dublat de un înalt profesionalism, de putere de muncă, de dăruire, de pasiune, de disciplină, de capacitatea aceea mirifică, spe-

cifică marilor actori, de a „trece ramba” cu ușurință, de a-i „prinde” imediat pe spectatori în vraja lor și a le insufla, simplu și firesc, idei și sentimente.

O captiva și învățământul teatral. Mi-a mărturisit de multe ori plăcerea cu care transmite unor tineri ce bat la porțile Thaliei bogata ei experiență de creație, tainele numeroase pe care le-a deslușit în modelarea atâtor minunate eroine cu care ne-a bucurat sufletul.

A apărut și în câteva filme (a fost o extraordinară Doamna Chiajna în *Întoarcerea lui Vodă Lăpușneanu* de Malvina Urșianu), dar cinematografia a pierdut enorm prin faptul că nu i-a acordat atenția pe care talentul ei l-ar fi meritat. Prezența ei putea înnobila orice peliculă.

Acum, când încerc să-mi rememorez toate înfățișările sub care a apărut ea în fața spectatorilor, îmi tot revine în minte, stăruitor, frumoasa și emoționanta piesă a lui N. Richard Nash *Omul care aduce ploaie*. În minutul spectacol de la Târgu-Mureș, avându-l la timonă pe inspiratul regizor Elemér Kincses și partener principal pe deosebitul Constantin Codrescu, Mela a creat-o, cu extraordinară forță artistică și o bogată diversitate de mijloace de expresie, pe Lizzie, fata însingurată și deziluzionată, care înflorește sub înrăurirea fascinantului Starbuck, omul care aduce în sufletul ei înstrăinat și resemnat, deprimat, dezamăgit, ploaia binefăcătoare a speranței, încrederii, iubirii și forței biruitoare a vieții.

Mela era magistrală. Transformarea lui Lizzie, sub ochii noștri uimiți și încântați, era realizată treptat, cu minuție, prin gesturi mărunte care din

șovăitoare deveneau din ce în ce mai ferme, prin ochii care, umbroși și melancolici la început, deveneau tot mai luminoși, printr-un zâmbet care, mai întâi timid și ezitant, devenea tot mai deschis, mai sigur și care-i schimba înfățișarea. Și toată această subtilă metamorfozare era perfect justificată și convingătoare. O realizare artistică de excepție.

În viață însă, Mela nu a fost o Lizzie. Ea semăna cu Starbuck. Era puternică, bună, generoasă, își ajuta prietenii și colegii, avea pentru fiecare un cuvânt de încurajare, de mângâiere, de înțelegere, un gest de susținere, o urare de bine, de sănătate, de fericire. Mela, ca și Starbuck, revărsa asupra tuturor ploaia generoasă a dragostei de oameni.

Azi, această ființă minunată nu mai este printre noi. Octavian Paler spunea că „a muri înseamnă, de fapt, a te muta într-o stea”. Și avea dreptate. Pentru că Mela, chiar dacă nu mai e prezentă pe bolta vie a Teatrului Românesc, strălucește într-o altă stea, a amintirii, admirației și respectului nostru.

ZENO FODOR

“LANȚUL SLĂBICIUNILOR”...

→*redundanței* – omonimia și sinonimia; *intermitenței* – anacolutul.

Mesajul virusat e încurajat și proliferat tocmai de...victime (care se asigură, astfel, că nu vor lua contact cu adevărul neplăcut).

Capitolul 6. Receptorul turmentat și închiderea agravantă a încă unui circuit comunicațional.

Alte exemple de caragialisme involuntare, de după 1990.

O întrebare colaterală ne afolează, însă: pînă-n 89 n-or fi fost? De ce tot ce-i negativ apare **numai** în ultimii 26?

Despre inovații și aberații regizorale: am fi vrut și referiri la montările Caragiale, atît de elocvente pentru patologia interpretării.

Cu ani în urmă, în *Opinia studentească*, după ce a văzut o montare bucureșteană trivială, la Iași, un tînăr cronicar a exclamat: „Aseară, Caragiale a fost omorît pentru a doua oară!”. Da, au fost multe asemenea atentate scenice, dar dramaturgul s-a dovedit mai puternic decît Rasputin: a supraviețuit! Un motiv suplimentar să i se dedice teze doctorale precum cea elaborată de Cristian Stamatoiu.

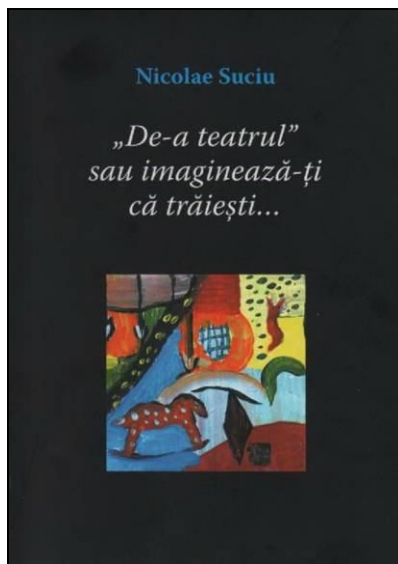
„De-a teatrul” sau imaginează-ți că trăiești...

Este destul de greu să scrii despre teatru din postura cititorului unui text, fără să vezi piesa/piesele jucate pe „scândură”. Cel mult poți să le imaginezi, transpunându-le din 2 D-ul cărții în 3 D-ul jocului propriu-zis, cu actori în carne și oase, „pipăibili cu mâna”, cum ar fi spus Nichita Stănescu. Este ceea ce fac, punându-mi totodată întrebarea, unde i-ar sta mai bine teatrului lui Nicolae Suci, în paginile cărții, acolo unde există posibilitatea de relectură, de revenire la text („Carte de recitare” ar fi spus același N.S.) sau în jocul scenic, unde imaginarul gândit de autor poate fi materializat și „servit” în secvențe continue de „vederi” și unde nu prea este timp de reflecții filosofice?

Cartea lui Nicolae Suci, **„De-a teatrul” sau imaginează-ți că trăiești...**, apărută la Editura Fundației ALFA, Cluj-Napoca, 2015 e, înainte de toate, o carte pe care nu poți să o citești „din goana calului”, fără să stai să reflectezi, să „rumegi” dialogurile, adevărurile lor, să vezi corespondența dintre imaginar și real, în lumea de azi și de ieri. (Gândul m-a dus instantaneu la felul cum îl citeam în urmă cu zeci de ani, pe malul Târnavei Mici, pe Cioran, adică, una-două pagini și apoi revenire la text, la o încercare de înțelegere aprofundată.)

Nicolae Suci are rara capacitate de a vedea și a transpune literar subtilitatea lumii umane, „josul în sus”, uneori, al acesteia, cu absurditatea birocrăției duse la extrem, birocrăție care ea, însăși, devine o instituție de sine stătătoare, cu reguli și actori, cu situațiile care rezidă din aceasta și cărora autorul le dă prin scris fluentă și expresivitate. Categorie, Nicolae Suci este un dramaturg înzestrat cu mult har scriitoricesc, cu mare putere de sintetizare și de reconcatenare a lumii în diversele contexte și în diverse coloraturi și nuanțe. Are fantezie creatoare, abordând inedit lumea, de cele mai multe ori din unghiuri de vedere proprii sau puțin abordate. El vede nevăzutul celor mai mulți!

Cartea în cauză cuprinde 4 piese de teatru. În **Eurogroapa** (titlul sugestiv) *Lisi* și *Disi* sapă o groapă din motivul explicat de Șefă: „Nu știu. E ordin de sus”. Ca apoi să se constate

că unul este „educabil”, iar celălalt are „un curs de mentorat în meseria de gropar”, care nu se obține așa cu una cu două. Astfel, „la evaluarea finală, după vreo trei luni, te prezinți la comisie cu un portofoliu care trebuie să conțină următoarele: - ultima programare în domeniu;- un test de săpare a unei gropi pe un oarecare teren;- o matrice de specificație în care trebuie să precizezi diferențele de la un teren la altul...;- apoi îți trebuie o aplicație în practică a cunoștințelor; - apoi ceva despre teoria respirației, teoria repaosului, teoria alimentației, a consumului lichidelor, a auzului, a pipăitului, a privirii...”, unde contează și „tehnica privirii: de la stânga la dreapta, de la dreapta la stânga; de sus în jos și mai ales de jos în sus, privirea cerc, privirea ambuscadă, privirea roi, privirea gherilă etc”. Dar mai e și „Istoria gropilor” (care-n.m.) acoperă multe cunoștințe, dar mai e „Metafizica gropii” care e și mai sofisticată”. Și ca o concluzie: „Nicio groapă nu se poate săpa fără Bruno și Grubi ai lui Vișniec. Așa ne spunea profesorul acolo la curs...”. În paralel cu acest plan, e și unul cu o coadă la Primărie, unde oamenii și-au făcut actele pentru a primi sicrie, „donație-sicrie de către Consiliul Local Orășenesc.”, care, desigur, și ele, nu se primesc, oricum: „Trebuie să ai un quantum, care să nu depășească 150 lei venit pe membru de familie. Prezinți un portofoliu cu toate actele doveditoare, care să dovedească că nu ai venituri: adeverință de salariu sau de șomaj sau cel de social; brutul pe ultimile 12 luni; adeverință de la Primărie că n-ai pământ;...adeverință

reducere carburanți, curent electric, telefon, cablu, Dolce, A.R.D.A.F.; adeverință cum că ți-au dat alimente de la Guvern, de Crăciun, piță, mălai, zahăr...”. Desigur, lucrurile nu merg cum trebuie și ca la orice nemulțumire se lasă cu scandal și scandări: „Vrem si-sicriu! Vrem si-sicriu!”. Un fel de „cu mâna întinsă” în fața potențailor vremii și instituțiilor „cheie”. Pentru orice! Mai ales dacă-i gratis!

În pseudodrama **Cerere de deces**, „cetățeanul”, *Căutare Gioni* (asemenea teatrului lui Caragiale și numele are o semnificație) atacă prin absurdul cererii sale, absurdul legislației, dar și a modului mecanic de interpretare de către funcționarii statului a acesteia: „Funcționara: Da. Dar Constituția nu prevede că dumneata ai dreptul să faci o cerere de deces. Cetățeanul: Dar nu prevede nici că n-am dreptul să cer...”. Ca până la urmă să se ajungă la „Șef”, pe numele lui *Căutare Cocean*, care, în același spirit, prevelându-se de Constituția interpretabilă, îl bagă pe „cetățean” în absurdul celor „prevăzute de Constituția țării. (unde-n.m.) Fiecare cetățean are dreptul și libertatea să fie testat, întrebat”, adică (inclusiv) despre lucruri inutile: „...Vă streșați ușor?...Vă pierdeți cu firea?...Ați vrea să muriți?... Luați micul dejun cu plăcere?... Vă plac reclamele?... Vă e scârbă de ceva anume?...Sunteți constipat des?... Ați scris cererea cu mâna dreaptă?... Și cu stânga ce faceți?... Ați scris-o cu un pix?... Adorați pixul?...Nu vă deranjează să vă tot adresați cu „subsemnatul”?” etc.

Două personaje, *Antigona* și *paznicul cimitirului*, pe numele lui *Pompil Cimitir*, sunt cele care susțin drama în două acte **Luați pământul de pe tata!**, care, de asemenea se petrece într-un cimitir și de asemenea într-o groapă sau, mai exact, început de groapă. Discuțiile, care degenerază într-un viol și o crimă, se poartă în jurul celor spuse la un moment dat de către Antigona: „...Adică cum? Alții au voie să facă orice, să toarne betoane-armate în cimitir, să facă în cimitir tot felul de cazemate și cabane de vacanță, să deschidă buticuri, să instaleze bănci, statui, cascade, piscuri de munți, să planteze în cimitir ce le pot mușchii lor și ce nu le pot mușchii lor...și eu n-am voie nici măcar să scot ceva pământ afară →

RĂZVAN DUCAN

Inima plină de creier

În Bostonul anilor 60, trăiește în subsolul unei librării șoarecele Firmin, care începe a devora cărți, a se împrieteni cu un scriitor și a deveni erudit. E vorba de romanul *Firmin* al lui Sam Savage – o bijuterie narativă despre plăcerile literaturii, dar și despre autodepășire. Am făcut această introducere ca să ajung la șoarecele Algernon, folosit drept cobai de oameni de știință, care vor să ridice inteligența ființelor la cote înalte. Suntem acum în romanul *Flori pentru Algernon* de Daniel Keyes (traducere de Dan Rădulescu, Youngart, 2013).

Keyes s-a născut în 1927, iar romanul cu Algernon își are originea într-o năvelă publicată în 1959. Ipoteza prezentată – cum s-ar putea mări artificial inteligența – sporește suspansul și duce narațiunea spre un punct emoționant. Charlie și șoarecele sunt supuși aceluiași experiment, care se dovedește imperfect, întrucât conține și regresul.

Charlie retardatul (pentru o clipă mam gândit la Lennie din *Oameni și șoareci* de Steinbeck) lucrează la o brutărie și scrie cu greșeli imense, legând cuvintele alandala. Doctorul Strauss îi propune operația magică, iar Charlie e încântat la început, vrând să-și repare genele și să devină genial. Mai apoi, tot mai deștept fiind, se îndrăgostește de Alice, asistă la regresul și moartea lui Algernon, apoi, în ultima clipă de luciditate, se desparte de Alice, conștient că va începe regresul și va ajunge la faza inițială. Asta după ce a descoperit că inima îi era plină de creier, că fără inimă omul devine monstruos.

Cinematograful a fost atras de romanul lui Keyes. În 1968, actorul Cliff Robertson primea Oscarul pentru interpretarea lui Charlie. Eu am revăzut filmul lui Jeff Bleckner din 2000, cu Matthew Modine și Kelli Williams. Actorul e credibil, joacă emoționant blânda inocență. Poate că mesajul esențial al cărții ține de condiția umană: avem un timp scurt al fericirii, al iubirii efemere, apoi revenim la dulcea normalitate. Ca să nu ajungem la rutină, ca să păstrăm intacte clipele de aur, trebuie să fim tranșanți și să nu așteptăm coșmarul reversului.

ALEXANDRU JURCAN

DE-A TEATRUL...

→din groapă, ca să nu doarmă tata așa împovărat?...”. Din nou interpretări și speculații ale „punctelor slabe”, sau într-un cuvânt despre realitate: „Paznicul: Corect, numai că ceea ce spune Constituția României se referă la cetățenii vii... *Antigona*: Nu-i adevărat. Nu scrie de cetățenii vii în Constituție. Scrie de „persoană”, dar nu se referă numai la cetățenii vii. „Persoană” poate fi și omul mort, nu?”.

În drama în 4 tablouri, „De-a teatrul” sau imaginează-ți că trăiești..., care dă și titlul cărți și care pare să fie centrul de greutate al ei, „singurul personaj este Captivul, care dialoghează cu Sinele”, acțiunea, de fapt, reflecția și reflexul față de lumea exterioară, petrecându-se, inedit, în „interiorul unui buncăr pentru colectarea dejecțiilor unor toalete din munți”, mai exact în interiorul unui veceu: „*Naufragiatul, de unul singur, așteaptă ca cineva din cabana montană, să folosească toaleta. Gaura de deasupra, din tavan dreapta, corespunde cu toaleta fetelor. Cea din stânga cu a bărbaților*”. Aici „monologul se confundă cu dialogul. Regizorul poate să-și permită orice”. Cu tot locul inedit, viziunea nu este trivială, ci mai degrabă una a observării atente a omului, cu tabieturi, comportamente și atitudini, în momente intime: „De aici, din inima toaletei, vezi altfel viața. Frumusețea e altfel. De aici e mult mai frumoasă frumusețea”. Ca să se concidă: „Până la urmă suntem cu toții latrine ambulante. Acum sau mai târziu... Pardon. Pământ ambulant. A se observa discrepanța”.

Nicolae Suciul respectă logica absurdului așa cum, de exemplu, o respectă *Logicianul* și *Domnul Bătrân* în replicile despre pisici și... Socrate din „*Rinocerii*” de Eugen Ionescu. Ba mai mult, îndrăznește ca logicii logicului să-i inventeze propria logică. Offff! Am intrat și eu în miezul absurdului. Ca să ies, spun și eu ce a spus Matei Vișniec, cu care acesta, de altfel, se înrudește...literar: „...Important este să rămână cărțile, să rămână interesul pentru un autor”. Eu, unul, sper să aveți interes pentru acest excepțional autor dramatic necunoscut, Nicolae Suciul.

Să-i căutați cartea pentru a descoperi, fără fard și ruj, sinele umanității. Și, desigur, prin aceasta și pe el.

Și înmulțit la doi, să înflorim

Nu mai clipi în ochii mei într-una
Și nu-mi mai suspina în piept, mereu,
Când inima îmi bate ca nebuna,
Nu te mai zbate-n ea, pribeagul meu.

Nu mă privi din stele nopți de-a
rândul,
Să nu mă faci un tremur ca de plop,
Dar pune luna cratimă pe rânduri,
Spre-a nu lăsa singurătății, loc.

Nu te mai duce drumului pădurii,
Pierdut în ea te rog să nu rămâi,
Dă-mi floarea ta, necunoscuta lumii,
Să-mi fac în miezul nopții, căpătâi.

Nu mai șopti în zori, cu liliacul,
În violete raze strălucind,
Hai, lasă tot, s-a întristat cerdacul
Căci pașii nu ți se aud venind.

Tăcerea ne strivește nemiloasă,
Sub talpa ei încet, încet, murim,
Mi-e dor să fim iubiți, la noi acasă,
Și înmulțit la doi să înflorim.

EMILIA AMARIEI

Final de epocă?

A înghețat și Marea Neagră de
supărare.
Putem trăi oricum, trăim. Bem bere.
Scriem.
Pe pereți vezi umbre. Foștii idoli.
Iar tu beai gin la Smirna cu un pașă.
Vadra cu lapte s-a vărsat, citeam
Coranul
și tot mă minunam de unde-s toate
astea.
Poetul are darul de a nu-nțelege ce se
petrece,
Lumea încotro se-ndreaptă? Privesc
oglinđa,
Ce este paloarea ei, ce semne aduce?
De mult am îngropat caii în stepă.
Frățiile s-au destrămat, doar lideri
peste tot,
Ba mai mascați, ba fără gât sau cap
sau amândouă.
Peștii de aur au fugit la bancă să
depună icre.
Nu dau doi bani pe laude și reclame.
Avortul și divorțul sunt la modă.
N-am nicio treabă, mă înjură și
șoferii,
Sunt ocupat cu faptele de caritate,
Dau un bilet de loto pe o carte.
Țineți-vă de scaune, vă fură masa.
Iar masa este chiar istoria noastră.
Mai pune-un marș, băiete, pentru
clasa a patra.

BORIS MEHR

Diligența de Bizanț

Dintr-o vorbă într-alta

“Bine vă regăsesc, prieteni! Și mă bucur să știu că sunteți bine, că vă sunt bune masa, comeseții și, peste toate, inima! Că ați avut o zi frumoasă și că Diligența vine să vă facă și... viața frumoasă!”

Multe au fost formele de salut din deschiderea emisiunii mele de la Radio Cluj, rostite de-a lungul anilor, a celor douăzeci de ani și mai bine de la prima emisiune. În '95, lucram încă pe benzi magnetice și cântecele le aduceam în emisie de la fonoteca radioului, după explorarea rafturilor sale și a registrului în care erau înșirate titlurile de care dispuneam acolo. La Radio Cluj, erau – și încă mai sunt – imprimări unice ale unor voci din folk și veți vedea că folkștii care au studențit prin Cluj-Napoca nu au scăpat ocazia de a vizita cabina muzicală de la Radio, pentru a-și înregistra cântecele. Iar Puiu Ivanitchi va descrie, în interviul pe care ni l-a acordat, emoția acelor momente, în care – țineți cont că se întâmpla în anii '70 aceasta – menestrelii noștri își auzeau cântecele “date la radio” și se întrebau “aia este vocea mea?”. Erau anii din perioada de romantism a muzicii folk, în care undele radio duceau cu ele în eter mult, foarte mult folk...

Prin 1998, i-am luat un interviu lui Vali Sterian, după un recital al său la festivalul “Chitara de argint” de la Reghin. Încă eram în perioada benzilor magnetice: pentru interviu foloseam un reportofon cu casetă, iar pentru arhivare, copiam emisiunea pe bandă “mare”, role de o oră, cât avea emisiunea pe atunci. De fapt, începusem, în '95, cu o jumătate de oră, sâmbăta, după emisiunea pentru copii. Apoi am emigrat duminică, tot înainte de amiază, și ne-am fixat pentru câțiva ani de la ora 13.00, când ne-am extins la o oră. Interviul cu Vali Sterian era de 17 – 18 minute și eram tare mândru de el, pentru că Vali a exclamat, când i-am spus pentru ce emisiune facem discuția, cam așa: “cum ai spus că se cheamă emisiunea ta? Diligența de Bizanț?... Sunt invidios pentru acest titlu!”. Cel care botezase emisiunea astfel a fost Zorin Diaconescu, pentru că se lucra la grila de emisiuni și eu, care făcusem încă din iarnă cererea de înființare a unei emisiuni de folk, de eram de găsit, pe moment. Apoi, trebuie să spun că la

primirea spațiului pentru emisiune a contat și susținerea de care a avut parte ideea din partea regretatului Radu Săplăcan, mentorul meu din primii ani de radio! Și a mai fost și sprijinul pe care l-am primit în susținerea emisiunii și de la alți colegi din radio: Dan Banciu, în primii ani, și Dan Moșoiu, tot timpul.

Numai că... între cei intervievați nu e și Valeriu Sterian, pentru că banda cu interviul respectiv nu mi-a mai fost dat s-o găsească vreodată, după arhivarea ei într-un dulap neîncuiat, de la subsol. Prea marea mea posesivitate pentru lucrurile dragi m-a trădat, atunci! Și au mai fost niște “povești” cu folkștii făcute de-a lungul anilor, dar pierdute pe drumul Diligenței, din varii motive. Cei care au trăit tranziția de la benzile magnetice la calculator, după digitizarea radioului, mă vor înțelege (măcat în parte), iar cei mai tineri se vor întreba de ce nu am pus pe dată tot ce aveam înregistrat în anii dinainte pe un CD sau un DVD, poate chiar pe un memory stick: uite că nu am făcut asta, iar pierderile au fost ireparabile.

Pe Valeriu Sterian îl vor regăsi cititorii în această șirag de interviuri cel mai mult pomenit, evocat, regretat de confrății săi. Oare pe cine ar fi... pomenit el dintre aceștia?

Prieteni, adunarea interviurilor difuzate la **Diligența de Bizanț** între coperti carte nu este un demers cu pretenții de exhaustivitate, pentru că totul despre un fenomen cum a fost și este muzica folk nu va putea să adune sau să spună nimeni, vreodată. Eu am făcut exact ceea ce spune titlul, o poveste tăifăsuată despre folk și oamenii care îl fac. De fapt, o poveste despre folk spusă de către unii dintre artiștii care l-au făcut și îl cântă. O poveste despre camaraderie, despre drumul lung de la dorință și până la cântec, de la locul din sală și până pe scenă, poate și, puțin, pentru că nu am zgândărit jarul despre rivalități artistice. Confratele cu care m-am însoțit la această trudă plăcută a continuat să rămână artist și în postura din spatele microfonului sau reportofonului și, dacă nu ar fi fost inserturile sale de

prezență, cartea nu s-ar fi numit “tai-fas”, pentru că ar fi fost mai aproape de interogatorii (doar) interviurile mele. Mulțumesc, Vali Șerban!

Să știți că nu am avut o logică “la vedere” pentru înșiruirea interviurilor, ci așa zice că mai degrabă este așa cum se întâmplă în viață, astăzi întâlnești pe cineva, mâine pe altcineva și nu poți tu stabili ordinea acestor întâlniri. Important este să îi întâlnești pe cei dragi ție, să-i mai întrebi de cântecele pe care le mai faci! Și, cum zilele nu au intrat în sac, mâine cine știe cu cine ne mai întâlnim. Până atunci, vă doresc spor bun la lectură și în tot ce faceți. Doamne ajută!

FLORIN SĂSĂRMAN

Doru Stănculescu

« Am fost înregimentat așa, cu lopata în genul folk »

Florin Săsărman: Doru Stănculescu, te regăsesc într-o frumoasă zi de toamnă în Parcul Herăstrău, la o terasă foarte liniștită și trebuie să îți mărturisesc că momentul este un gând împlinit, o speranță împlinită de-a mea, de a avea răgazul unei mai lungi discuții cu tine. “Diligența de Bizanț” e emisiunea în care se difuzează consecvent cântecele lui Doru Stănculescu, care pe mine continuă să mă fascineze. Folkul tău a fost unul special încă de la început, cântecele tale nu semănau cu ale altora. Cum a apărut Doru Stănculescu în muzica românească?

Doru Stănculescu: Eu cred că a apărut firesc, pentru că era momentul să apară! La 12 ani m-am pomenit că în locul viorii mele, pe care încă nu apucasem să o studiez cu un profesor, a apărut o chitară. Că tatăl meu s-a sfătuit cu prietenul său din copilărie, Temistocle Popa, care i-a zis “lasă-l măi, ce să-i mai iei profesor de vioară, ia-i o chitară că o învață între ei puștii, la ștrand, la cabană” și așa s-a gândit și tatăl meu. Am fost foarte supărat pe acea chitară, întrucât eu iubeam vioara mea și multă vreme nu am vrut să pun mâna pe chitară, până când un tânăr fizician atomist, care o curta pe sora mea, Mihaela Mihai a venit în vizită la noi și a acordat chitara și a început să se joace cu ea. Lucru care normal că mi-a încântat urechile, iar tânărul respectiv, care nu era altul decât unicul nepot legitim al lui Mihail Sadoveanu, pe numele →

său Mihai Stihii, care cânta și la vioară, și la blockflote, mi-a îndrumat primii pași către chitară. Ei, și a-nceput parcă să-mi placă! Apoi am învățat câte ceva de la niște băieți de la strand, care cântau Los Paraguayos și care spuneau că adună bani ca să plece în America. Nu pot să spun că am fost un autodidact, că este prea mult, am învățat, practic, singur să mă descurc cu ea.

F.S.: Ai găsit, totuși, calea de a exprima ceea ce aveai de spus.

D.S.: La un moment dat, cum nu aveam nici pick-up și nici magnetofon, iar ce auzeam la radio nu prea mă încânta, deși acuma parcă am nostalgie pentru "Firicel de floare-albastră, floare de nu mă uita" și alte cântece care pe vremea aceea mi se păreau siropoase și care acuma chiar îmi plac, mai ales când aud dejecțiile care se produc în ziua de azi pe scene și pe posturi, am început să-mi fac eu singur ce mi-ar fi plăcut să ascult. Cântecele mele, da. Și, până prin '68 - '69 nu m-am gândit să ies în public. Compuneam pentru mine, pentru prieteni, colegi, pentru care cântam pe la ceaiuri, la petrecerile noastre de elevi. Adevărul este că un coleg de-al meu a tras de mine să mă ducă la Casa Studenților și am cântat la Student Club. După o vreme, am început să particip la serile de poezie de la Sala Radio, unde participau actori, muzicieni, uneori chiar și coregrafi. Aveam o compoziție pe versuri de Miron Radu Paraschivescu, "Rică fante de obor", pe care regizorul de televiziune Titi Ax a avut ideea, întrucât piesa dura aproximativ 20 de minute, s-o facem cu coregrafie. Și l-a contactat pe balerinul Ion Tugearu, care a percutat și am avut un moment pe scena Sălii Radio, extraordinar. Eu cântam și el interpreta ce cântam eu. A fost o chestie absolut unică, nu s-a mai întâmplat așa ceva!

F.S.: Asta mă face să zbor cu gândul la vremea în care tu ai scris muzică de film.

D.S.: Pentru "Porțile albastre ale orașului" m-a contactat regizorul Mircea Mureșan, care mi-a dat scenariul și mi-a spus că îl interesează să îi fac o baladă pentru generic. Am făcut niște inserții muzicale pe scenariu, am făcut și balada de generic, "Scrisoarea soldatului de orișunde", am mai inserat și piesa mea, "Ai, hai", care era compusă deja de vreo doi, trei ani și totul a rămas așa, nu a renunțat la

nimic din ce i-am propus eu. Ba, mai mult decât atât, i-am sugerat ca în scena în care Caramitru cade, în costumul lui alb, ciuruit de mitraliera germană, să cadă în relanti și culorile să se schimbe, solarizându-se. Ei, nu a putut să facă treaba cu culorile solarizându-se, spunându-mi că nu are tehnica necesară, dar, căderea aceea a făcut-o până la urmă în relanti.

F.S.: Și "Maria și marea"?

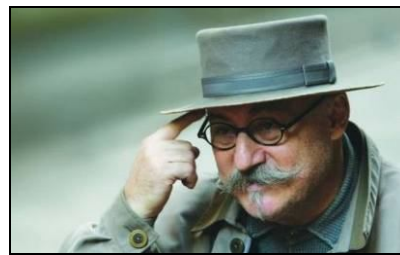
D.S.: Cu "Maria și marea" tot cu Mircea Mureșan trebuia să lucrez, dar scenariul lui a fost respins, s-a ales scenariul lui Radu Tudoran și eu am apucat să scriu muzica pentru el. Până la urmă, respins, modificat, Radu Tudoran, plictisit de atâtea respingeri a scris romanul, pentru că inițial era scris numai scenariul de film. Filmul s-a făcut până la urmă în colaborare cu DEFA Berlin și nu au mai apelat la serviciile mele. Dar a rămas piesa, "Maria și Marea".

F.S.: Dorule, numele tău e legat și de prima ședință a Cenaclului Flacăra!

D.S.: Da, sunt membru fondator al Cenaclului Flacăra, am participat la prima ședință, din strada Slătineanu 1 (unu sau doi, nu mai știu și nici nu mai contează), la Casa de Cultură a Sectorului 1 și de atunci am rămas alături de stafful, ca să-i zicem așa, al acelui eveniment și de cel care crea acel eveniment. Am rămas până aproape de sfârșit, cu mici pauze, timp în care mi-am văzut și eu de ale mele și cred că nu se poate vorbi despre cultura română a secolului douăzeci neglijând fenomenul Cenaclul Flacăra.

F.S.: De unde au apărut acele nume cu cântece frumoase, în primii ani ai cenaclului: Marcela Saftiu, Valeriu Sterian, Mircea Vintilă și ceilalți? Erau începuturile unui gen muzical absolut nou la noi, trebuie să fi fost un vânt de undeva care a făcut să răsară aceste nume.

D.S.: Ele existau dinainte de fenomen și erau artiști care deja participaseră pe la alte festivaluri, ale "Clubului A", de exemplu, la festivalul din 303, organizat de frații Ursulescu și nu numai. Se cânta prin cluburile studențești, erau persoane cunoscute. După '75-'76 a început oarecum pescuirea de noi talente prin coclaurile pe care le bătea Cenaclul Flacăra... Ce vânt să vină? O să spui că a fost influența americană, a lui Bob Dylan, Donovan... Eu, de exemplu nu prea am avut contact cu ei. Eu am făcut ce

am vrut eu să fac, ce aș fi vrut eu să aud. Și să știi că am fost primul folkist care a apărut pe TVR, la începutul iernii lui 1970, cu "Ion Crășmaru", într-o emisiune a lui Titi Ax. Și să vezi cum l-am cunoscut pe Titi Ax: am stat vreo zece zile la rând la intrarea în Radio din Temișana și pe care cum îl vedeam că intra și arăta legitimația la milițian îl trăgeam de mână: "stai așa dom'le, nu vrei să mă ascuți și pe mine?" Majoritatea nu aveau treabă, până când s-a oprit o firimitură de om, cam ca și Sorin Minghiat, care s-a uitat la mine, m-a întrebat dacă am buletin și m-a dus într-un studio la demisol, în radio, unde m-a ascultat vreo două ore. Pe vremea aceea aveam vreo 200 de cântece, pe care mai târziu eu singur le-am eliminat, că nu puteam să scot 30 de LP-uri, ca alți colegi, pe care nu-i numesc și, după vreo două ore m-a întrebat dacă știu unde-i televiziunea și mi-a spus "vii prin Pangrati mână dimineță la ora zece (nici nu știam cum îl cheamă), ai bon la intrare și întrebi de Titi Ax". Și...m-am dus! M-am pomenit într-un studio, "Studioul 1" și am cântat "Ion Crășmaru" și mai aveam o bossanova pe versurile lui Ion Minulescu, care se chema "În cinstea celei ce-a plecat" și care a fost respinsă la viză de către un politruc, care a zis că...versurile cântecului fiind "Azi noapte a plouat ca de-obicei,/ căci Dumnezeu face ce vrea,/ o noapte plouă-n cinstea ei, o noapte plouă-n cinstea mea,/ azi noapte însă a plouat,/ în cinstea celei ce-a plecat./ A plecat, cine-a plecat?/ N-am plecat nici eu, nici ea, /a plecat altcineva./Dar cine-a fost nu știm nici noi,/ știu doar c-am găzduit-o amândoi,/ și-am găzduit-o fiindcă ne-a plăcut". Mă rog, era vorba de dragostea dintre ei, care-a plecat. Ei, acest politruc, unul cu acnee pe față și chel, s-a găsit la vizionare să zică...ce se întâmplase: cu două săptămâni înainte rămăsese în vest Luminița Dobrescu. Și el zice: "e-n cinstea lui Luminița Dobrescu!", deci Ion Minulescu avea să scrie cu 100 de ani înainte despre plecarea Luminiței Dobrescu!

Întâmplări adevărate

FLORIN PIERSIC ȘI ...
NIKOLAUS LENAU

Inginerul timișorean Mircea Popi, stabilit la Graz, președintele Uniunii românilor din zonă, a organizat între 28.9.-5.10.2002 Săptămâna Culturii Românești la Graz în cadrul căreia, în ziua de 29.9.2002, a avut loc la Hotel Paradis din oraș, acțiunea literară „Nikolaus Lenau și Mihai Eminescu: ASEMĂNĂRI ȘI DEOSEBIRI“, la care am fost invitat ca referent.

Împreună cu bănățeanul-vienez Dorel T. Ușvad și cu ardeleanul Laurențiu Stancu ne-am deplasat la Graz, unde domnul Ușvad organizase o expoziție pe tema apostrofată.

Din țară, a participat actorul Florin Piersic la acest omagiu dedicat celor doi poeți, știindu-se că Lenau l-a influențat pe Eminescu.

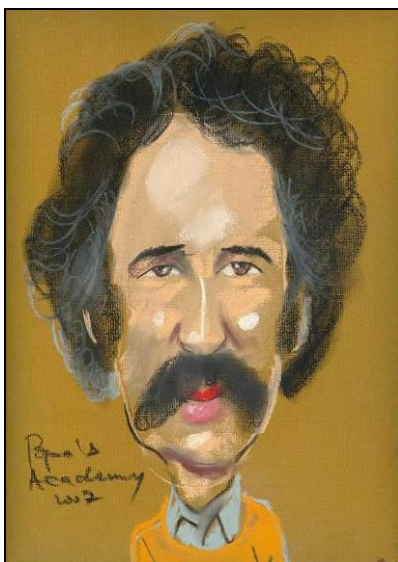
În timpul salutului de deschidere, dl. Mircea Popi ne-a adresat cuvinte de bun-venit... la rândul dumisale, dl. Florin Piersic, cu fularul alb obligatoriu și cu o privire spre mine, grăise... „Păi, eu credeam că dv. sunteți... **Lenau...**”

Mai târziu, după încheierea părții oficiale, m-am amuzat cu dl. Florin Piersic, care se scuzase de acel lapus-calamă. Și cum m-am adresat dumnealui cu „maestre”, mi-a spus: „Dl. Profesor, eu pentru Dumneavoastră sunt... FLORIN...” Avântându-ne în discuții interminabile, ne-am înțeles și distrat foarte bine, dar pe la miezul nopții trebuia să prindem ultimul tren spre Viena...

MARIN SORESCU
(1936–1996)

În perioada postbelică comunistă, la 23 August s-a sărbătorit Ziua Națională a României, data, la care în 1944 România a fost „eliberată” și a întors armele împotriva Germaniei hitleriste.

Împreună cu 1 Mai, „Ziua Internațională a muncii”, 23 August au fost cele două mari sărbători pentru care „oamenilor muncii” li s-a dat posibilitatea de a beneficia și de o aprovizionare rară (la tarabele) special construite pentru aceste zile, con-

Marin Sorescu văzut de POPA'S

sumul de așa numiții „crenvurști” a acordat evenimentelor o adevărată zi de sărbătoare.

Pe la începutul anilor 1980, l-am cunoscut pe poetul Marin Sorescu. Împreună cu Liviu Papadima, profesorul universitar de mai târziu și decanul Facultății de Filologie a Universității din București, și Marin Sorescu, ne-am dus la o berică la grădina de vară a berăriei vieneze Fischer-Bräu, din circumscripția 19. După câteva halbe, le-am sugerat însoțitorilor mei: „Maestre, hai să luăm și ceva de-ale gurii!” Sorescu: „Idee bună. Văd că aștia au, crenvurști... să avem și noi impresia că-i 1 Mai sau 23 August...”

FRÂNA DE MÂNĂ...
A LUI SORESCU

În „Hronicul și cântecul vârselor” (cap. 39), Lucian Blaga scrie despre o plimbare în cartierul vienez Nussdorf, în 1916, împreună cu soția sa de mai târziu, Cornelia Brediceanu, intrând la o crâșmă de vin (celebrul „Heuriger” vienez), unde au comandat o rață la cuptor. Pe vremea aceea, în zonă se găsea doar localul „Kierlinger”, la care mai toți literații din țară în vizită la Viena făceau și fac un pelerinaj la localul amintit.

Astfel, și pe la începutul anilor 1980, i-am acompaniat printre alții și pe Președintele Academiei Române, Eugen Simion, venit împreună cu Ștefan Augustin Doinaș, Marin Sorescu, Liviu Papadima și alți colegi de la Universitatea din Viena. Numai coleg fiind, am invitat și pe o studentă

de la secția de Limbă și Literatură Română, care ne-a însoțit cu plăcere. Brunetică, chipeșă, vorbea deja bine românește, Sorescu pretinse să ocupe loc lângă dumneaei – în partea stângă. În timpul când am servit masa, observ – stăteam vis-à-vis de Sorescu, cum maestrul manevrase cu mâna lui în partea stângă și, la un moment dat de liniște deplină, l-am atenționat: „Maestre, vezi că frâna de mână e pe partea dreaptă...”

Toți bufneau în râs, până și sobrul Doinaș. Sorescu însă bolborosea ceva cu gura plină...

Veselia s-a prelungit și am beneficiat de o seară superbă, animați fiind, desigur, și de bună calitate a lui Bacchus.

ADRIAN PĂUNESCU
(20.07.1943 - 05.11.2010)

Cu ocazia unei vizite la Viena (1979), în urma căreia i-a apărut lui Adrian Păunescu cartea *De la Bârca la Viena și înapoi (1981)*, într-o zi bătuse la ușa apartamentului meu atașatul cultural al Ambasadei RSR, care locuise pe aceeași scară cu mine.

Domnia sa mă poftea la Ambasadă din partea lui Adrian Păunescu ca să discutăm despre o eventuală traducere a unui volum de poezii.

I-am mulțumit atașatului cultural și i-am sugerat ca maestrul Adrian Păunescu să-mi trimită în prealabil un contract cu o editură austriacă... ceea ce însă nu se întâmplase.

Peste câteva zile, însă, mă trezesc din nou cu atașatul cultural în fața ușii - nu avusese voie să treacă pragul locuinței unui fost cetățean român stabilit în străinătate.

Ținea în mână un volum de poezii din colecția *bpt /Biblioteca pentru toți, vol. 958*: Adrian Păunescu, *Poezii de pînă azi*, Editura Minerva, București, 1978, cu dedicația „Domnului Johann Dama, omagiu și prețuire, din partea unui scriitor român. 1979, Viena.”

I-am mulțumit politicoșului atașatului cultural, repetându-mi însă doleanța de a mi se prezenta un contract...

Vizita atașatului cultural nu mai continuase.

Între timp, aflasem cum dispunea Adrian Păunescu: „Să mi-l aduceți pe acest Dama să-mi traducă ceva poezii...”

HANS DAMA

LUMEA LUI LARCO

ÎN LUNA MARTIE

Vin păsările călătoare,
Privighetoarea o ascuți,
Albinele-s din floare-n floare...
Și D.N.A.-ul pe la mulți.

GÂNDURI DE PRIMĂVARĂ

Pe cer când nu e niciun nor
Și pomii-s gata de-nflorire,
Să împletim un mărtișor
Din năzuință și iubire!

***

Pădurea când va prinde viață
Și-i zumzet, murmur, tril, verdeață,
Să vi se-ofere mărtișoare,
Un zâmbet, un sărut, o floare!

***

Când primăvara iar apare
Cu fascinantele-i splendori,
S-aveți în suflet numai soare
Și drumul presărat cu flori!

***

Speranța reînvie-n noi
Prin firul firav de verdeață,
Prin muguri, soare, rouă, ploi,
Dar și prin dragoste de viață.

ANIMAȚIE IEȘEANĂ

La plimbare prin Copou
Ies ieșenii primăvara
Și apoi, cât ține vara,
E alai ca la potou.

De cu zori și până seara
Se mai uită de birou...
La plimbare prin Copou
Ies ieșenii primăvara.

Iar studentul pe platou
O cunoaște pe Varvara,
Ce, făcând pe temerara,
Înspre iarnă-i c-un landou,
La plimbare prin Copou.

UNOR POLITICIENI

Vin la conducere, ideea-i clară,
C-un scop ce este ghid parlamentar:
Să se-ngrijească de întreaga țară...
Dar nici chiar ca de propriul buzunar.

SOȚIA CARE SE RESPECTĂ

Aționează circumspect,
Să nu comită boroboațe:
Pe soț îl ține la respect,
Iar pe amantul ei... în brațe.

INSUFICIENȚĂ CONJUGALĂ

Familiei spre folosință
Zidarul de pe-a noastră vatră
Îi construiește-o locuință
Dar nu și... „casa cea de piatră”.

CONVIEȚUIRE

Tăioasa vorbă, cum e coasa,
E plină de învățătură:
Zidarul construiește casa
Și o dărâmă vorba dură.

SĂPĂTURI ȘI ALTOIRI

E forfotă ca-n stupul de albine
În orișice livadă de la sate,
Se strâng omizi, s-adună crengi
uscate
Și „altoiri” se fac prin baruri pline.

Spre toamnă fructele-s de calitate,
Dar și producții mari se pot obține
Acolo unde se lucrează bine
Și nu-s de grindină amenințate.

Țăranul priceput stă ca pe ace,
Muncește, e întruna tot o apă,
E as și-n săpături de-o vreme-ncoace,

Chiar pe-un vecin de-al său intens îl
sapă,
Așa e el, căci nu se liniștește,
Iar megieșul său ... îl altoiește!

CUNUNA CREAȚIEI

Spun vorbe mari și bine coapte,
Pe cei ce nu mă cred adu-mi-i:
Femeia-i o minune-a lumii
Pe lângă celelalte... șapte!

DE LA PĂSTOREL CITIRE:

Unor cârciumari

Tu uiți când torni așa-n neștire
Cotnar burtoșului șpițar,
Că numai omului subțire
Îi place „Grasa” de Cotnar!

Unuia care dorea să ajungă șef de cabinet

Mitică, mucalit cum e,
Spunea odată la un chef
C-ar vrea și el s-ajungă șef
De „Cabernet”.

Apa și vinul

Bun e vinul, bun pelinul,
Dar, când dau de apă rece,
Las pelinul... și beau vinul!

Șprițul

Judecător în ultimă instanță,
A scris anume Bachus în sentință
Că șprițul este o mezalianță
Și șprițuiala necuviință.

Domnului și doamnei P.P.

De anul care stă să-nceapă,
Eu vă doresc noroc, parale,
Să nu beți ape minerale,
În fine... niciun fel de apă!

CHEFLIUL SINGURATIC

E inventiv, cum altul nu-i,
La chef nevoia îl învață
Să nu bea singur, dumnealui
Își pune o oglindă-n față.

JUSTIFICARE SALARIALĂ

De ce femeia-i premiată
Și e pe lista de-avansare?
Motivul: că e repetată...
Știuta-i probă de-angajare.

INSTANTANEU UMORISTIC

Când citesc o epigramă,
Nu pierd vremea de pomană;
Râd intens, de bună seamă,
Dacă-s gădilat c-o pană!

VASILE LARCO

FESTIVALUL DE CREAȚIE ȘI
INTERPRETARE
„ANA BLANDIANA”
BRĂILA, EDIȚIA A V-A, 2016
Tematica:
**DIMENSIUNEA SACRĂ A
IUBIRII**

A. Secțiunile:

I. Creație literară

Subsecțiunea I: clasele V-VIII

Subtema: *Părinții – leagănul copilăriei* („Numai iubirea dintre copii și părinți /E sămânța”, Ana Blandiana)
- trei poeme sau un text în proză (1-2 pagini)

Subsecțiunea a II-a: clasele IX-XII

Subtema: *Glasul tainic al iubirii* („De așa grai în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător”, Epistola I către Corinteni a Sf. Apostol Pavel) - patru poeme sau un eseu (2-3 pagini)

II. Analiză literară / Traduceri (engleză, franceză)

Subsecțiunea I / Analiză literară: clasele V – VIII; scriitorii Ana Blandiana și Ioan Alexandru (din volumele: *Pleoape de apă*, Ana Blandiana, *Lumină lină*, Ioan Alexandru)

Subsecțiunea a II-a / Analiză literară: clasele IX – XII; scriitorii Ana Blandiana și Ioan Alexandru (din volumele: *Pleoape de apă*, Ana Blandiana, *Lumină lină*, Ioan Alexandru)

Subsecțiunea a III-a / Traduceri: clasele IX–XII (volumul *Călcâiul vulnerabil*, Ana Blandiana)

***Se va alege pentru interpretare câte o poezie din lirica ambilor scriitori sau vor fi traduse câte două poezii, din volumele recomandate, respectându-se tema propusă.

III. Recitare:

- o poezie din creația Anei Blandiana

- o poezie din creația lui Ioan Alexandru

IV. Interpretare folk:

- două piese muzicale:

1. prelucrare din lirica scriitoarei Ana Blandiana sau a scriitorului Ioan Alexandru

2. prelucrare din creația românească de gen

*** Vor fi alese pentru interpretare alte piese decât cele prezentate la edițiile anterioare.

V. Secțiunea de comunicări științifice

Simpozionul: Dimensiunea sacră a iubirii în literatură și în artele plastice
Simpozionul se adresează profesorilor preuniversitari și universitari, precum și doctoranzilor.

Comitetul științific de evaluare, constituit la nivelul Facultății de Litere, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați: prof.univ. dr. Doinița Milea, prof. univ. dr. Simona Antofi, prof.univ. dr. Alina Crihană, prof. univ. dr. Nicoleta Ifrim

Cerințe de redactare și de expediere:

* Fișele de înscriere se vor trimite electronic, format word, în perioada **29 februarie – 22 aprilie 2016**, pe adresa: festivalanablandiana@ymail.com

* Expedierea lucrărilor de la Secțiunile I, II și V se va face electronic, în perioada **25 aprilie – 20 mai 2016**, pe adresele: festivalanablandiana@ymail.com (secțiunile I, II), simpozionfestival@ymail.com (secțiunea aV-a)

*Datele de identificare ale concurenților vor fi prezente atât pe fișa de înscriere, cât și pe lucrări (în colțul din dreapta al lucrării - numele și prenumele elevului (cu majuscule), clasa, instituția, județul/localitatea, secțiunea/ subsecțiunea, numele profesorului coordonator, numărul de telefon al profesorului; datele personale vor fi secretizate în momentul printării de către organizatori.

*Materialele de la secțiunile III și IV vor fi înregistrate pe CD/DVD, folosindu-se tehnici optime - sunet, imagine, lumină. CD/DVD – urile vor fi personalizate (numele și prenumele, clasa, școala, secțiunea/subsecțiunea, numele profesorului coordonator, numărul de telefon).

*Înregistrările vor fi expediate, în plic, cu mențiunea - Pentru Festivalul de Creație și de Interpretare „Ana Blandiana” (18 mai - data poștei), pe adresa:

Structura: Școala Gimnazială „C. Sandu – Aldea”, Str. General Eremia Grigorescu, nr. 55, Brăila.

*Lucrările trimise nu trebuie să fi fost participante/ premiate/ publicate la vreun concurs de creație sau la vreun manifestare științifică.

*Un participant se poate înscrie la mai multe secțiuni.

***Participanții își asumă, în totalitate, originalitatea lucrărilor.**

***Nu se percep taxe de participare.**

Etapele desfășurării Festivalului „Ana Blandiana”

- **29 februarie - 22 aprilie 2016;** promovarea regulamentului în școli, licee, universități; înscrierea elevilor/profesorilor/ doctoranzilor pe secțiuni; realizarea lucrărilor/înregistrărilor pe secțiuni;

- **25 aprilie - 20 mai 2016;** expedierea lucrărilor pe secțiuni;

- **23 mai - 15 iunie 2016** evaluarea lucrărilor; realizarea CD-urilor ediției; redactarea antologiei festivalului ce va cuprinde lucrările premiate;

Nicolae Băciuț și Ana Blandiana, la festivitatea de premiere, ediția 2015 a festivalului „Ana Blandiana”

- **16 - 18 iunie 2016;** manifestările artistice ale Festivalului de Creație și de Interpretare „Ana Blandiana” (lansări de cărți / reviste literare, desfășurarea Sesiunii de comunicări științifice, dramatizări, momente poetice, recital folk, premiarea concurenților).

Premierea

*Se vor acorda premii într-un cadru festiv.

*Creațiile premiate vor fi publicate în Antologiile Ediției Festivalului. (Editura Nico, Târgu-Mureș)

*Lucrările Simpozionului, evaluate de Comitetul științific al Universității „Dunării de Jos”, Facultatea de Litere, Galați, vor fi cuprinse într-un volum, format electronic (Editura Istros, Muzeul Brăilei „Carol I”)

*Premiile finaliștilor concursului, care nu vor putea ajunge la festivitate, vor fi expediate prin poștă.

Jurizarea concursului

Invitați de onoare:

Scriitoarea ANA BLANDIANA - membră a Academiei Europene de Poezie, a Academiei de Poezie „Stéphane Mallarmé” și a Academiei Mondiale de Poezie (UNESCO)

Scriitorul ROMULUS RUSAN - director al Centrului Internațional de Studii asupra Comunismului

Scriitorul NICOLAE BĂCIUȚ - membru al Uniunii Scriitorilor din România; redactor - șef /revista VĂTRA VECHE; director Direcția Județeană pentru Cultură Mureș

Președinți/Secțiuni:

Profesor univ. dr. Simona Antofi, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați
Inspector școlar de specialitate - Limba și literatura română, prof. Georgiana Troia, I.S.J. Brăila, Inspector școlar de specialitate – Arte, prof. Ionel Filip, I.S.J. Brăila.

Coordonator proiect; prof. dr. Gabriela Vasiliu, Liceul Tehnologic „Anghel Saligny”. (N.B)

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

S-a spart gheața, ieșind de sub tipar primul și al doilea număr din revistă, așadar:

E normal ca să se spargă
Gheața tare cum e piatra
Și s-ajungă-n lumea largă
O revistă cum e **Vatra!**

Cu mulțumiri și cu felicitări, stimate
maestre Nicolae Băciu!

Vasile Larcu

Stimate Doamnă Băciu,
Am primit revistele și volumele de poezii,
pentru care vă mulțumesc... La o primă
răsfoire, am rămas impresionată de
amândouă și vă felicit sincer pentru tot
ceea ce realizați și, respectiv, creați...
Mulțumesc pentru înțelegere și pentru
promptitudine. Vă doresc multă sănătate
și împlinirile dorite!

Cu repetate mulțumiri și cu prețuire,

Livia Fumurescu

Iubite doamnă Nicolae Băciu,
Vă las în geamul *Vetrei NeVeche* un
bucuet de Sus.

Cu admirare și neuitare, aceiași

**Traian Vasilcău,
Chișinău**

Mulțumesc, doamnă Nicolae Băciu.
Felicitări tuturor celor care au contribuit
la apariția acestui număr!

Așașat vă transmit, spre lectură și
publicare, o serie de noi poezii.

Cu grațitudine și aleasă prețuire,

Irina Lucia Mihalca

Felicitări pentru revistă. Nu m-am îndurat
să o las din mână. Îmi era dor de Marin
Sorescu, mi-a umplut anii de liceu cu
multe bucurii. Îmi era dor de Nichifor
Crainic, chiar dacă-l citeșc destul de des,
de Cehov, de aura luminoasă a lui
Topîrceanu și Coșbuc. La un foc de tabără
din Colibița, am auzit o poveste minunată
spusă de un localnic, care s-a dovedit a fi
strănepotul lui Coșbuc. Povestea despre
Nunta Zamferei, strabunica sa. A recitat
minunat poezia. Despre această nuntă am
auzit și de la socrul meu, mai mic cu
douăzeci de ani decât Coșbuc, pe care l-a
întâlnit la acea nuntă și s-au împrietenit,
(el fiind tânăr ofițer la acea vreme și
bistrițean de loc. Era la nuntă din partea
mirelui). Felicitări pentru minunatul
volum „La taclale cu Dumnezeu”- l- am
citit și recitat cu uimire și bucurie.

Viorica Șutu

Mulțumesc pentru revistă. Bine realizată.
Cu stimă,

Violeta Craiu

Ceva foarte special... Merită acest portret
și tot ceea ce ai realizat.

Cu drag,

Bianca

Dragă poete,
Îți trimit o însemnare despre
cartea *Miercurea strămbă*, de Nicolae I.
Nicolae. Dacă îți place, te rog s-o publici.
Te îmbrățișez,

Nicolae Dan Frunteletă

Stimate doamnă redactor-șef,
Vă trimit, pentru revista „Vatra veche”, o
recenzie, la o carte despre un mare
prozator român.

Apreciez în mod deosebit activitatea dv.
publicistică, editorială, literară și
culturală, pentru propășirea culturii
române din țară și din toată lumea.

Cu deosebită stimă,

Corneliu Vasile

Stimate, Doamnă Băciu,
Vă mulțumesc din toată inima pentru
includerea scrierilor mele în numărul 8
(80), anul VII, august, 2015, al revistei
culturale VATRA VECHE, prin
intermediul prietenei mele poeta și
traducătoarea Elisabeta Boțan.

Aș dori să primesc, dacă e posibil, un
exemplar pe hârtie al acestei reviste
pentru arhiva mea personală. Vă
mulțumesc pentru tot,
Salutări cordiale,

Maestra Angélica Santa Olaya
<http://alicialanecia.blogspot.com/>

Doamnă Băciu,
Anul trecut cei de la Telecom-ul german
au desființat platforma de e-mail pe care
funcționam. Urmare: am fost nevoit să-mi
fac alta pentru că cei care-mi trimiteau
emailuri s-au trezit în fața mesajului de
„adrisant necunoscut” deși eu „locuiam”
la aceeași adresa. Anomaliu tehnologic.
Mi-am făcut o alta adresa, la care primesc
cu placere în continuare revista ce o
păstoriți: vlad.leu61@gmail.com
Cu considerație,

Vlad Leu

Stimate doamnă redactor-șef,
Numele meu este George Motroc, am
colaborat la mai multe reviste literare și aș
dori să vă supun atenției acest articol
despre o carte lansată la ultimul
Gaudeamus de către profesorul și istoricul
literar Eugen Negrici; în cazul în care ea
corespunde și va fi posibil să fie inclusă
într-un număr viitor, vă rog să mă
anunțați; de asemenea, dacă este
posibil, aș dori să achiziționez cu plata
prin poștă și două exemplare tipărite,
unul pentru mine și altul pentru a-l putea
dăru domnului profesor.

Cu deosebit respect,

George Motroc

Vă mulțumesc și vă felicit! E minunată
poezia Dvs. *Ființa umbrei*. M-au
fermecat versurile „Rămâne-n urmă
umbra mea/ ca o cărare/ ori ca un drum
neînțeput/ sau ca o zare”.

Vasile Lechințan

Mulțumesc mult pentru revistă! Orice
semn de acasă mă bucură!

B.M.

Mulțumiri, doamnă Nicolae Băciu.
Foarte frumos și acest număr - cu miros
de primăvară. Felicitări tuturor, sănătate și
spor.

Cu multă prețuire,

Veronica Oșorheian

Mulțumesc pentru faptul că nu ai uitat de
pictorul Oravitzan! Arată excelent
picturile lui în revistă, iar prima arată
chiar mai bine și mai clară decât în
biserica unde am văzut-o eu la Cluj...!

Mariana

Mulțumesc, Don Băciu.

Să fii sănătos și vesel! Să fii sănătos și
voios!

Ioan Groșescu

Am primit!

Mulțumesc și felicitări!

I.A.Pop

Vă mulțumesc din inimă, stimate doamnă
Nicolae Băciu, pentru cea mai
bogată, frumoasă revistă literară română
azi.

Cu stimă,

Ognean Stamboliev,
Bulgaria

Maestre Băciu,
Ne vedem la Satu Mare, la Concursul
Ștefan Fuli, între 21- 23 aprilie 2016, nu!
Ți l-am dat și pe Teodor Curpaș, lângă
tine, în Comisie.

A fost mentorul meu în 1983, ca și Nae
Antonescu, când am nimerit profesor la
Satu Mare, ca - apoi - Teodor Curpaș să-
mi devină... subaltern, acum, în vremurile
recente, până să iasă la pensie (cu vreo 5
ani în urmă).

Gheorghe Șarău

Mulțumiri și mulțumiri, dragă Nicolae Băciuț.

E o minune că pe vremea și vremurile de-acum rezistați!

Nicolae Gheran

Stimate maestre Nicolae Băciuț:

1. Mulțumesc pentru publicarea cronicii mele la cartea scriitorului Ioan V. Maftai-Buhăiești!

2. Mulțumesc pentru continuarea colaborării la pagina de literatură umoristică și nu numai!

3. Felicitări pentru modul cum este structurată revista!

4. Mult succes e viitor!

Cu prețuire,

Vasile Larco

Vă mulțumesc, iubite domnule Nicole Băciuț, că îmi trimiteți revista, și vă mulțumesc și vă felicit că sunteți creatorul unei reviste extraordinare, foarte importante în peisajul culturii române.

Le citesc întotdeauna cu plăcere, ȘI REVISTA ȘI pe prietena noastră, doamna Milena!

Și pentru că vă prețuiesc pe dumneavoastră și revista pe care o „nașteți”, vă trimit un număr de poeme de dragoste pe care le adun într-un volum numai cu poeme de dragoste... Așa arată un volum de poezie înaintea momentului când va fi definitivat.

Îmi spune mie sufletul că vă vor merge la inimă.

Rugămintea mea este să îl puneți într-un folder și când aveți nevoie de poezie să publicați câte un grupaj din ele, anul acesta, anul viitor.

Vă îmbrățișez cu dragoste și aștept vești bune de la dumneavoastră...al dumneavoastră

Ștefan Dumitrescu

Domnule Nicolae Băciuț,

De câte ori citesc revista *Vatra veche*, am sentimentul de privilegiată. Cine nu a citit până acum această minunată revistă, cu siguranță că a pierdut multe. Încântați cititorii cu materiale deosebit de frumoase, interesante și peste niciunul nu se poate trece cu vederea.

Vă mulțumesc pentru bucuria pe care mi-o faceți trimițându-mi revista dumneavoastră!

Lilioara Macovei

Mulțumiri pentru excelenta revistă!

Dăncuș

Dragă Nicu,

Mă bucur enorm pentru ilustrarea acestui număr al revistei cu minunatele lucrări ale lui Silviu Oravitzan. Mi-a făcut o imensă plăcere această parcurgere imagistică.

Suzana

Mulțumesc! Multă sănătate și putere de muncă în continuare!

Prof. Pavelescu Marilena

Vă mulțumim pentru superba dvs. revistă. Salutări din California,

Viorel Nicula

O revistă pe care o aștept cu multă nerăbdare și o citesc cu interes. Mulțumiri.

Dorina Stoica

Felicitări! Putere să duceți proiectul mai departe!

C. Stancu

Dumnezeu să vă răsplătească pentru tot binele făcut, cu multă sănătate, pace, bucurii, inspirație și viață lungă!

Emilia Amariei

Stimate D-le redactor – șef Nicolae Băciuț,

Îmi permit acest deranj, după o lungă tăcere, cu niște texte (trei).

Rămâne să decideți! La "Relații interculturale în domeniul muzicii..." dacă-l publicați rog să-i atașați două imagini - portretele lui G.Enescu și Béla Bartók. Celorlalte două le-am găsit rezolvarea ... precum se vede.

Atașez și un portret de-al meu (dacă va fi cazul). Cu scuzele de rigoare pentru "intrarea" în intimitatea "căminului" Dvs. și cu "preocupările" mele.

Urmăresc revista nr. de nr. Pentru bijuteriile spirituale, pline de har și înțelepciune, ce văd lumina tiparului, venind spre noi...cărțurarii, lună de lună... Deosebite Felicitări.

Ce poate fi mai frumos decât să încerci a netezi "golul" de ființă prin cuvinte!

Ce bine că persoane ca Domnia Voastră trăiți și trudiți cu acea convingere că fără neprețuitele cuvinte o viață de om nici n-ar putea exista..."Cuvintele sunt cărările faptelor".

Cu sinceră prețuire și respect,

Nicolae Bucur

P.S. Dacă aveți posibilitatea rugați pe cineva să-mi confirme primirea materialelor.

Mulțumesc frumos! E o plăcere și o bucurie când primesc "Vatra veche" de la dumneavoastră. O lecturez mereu cu mare drag și ..interes! Gând bun de la

Aurora-Speranța

Mulțumiri. De 7 ani lecturăm împreună! Felicitări colegiale întregii echipei redacționale! Pe site-ul Direcției pentru Cultură Călărași - găsiți afișate absolut toate numerele revistei, de la prima apariție (*Vatra veche* nr.1/2009 și până în prezent) - dovada aprecierii noastre!

DJC - www.calarasi.djc.ro

Ca de obicei o lectură bogată și plăcută! Propun ca "starea prozei" să fie îmbogățită și cu proză ironică. Cu admirație,

M.B.B.

Mulțumesc mult, d-nule Băciuț! Parcă de la număr la număr tot mai interesantă, captivantă și frumoasă revista „Vatra veche”. Am ce citi în acest week-end! Mii de mulțumiri, o seară frumoasă de-aici, de la poalele Tâmpel!

Nicolette Orghidan

Stimate domnule Nicolae Băciuț
Mulțumesc pt acest nr. 2/2016. Dacă știam că intenționați a prezenta un material despre Marin Sorescu, v-aș fi trimis niște anecdote/întâmplări pe care le-am avut cu regretatul la Viena cu decenii în urmă.

Succes și pe mai departe și cele bune,

Hans Dama

Stimate domnule Nicolae Băciuț, stimată redacție,

Felicitări! Un mesaj, cu explicația că revista EMEL/IDEAL este trimestrială.

Cred în existența destinului poetic, mai ales în postura de stăpânitor peste timp și spațiu. Altfel, cum ne-am fi îndeplinit misiunea de „poeta vates” acum 2.000, 1.000 de ani sau azi? De aceea mă-nclin în fața admiratorilor revistei „Vatra Veche”, cerând permisiunea de a desfășura pe coperta 4 (coperta 1 era de mult promisă pictoriței, poetei, prozatoarei, doctorei neurolog Mioara Iancu Bratosin) doi titani ai culturii române din perioada interbelică, „poetul exilului românesc” Aron Cotruș și Eroul Tătarilor de pretutindeni, Negip Hagi Fazıl, traducând în tătară versuri inedite ale celui care a ales calea exilului. Mărturisirea recentă a unui învățător tătar din satul Azaplar, precum că Negip a refuzat să fugă în Turcia deoarece își dorea o „moarte dulce” în beciurile Siguranței constănțene din toamna anului 1948... ne îndeamnă să amintim aici o altă mărturisire de la Aiudul anilor 1950, de astă dată venită din partea unui învățător român dintr-un sat dobrogean (eroul era foarte cunoscut): „Pe toți ne băteau, dar pe acest tătar îl băteau fără întrerupere, trecându-l de la unul la altul. Înainte de a muri l-am auzit: „nu credeam că mintea omenească a descoperit atâtea metode de tortură...”

Güner Akmolla

Salut! Felicitări pentru numărul 2 al revistei! Cred că este unica în țară pentru forță și curaj!

Îți trimit o cronică sentimentală la cartea mea de proză.

Salutări prietenilor din frumosul oraș ardelean,

Geo

Vă mulțumesc mult pentru revistă - și pentru publicarea prozei mele! Gânduri alese, sănătate și cit mai multe realizări, neobosit cum sunteți!

Cu aleasă prețuire,

Luminița

Stimate Nicolae Băciuț,
Mulțumim mult pentru *Vatra veche* din februarie.

Am așteptat să găsec în acest număr mesajul meu de felicitare cu ocazia Zilei Mondiale a Scriitorilor (3 martie), ori va ieși în numărul din martie? Ce mai faceți? Văd că sunteți foarte activ pe facebook, bravo!

Cu respect,

Claudia

Domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru onoarea pe care mi-o faceți, trimițându-mi aproape fiecare număr al excelentei reviste *Vatra veche*. Nu mă consider atât de important încât să dau eu "calificative" revistelor literare care apar astăzi România, nici să stabilesc "ierarhii", dar fiți sigur că printre cele câteva ("România literară", "Euphorion", "Viața Românească") pe care mi le procur direct de la chioșc și celelalte (destul de multe) care îmi ajung în INBOX, revista Dumneavoastră ocupă un loc aparte și pot spune că, răsfoind-o, găsec de fiecare dată, în paginile ei, ceva care să-mi meargă la suflet. Apoi, ca ardelean, încă sensibil la "tradiție", starea de spirit promovată de *Vatra veche* îmi este apropiată.

Dar nu această "mărturisire" este sopol rândurilor de față. Căci, țin să vă felicit, în mod deosebit, pentru articolul pe care i l-ați consacrat lui Ioan Alexandru, în recentul număr al revistei de largă circulație, editată de brașoveanca noastră (prin origini) Sânziana Pop: "Formula AS", anul XXVI, nr. 1208 (11), 17 -25 martie 2016, pp. 20-21. Ca unul care am avut privilegiul să-i fiu apropiat și ca om lui Ioan Alexandru, în anii studenției clujene, perioadă care a statornicit între noi relații de bună comunicare (i-am fost oaspete, cândva, la locuința lui de pe Aleea Alexandru din București, apoi ne-am reîntâlnit de câteva ori la Brașov și la Codlea, iar în arhiva mea sentimentală păstrez cu pioșenie cele câteva scrisori pe care mi le-a scris de-a lungul anilor) m-am bucurat nespus să vă pot situa printre acei care stau de veghe la imaginea **Lui** de MARE ȘI NEASEMUIT POET, pe care unii se străduiesc să i-o acopere cu vremelnicul con de umbră al deșertăciunilor omenești (și literare). Poate unii dintre ei vor avea de învățat oarece, de vor citi măcar superba poezie "Clopotele", pe care i-ați reproduș-o. Vă doresc toate cele bune,

Nicolae Stoeie

Vă mulțumesc mult, Domnule Nicolae Băciuț, în primul rând pentru strădania de a-mi expedia revista, lună de lună. Mă bucur de ea cu bucuria copilului pentru darul așteptat. De astă dată, o consider un prețios dar de Buna Vestire. Lectura nu poate fi decât plăcută.

V-am citit și articolul despre Ioan Alexandru din „Formula AS”, vă urmăresc și postările de pe FB, însoțindu-vă în periplul cultural prin țară. Sincere felicitări! Aveți un suflet cât o Românie. Cu respect,

Doina Dobreanu

Domnule Nicolae Băciuț,

Mulțumesc pentru revista *Vatra veche* nr. 2/2016, un număr reușit. Scriitorii se simt apreciați, cititorii găsec texte de bună calitate și cu mesaj.

Vă felicit și pentru inițiativa de a edita o carte dedicată lui Nichita, o carte despre poezie și condiția artistului în vremurile moderne. Nichita a reușit să-i unească pe poeți, pe toți creatorii, un lucru esențial în aceste timpuri. Era cu vulturul pe umeri!

Cu alte cuvinte, poezia rezistă prin mesajul ei fără frontiere!

Cordial,

C. Stancu

www.costyconsult.wordpress.com

D-le Băciuț,

Mulțumiri pentru excelentul număr dens de cultură și de românită!

Emil Mușat

Mii de mulțumiri! Reușit!

Dimovici

Mulțumiri și felicitări!

Deug

Am primit superba dvs revistă. Mulțumim din suflet.

Cu ales respect,

Viorel Nicula

Miorita USA Newspaper, California, USA

Felicitări sincere!

https://issuu.com/emanuelpepe/docs/vatra_veche_2__2016

Nicolae, dragul meu.

Am înțeles că în perioada din urma ai fost dator unei alte încercări de viață, prin care ai trecut cu bine.

Cu puterea care te definește... Îți doresc din toată inima ca, fiind sănătos, să împlinești menirea de dat mai departe a valorilor românești...

Eu însumi a trebuit să trec în această perioadă prin încercări grele, pe care plecarea Aritiei le-a determinat. Încercări care nu mi-au îngăduit să fiu liber cu inima și mintea pentru nimic altceva. Nici măcar pentru o PICĂTURA DE SCRIERE... Pur și simplu nu am avut stare...

Abia acum am decis ca - resuscitându-mi nevoia de împărtășire - să prezint în picături câteva din emergențele noastre creatoare... Care, crede-mă, au o valoare ce merită a fi cunoscută și promovată. Chiar dacă, unele fiind științifice - precum

biofotonica - impun un efort puțin mai mare de lectură și înțelegere.

Sunt sigur că VATRA VECHE va asuma din când în când și această întoarcere de valoare ACASĂ.

Cu dorința de a fi în toate chipurile împreună, când și cum se va putea, Te îmbrățișez.

Traian

Mulțumiri pentru revistă. Încă un număr consistent, arătos (Dan Frunteletă avea dreptate să se întrebe cum de mai puteți!), și, mai ales, citibil integral. Felicitări!

Doru Moțoc

Am primit cu bucurie revista. Vă mulțumesc, domnule Băciuț!

Vavila Popovici

Mulțumesc și să ai o primăvară activă și bogată dragă *Vatra veche*!

Katalin Cadar

Mulțumiri pentru noua VATRA VECHE, sănătate de fier - fie și în aliaje temporare - și felicitări pentru reconfirmări literare/poetice. URĂRI de suflet de la BACĂU.

Cu stimă,

Cecilia,

casatorită MOLDOVAN din Tg.-Mureș (- de aceea VATRA voastră VECHE îmi trezește ecouri dinspre vechea noastră vatră, lăsată acum vreo 40 de ani pentru alte zări. Tare mi-ar plăcea să revin pentru vreo zi - pusă pe drum de vreo pricină literară.

Dacă aveți vreo idee, vreo ocazie, vă rog deconspirați și invitați-ne și pre noi, cei cu un colț de suflet uitat pe v/Vetrele acelea de poveste.

De pildă, o lansare de carte sau altceva, cu volumul de poezie *Și cerul era așa aproape*, Limes, 2015 consemnat de critici ca A. D. Rachieru/rev. *Convorbiri literare*/ nr 2,2016,) Paul Aretzu/*Ateneu*-feb. 2016, Lucian Strochi, Carmen Mihalache) Permiteți să vă trimit placheta?! Să (vă) auzim de bine!

Cecilia Moldovan

Rogu-vă, găsiți un locșor în publicația Dvs. și pentru textul din attach, material semnat de dna prof. dr. Nicoleta Milea!

În recenzia de față este vorba despre un MARE CĂRTURAR, un ILUSTRU CADRU DIDACTIC ȘI SCRITOR, un "CLASICIST" în sensul cel mai curat al Cuvantului - Conf. univ. dr. ȘTEFAN CUCU, din cadrul Universității "Ovidius" din Constanța, profesor de greacă și latina, un Român adevărat, un Patriot pe măsura inimii... Credeți-mă pe cuvânt!

Eu mi-am făcut doar o datorie de onoare în a vi-l trimite..

În speranța ca această cronică va vedea lumina tiparului, vă mulțumesc anticipat și vă doresc tot binele din lume!

Theodor Răpan

Dragă Băciuț,
Ți-a intrat Nichita în casă, editură și suflet. Îl aștept și la mine, aici peste Ocean. Lucrez la definitivarea ediției cu ineditale lui. O restructurez și completez biobibliografia ei. O voi publica al editura ta. Sper să te văd la Tg.Mureș. Felicitări din inimă.

M.N.Rusu

P.S. Vezi că fotografia cu Gabriela cu pletele pe umărul lui Nichita se repetă. În fotografia cu Mircia Dumitrescu, nu este acesta, ci Sorin. Iar portretul schițat de Nichita Gabrielei aș fi dorit să fie însoțit de explicația ...din Colecția M.N.Rusu.

În fine, Suplimentul mi-a zburat din internet. Te rog să-l retransmiți să-l dau și altor confrăți. Poate că acest Supliment ar trebui reeditat cu corecturile respective? Vorbesc serios. Cu toată prietenia, sănătate.

Același M.N.R.

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,
Felicitări și mulțumiri pentru numărul special, dedicat lui Nichita Stănescu! A fost gândit și realizat cu dragoste frățească.

Îmi permit să indic aici o adresă: un video cu Mariana Stănescu, din care aflăm că este o certitudine faptul că Academia suedeză l-a propus pe Nichita Stănescu pentru premiul Nobel și că, în „bună” tradiție românească, evenimentul a fost ratat...

<http://roncea.ro/2013/03/31/video-sorai-nichita-stanescu-despre-moartea-poetului-pe-semne-ca-asa-se-hotarase-la-comana-la-gogu-radulescu-interviu-cu-edgar-papu-m-a-preocupat-cu-statornicie-desc/>

Cu stimă,

Sânziana Batiște

Mulțumesc, am primit. Inspirat moment pentru pomenirea lui Nichita! Vă atașez și eu o revistă cu subiect similar. Ați primit cartea de la mine?

Cu stimă,

Nicu Doftoreanu

Stimate domnule Băciuț,
Vă mulțumesc pentru *Vatra veche*, supliment Nichita, 2016 - o realizare de excepție.

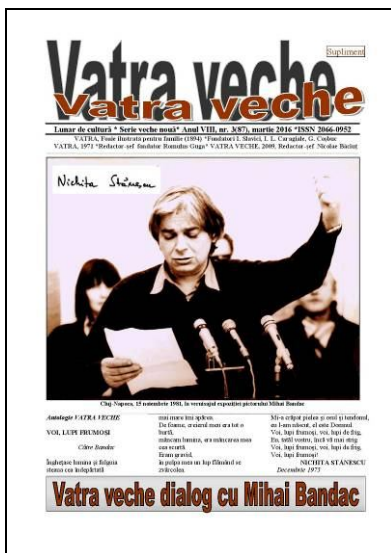
Există și o revistă *Vatra veche*, nr. 3 (87), martie 2016, la care se adaugă "Suplimentul Nichita"?

Cu deosebit respect,

Novac V.

Stimate d-le Băciuț,
Am primit de la dv. nr. 2 al *Vatrei vechi* și suplimentul Nichita Stănescu! Vă admir, sunteți neobosiți! Ca de obicei, ambele numere sunt bogate și interesante! Vă urmăresc și activitățile de pe FB și vă admir "din umbră" (de data asta a mea, nu a dv.)! Cu mulțumiri pentru tot,

**Veronica Pavel Lerner
Canada**

Dragă domnule Nicolae Băciuț,
Am primit mai acum câteva zile cu o imensă încântare ultimul număr al revistei „Vatra veche. Supliment Nichita Stănescu”.

Arată minunat. Vă spun și de această dată că, prin tot ceea ce faceți, vă apropiați tot mai mult de acea imagine a omului cu vocația proiectelor grandioase, o fericită sinteză de inspirație, inepuizabilă energie și, nu în ultimul rând, de vibrație patriotică, în spiritul marilor bărbați ai Școlii Ardelene. Să fiți sănătos.

Marin Iancu

Frumos acest număr dedicat memoriei lui Nichita Stănescu! Felicitări pentru premiul primit și pentru acest splendid număr al *Vatrei vechi*!

Cu drag și prețuire,

Ion Cristofor

Minunat și antologic supliment de revistă, care-l evocă atât de viu și de documentat pe Nichita Stănescu, un demers care face cinste istoriei culturii noastre. Vă felicit, domnule Nicolae Băciuț și felicit pe toți truditarii de la acest supliment.

Vasile Lechințan

Am văzut nr. 3 / 2016 al revistei dvs. și vă felicit din toată inima. Un nr. bogat, dedicat celui care a fost poetul de excepție, Nichita Stănescu. Dacă aș fi știut, vă puteam trimite un poem, scris după ce, la București, Nichita m-a ținut vreo două ore pe genunchii lui, la o masă prietenească, la restaurantul Casei Armatei, după o șezătoare literară a revistei Luceafărul, la care fusesem invitat să citesc. A fost o seară de neuitat pentru mine, după care am scris un poem pe care nu l-am publicat. Dar nu poemul are importanță, ci toate cele câte s-au petrecut atunci, precum și ceea ce a urmat după... acolo la masă, la care a participat și Grigore Hagiu, și un anume poet - Matei Albastru, și încă vreo trei persoane ale

căror nume nu le mai rețin. Vorbele lui Nichita însă încă mai sună în auzul meu...

Dar, poate, vor veni și alte ocazii...

Cu bune gânduri, aștept *Vatra veche*!

G.L.N.

Bună ziua, domnule Nicolae Băciuț! Mare surpriză mi-ați făcut...frumoasă surpriză! Vă mulțumesc din suflet! Sper să ajung anul acesta în zona dumneavoastră și să vă cunosc! Încă o dată, grațitudinea mea! Aș vrea să pot găsi revista și în Craiova, pe suport de hârtie, deși nu cred...Cele bune!

Enea Gela

Mulțumesc pentru retrimiteră cu îndreptări. Cum stai cu văduva lui Gabriel Stănescu? Prietenul meu din Florida, pictorul Gelu Muscalu, i-a dat lui Gabriel un număr de poezii primite de la Nichita. Gabriel i-a promis că i le publică în *Origini*, ceea ce nu s-a întâmplat. Nu sunt în relații cu văduva. Poate tu, poate îi faci o întrebare în acest sens. Îți trimit 2 -3 pagini cu referințe despre Cotruș, dar scanate.

Cunosc și eu câte ceva despre sfârșitul nedrept al lui Nichita. Varianta Marianei este cea mai aproape de adevăr. S-auzim de bine.

M.N.R.

PS.Un personaj din fotografia de la televiziune, cel din centru, e Alexandru Stark.

Recitesc cu atenție *Suplimentul*. Mai sunt scâpări pe ici pe colo, de literă.

Repet întrebarea precedentă. Aș vrea să sponsorizez reeditarea a 50 chiar 100 de ex. color, firește, pe care să le găsec în vară la Brașov.

Gabriela știe despre acest unicamente Supliment?

Sănătate.

M.N.R.

Vă mulțumesc, Domnule Nicolae Băciuț pentru revistă. Din mulțimea mărturiilor reunite în cuprinsul ei, amintirea Dvs.

pare a privilegia chiar vocea lui Nichita Stănescu recitând *Kamadeva* și orientându-ne, astfel, spre departele eminescian tutelar.

D.C.

Draga Nicolae Băciuț, mulțumesc mult de tot pentru numărul special și extraordinar despre Nichita Stănescu pe care l-ați redactat. Ați trudit mult, dar lucrurile adevărate nu se fac fără oameni de suflet. Acum voi ști mult mai multe, cu toate că și noi aicea îl omagiem pe Nichita Stănescu, poate mai mult ca alții prin România. Din păcate, eu nu cunosc pe nimeni de pe meleagurile obârșiei și Ploiestii lui Nichita și de aceea pentru informația domniei voastre vă trimit un număr special 7-8 / 2013 de „Lumina”, dedicat lui Nichita Stănescu. Poate îl trimiteți și la Ploiești.

Cu cele mai bune gânduri,

Ioan Baba

Foarte frumos. Prieten de nădejde. Mulțumim și mulțumesc. Să fii sănătos și voios!

Ioan Groșescu

Stimate Domnule Nicolae Băciu ești un deținător/ păstrător/dăruitor! Mulți îți sunt datori cu mulțumiri, în frunte cu mine. Din nefericirea nefericirilor, Festivalul - care nu este deloc, dar absolut deloc internațional - a pierdut mult din strălucire. Mulți neaveniți, chiar invazie... Și Nichita are nevoie de prieteni neprefăcuți. Mi-aș dori să am parte de o revenire binemeritată. Mulțumesc.

I.G.

Aveți dreptate. Poate c-ar trebui să ne adunăm energiile să-l facem din nou strălucitor, așa cum era în perioada lui de glorie.

E adevărat, trebuie și bani, mult mai mulți decât se alocă acum.

Cheltuielile de cazare, transport etc. sunt absolut insuficiente. Ca să nu mai vorbesc de alte cheltuieli legate de onorariile conferențiarilor. Un cântăreț de doi bani, primește o pungă de lovele pentru un smiorcăit la nu știu ce festival... Un scriitor primește calde felicitări și o strângere de mână. De mâncare avem și acasă, la fel cum avem și unde dormi.

Nu vine oricine pe banii lui la manifestări... Mentalitatea aceasta păguboasă, frustrantă, trebuie schimbată și alocările financiare să permită invitați de marcă, tratați cu respect. Așa se poate ridica prestața și prestigiul. Iar ploieștenii trebuie să facă și ei parte din această ecuație altfel, ca gazde, consumatori de cultură. Cum pot avea și partea de contribuție locală în alți termeni. Oamenii care sunt implicați în acest proiect se pot aduna în jurul unei mese și discuta ce e bine, ce e mai puțin bine, ce-i de făcut... Organele locale, de pildă, care știau de ceva vreme în acele zile la Ploiești, au dat mereu semne de agitație și de grabă, nu și-au alocat în bugetul lor de timp mai nimic pentru acest festival. Am înțeles că și prefectul a fost schimbat în "onoarea" festivalului.

Noroc cu câțiva sufletești!

Cu prețuire,

N. Băciu

Mulțumesc. Suplimentul îl am. L-am și pus pe site. Revista pe martie e aceea unde scrie supliment? Sau? Mulțumesc!

Liliana Oprescu

Am plasat aici:
<http://euromedia-ucraina.blogspot.com/2016/04/revista-vatra-veche-32016-supliment.html>

Domnule Băciu, vă felicit pentru excepționalul număr al revistei dumneavoastră dedicat lui Nichita. Pe marele poet am apucat să-l cunosc și eu și re trăiesc cu nostalgie clipele petrecute

alături de el. De altfel, acele amintiri le-am prezentat și într-o emisiune tv. Cred că nu m-ați dat uitării. Ați fost atât de amabil când mi-ați oferit bucuria publicării unei pagini de poezie. M-am gândit să vă trimit zilele acestea noul meu proiect de carte. Aș fi încântat să-mi găzduiți câteva poeme în premieră, înaintea apariției volumului.

Cu cele mai bune gânduri,

Aurelian Sârbu

Mulțumesc! A ieșit senzațional! Și, pentru că suntem în bune relații cu Mircea Petrescu, fratele Marianeii, prima iubire a lui Nichita, o să-i trimit și lui Suplimentul!

E. T.

Ei, uite, asta e și motivul pentru care am ezitat să colaborez la primul supliment... Nichita, Eugen Simion și Mircea Petrescu au fost colegi de liceu la Ploiești și prieteni din copilărie... Familia Stănescu și Petrescu erau prietene... Au trăit ani furtunoși atunci, după război, bănuiesc că familiile se vor fi ajutat... Cei trei au rămas legați pe viață și fiecare a avut o carieră frumoasă... Nu sunt prea bine plasată ca să abordez subiectul .... I-am trimis lui Mircea Petrescu Suplimentul, dar nici el nu cred să marșeze.... O să-i trezească amintiri, sper să fie frumoase... Am fost și la înmormântarea lui Nichita, era o zi mohorâtă, în curtea Uniunii Scriitorilor.... Cât despre Gabi Melinescu, de la ea am primit, în Aula Facultății de Litere, ștafeta (anul lor termina, al nostru începea)... Nu-mi mai amintesc de ce eram noi două implicate.... Eu am intrat cu media cea mai mare, poate asta să fi fost, poate și ea era cea mai bună din an... Nu știu... Avea un corp superb și niște glezne neînchipuit de subțiri....

Ecaterina Țarălungă

Mulțumesc frumos! Chiar voi savura din plin această revistă și numărul dedicat lui Nichita Stănescu. Mă bucur că v-ați gândit și la mine. Dacă mai aveți și alte numere, chiar v-aș ruga să îmi mai trimiteți! O seară frumoasă!

Denisa Frătean

La picioarele lui Nichita: Adam Puslojic, Ion Hadârcă și Nicolae Băciu, 31 martie 2015

Am primit numărul. Felicitări pentru realizare!

Gheorghe Moldoveanu

Mulțumim! Adevărată hrană pentru suflet...

Georgiana Vrânceanu

Stimate domnule Nicolae Băciu, Mulțumesc pentru revistă și pentru supliment îndeosebi. Excelent. Atât de multe inedite, atât de însuflețite amintiri! Cu deosebită considerație,

Teodora Mîndru

Vă mulțumesc pentru suplimentul revistei! Este un instrument important nu numai în formarea profesională, ci și în lucrul la clasă! Mă bucur că am putut participa cu două eleve de clasa a IX-a (de la Colegiul Național de Arte "Regina Maria", Constanța) la concursul privind interpretarea uneia dintre poeziile dumneavoastră.

Sunt însă nerăbdătoare să intre în posesia rezultatelor! Cum am putea realiza acest lucru? Vă mulțumesc anticipat și vă urez mult succes în cariera dumneavoastră!

Cu respect,

prof. Acatrinei Mihaela

Vă mulțumesc frumos!

https://issuu.com/emanuelpope/docs/vatra_veche_supliment_nichita_201

Emanuel alias "Hopernicus"

<http://inimadejavra.falezedepiatra.net/>

<https://www.facebook.com/CitordeProza>

<https://twitter.com/Hopernicus>

Stimate domnule Nicolae Băciu, Mulțumesc pentru acest număr foarte informativ despre Nichita. Am publicat și eu "pe undeva" câteva poeme ale lui traduse în germană.

Felicitări pentru acest număr - important și din punct de vedere didactic.

Hans Dama

Onorate Domnule Băciu

Mulțumesc pentru "oferta" dv. Voi reveni... Fratele meu - regretatul Ludovic DAMA - conducătorul cineclubului de la Casa de Cultură din Sănnicolau-Mare (obținuse PREMII naționale și internaționale, colaborase cu regizorul bucureștean Geo Saizescu etc.) a realizat ultimele filmele documentare cu Nichita în cadrul Taberei de poezie din Teremia Mare (Banat) unde N. a fost atras de minunatele soiuri de "Coniac" românesc și vinurile excelente destinate exportului. După ce fratele meu s-a stabilit în RFG (1992) aceste filme documentare, rămase la Casa de Cultură din SM s-au "pierdut"... și e mare păcat...

Ludovic avusese nu numai imagini, ci și interviuri cu N.

Voriam doar să vă informez în această direcție. Cu stimă,

Hans Dama

Memorabil! Recunoștință,

Georgiana Jungheatu

Excelentă această ediție a revistei, domnule Băciuț! Felicitări și să ne oferiți în continuare astfel de bucurii ale cuvintelor!

Mulțumesc. Felicitări pentru acest număr excepțional!

Prof. Ioan Neacșu

Felicitări pentru acest număr aniversar și pentru ceea ce aflăm despre concursul Nichita Stănescu... Felicitări pentru succesele personale, dar și pentru cele pe care le încurajați și stimulați.

Cu aleasă prețuire,

Milena Munteanu

Din tot răul în care zac m-a tras lectura acestui număr din *Vatra veche*. Răsufierea lui Nichita, atât de omenească, atât de neomenească - ca semn al metaforei divine ce viază în limba română. Limba română nu este bolnavă, așa cum mult timp am crezut și am jelit-o, limba română își duce crucea: de a cânta prin ea, ca printr-un fluier călcat de copitele istoriei, atunci când totul pare pierdut, însuși Dumnezeu. Toată poezia strânsă în revistă strigă acest adevăr.

Irina Iorga

Felicitări! Este minunat omagiul adus unui mare poet, dar, eu care m-am „lovit” de partea practică, mă întreb cum v-ați descurcat, material vorbind...Și noi, tătarii avem asemenea valori, chiar aici, pe plai românesc - dobrogean cum ne place nouă să spunem, amintind de vremea pașalichului.

Guner Akmolla

Bună-ziuă, domnule Băciuț!

Toată ziua m-am ținut pe urmele Dvs., ca să ajung la... Struga. Vă mulțumesc pentru gratuitatea biletului de călătorie...

Cum vi s-a părut ultimul fragment de proză pe care vi l-am trimis?

Cu stimă,

D.

Mulțumesc, am primit „Supliment Nichita Stănescu”. Voi citi cu mare plăcere. Felicitări!

Vasile Larco

Mulțumesc pentru Suplimentul dedicat lui Nichita Stănescu. Pe îndelete îl voi citi. Sunt legată prin multe fire de Ploiești, cel dat de Nichita este de aur. Doamne, ajută!

Maria Neagu

Excepțional! Felicitări! Am avut norocul de a-l întâlni pe Nichita la Sighetu Marmăției. Eram elevă la Liceul Pedagogic, clasa a X-a, 1978 (cred). A fost o întâlnire memorabilă! Memorabilă a rămas și adresarea lui: Dragi puțoi și puțoaice!

În poza e cu prietenul său, tot pedagogist, Gh. Pârja.

Odescă Bout

Gheorghe Pârja și Nichita Stănescu, 1978, Sighetu Marmăției

Felicitări!!! Foarte frumos număr!!! Admirabilă prezența lângă Nichita!!!!!!!

Cornel Ungureanu

Domnule Nicolae Băciuț, Vă mulțumesc pentru suplimentul dedicat lui Nichita. Meritoriu. A fost o onoare pentru mine pentru că am fost inserat în paginile lui! Nichita merită mult, a fost poetul și viața noastră este mai ușoară din pricina lui! A reușit să unească oamenii, ceva rar în vremurile postmoderne! Am postat suplimentul pe blog, fiind urmărit de cititori.

Am o rugămintă, dacă se poate aș dori două exemplare din supliment, unul pentru mine, unul pentru scriitorul Radu Igna.

Adresa mea este (...)

Constantin Stancu

www.costyconsult.wordpress.com

Felicitări, stimate domnule Nicolae Băciuț! ... pentru ideea acestui număr tematic din „Vatra veche” - NICHITA STĂNESCU - îmi pare a fi o monografie cu mai mulți autori.

Vă mulțumesc și pentru includerea în revistă a Casei memoriale „Nichita Stănescu”.

Îmi place mult felul cum ați „aranjat-o” în pagină, inclusiv vecinătatea.

Știu că ideile nu vă lipsesc, vă doresc sănătate să le puteți realiza ...

Gânduri bune! Doamne, ajută!

Luminița Cornea

Frumos a ieșit numărul omagial. Vă felicit! Am văzut și pe la alte reviste câte o pagină, două, dar un număr întreg este de toată lauda și tot respectul. Genială ideea ați avut. Felicitări! Sănătate și spor în toate!

Mihaela, cu prețuire.

Excelentă revista. Un adevărat regal. Mulțumim, domnule Băciuț, pentru răsfăț, dar, Doamne, câtă muncă ascunde această revistă, pentru ta ne oferi nouă, cititorilor, bucuria lecturii inedite! Cuvântul „prețuire” nu are volumul necesar pentru a cuprinde tot ce aș dori să exprim. Am sa-l rog pe Nichita să inventeze unul potrivit. Știu că de acolo, din lumea lui, ne vede și se bucură. FELICITĂRI!

Excelent număr! Felicitări!

Gabriela Dantîș

Am parcurs suplimentul care depășește cu mult doar... pretenția de a fi un supliment. Valoros, cu accente inedite, evocator, fără recurențe, cu substanță! Mulțumiri deosebite, am trăit bucuria regăsirii într-un spațiu literar ce mă onorează!

Felicitări pentru gândul împlinit!

Cu prețuire,

Aurora Stănescu

Felicitări pentru acest număr de revistă!

Adrian Erbiceanu

Mulțumiri printr-o revistă. Am răsfoit-o și am rămas plăcut surprinsă de spațiul acordat marelui poet, Nichita Stănescu.

Cu aleasă prețuire,

Elisabeta Boțan

Excepțional! Fără precedent. Antologic. Vă mulțumesc în numele lui Nichita, a familiei sale, a iubitorilor de poezie și de visare, a iubitelor lui de calitate sufletească înaltă și desigur în numele modestei mele persoane. Ar fi grozav să repetați efortul (arte mare) în fiecare an..

Cu cele mai alese sentimente,

M.B.

Mulțumesc mult. Vă trimit Medalion Nichita Stănescu, din cartea mea *Ultimul zbor*, dedicată poetului, cu ocazia zilei sale de naștere de 31 martie și cu dorința de a publica acest grupaj de poeme.

Cu tot respectul, considerație,

Marinla Preoteasa,

redactor-șef Scurt Circuit Oltean

Nici nu se putea un mai mare omagiu. Este un număr pur și simplu monumental. Fără să știți ridici statui...

Ducu

Bună ziu, domnule Nicolae Băciuț. Vă trimit ediția a II-a a traducerii mele din creația marelui Nichita. Adaug și poezia dedicată mie, dictată nepoatei Dorei-Myrei.

Cu respect,

Pablo Romaniuc

NICHITA STĂNESCU

Către Pablo

Eram și de față când fulgi se smulgeau din îngerii murind eram de față jupuiind cuvântul de cuvânt mureau leșinutările angelice ca niște găște îngerii mureau eu stam tăcut ca o elice doar mădularul verbului și al verbelor mă mai dureau! reumatism sau romantism de ceruri îmi spuse cel care smulgea pana cea lungă, albă, foarte grea din lebedoiul mort de înger de din fața mea.

POEZIA RELIGIOASĂ - AFIȘ CULTURAL

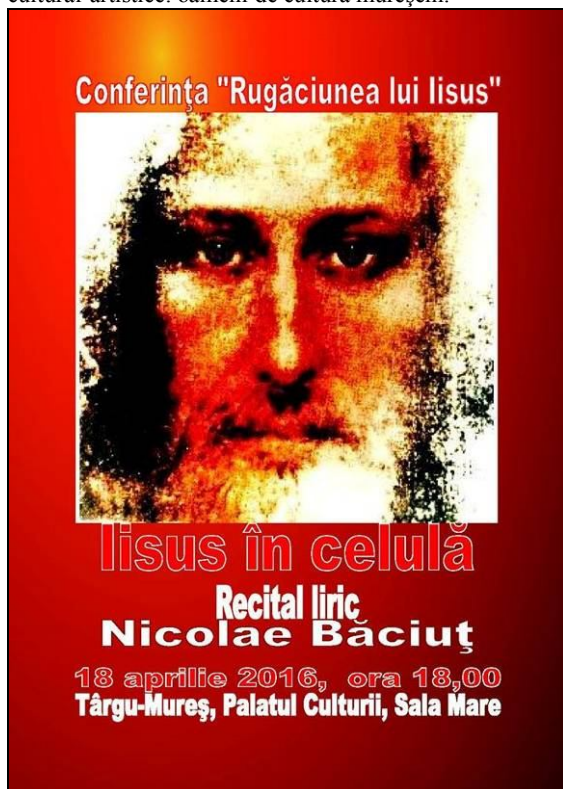

Conferința "Poezia religioasă postbelică", la schitul Sf. Ioan Evanghelistul, metocul de la Găbud al Mănăstirii Oașa.

Conferința are loc în cadrul Taberei Naționale Studentești "Părintele Ioan Părăianu", ediția a 43-a.

Despre Ioan Alexandru conferențiază Daniela Pănăzan ("Ipostaze ale sacralului în poezia lui Ioan Alexandru"), Valentin Marica ("Strigarea numelor în poezia lui Ioan Alexandru"), Nicolae Băciuț (Întoarcerea lui Ioan Alexandru - poezie și destin").

Invitați la dezbateri și pentru a susține momente cultural-artistice: oameni de cultură mureșeni.

Peter Kneipp - Fluturile galben

Peter Kneipp - Jucătorul de șah

Peter Kneipp - Măști

OCHIUL CICLOPULUI

Peter Kneipp - Păsările

Starea prozei

Omul cu vioara

Nu la munte, ci la mare, mai precis pe faleza dintre stațiunile Mangalia și Saturn, în obișnuita-mi deplasare de dimineață, pe stânga cu blocurile și hotelurile moderne defilând în ritmul pașilor mei, iar în dreapta cu infinitul de apă al Mării Negre, acum răzvrătită de vântul toamnățos ce-i mână valurile spre mal, cu nelipsiții ei pescăruși, în trasee aeriene bizare sau plonjând în apă în căutarea și prinderea peștilor. Soare zgârcit, lume puțină și mersul meu agale îmbrățișat de briză. Clădiri viu colorate îmi răsar în față, scăldate deja în lumina zilei tot mai generoasă. Mă simt mai cu poftă de viață și de drumeție, marea-mi pare treptat mai veselă, când aud tânguirea unei viori. Cântecul îmi atrage de îndată atenția spre banca pe care un bătrânel își plimbă arcușul pe strunele instrumentului. O melodie tristă, mă opresc s-o ascult nemaiauzind muzica bățâită din boxele care-și încep misiunea în locurile animate de forfota turiștilor.

Bătrânul cu vioara are pe genunchi un coșuleț în care trecătorii, ca și mine, aruncă monede sau câte o bancnotă. Stațiunea Saturn e aproape și mă întâmpină cu gândurile, la ochii cerșetorului.

DECEBAL ALEXANDRU SEUL

Directori de onoare

Acad. ADAM PUSLOJIC

MIHAI BANDAC

Acad. MIHAI CIMPOI

Redactor-șef adjunct

VALENTIN MARICA,

GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Redactori:

Cezarina Adamescu, Sorina Bloj, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-Baia, Vasile Gribincea, Marin Iancu, Alexandru

Semnal editorial

Iubirile de tip pantof, iubirile de tip umbrelă...

Tipologia stabilită de Matei Vișniec, care dă titlul noului său roman (Editura Cartea Românească, 2016), îi include și pe cititori. Există cititori de tip *pantof* și cititori de tip *umbrelă*. Cititorul de tip *pantof* este disciplinat și răbdător, are încredere în autor, începe cartea de la primul cuvânt și o încheie după ce ajunge la ultimul, fără să fi sărit nici măcar o virgulă. Cititorul de tip *umbrelă* privește neliniștit jocul cuvintelor, parcurge cartea pe sărite, se întoarce la unele pasaje, pe altele le traversează în diagonală, aprofundează numai dacă îl captivează textul și, nu de puține ori, încheie cartea citind începutul.

Lectura acestui roman de călătorie – prin lumea ideilor, prin istoria misterului teatral, dar și prin ținutul miraculos al Provenței – va constitui pentru ambele categorii de cititori o experiență spirituală „tectonică” (în aceste pagini se ciocnesc două plăci tectonice: prima este un continent de viață trăită, iar a doua este paradisul voluptuos al ficțiunii), dar va funcționa și ca un test. Nu ezitați să vă urmați instinctul și să încercați să descoperiți dacă sînteți un cititor de tip *pantof* sau un cititor de tip *umbrelă*. „Poveștile ne plac atunci cînd conțin enigme. Sau filcuri (cuvintele vechi au uneori o înțelegere care stă la pîndă, este cazul cuvîntului *tilc*). Acest roman doldora de povești aparent disparate este unul care s-a scris aproape singur. Inițial am vrut să merg pe un singur fir, pe urmele iubirii mele pentru cuvînt și pentru teatru, pentru gest și pentru ceremonie. Cartea s-a transformat într-o călătorie, altfel spus, m-a dus singură dinspre centrul lumii (de la Rădăuți, orașul în care m-am născut) spre periferii, adică spre Paris și Avignon (mari capitale ale teatrului). Rețineți că, dacă vă place călătoria, nimeni nu vă obligă să vă mai întoarceți din ea...” (Matei Vișniec)

CLAUDIA FITCOSCHI

Jurcan, Mioara Kozak, Vasile Larco, Lazăr Lădariu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Mihaela Malea Stroe, Ioan Matei, Menuț Maximilian, Miruna Ioana Miron, Flavia Topan, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Mirela Corina Chindea (Italia), Flavia Cosma (Canada), Darie Ducan, (Paris), Andrei Fischof (Israel), Dorina Brîndușa Landén (Suedia), Gabriela Mocănașu (Franța), Dwight Luchian-Patton (SUA), Mircea M. Pop (Germania), Raia Rogac (Chișinău), Claudia Șatravca (Chișinău), M.N. Rusu (New York), Ognean Stamboliev (Bulgaria)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Revoluției nr. 8, România. • Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciuț 2016 • Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0365407700, 0744474258. • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

